דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דבר יום שישי י"ז באדר א' תשנ"ה 17.2.95 גליון 21484
64 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

לצבא הרוסי נמאס מילצין. לא פחות: מאושר לנשיא רוסיה נמאס מהצבא. פוית רבינא (עמ' 16)

מלחמת אזרחים בת 40 שנה. האם עזר גורלה של סודאן לפתור את מצוקת הרעב בחורב? מיכל סלע (עמ' 16)

דבר אחר

ברגע האחרון

אחמד טיבי יחקר בחשד שהעמיד פנים שהוא לא ערבי

ישראל הציעה לפלסטינים ניהול מוניציפלי של ג'נין

ערפאת דחה את ההצעה, שעל פיה נועדה השליטה הבטחונית בעיר להישאר בידי ישראל; החל מיום א' תותר כניסת 15 אלף עובדים פלסטינים לישראל

ראש הממשלה יצחק רבין ושר החוץ שמעון פרס בפגישתם במחסום ארז עם יאסר ערפאת ואבו עלא (צילום: אבי אוחיון לע"מ)

מאת מוטי בסוק ודרורה פרל

הסגר על השטחים יוסר חלקית, החל מיום ראשון הקרוב. 15 אלף עובדים מעזה והגדה, בעלי היתרי עבודה בישראל, יורשו לחזור לעבודתם.

במפגש שקיימו אתמול ראש הממשלה, יצחק רבין, ושר החוץ, שמעון פרס, במחסום ארז, עם ראש הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת, הציעה ישראל כי הפלסטינים יקבלו לידיהם את ניהול החיים האזרחיים בג'נין. ערפאת דחה את ההצעה.

הפגישה אתמול נערכה תחת מעטה סודיות כבד. עיתונאים משני הצדדים לא הורשו להתקרב למקום המפגש. כדי להבטיח דיון ענייני, צומצם מספר המשתתפים לשניים בכל צד. בצד הפלסטיני השתתף, לצדו של ערפאת, גם אבו עלא, הממונה על תיק הכלכלה ברשות הפלסטינית.

הפגישה ארכה כשעתיים. לדברי רבין ופרס, היא התנהלה באווירה עניינית טובה. בניגוד לפגישה הקודמת בין רבין וערפאת, לפני שבוע, התקבלו הפעם מספר הסכמות הן להקלה בסגר והן לקידום התהליך המדיני בין שני הצדדים. פרס העריך, לאחר הפגישה, כי הושגה בה "התקדמות טובה, מדודה, מסודרת".

במסיבת עיתונאים שקיימו רבין ופרס בבית ברל לאחר הפגישה אמר ראש הממשלה כי המפגש אתמול הוא בבחינת המשך לפגישה שלו עם ערפאת מהשבוע שעבר. מטרת הפגישה היתה לחפש פתרונות לבעיות החשובות שבין שני הצדדים.

רבין גילה כי הציע לערפאת להתקדם ביישום ההסכמים בשלבים. בשלב הראשון תקבל הרשות הפלסטינית, לניהולה, את ג'נין. היא תנהל את החיים במקום הן מהבחינה המוניציפלית והן מהבחינה הכלכלית, כולל ניהול הפארק התעשייתי החדש שיוקם במקום. אולם, השליטה הבטחונית בג'נין תישאר במלואה בידי ישראל. צה"ל לא יפנה את כוחותיו מהעיר, ואף שוטר פלסטיני לא יורשה להיכנס אליה.

לדברי רבין, תשובתו של ערפאת היתה שלילית, "לא ראיתי שהיתה התלהבות מצדו לרעיון. מבחינתנו ההצעה הזו קיימת". מקורות פלסטינים אמרו כי ערפאת אמר כי ישראל חייבת לקיים את חלקה ב"הצהרת העקרונות" וב"הסכם קהיר", כלומר, להוציא את צה"ל ממרכזי כל הערים בשטחים. אולם הוא מוכן לגלות גמישות מסוימת ולהסכים לפריסת הנסיגה על פני שלושה חודשים.

בפתח הישיבה דרש רבין, כפי שהוא עושה בכל פגישותיו האחרונות עם ערפאת, מאמץ פלסטיני נמרץ יותר במלחמה נגד הטרור. הוא הדגיש כי ישראל לא תתפשר בנושאי ביטחון.

ערפאת טען כי הרשות הפלסטינית לוקחת את הנושא הבטחוני בכלוא

(המשך בעמוד 2)

מרכז העבודה אישר כמעט פה אחד את מועמדותו של בורג לראשות הסוכנות

מאת אמיר גרמן ועתי"ם

מרכז מפלגת העבודה אישר אמש כמעט פה אחד את מועמדותו של חבר הכנסת אברהם בורג לראשות הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית. בורג ייכנס בימים הקרובים לסוכנות וישמש כיו"ר בפועל עד לבחירתו הרשמית הצפויה ביוני הקרוב, עם כינוס עצרת הסוכנות.

אתמול נפתחו מגעים עם הסיעות השונות בהנהלת הסוכנות, על מנת להביא להכשר ולאשרור ההסכם הקואליציוני הבוכי. את המגעים מנהל צוות בהשתתפותם של בורג, נאוה לובלסקי, אורן ידלין וג'ודי וידצקי, ובסיועו הפעיל של יחיאל לקט שמועמדותו נפסלה על ידי ועדת הייעוץ וההסכמה של חבר הנאמנים של הסוכנות.

אמש נפתחו גם ההליכים הרשמיים לבחירתו של בורג לחבר ההנהלה הציונית ולמועמד של תנועת העבודה הציונית לראשות ההסתדרות הציונית.

בהתערבותם של ראש הממשלה, יצחק רבין, ושל שר החוץ, שמעון פרס, נדחתה אמש בישיבת מרכז העבודה הצעת החלטה חריפה ביותר של הפעילים הבורכיים מתומכי לקט, שהציג מולי דוד, כנגד האישים המרכזיים בחבר הנאמנים של הסוכנות וכנגד האמנה שעליה מבוסס הליך "ועדת הייעוץ וההסכמה".

השר מיכה חריש, יו"ר מטה הבחירות של לקט, מולי דוד, וכן לקט עצמו תקפו אמש בנאומיהם באופן חריף ביותר את התערבותם הגסה של אנשי חבר הנאמנים בהליך הדמוקרטי במפלגת העבודה. לקט תקף באופן ישיר את יו"ר חבר הנאמנים מנדל קפלן, שפעל מלכתחילה לפסילת מועמדותו.

חריש הדיר אמרו כי החלטת חבר הנאמנים היא בבחינת סטירת לחי לראש הממשלה רבין ולמפלגת העבודה, והם תבעו לבטל לאלתר את ההסכם עם חבר הנאמנים ובמשתמע לדחות את אישור מועמדותו של בורג.

בתום הנאומים ביקש מזכ"ל העבודה להביא להכרעת המרכז את השאלה אם להביא להצבעה בהמשך הישיבה הצעות החלטה שלא עמדו על סדר יומה של הישיבה, שכלל אך ורק את אישור מועמדותו של בורג.

רבין התערב בדיון ותבע שלא לקיים כלל הצבעה בעניין זה, משום שהדבר עלול להביא לדחיית אישור מועמדותו של בורג. "אני מבין את כעסם של החברים, אבל זה לא הנושא שעומד להצבעה במרכז זה".

(המשך בעמוד 2)

יצחק רבין,

ה"פרזיטים המסובסדים" עובדי השק"ם, שמשכורתם אינה מעמידה אותם בשורה אחת עם בעלי הממון, הם בין עשרות אלפי העובדים המממנים את מפלגתך.

הם בין אלה שביחד עם אלפי עובדים ומאות ועדי עובדים, קרעו את עצמם בהתרוצציות בסניפים, חוגי בית, מיפקדי חברים והבאת בוחרים אל הקלפי, כדי שאתה לא תמשיך לשבת על ספסלי האופוזיציה.

הם אולי ימשיכו לסבסד את לשכתך בבית המפלגה.

אני לא.

הם אולי לא יבטלו את הוראת הקבע לניכוי מחשבון הבנק שלהם למפלגת העבודה.

אני כן !

התפקדתי למפלגת עבודה ולא למפלגה אבודה.

עו"ד בני כהן

מובארק גינה את הביקורת של רבין על מדיניות מצרים

ארה"ב מזהירה את מצרים: יחסינו ייפגעו אם לא תחתמו על האמנה הגרעינית

מאת דרורה פרל, וושינגטון וסוכנויות הידיעות

הממשל האמריקאי מזהיר את מצרים שסירובה להאריך את חתימתה על האמנה למניעת הפצתו של הנשק הגרעיני יפגע ביחסיה עם ארה"ב.

שר החוץ, וורן כריסטופר, ושר ההגנה, ויליאם פרי, הודיעו על כך השבוע לשר החוץ המצרי, עמרו מוסא, שקיים שיחות עם ראשי הממשל בוושינגטון.

העיתון "ניו־יורק טיימס" מסר אתמול, כי הממשל מגביר את הלחץ על מצרים כיוון שלא הצליח להבטיח את חתימתן של 85 מדינות, המספר הדרוש להארכת האמנה לזמן בלתי מוגבל, בוועידה הבין־לאומית שתתקיים באפריל בניו־יורק. בממשל חוששים שיחד עם מצרים יסרבו מדינות ערביות נוספות להאריך את חתימתן.

אולם המצרים אינם מוותרים. עמרו מוסא חזר באוזני אנשי הממשל, ובהופעות ובראיונות עיתונאיים, על הדרישה שישראל תצטרף לאמנה כתנאי להארכת חתימתה של מצרים.

בוועידת שרי החוץ ביום ראשון שעבר בוושינגטון היו חילופי דברים קשים בין שר החוץ, שמעון פרס, לעמיתו המצרי בנושא זה.

ישראל הודיעה שלא תשנה את מדיניותה ולא תחתום על האמנה. הממשל מעוניין אמנם שישראל תצטרף לאמנה, אולם פקידים מאשרים שהוא אינו לוחץ על ישראל בעניין זה, מתוך הכרה במצבה הביטחוני הרגיש. במרכז חושש הממשל מתגובה חריפה של תומכי ישראל בקונגרס ובקהילה היהודית.

מחוקקים בקונגרס מאיימים לקצץ בסיוע האמריקאי למצרים, העומד כיום על 2 מיליארד דולר לשנה, אם לא תאריך את חתימתה על האמנה. "הם מסכנים את רמת הסיוע שלהם", אמר טום לנטוס, חבר ועדת החוץ של בית הנבחרים.

מצרים מוכנה להתפשר ולהסכים להקמת אזור חופשי מנשק להשמדה המונית במזרח התיכון. ישראל מסכימה לרעיון הכללי, כפי שגם הוסכם בוועידת שרי החוץ בוושינגטון. הבעיה היא שמצרים רוצה ליישמו מיד, ואילו ישראל טוענת שהדבר יתאפשר רק אחרי שיושג הסכם כולל

(המשך בעמוד 2)

מכבי תל אביב הודחה במוסקבה מהמשך משחקי גביע אירופה בכדורסל

• הדיווח במדור הספורט

תמיהה במשרד החוץ על בקשת שגב להיפגש עם אל־גור: סגן הנשיא לא נפגש עם כל זוטר

מאת מוטי בסוק

גונן שגב, השר החדש לאנרגיה, ביקש ממשרד החוץ בירושלים להסדיר לו פגישה עם סגן נשיא ארה"ב, אל גור, בעת ביקורו המתוכנן בוושינגטון, בחודש הבא.

במשרד החוץ הגיבו על הבקשה בתמיהה. בכיר במשרד העיר כי שגב היה צריך לדעת כי סגן נשיא ארה"ב אינו נפגש עם כל שר זוטר מישראל המגיע לביקור מזדמן בארה"ב. שגב ביקש ממשרד החוץ להסדיר לו גם פגישות עם פקידים בכירים בסטייט דיפרטמנט, כולל ראש צוות השלום, דניס רוס.

השכר הממוצע של תושב סביון גבוה פי 6 משכרו של עובד מג'סר א־זרקא

גם בעוספייה, היישוב הערבי העשיר ביותר – 45 אחוז מקבלים שכר מינימום

מאת אפרים דוידי

השכר הממוצע שמשתכר עובד שגר בשכונת היוקרה סביון שליד תל־אביב גדול פי שישה מהשכר החודשי הממוצע של עובד שגר בכפר ג'סר א־זרקא שליד הכביש המהיר חיפה־תל־אביב. כך עולה מניתוח שערך יו"ר האגף לביטחון סוציאלי בהסתדרות, אהוד פפוריש, על בסיס נתונים של הביטוח הלאומי. פפוריש בדק את כל הכנסות השכר בכל היישובים בארץ ומצא פערים גדולים מאוד בין אזור לאזור. בראש טבלת השכר: ישובים יהודיים שהאוכלוסייה בהם ותיקה ומבוססת, לרוב אשכנזית. בתחתית הטבלה: כפרים בדואים בגליל.

הנתונים מתייחסים ל־1992, שהם הנתונים העדכניים ביותר, אבל השכר החודשי של שכיר בסביון היה כ־7,300 ש"ח, ושכרו של שכיר באותה שנה, אבל כ־70 ק"מ צפונה, בכפר ג'סר א־זרקא, היה כ־1,200 ש"ח. נתונים אלה משלבים את חישוב של השכר החודשי ומספר חודשי העבודה.

לאבטלה השפעה ניכרת על מספר חודשי העבודה הממוצע של עובדי סביון וג'סר א־זרקא. במלים אחרות: בסביון השכירים מועסקים כל השנה, בג'סר א־זרקא בה יש שיעורי אבטלה גבוהים ביותר, חלק מהעובדים מועסקים בחלק מהשנה. אילו היינו מנטרלים נתון זה (חישוב שנתי של השכר) והיינו מחשבים על פי חודש, הפער לא היה קטן – אלא גדל: השכר הממוצע לחודש לשכיר בסביון היה כ־8,700 ש"ח ושל שכיר בג'יסר א־זרקא היה כ־1,700 ש"ח.

השכירים של תושבי ג'סר א־זרקא, עובדי אור עקיבא, נמצאים אף הם בתחתית הסולם של השכר ביישובים בעלי אוכלוסייה יהודית: 2,300 ש"ח לחודש. הרבה יותר מג'סר א־זרקא, עובד באור עקיבא משתכר בממוצע כ־30 אחוז יותר מעובד היישוב השכן הערבי, אבל רחוק מאוד מסביון. כי השכיר בסביון משתכר כמעט פי ארבעה מהשכיר באור עקיבא.

היישובים בעלי השכר הגבוה הם כולם יישובים יהודים, בהם מתגוררים אנשי שכבות הביניים ובעלי ההון. על פי נתוני הביטוח הלאומי, את ב"טבלת העושר" מובילה סביון. אחריה רמת אפעל (שכר

(המשך בעמוד 2)

עוזי משולם נשלח לשמונה שנות מאסר

עוזי משולם לפני שהוצא מאולם הדיונים בהוראת השופט, עקב ההפרעות של משולם וחסידיו. (צילום: א.פ.)

هكذا من الاصل

צעירים משמעתיים נגד קצין משטרה על אחריותו לבריחת 4 עצירים

חן אלפסי, אחד העצירים שנמלטו בשבוע שעבר, נלכד אתמול בבת־ים

מאת אלי ברדנר ועתי"ם

ועדת בדיקה מיוחדת, שמונתה על ידי סגן מפקד משטרת מחוז תל־אביב, ממליצה לנקוט צעדים משמעתיים נגד מפקד יחידת ליווי עצירים במשטרת המחוז, רב פקד יעקב חוות, בעקבות בריחת העצירים מתא המעצר בבית המשפט בתל אביב.

הוועדה קבעה, כי הקצין לא גילה עירנות מספיקה, כאשר ידע כי סורג בתא המעצר, שבו שהו ארבעה עצירים, לא היה תקין דיו, דבר שאיפשר לעצירים להסירו בקלות ולהמלט מן התא.

ארבעה עצירים, ששהו בתא, אכן ניצלו את הסורג וברחו. שלושה מהם הצליחו להמלט מחוץ לכותלי בניין בית המשפט המחוזי בתל־אביב, ואילו העציר הרביעי נתפס בעת נסיונו להמלט מבעד לפתח.

הבריחה היתה ביום ה' בשבוע שעבר. שניים מן העצירים הנמלטים, מישל סויסה וחנניה אלפסי, נתפסו. החיפושים אחרי העציר הנמלט השלישי, גבים ביטאורי, עדיין נמשכים.

במהלך חקירת הוועדה הבודקת התברר, כי בבית המשפט בוצעו עבודות שונות, לשיפור מערכת האיוורור בתאי המעצר במרתף הבניין. קבלן חיצוני הציב סורג זמני בפתח צינור האיוורור בתא שממנו היתה הבריחה. התברר, שהסורג היה "רך", ואיפשר את הסרתו בקלות רבה. העצירים ניצלו זאת וברחו.

הוועדה קבעה, כי מפקד יחידת ליווי עצירים של משטרת תל־אביב, שידע על העבודות המתבצעות בתא, לא היה ערני דיו, והיה צריך להעביר את העצירים לתא אחר.

מפקד משטרת מחוז תל־אביב ניצב גבי לסט, וסגנו תנ"צ שלמה תורגמן, אימצו את המלצות הוועדה, והחליטו על נקיטת צעדים משמעתיים נגד הקצין בדרגת רב־פקד.

ניתנה לקצין זכות לערער על ההחלטה בתוך 48 שעות, על פי נוהל המשטרה.

בראש ועדת הבדיקה המיוחדת עמד ראש ענף מודיעין במשטרת תל־אביב, סנ"צ גרשון ליבליך, ובוועדה היה גם חבר פקד שלמה בחבוט, ממלא מקום קצין אבטחה של משטרת המחוז.

נלכד ליד בית הוריו

חן אלפסי, אחד משלושת העצירים שנמלטו מתא המעצר בבית המשפט בתל־אביב, נלכד אתמול ליד בית הוריו בבת־ים.

חן (חנניה) אלפסי, בן 27, נתפס בשעה שקרא עתון, על ידי צוות בילוש משימתי של ימ"ר תל־אביב, בפעולה שהסתיימה בתוך דקה. בשל מהירות פעולת הבלשים, לא הספיק אלפסי להתנגד, ולא היה צורך להפעיל כוח.

היום יובא אלפסי לבית המשפט להארכת מעצרו.

אלפסי היה חבר בכנופיה בת שישה חברים, בהם צעירה, האשמים בביצוע שבעה מעשי שוד מזויין בגוש דן במחצית השנה האחרונה.

ח"כ אבירם ברית הבה לבחירת מתבייו יוסי ביילין ורענן כהן לאחר שנבחר למועמד העבודה לראשות המועצות ההדרית (צילום: ...)

מאות השתתפו בטקס האזכרה לגולדשטיין בקריית ארבע

(עט). — יותר מ־500 איש השתתפו אתמול בטקס האזכרה לזכרו של ברוך גולדשטיין. הטקס עבר בשקט יחסי, והסתיים ללא אירועים חריגים.

הטקס נפתח ליד המצבה שהוקמה לזכרו של גולדשטיין, במרכז הגן על שם הרב מאיר כהנא, שבכניסה לקריית ארבע. לאזכרה הגיעו גם כמה מהאישים הבולטים בפעילי הימין, ביניהם הרב משה לוינגר והרב אליעזר ולדמן. דובר תנועת כך, נועם פדרמן, ייצג את תנועתו. כן השתתף באירוע "נשיא מדינת יהודה", מיכאל בן־חורין ממושב נוב ברמת הגולן. תנועת כהנא חי יוצגה על ידי מנהיגה, בנימין זאב כהנא, ועל ידי אחד מבכיריה, מיכאל בן ארי. כמו כן השתתף ראש תנועת אי"ל, אבישי רביב.

בשעה 16.15 בערך החלה בהקפה שמסביב למצבה הקראת פסוקי תהילים, שלוותה בתקיעות שופר. משם עברו הנאספים אל בית הכנסת "מגן אבות", המרוחק רק 200 מטרים מן המצבה, לשם הגיעה גם אלמנתו של ברוך גולדשטיין, מרים. היא היתה מוקפת בחברות וקרובות משפחה, שגוננו עליה מפני העיתונאים. בבית הכנסת נערכה עצרת, שלא סוקרה על ידי התקשורת בהתאם לבקשת המשפחה.

אחרים מן הנאספים הכריזו על כוונתם להפוך את אזור המצבה לאתר המוני לעלייה לרגל בנוסח ההילולה השנתית המתקיימת במירון לזכר רבי שמעון בר יוחאי. הם הבטיחו, כי בתוך ימים ספורים ייערך כינוס נוסף ובו תהיה אזכרה רשמית שנית.

מורת רוח במשרד החוץ ממינוי פרופ' שמעון שמיר לשגריר בירדן

מאת מוטי בסוק

במשרד החוץ בירושלים קיבלו במורת רוח את החלטת ראש הממשלה, יצחק רבין, ושר החוץ, שמעון פרס, למנות את פרופסור שמעון שמיר לתפקיד השגריר הראשון של ישראל בירדן, ואת המשנה לראש המוסד אפרים הלוי, לתפקיד השגריר הבא של ישראל באיחוד האירופי. ועד העובדים של המשרד אף שלח מחאה רשמית לשר החוץ.

כפי שפורסם אתמול ב"דבר" המוזהן שמיר מונה, לאחר התלבטויות שנמשכו כשלושה חודשים, לשגריר ישראל בירדן עמון. הוא יתחיל בתפקידו בעוד כשלושה שבועות, בתום צום הרמדאן ולאחר שירדן תאשר את מינויו. הלוי, שהיה מועמדו של רבין לתפקיד השגריר בירדן במשך חודשים ארוכים, יקבל כפיצוי את תפקיד השגריר הישראלי ליד מוסדות האיחוד האירופי, בבריסל. זהו אחד התפקידים היוקרתיים בשירות החוץ הישראלי. הלוי ייכנס לתפקידו לאחר שהשגריר הנוכחי בבריסל, מרדכי דרורי, יסיים את שהותו.

במשרד החוץ בירושלים לא ידעו לומר מתי דרורי, שהוא דיפלומט מקצועי, מתכוון לעזוב את בריסל. מקור במשרד ציין כי דרורי הוא אחד מבכירי שירות החוץ הישראלי. בפברואר 1996 הוא אמור לצאת לגמלאות. יהודה מילוא, סמנכ"ל אירופה במשרד החוץ, היה המועמד המוביל של המשרד לתפקיד בבריסל. יצוין כי להלוק מעובדי משרד החוץ חשבון ארוך עם הלוי על רקע תחרות מקצועית ארוכת ימים בין משרד החוץ והמוסד. גם המינוי של שמיר וגם המינוי של הלוי נחשבים פוליטיים, במסגרת 11 המינויים הפוליטיים ששר החוץ רשאי לבצע.

עובדי הביטוח הלאומי מאיימים להחריף את העיצומים אם יימשך המבוי הסתום

למרות השביתה — הביטוח הלאומי העביר הכספים לקופות־החולים

מאת חגי פורשנר ועזרא חן

"אם המבוי הסתום יימשך, יש סבירות רבה שהעיצומים יוחרפו — אם כי עדיין לא היה על כך דיון בוועד העובדים, ובוודאי שלא היתה החלטה". כך אמרה אתמול יו"ר ועד עובדי המשרד הראשי של המוסד לביטוח לאומי, רחל אספיר.

3,400 העובדים בביטוח הלאומי נוקטים עיצומים מאז יום שלישי: לא מקבלים קהל, לא עונים לטלפונים, ונמנעים מכל פעולה הקשורה ביישום חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הסיבה לעיצומים היא שמשרד האוצר אסר על המשך מימושו של הסכם תגמול שנחתם ב־5 בינואר עם ועדי העובדים כדי לשלם לעובדים על המטלות הנוספות שהוטלו עליהם לאחר שמימון שירותי הבריאות של קופות החולים עבר להתבצע על ידי המוסד לביטוח לאומי.

האוצר טען כי העובדים יקבלו שכר עידוד, שעות נוספות והגדלת אחזקת הרכב, וכן יתווספו 74 תקנים, ואין סיבה לתת תוספת שכר לכל העובדים.

אספיר השיבה אתמול כי "כבר כעת, חלק לא קטן מהכנסותיהם של העובדים זה שעות נוספות: מלבד העובדה שזו לא תוספת שכר אלא רק הגדלת הכנסה בתמורה לעבודה נוספת, צריך לציין שאי אפשר להישאר לעבוד כל יום עד הערב — אפילו בשביל כמה אחוזים נוספים על השכר הרגיל לשעת עבודה. גם אחזקת רכב, תרגיל מפוקפק למדי במישור הכלל ארצי, אינה תשלום ראוי על עבודה. אנו עושים את מלאכתנו, ישלמו נא לנו שכר ולא הוצאות".

אשר לשכר עידוד, אספיר הסבירה כי "לא זו בלבד שתוספת העבודה עקב חוק ביטוח בריאות ממלכתי לא תועיל לפרמיות, מכיוון שמידות שכר עידוד אינה כוללת את ענייני ביטוח בריאות, הרי שיש עובדים רבים ששכר העידוד שלהם ירד, לאחר שלא עמדו בנורמה הרגילה מפני שהקדישו זמן רב על חשבון עבודתם השגרתית לטיפול בביטוח בריאות ממלכתי. האוצר סירב אפילו להורדה זמנית של הנורמה, שהתבקשה עקב הודעה של מימון שירותי הבריאות."

גם תוספת התקנים, שמומשה, לא הכניסה לביטוח הלאומי אפילו עובד חדש אחד, ציינה אספיר: לפי הנתונים שבידיה, המבוססים בעיקר על מה שהתרחש במשרד הראשי, היא איפשרה הסדרת מעמדם של עובדים שעבדו שנים על חוזה אישי ובעת הכנסתם מוסדו על תקן רגיל.

"עובדי הביטוח הלאומי חסכו למשק סכום אדיר, והאוצר לא מוכן שנקבל ממנו אפילו חלק קטן", התרעמה יו"ר ועד העובדים, והסבירה: "נניח שהיו 800 עובדים בתחום גביית מסי הבריאות בארבע קופות החולים, ונניח שמשכורתם עמדה על 3,000 ש"ח: שתי ההערכות הן נמוכות מהמציאות. עלותם היתה, לפי חישוב זה, 2.4 מיליון ש"ח לחודש. תוספת ממוצעת של 200 ש"ח ל־3,400 עובדי הביטוח הלאומי אינה מגיעה אפילו ל־700 אלף ש"ח לחודש — כלומר רק קצת יותר מרבע הסכום שהמשק הוציא על השיטה הקודמת; וזאת, בלי לקחת בחשבון שהיו הוצאות נוספות על תשתיותיהן של קופות החולים השונות. אנו חוסכים להם הון, הם לא מוכנים לעמוד בהסכם מסודר והגון".

הנהלת המוסד לביטוח לאומי העבירה אתמול לקופות החולים את כספי מס הבריאות, המועברים בדרך שגרה במספר תשלומים החל מהמחצית השנייה של כל חודש.

בקופת חולים הכללית סרבו לאשר או להכחיש עובדה זו. שלשום, לפני העברת הכספים, שלחו מנהלי כל קופות החולים מברק לשר הבריאות בו הם מתריעים מפני עיכוב בהעברת הכספים.

יו"ר הוועד הארצי של עובדי המוסד לביטוח לאומי, אורי אלפרן, אמר בתגובה: "צר לי מאוד על כך. ההנהלה מאבדת במעשה כמו זה את אמינותה בעיני העובדים. אך אינני מופתע ממעשה זה של ההנהלה. גם קיבלנו ממנה זימון ליום ראשון לבית הדין לעבודה, למרות שהיא הצד שהפר את ההסכם שעליו היא חתומה".

גוש השלום מגנה הממשלה על שלא מנעה האזכרה הפומבית לגולדשטיין

מאת כתב "דבר"

תנועת גוש השלום גינתה אמש בחריפות את הממשלה על כך שלא מנעה את "טקס התועבה של תומכי הרוצח גולדשטיין בקריית ארבע — דבר המעורר ספק רב ברצינות כוונותיו של ראש הממשלה בשלום". דובר התנועה אמר כי "במשך שנים רבות היה קיים נוהל בשטחים הכבושים, נוהל שהופעל מאות פעמים נגד משפחות פלסטיניות בתקופת האינתיפאדה. על פיו נאסרו הלוויות באישון לילה ובהשתתפות בני המשפחה הקרובים בלבד. זהו הנוהל שהיה צריך להחיל כלפי משפחת גולדשטיין".

לדבריו, "אלמלא נהגו הפלסטינים בשטחים אפליה ברורה ומושרשת בין מתנחלים יהודים לבין תושבים פלסטינים, כך גם היה קורה אתמול. שנה לאחר שהכריזה ממשלת העבודה־מרצ על תומכי כהנא כארגוני טרור — והוציאה אותם כביכול מחוץ לחוק — היא מאפשרת לארגונים אלה להתכנס לעיני כל העולם להוקיר בגלוי לרצח פלסטינים". עוד אמר הדובר כי "היא מאפשרת זאת, ובו בזמן דורש רבין מערפאת שיפעל נגד הטרור. זו הצגה צבועה משוועת".

אמש בקונצרט / דניאל בלוך

ערב בטהובן שיגרתי

התזמורת הפילהרמונית של דרזדן פתחה אמש את ביקורה הראשון בישראל בהיכל התרבות בתל־אביב בתכנית שכולה בטהובן.

לא התלהבתי מנגינתה של תזמורת דרזדן. היא נשמעה לי כתזמורת טובה, אך בינונית, ללא ברק מיוחד, עם חולשה רבה בחלק מכלי הנשיפה, כאשר כלי המיתר לפעמים מתלכדים לצליל חם ונעים. המנצח של התזמורת, מישל לסון, הוא מהמנצחים המתעמלים על הבמה, אך לא תמיד. יש קשר בין תרגילי ההתעמלות לבין התוצאה בנגינה.

התכנית נפתחה בפתיחה לאופרה מס 3 בביצוע חלש ביותר, ונסתיימה בסימפוניה השביעית של בטהובן, כאשר חלק מן הפרקים נוגנו בצורה טובה מאוד, וחלק אחר בחולשה רבה.

הצלחת הקונצרט היתה בקונצ'רטו מס' 5 לפסנתר ותזמורת, קונצ'רטו הקיסר עם הסולן הפסנתרן הצרפתי פרנסואה־רנה דושאבלה. נגינתו טובה חמה ומעניינת, אם כי גם הוא לא הגיש לנו אינטרפרטציה מרתקת של הקונצ'רטו המושמע לעתים קרובות.

הליווי של התזמורת ליצירה זו היה נאות, והמנצח הצליח לשמור על איזון נכון בין התזמורת לפסנתר.

ישראל הציעה לפלסטינים

(המשך מעמוד 1)

הרצינות. היא מנעה באחרונה שישה ניסיונות פיגוע בישראל. בנוסף, באחרונה מונו חמישה תובעים לבתי הדין המיוחדים לטרור.

ערפאת הכחיש בתוקף את השמועות כי הרשות שיחררה מהמעצר מחבלים שנעצרו באחרונה. הצד הפלסטיני הדגיש כי הסגר פוגע בתושבים בצורה קשה ועשוי להביא אנשים עד כדי רעב.

בהמשך הפגישה הודיע רבין כי ישראל החליטה להקל בסגר וכי החל מיום ראשון הקרוב יוכלו לחזור ולעבוד בישראל 15 אלף פלסטינים, בני 30 פלוס, בעלי רשיון עבודה בישראל. 10,000 מהעובדים יהיו מעזה ו־5,000 מהגדה. הם יצוידו ברשיונות חדשים, העמידים בפני נסיונות זיוף.

בנוסף, הציעה ישראל לפלסטינים להקים חמישה פארקים תעשייתיים משותפים, בג'נין, טול כרם, להב וראמאללה, בהם יועבדו פלסטינים. מטרת הפארקים, לספק עבודה לפלסטינים.

פרס אמר במסיבת העיתונאים, "אנחנו מעוניינים ביצירת מקומות עבודה. אין לנו שום עניין בלחץ. אנחנו לא באים להעניש אף אחד. מה שאנחנו עושים הוא להבטיח את הביטחון של תושבי ישראל".

לדברי שר החוץ, נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, וכן האיחוד האירופי, הבטיחו כי הפארקים יהנו ממעמד של אזור סחר חופשי, ויזכו להקלות שונות בבואם לייצא את תוצרתם. השותף הישראלי בפארקים יהיה פרטי.

רבין טען, במסיבת העיתונאים, כי ישראל יכולה לפתור את כל בעיות כוח העבודה שלה בלי עובדים פלסטינים מהשטחים. "נביא עוד 5,000 תאילנדים, עוד 12־15 אלף עובדים זרים, ואנחנו משתחררים מכל תלות בעובדים פלסטינים". אולם ישראל אינה יכולה להתעלם מהמצוקה הפלסטינית.

הבעיה העיקרית היא יצירת מקומות עבודה לפלסטינים בשטחים. הפארקים התעשייתיים יבואו להתמודד עם בעיה זו. "אבל אם לא תיפתר הבעיה, תהיה מצוקה, יהיה חוסר עבודה, אפילו עד כדי רעב בשוליים, זה יכול ליצור בעיות שישפיעו גם על הביטחון".

לדבריו, המדינות התורמות יכולות לעזור בנושא זה. "יש לנו עניין שהם יעבדו בשטחים ופחות אצלנו. זה יחזק את הביטחון, ויוריד במידה מסוימת את סכנת הפיגועים".

סוכם כי בעוד שלושה שבועות יתקיים מפגש בין ערפאת ופרס, במחסום ארז, ובו תיבדק במשותף ההתקדמות בתהליך השלום. שבוע מאוחר יותר תתקיים פגישה בין רבין וערפאת ובה, על סמך מה שיקרה עד אז, יחליטו שני הצדדים את המהלכים הבאים בתהליך המדיני.

הממשל הגיב בחיוב על תוצאות הפגישה. פקידים אמרו שלמרות התקופה הקשה העוברת על תהליך השלום, ברור שישראל והפלסטינים נחושים ברצונם לפתור את הבעיות ולהתקדם ביישום הסכם השלום ביניהם. "ברור שהצדדים החליטו לפתור את הבעיות", אמר מקור בממשל, "למרות הבעיות הרבות הקיימות ביניהם, וזהו מהותו של תהליך השלום".

התארגנות בעבודה בהסתדרות לקידום הקמת המערך עם רם

מאת אמיר נוימן

חברים בסיעת העבודה בהסתדרות וראשי איגודים מקצועיים יוזמים התארגנות שמטרתה לקדם את הקמת המערך בין סיעת העבודה בהסתדרות לבין סיעת "רם".

בהתייעצות שהתקיימה אתמול בלשכתו של יו"ר אגף המינהל בהסתדרות, מאיר גת, טענו אחדים מן המשתתפים, כי שרים בעבודה מעוניינים לטרפד את הקמת המערך, כדי לפגוע בסיכויי חזרתו של חיים רמון למפלגת העבודה.

המשתתפים החליטו לפעול כבר בימים הקרובים ולפתוח במסדרת פגישות, במטרה לממש את הקמת המערך ולבלום את הכוחות הפועלים במפלגת העבודה ובהסתדרות כנגד הקמתו. לדבריהם, למרות ההחלטה להקים צוות משא ומתן מטעם סיעת העבודה שידבר עם סיעת "רם", לא הושלם עדיין איוש הצוות.

מרכז העבודה אישר

(המשך מעמוד 1)

אמר. תביעתו של רבין הובאה להצבעה והרוב המוחלט של חברי המרכז הצביעו בעד עמדתו.

במהלך הדיון, כאשר עלה לדבר ח"כ מיכה חריש כנגד התנהגותם של אנשי ח"כ הנאמנים, שיסעו את דבריו רבים מתוך המרכז ותבעו לאשר תחילה את מועמדותו של בורג, וזאת בטרם פותחים בדיון בשאלות נוספות. בשלב זה החלה גם נהירה החוצה מן האולם.

היקף הנוכחות בישיבה אתמול, שהתקיימה בבית ברל, היה יוצא דופן, והאולם שבו מתקיימות בדרך כלל ישיבות מרכז העבודה היה מלא מפה לפה ואחדים מחברי המרכז אף ישבו על מדרגות האולם.

נוכחות זאת העידה על הגיוס הכללי שעשו שלושת שני הצדדים, כדי להביא לישיבה את מרבית תומכיהם, מתוך הנחה, כי אפשר שבסופו של דבר תעלה להצבעה הצעת תומכי לקס, שמשמעותה עשויה להיות דחיית אישור מועמדות בורג.

בהצבעה על אישורו של בורג תמך הרוב המוחלט של הנוכחים, בהם גם רוב תומכיו של לקס. רק בודדים באולם הצביעו כנגד אישורו של בורג כמועמד העבודה לראשות הסוכנות.

הישיבה נפתחה בנאומיהם של יהיאל לקס ואברהם בורג. לקס הודיע בנאומו כי הוא מקבל עליו את ההכרעה שנפלה, אם כי תקף את יו"ר חבר הנאמנים מגדל קפלן שפעל לפסילתו. לקס דחה במשך הימים האחרונים לחצים שהפעילו עליו תומכיו,

שלא לקבל את ההחלטה ולפעול כנגד אישור מועמדותו של בורג במרכז העבודה.

באומו הרעיף בורג שבחים ומחמאות ביד רחבה על יחיאל לקס. לדבריו, מצא בו יריב קשה, משום הגינותו, כשרונו והכשרים הרבים שבהם השכיל להקיף את עצמו. לקס זכה אמש במחמאות מכל צד, וגם רבין וח"כ חגי מירום, שעמד בראש מטהו של בורג, חלקו לו שבחים רבים על התנהגותו.

בהמשך נאומו הביע בורג כי ברצונו לפעול בשיתוף פעולה עם לקס בהנהלת הסוכנות. בדבריו עקץ בורג את רבין, כאשר אמר, בהתייחסו ללקס: "אנחנו נחלים, אנחנו נבחים, ולכן אנחנו נצליח".

רבין, בנאומו, השיב לבורג בעקיצה: "יש לך כושר רטורי מצוין אבל אני רוצה לשאול — כשאתה אומר 'אנחנו', אתה מתכוון באמת לאנחנו־כולנו או שאתה אומר זאת כמו שהיה אומר לואי הי"ד, 'אנחנו לואי הי"ד'".

לקס אמר כי חש עצמו כשליח תנועה. הוא הביע צער שהזכות לבחור מועמד הופקעה ממרכז העבודה. "בגלל שאני בהסכם של תהליך ייעוץ והסכמה שהוא אנטידמוקרטי ולא דמוקרטי, אך הוא קיים", לקס ציין, כי חבר הנאמנים עשה טעות שלא נתן לשני מועמדים להתמודד במרכז. "הם צריכים לתת הסכמתם שלמועמדים יש כישורים ולא לכפות מי יהיה ומי לא. ההפקעה הזאת שגויה."

פיס חוק

(עשית). — במיליון ש"ח זכה כרטיס מס' 834515.

במכונית זכה כרטיס מס' 072497.

ב־5,000 ש"ח זכו הכרטיסים:

085409, 690596, 406670, 217105, 114859, 668607, 578161, 218322.

ב־1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־5 הספרות:

31480, 79537, 86901, 62943, 30154, 31408, 00239, 51163, 75970, 51979, 62787, 14841, 05888, 90537, 83604, 67858, 49436, 95773, 39538.

ב־100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 הספרות:

602, 095, 459, 647, 651.

ב־24 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות:

08, 94, 34, 80, 29.

ב־8 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות 4 ו־9.

השכר הממוצע

(המשך מעמוד 1)

בכפר אירוקא נמוך בב־81 אחוז מאשר בסביון וב־43 אחוז מאשר בעוספיה. השכר החודשי בתחתית הסולם בישובים הערביים נמוך ב־13 אחוז מאשר בתחתית הסולם בישובים היהודיים".

גם במגזר הערבי קיימת התפלגות עדתית בין עשירים לעניים. מפורש: "כל הישובים בראש הסולם נמצאים בצפון הארץ, בו מרוכזים 60 אחוז מהישובים הערבים. שני הישובים שבתחתית הסולם נמצאים באיזור הנגב, ואחד במשולש. כל הישובים בראש הסולם הם דרוזיים, נוצריים או מעורבים. הישוב המוסלמי הראשון במעלה הסולם הוא בשלב ה־11: כפר קרע שבמשולש. הישובים המוסלמיים הבאים נמצאים בשלבים 18 עד 24. שלושה בגליל ואחד במשולש. כל השאר הם יישובים בעלי אוכלוסיה דרוזית, נוצרית או מעורבת". לגבי תחתית הסולם, הישובים הערביים העניים ביותר, הם כולם יישובים בדואים בגליל.

מעיון בהתפלגות השכר ביישובים עולה כי בעוספיה שעל הר הכרמל שהוא הישוב הערבי "העשיר" במדינת ישראל, אחוז מקבלי שכר המינימום מגיע לכ־45 אחוז מכלל העובדים. מספר מקבלי שכר מינימום בתשעה הישובים הערביים "העשירים" הוא בין 32 ל־48 אחוז מכלל המפרנסים. בישובים הערביים העניים, אחוז מקבלי שכר המינימום או פחות ממנו הוא בין 47 ל־54 אחוז.

הישובים בעלי השכר הנמוך הם כולם במגזר הערבי. הישוב בו העובדים מקבלים את ההכנסה הנמוכה במדינת ישראל הוא כסר א־סר, אזור ערד, מוכא שבצפון כאוכב, שריים, בזהזה־טאבש ושבלי־ בוקשת. הכפרים אלה השכר החודשי הממוצע של העובד הוא בין 2,017 ל־2,080 ש"ח. סוגרים את הרשימה של הישובים הערביים העניים: ביר אל מכסור, זמר וטמרה שבגליל. בישובים אלה השכר הוא בין 2,111 ל־2,164 ש"ח לחודש. ליישוב של בעלי השכר הנמוך במגזר היהודי, אור עקיבא, הכנסות דומות להכנסות של הישובים הערביים, שבהם עובדים בעלי השכר הבינוני.

ברשימת היישובים היהודיים בעלי השכר הנמוך, לאחר אור עקיבא, נמצאת עיירת הפיתוח נתיבות (2,370 ש"ח), חצור הגלילית (2,460 ש"ח), אופקים (2,470 ש"ח), אור יהודה (2,480 ש"ח), שלומי (2,500 ש"ח) ושדרות (2,530 ש"ח).

ארה"ב מזהירה

(המשך מעמוד 1)

באזור, הכולל את איראן, עיראק ולוב.

נשיא מצרים, הוסני מובארק, אמר אתמול, כי היחסים של ארצו עם ארה"ב עלולים להיפגע בגלל סירובה של מצרים לחדש את חתימתה על האמנה לאי־הפצת נשק גרעיני אלא אם כן ישראל תחתום עליה.

"היחסים עלולים להיפגע, ואנו מסבירים לאמריקאים את הסיבה לסירובנו לחתום", אמר מובארק לעיתונאים.

"שוחחתי על הנושא עם פקידים בכירים בממשל, והם מבינים היטב את מצבנו. אנו רוצים שישראל תחתום על האמנה, משום שישראל נמצאת על הגבול שלנו. כל דליפה או תקלה אחרת שעלולה לקרות שם מאיימת על הביטחון הלאומי שלנו. אני מודאג מהמחשבה שכל הנשק הגרעיני הזה נמצא בישראל ללא ביקורת של הקהילייה הבינלאומית", אמר מובארק וקרא לישראל להעמיד את מתקניה הגרעיניים תחת ביקורת בינלאומית.

מובארק גינה את המערכה האמריקנית־מצרית שהתעוררה בישראל ואשר עלולה לסבך את מערכת היחסים בין שתי המדינות. "אני תוהה אם הצהרותיו של יצחק רבין בימים האחרונים הן במסגרת מערכה שהישראלים מנסים לארגן נגד מצרים. אם ישראל תמשיך בדרך זו, העניינים עלולים להסתבך", אמר.

מזכ"ל הליגה הערבית, עיסמת עבד אל־מג'יד? עסמת עבד אל־מג'יד, אמר אתמול, כי מדינות ערב לא יחתמו על הארכת האמנה לאי־הפצת נשק גרעיני מבלי שישראל תצטרף אליה.

"כל מדינות ערב אישרו עמדה זו בישיבת המומחים הערבים שהתקיימה בימים שלישי ורביעי במטה הליגה בקהיר. עמדה זו תוגש לשרי החוץ של הליגה, שיתכנסו ב־22 במארס", אמר עבד אל־מג'יד בשיחה עם כתב סוכנות הידיעות הצרפתית.

באשר למחלוקת שהתעוררה במהלך הכינוס סביב טיוטת האמנה אמר עבד אל־מג'יד, כי לא מדובר בשאלת יסוד, אלא בשאלות טכניות, בעיקר הנוסחים של סעיפים אחדים.

מזג האוויר

ליום ו': מעונן חלקית. עדיין ייתכנו ממטרים יחידים. תשקיף לשבת: לקראת ערב שוב ייתכנו ממטרים.

דבר DAVAR دافار
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
המו"ל: "דבר בע"מ"
מודפס ב"דפוס דבר בע"מ"
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שוקן 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (61 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5286156, 5281860, 5298032
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00 03-5286141
סניפים:
בית "דבר" רחוב שוקן 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 08-451381, 08-451798
הפצה "נר" 03-377056

עוזי משולם נידון לשמונה שנות מאסר וחסידיו לתקופות מאסר עד 4.5 שנים

מאת אלי ברנר

בית המשפט המחוזי בתל־אביב גזר אתמול שמונה שנות מאסר בפועל ושנתיים מאסר על תנאי על עוזי משולם. 11 מחסידיו של משולם, שהועמדו יחד עימו לדין, נדונו לעונשי מאסר לתקופות שונות, בין 15 חודשי מאסר עד ארבע וחצי שנות מאסר בפועל.

השופט אמנון סטרשנוב הקריא את גזר הדין בשעות הצהריים ללא נוכחותם של הנאשמים, שהוצאו מהאולם בשעות הבוקר והוחזרו לתאי המעצר לאחר שהתפרעו.

השופט פירט את השתלשלות העניינים מאז החלה הפרשה ליד ביתו של משולם ב־23 במארס אשתקד, כאשר משולם ואנשיו חסמו את הדרך ליד ביתו ומנעו מעבר כלי רכב. "קומץ אנשים בהנהגת משולם החליט לקרוא תיגר על שלטון החוק במדינת ישראל ולנהל מאבק אלים ובוטה ברשויות המוסמכות על אכיפת החוק במדינה. תחילת הפרשה בקול ענות חלושה על רקע סכסוך של מה בכך בעניין זכות המעבר בדרך ציבורית ליד ביתו של הנאשם, וסיומה בקול תרועה וידי רמים, שהיה בהם כדי לזעזע את אושיות המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל", אמר השופט.

מכאן היה המרחק קצר לקטטה ההמונית שהתפתחה בין המשטרה, שבאה לפנות את הדרך, ובין משולם ואנשיו. לאחר מכן השליכו אנשי משולם, בהוראתו המפורשת, בקבוקי תבערה לעבר קציני משטרה בכירים ואחד מהם פגע במפקד המחוז, גבי לסט, וגרם לו כוויה קלה.

במשך למעלה מחודש התבצרו הנאשמים וחבריהם בביתו של משולם כשהם מצוידים ברימונים, לבנות חבלה, בקבוקי תבערה, גרזנים, סכינים, ושאר כלי משחית. "ארסנל כלי משחית שלא היה מבייש כל יחידה קרבית בצבא", קבע השופט והצביע על ניסיונות המשטרה לסיים את הפרשה בדרכי נועם ועל האיפוק שנקטה כדי למנוע שפיכות דמים.

הפרשה הסתיימה ב־10 במאי 1994, כאשר הנאשמים וחבריהם פתחו באש לעבר כוחות הביטחון לאחר מעצרו של משולם. במהלך חילופי הירי נהרג שלמה אסוליק.

משולם וחסידיו הורשעו בעבירות של ניסיון חבלה בכוונה מחמירה, סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה ועבירות בנשק שלא כדין, שהעונש המירבי עליהן הוא 20 שנות מאסר. הנאשמים לא הביעו חרטה על מעשיהם.

השופט קבע, כי האחראי הראשי לעבירות שבוצעו הוא עוזי משולם. "על אישיותו המורכבת, הליכותיו האדנותיות המחותרות ויוצאות הדופן, שהנהיגוהו הסביבות מהן הלאה, עמודתי בהרחבה בהכרעת הדין", אמר השופט והוסיף: "יגעתי הרבה ולא מצאתי את הסיבה או המניע האמיתיים לפרוץ הארועים ולהשתלשלותם הקטלנית עד לסיומם הטרגי. לא פרשת ילדי תימן היא שעמדה ביסוד הפרשה בתחילתה, אלא בדיעבד, ולכל היותר היא היוותה מאיץ להמשך האירועים. בבחינת תוספת שמן רותח על המדורה הלוהטת. גם אם מטרתו של הנאשם היתה חיובית בעיקרה, הרי שלא כל האמצעים מקדשים אותה, וחוששני כי האמצעים שבהם נקטו הנאשם וחבורתו במקרה דנן דווקא מחללים אותה". בינתיים, ציין השופט, החליטה הממשלה על הקמת ועדת חקירה ממלכתית לבירור גורל ילדי תימן, ואת אשר ניסו הנאשמים להשיג תוך הפרת החוק ורמיסתו השכילו אחרים להשיג תוך שמירתו וכיבודו.

השופט סיכם פרק זה בגזר הדין בציינו, כי המניע האמיתי למעשיהם של הנאשמים ופשר התנהגותם ומהלכיהם נותרו עלומים בעיניו.

התובעות אסתי שלאין וזמירה גולדנר ביקשו להחמיר בעונשם של הנאשמים. לדבריהן מדובר במסכת מעשים שיש בהם כפירה בשלטון החוק ועיקרון של כל דאלים גבר. לדעת התביעה מן הראוי להחמיר עם מבצעי עבירות כנגד החוק והסדר החברתי ואין להקל בעונשם משום המניעים האידיאולוגים העומדים ביסוד מעשיהם.

הסניגור שמחה זיו טען, כי משולם חש עצמו נרדף על לא עוול בכפו וגם אם טעה, כוונותיו היו טובות וביסודו הוא אדם טוב ומיטיב. הסניגור יצא חוצץ נגד מעורבותה ההר־צורית של התקשורת בפרשה זו ונגד התנהגותה של המשטרה שגרמה, לדבריו, להסלמת האירועים. "היתה דיספרופורציה בין המעשים ובין רדיפת המשטרה", טען והוסיף, כי אין מדובר במעשה אונס, גניבה או פריצה. בסיכום דבריו ביקש הסניגור ש"בית המשפט יפתח שערי תשובה ויאמין שלא נשקפת כל סכנה מהרב ומאנשיו". הוא ביקש להתחשב במצבו הבריאותי של משולם. על כך אמר השופט, כי הוא אינו אומנת של משולם ושירות בתי הסוהר יתן מענה לכך.

השופט סטרשנוב ציין, כי התחשב לקולא בכך שעד לאירועים שבהם מדובר ניהלו הנאשמים אורח חיים תקין. מרביתם שירתו בצהל ואף הגיעו לקצונה. הנאשמים אינם מסוג העבריינים שנהוג לראותם על ספסל הנאשמים כדבר שבשגרה, אמר.

השופט ציין, כי קבע את העונשים על־פי מידת חלקו של כל אחד בעבירות. "אין ספק כי הנאשם משולם הינו ראש וראשון למפירי הסדר ופורעי החוק בפרשה זו. הוא שהנהיג את החבורה כולה למעשי בריונות ואלימות לשמם, והוא שקרא והסית את ההמון לפרוץ פרעות באנשי החוק. נראה שמיקומו של משולם בראש הפירמידה מוסכם על הכל ואינו טעון ראיה". עם זאת, הוסיף השופט, יתר הנאשמים לא טמנו את ידיהם, רגליהם וכלי נשקם בצלחת.

נתן שיפריס, שכונה "קצין המודיעין", היה יד ימינו של משולם. הוא קרא קריאות מתלהמות ומסיתות נגד אנשי המשטרה, גידף וניבל פיו ומונה להיות מחליפו של משולם בהעדרו. שיפריס, קצין מודיעין במילואים, הגיע למשולם במהלך עבודת מחקר שעשה עליו ועל חסידיו בעת שהיה סטודנט באוניברסיטה.

אבנר אוזן כונה "קצין המבצעים". הוא נטל חלק ברכישת ציוד לצורך ההתבצרות ביהוד וניהל את השמירה. הוא זה שהתלווה למשולם לפגישה עם המפכ"ל במלון אויה. לחובתו של אוזן הרשעות קודמות במעשי תקיפה, אלימות והפרת סדר ושני עונשי מאסר על תנאי.

יחיאל בן אבו ויובל ישראלי השתתפו באירועים ונפצעו בחילופי האש. רחמים ג'יבלי נראה מחזיק בקבוק תבערה וגפרור. צוריאל לוי זוהה כמי שהשליך בקבוק תבערה על ניידת משטרה שחנתה ליד הבית ביהוד. סיני חסן היה בין משליכי בקבוקי התבערה על קציני המשטרה גבי לסט ויעקב רז. על מעשה זה זכה חסן לברכת "מי שבירך" מפי משולם.

בדובר התחתון של חומרת המעשים בפרשה מציב השופט את עמנואל פז, שנראה מתעסק בבקבוקי תבערה על גג ביתו של משולם; את נועם אקבס, שהסתובב חמוש בנשק ברשיון והזעיק אנשים לתגבר את הבית; את גדליהו באורנשטיין שבביתו באלון מורה נמצאו שני רימוני הלם וארבעה תוויים; ואת דן רוסלר, שהחזיק ברשותו רובה סער אמ־16, שש מחסניות וארבע קופסאות כדורים. לחובתו הרשעה קודמת בהפרת סדר ציבורי. ארבעה אלה היו לדעת השופט ממלאי פקודות ונושאי כלים בלבד.

השופט הפעיל עונש מאסר על תנאי של שישה חודשים למשולם, שאותו ירצה בחופפה לשמונה השנים. נתן שיפריס נידון לארבע שנות מאסר בפועל ושנתיים על תנאי. אבנר אוזן נידון לארבע וחצי שנות מאסר בפועל ושנה וחצי על תנאי. במרכן הופעלו נגדו שני עונשי מאסר על תנאי, מהם שישה חודשים לריצוי מצטבר. יחיאל בן־אבו ויובל ישראלי נידונו לשלוש שנות מאסר בפועל ושנתיים על תנאי. רחמים ג'יבלי, צוריאל לוי וסיני חסן נידונו לשנתיים וחצי מאסר בפועל ושנה וחצי על תנאי. עמנואל פז, נסים אקבס, גדליהו באורנשטיין ודן רוסלר ל־15 חודשי מאסר בפועל ו־15 חודשי מאסר על תנאי.

כל עונשי המאסר על תנאי יהיו למשך שלוש שנים מיום סיום ריצוי המאסר בפועל.

התובעת זמירה גולדנר הביעה שביעות רצון מהעונשים שגזר השופט.

אלישע משולם, אשתו של הרב עוזי משולם, בפתח ביתה ביהוד, מיד לאחר הישמע גזר הדין. (צילום: י.ם.ם.א)

יותר ממאה שוטרים איבטחו את השמעת גזר דינם של אנשי משולם

מאת אלי ברנר

יותר ממאה שוטרי יחידות סיור מיוחדות של שלושת מרחבי מחוז תל־אביב התייצבו אתמול, בבוקר, בכניסות להיכל המשפט בתל־אביב, במסדרונות ובתוך אולם המשפט של השופט המחוזי אמנון סטרשנוב בקומה הרביעית. הם ליוו את השופט סטרשנוב מביתו בכפר סבא לבית המשפט כמו גם את התובעות זמירה גולדנר ואסתי שטיין.

אולם למרות נוכחות השוטרים, כשנכנס השופט סטרשנוב לאולם כדי לשמוע את טיעוני הצדדים לעונש, ופנה לנאשמים ושאל אם ברצונם לדבר לפני שיגזור את דינם. פצחו משולם ואנשיו בשירה אדירה ולאחר מכן בקללות לעבר השופט. מילות השיר היו:

"בשקרי תקשורתם אין אנו מאמינים,
בדרך התורה נלך באש ובמים וגם לשם שמיים.
ובצדקי תקותי נלך"...

אל השופט סטרשנוב פנה משולם ב"הר סטרשנוב", ואמר לו "אני גוזר עליך ברחמי שמיים".

אחר כך פנה משולם אל העיתונאים, הציע להם לצלם את השופט כמו שמצלמים את גבלס. וציין כי "בשבילי הבית זה רק השמיים. במדינה הזאת בית הסוהר הוא המקום הטהור היחיד. אם הנאצים היו קוראים לעצמם מדינת היהודים, מצבם היה טוב".

השופט סטרשנוב, שלא הצליח לומר מלה בהמולה שנוצרה, עזב את האולם והורה לשוטרים להוציא את הנאשמים למרתף העצורים, משם הם הוחזרו תחת משמר כבד לתאי המעצר בבתי הכלא – משולם ושלושה אחרים לכלא השרון (תל־מונד), ארבעה לכלא איילון ברמלה וארבעה לכלא באר שבע.

הדיון התחדש, והתובעות והסנגור שמחה זיו טענו לעונש. בשעה 14.30 החל השופט לקרוא את גזר הדין.

משמרות המשטרה נותרו חסרי תעסוקה אתמול, שכן חסידיו של משולם הפתיעו ולא הגיעו הפעם לבית המשפט. רבים מהם התכנסו בחצר ביתו ביהוד ובאוהל שהקימו לפני מספר שבועות ליד כלא השרון, שם עצור משולם.

משרד הקליטה מסייע בהסעת נערות למוסד חינוכי בשטחים

מאת נתן דועי

מדרשת ארץ ישראל ביישוב קדומים מקבלת סיוע ממשרד הקליטה להסעת נערות אתיופיות אל בית ספר הנמצא מעבר לקו הירוק.

לדברי צבי סלונים, מנהל המוסד, המדרשה מקבלת השתתפות בהסעות של הנערות למקומות העבודה. במקביל, מקבלת המדרשה סיוע כספי מארגון יהודי־אמריקאי, "נקיע".

הבנות עובדות במדרשה שלושה ימים בשבוע, ומקבלות שכר נמוך עבור העבודה. את הכסף המועט, כ־400 ש"ח, הן מעבירות למוסד כתמורה עבור הוצאות אחזקה, כמו מגורים ומזון.

בהודעת המוסד נאמר, כי הנערות מקבלות "מלגה חודשית". המלגה עד לפני כמה חודשים היתה הכסף שקיבלו הנערות מהמוסד לביטוח לאומי כנערות לא עובדות.

צבי סלונים, מנהל המוסד, הכחיש טענות שהנערות מקבלות הוראה לכתוב מכתבים באנגלית על היחס החם שהן מקבלות מהמוסד. זאת, כדי שהמכתבים יעברו לתורמים הפוטנציאליים.

צבי סלונים הכחיש כי במדרשה אומרים לבנות לא להיות בקשר עם אף אחד מן הישוב כדי לא לגלות מה מתרחש בתוך המדרשה. הוא הגדיר זאת כאמירה לא נכונה.

המדרשה פנתה בזמן האחרון למחלקה לעליה בסוכנות היהודית, וביקשה סיוע, אף שהמוסד נמצא מעבר לקו הירוק.

פרס ינאם מחר בפתיחת כינוס בין לאומי על מדינות הים התיכון בפריס

מאת מוטי בסוק

שר החוץ, שמעון פרס, יוצא היום לפגישות מדיניות בפריס. פרס ינאם במוצאי שבת בפתיחת כינוס בין־לאומי רב משתתפים, "הים התיכון, העתיד לקראת השלום".

הכינוס מאורגן על־ידי תנועת הרדיו היהודית "רדיו שלום", העיתון המצרי "אל אהראם" ורשת הטלוויזיה הראשונה של צרפת. הוא יתקיים בבניין אונסק"ו. ראש ממשלת צרפת, אדואר בלדור, יפתח את הכינוס. בערב הפתיחה ינאמו גם ראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת, ושר החוץ המצרי עמרו מוסא. חוסיין מלך ירדן ונשיא מצרים חוסני מובארק ישאו אף הם דברים, באמצעות הלוויין.

מעריכים, כי פרס ינצל את שהותם בפריס של ערפאת ומוסא לניהול שיחות נפרדות עם שני האישים, בארבע עינים, במגמה להתגבר על חילוקי הדעות הן בין ישראל לפלסטינים והן בין ישראל למצרים.

היום צפויה לשר החוץ פגישה משותפת עם שר החוץ הצרפתי, אלן ז'ופה ושר החוץ המצרי, בנושא מחשוב החינוך במזרח התיכון. צרפת מעוניינת להוביל פרויקט זה. לאחר מכן יקיים פרס שיחת עבודה עם ז'ופה, ועם אישים צרפתיים נוספים. צרפת עומדת היום בראש הטרויקה של האיחוד האירופי. פרס ישוב לארץ ביום ראשון לפנות בוקר.

אורי אור: צפון קוריאה הקפיאה את העסקה למכירת טילים לאיראן

"יש להקדים את הבחירות בשטחים כדי לסייע לערפאת להילחם בחמאס"

מאת אודי שרון

יו"ר ועדת חוץ וביטחון, ח"כ אורי אור, גילה שצפון קוריאה הקפיאה את העסקה למכירת טילים ארוכי טווח לאיראן.

במסיבת עיתונאים בחיפה, אמר אתמול ח"כ אור, שמצרים מבצירה על ישראל ... שזו תחתום על האמנה למניעת הפצתו של הנשק הגרעיני, ומשרד החוץ המצרי מנהל "מלחמה אדירה", כלשונו, נגד ישראל בנושא זה. "ישראל לא הודיעה ואינה מודה שברשותה נשק גרעיני. כאשר ההרתעה צריך להישמר. ישראל תהיה מוכנה לפירוז גרעיני, כשיהיה שלום באזור", אמר.

בתשובה לשאלה, אמר יו"ר ועדת חוץ וביטחון, כי יש להקדים את הבחירות בשטחים, משום שהן חשובות לערפאת במלחמתו בחמאס. הדובר העריך שראש אש"ף יזכה ביותר מ־50 אחוז מקולות הבוחרים. ואולם, כשלון ערפאת בבחירות יגרום, לדברי ח"כ אור, שתהליך השלום ייתקע. לדבריו, צה"ל אינו יכול לצאת מרמאללה ומחברון, כפי שהוסכם באוסלו, אולם ח"כ אור מציע שצה"ל ייצא מכמה מקומות ביו"ש, יצומצם הישוב היהודי ברצועת עזה, וישארו על כנם רק ישובי גוש קטיף. באשר לירושלים, אמר, אסור שהיא תהיה בירתה של ישות פלסטינית.

בדברו על הסגר בשטחים, ציין ח"כ אור, שעם התקדמות במשא ומתן עם הפלסטינים, יהיו הקלות בתנאי הסגר. "אנו דורשים מערפאת 100 אחוז מאמץ להילחם בטרור, ולא 100 אחוז הצלחה", הוסיף.

בתשובה לשאלה, אמר יו"ר ועדת חוץ וביטחון, כי נשיא סוריה אינו ממהר להשיג שלום עם ישראל, והוא אינו מוכן לוותר על שום חלק מרמת הגולן. לעומת זאת, ישראל מוכנה ללכת לפשרה בגולן, אך היא לא תסכים שהסורים יהיו במרחק של 35 ק"מ מהכינרת.

בהתייחסו לנווט השבוי רון ארד, הודיע יו"ר ועדת חוץ וביטחון, כי איראן יודעת היכן הוא מוחזק, ואולם הוא לא נמצא בשטחה. לאיראנים – הדגיש ח"כ אור – ישנה שליטה על הקודות את הנווט השבוי. "אבל העובדה שרון ארד אינו כאן, מוכיחה שהם הצליחו", אמר.

ח"כ אור דיבר גם על הבחירות בישראל, ואמר: "אם שרון, נתניהו, רפול או גנדי יזכו בבחירות, תהיה טרגדיה למדינת ישראל". הוא הודה שקיימת אפשרות שהליכוד יעלה לשלטון, לאור מה שמראים כיום הסקרים. ח"כ אור חושש שאם יימשך הטרור, ומהלכי השלום לא יהיו ברורים, העבודה עלולה להפסיד את השלטון בבחירות.

האלוף לוין יעיד בפרשת מותו של רב־סרן תאמר

מאת און לוי

אלוף פיקוד הצפון, עמירם לוין, ימסור ככל הנראה היום או ביום ראשון את עדותו בפני רב־אלוף במילואים משה לוי, המשמש כוועדת חקירה של יחיד לבדיקת נסיבות מותו של רב־סרן כיואן תאמר והדיווחים עליהן למשפחה ולגורמים אחרים.

ביומיים האחרונים מסרו את עדותם בפני הרמטכ"ל לשעבר לוי כמה עדים, וביהם קצינים בכירים מפיקוד הצפון.

גורמי צבא בכירים העריכו אתמול כי רב־אלוף במילואים לוי יסיים את עבודתו לקראת סוף השבוע הבא ויציג בפני הרמטכ"ל אמנון ליפקין־שחק את ממצאיו.

סמינר ישראלי־פלסטיני משותף על המאבק בהתנחלויות יתקיים ביים

מאת כתב "דבר"

לראשונה יתקיים היום סמינר משותף לישראלים ופלסטינים שיעדו: "המאבק בהתנחלויות". הסמינר יתקיים במשך היום במלון "אמבסדור" שבמזרח ירושלים על ידי המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית, הפועל בעיר ובבית לחם. הוא ייערך בשיתוף עם העמותה הפלסטינית "מים והאדמה", שמילאה תפקיד מרכזי בהפגנות שנערכו בחודשיים האחרונים בגבעה. מטרת הכנס: למסור מידע ולקיים סדנאות בעברית, ערבית ואנגלית בסוגיות: "איך להגן על האדמות – נסיון הוועדים להגנה על האדמה", "אסטרטגיה של מאבק משותף", "איך לשנות את דעת הקהל הישראלית" ו"אסטרטגיה של מאבק על ירושלים".

בין האישים שהוזמנו לשאת דברים בסמינר: ד"ר חיידר עבד אל שאפי ועו"ד תוד שוחיק. עוד יקחו חלק בדיונים פעילים ופעילות של "גוש השלום", ארגון הנשים הירושלמי "בת שלום", ועד הפעולה לסולידריות עם תושבי אל חאדר ועמותות פלסטיניות רבות.

מנהל המרכז לאינפורמציה האלטרנטיבית, מיכאל ורשבסקי, מסר לכתב "דבר" כי "המרכז מילא תפקיד חשוב במאבק בהתנחלויות ומשמש בו זמנית כמוקד המקשר בין הגופים הפלסטינים הפועלים נגד הפקעות אדמה ונגד הקמת התנחלויות חדשות, לבין גופים הישראלים הנאבקים גם הם באותן התופעות. מטרת הכנס הוא להפגיש בין ישראלים לפלסטינים, להחליף מידע וללבן את המתרחש בשטח כדי לגבש אסטרטגיות מאבק משותף במדיניות הממשלה והמתנחלים".

אזור חברון נפתח אמש לתנועה; פלסטיני נפצע קשה מירי חיילים

(ע). מרחב חלחול, חברון והדהריה נפתח אמש בשעה 23:30 לתנועה חופשית. האזור היה סגור לכניסת יהודים וערבים שאינם תושבי האזור למשך 24 שעות. הסגירה נעשתה מטעמי ביטחון והיתה קשורה בטקס האזכרה של ברוך גולדשטיין בקרית־ארבע, שנערכה אתמול.

צעיר פלסטיני נפצע אמש קשה מירי של חייל צה"ל, לאחר שיידה אבנים ברכב ישראלי בשכונת גימרה שבחברון. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק לרכב כתוצאה מיידוי האבנים.

דובר צה"ל מסר, כי מיידה האבנים החל להימלט. החיילים קראו לו לעצור, וכאשר סירב לעצור ירו באוויר. לאחר שהמשיך לברוח ירו לעברו, וכתוצאה מכך נפצע קשה מירי בחזה.

הפצוע, רפעאת שרבאתי, בן 19, פונה לבית החולים עליה שבחברון.

דובר צה"ל מסר, כי נסיבות האירוע נבדקות.

אל מחסום צה"ל בכפר דרום נורה אמש צרור יריות. כך נמסר על ידי דוברת מועצת גוש קטיף.

סמוך לשעה 10.30 בערב נורו יריות על המחסום הצפוני בכפר דרום. היריות הגיעו מכיוון מערב ותושבים סיפרו, כי אחת היריות פגעה בקירות אחד הבתים. חיילי המחסום השיבו אש.

ארה"ב: החלטת אינדונזיה לגבי הארכת האמנה הגרעינית חשובה ביותר

ג'אקרטה (עיד) – בכיר אמריקאי אמר אתמול בג'אקרטה כי החלטת ממשלת אינדונזיה בנושא הארכת האמנה לאי הפצת נשק גרעיני, היא חשובה ביותר, ותוכל לשנות את דעתן של מדינות אחרות, המתנגדות לעניין.

"איני אומר שההחלטה היא קובעת או חד משמעית, אולם היא חשובה ביותר וזו הסיבה שאני כאן", אמר תומאס גראהם, שליחו המיוחד של הנשיא ביל קלינטון לנושאי פירוק הנשק, אי־הפצת הנשק הגרעיני והפיקוח על החימוש.

ברכות לבביות
למר שי האוזמן
לרגל מינויו ליו"ר התאחדות הוצאת הספרים בישראל
הוצאת ראובן מס בע"מ
ת"ד 990, ירושלים, 91009, טל. 02-277863

שפע ברכות ואיחולים
למר שי האוזמן
לרגל מינויו ליו"ר התאחדות הוצאת הספרים בישראל
אורנשטיין
הוצאת ספרים "יבנה" בע"מ
02-297856

למר שי האוזמן
ברכות חמות
לרגל מינויו ליו"ר התאחדות הוצאת הספרים בישראל
ברכה והרבה הצלחה kd
ש. זיק ושות'
02-257819

هكذا من الأصل

רשות שמורות הטבע הפסיקה תרגיל של צה"ל בגלל פגיעה בשמורת טבע

מאת אמיר רוזנבליט

פקחי רשות שמורות הטבע הפסיקו ביום רביעי בערב תרגיל של שתי יחידות צה"ל, שגרמו נזק לשמורת הר עמשא בדרום־מזרח הר חברון.

במהלך התרגיל נכנסו יחידות הצבא לתוך שמורת הר עמשא, חרצו את השטח בעקבות עמוקים, ורמסו פרחים ייחודיים.

בין צה"ל לבין רשות שמורות הטבע קיימים נוהלי תיאום של תרגילים ואימונים, ליווי ומערך הסברה, כדי לצמצם את הפגיעה בטבע.

בערב שקדם לתרגיל, העביר אלדד פלד, הפקח האזורי של הרשות, הרצאה בפני חיילי יחידות הצה"ל שהשתתפו בתרגיל, על השמורה וערכי הטבע שבה. למרות זאת, מצא הפקח את היחידות בתוך השמורה. בין היתר, טנק ונ"מ שקעו בשטחה בתוך ביץ עמוק, וחילוצם גרם לנזקים.

שמורת הר עמשא מכוסה במגוון פרחים. גולת הכותרת של הפריחה הינה הגביעונית הערבית, שזה מקום פריחתה העיקרי.

דוברת רשות שמורות הטבע, דינה וינשטיין, מסרה כי הרשות נמצאת עתה בבירור עם צה"ל, במטרה למצוא את האחראים לפגיעה, ולהעמידם לדין. לדבריה, הנזק העיקרי לשמורה נגרם על ידי יחידת שריון, שהיתה מעורבת באירוע דומה באותו מקום לפני כארבעה חודשים.

ברשות שמורות הטבע רואים בחומרה מקרים אלו, לאור המאמץ הרב המושקע להגברת המודעות לשמירת הטבע.

בתגובה מסר אתמול דובר צה"ל, כי הצבא רואה בחומרה כניסה של כוח לשמורות טבע בסתירה להוראות ועל פניו נראה המקרה חמור.

"מבדיקה ראשונה עולה שככל הנראה מדובר בטעות של שני כלי רכב משוריינים, שהיו באזור. בהיוודע דבר המקרה, בא למקום מפקד בכיר ונעשו פעולות להחזרת המצב לקדמותו במידת האפשר. דובר צה"ל מדגיש, כי חקירת נסיבות כניסת הכוח לשמורה נמשכת. בתום החקירה, ימוצה הדין עם האחראים, במידה ויידרש".

דרישה לשביתה כללית אם לא תינתן תוספת היוקר; המעסיקים: יש תחליף להסתדרות

מאת אפרים דוידי

"יש להכריז שביתה כללית אם העובדים לא יקבלו תוספת יוקר וההסכם לא ייחתם עם המעסיקים", כך אמר אמש חבר ההנהגה, בנימין גונן, לכתב "דבר". לדבריו, ביממה האחרונה קיבל הודעות מראשי ועדים הדורשים "או שישלמו תוספת יוקר או שמעסיקים יקבלו שביתה כללית". הוא מתכוון לדון על כך בישיבת ההנהגה שתיערך ביום ראשון. מ"מ יו"ר ההסתדרות, ח"כ עמיר פרץ, מתכוון להציע בישיבה להכריז על סכסוך עבודה כללי במשק.

ח"כ פרץ הנחה אתמול את כל האיגודים המקצועיים ומועצות הפועלים בארץ לתבוע מן המעסיקים הקשורים עמם, בכל מגזרי המשק, לשלם לעובדים המועסקים על ידם תוספת יוקר בשיעור של 2.6 אחוזים בתחולה מ־1 בפברואר 1995. "בכל מקרה של סירוב לשלם תוספת יוקר, הוסמכו האיגודים ומועצות הפועלים להכריז סכסוך עבודה ולנקוט אמצעים ארגוניים". יו"ר אגף הארגון ומועצת פועלים, פיני שומר, מסר כי הוא הורה למזכירי מועצות הפועלים להתכונן לצעדים ארגוניים, גם ברמה הארצית וגם ברמה המקומית.

במקביל לפנייה לאיגודים המקצועיים שיגר פרץ מכתב אל הממונה על השכר במשרד האוצר, יוסי קוצ'יק, בו הוא מודיע לו כי נתגלעו אי הבנות במו"מ שבין ההסתדרות לבין לשכת התיאום בנושאים שאין להם קשר לתוספת היוקר ונראה כי תתעכב החתימה הפורמלית על הסכם תוספת היוקר. פרץ הבהיר במכתבו כי "זכותם של העובדים בשירות הציבורי לתשלום שכר ועדכונו השוטף בתוספות היוקר מעוגנת בהסכמי העבודה החתומים בין האיגודים המקצועיים לבין המעסיקים בשירות הציבורי". לפיכך ביקש מ"מ יו"ר ההסתדרות מקוצ'יק להורות לכלל המעסיקים בשירות הציבורי לשלם תוספת יוקר בשיעור של 2.6 אחוזים שהוא השיעור הנגזר מנוסחת תוספת היוקר במתכונתה הנוכחית.

יו"ר ועדת העבודה של לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, התעשיין דורון סמיר, הגיב בחומרה על איומי פרץ להכריז סכסוך עבודה כללי ואמר כי "מדובר בהפרה בוטה של הסכם העבודה שנחתם בתחילת ינואר והמדבר מפורשות על שמירה של שקט תעשייתי". סמיר אף הוא שיגר איום ברור: "גם להסתדרות יש תחליף".

יצוין, שיו"ר ארגון הסוחרים בבירה, אברהם בירנבאום, מסר כי הוא הורה לסוחרים בירושלים לשלם לעובדיהם תוספת יוקר של 2.6 אחוזים ללא קשר להסכם שאמור היה להיחתם בין ההסתדרות. על כך אמר פרץ: "זו הצגה של הדואגים לעובדים כביכול. רוב העובדים המועסקים על ידי הסוחרים בירושלים מקבלים שכר מינימום או קצת יותר. ממילא הסוחרים אמורים לעדכן את שכר המינימום באפריל".

מיכה ינון, מנכ"ל רשות השידור, שר הכלכלה שמעון שטרית, מנכ"ל הרשות השנייה נחמן שי, ויו"ר איגוד המפרסמים חותמים על הסכם הרייטינג (צילום: ישראל הדרי)

צור מבקש לאשר היטל על צריכת מים לא יעילה ברשויות המקומיות

מאת דן הלוי

בתקנות המים החדשות ל־1995, שהעביר שר החקלאות יעקב צור לוועדת הכספים של הכנסת, מבקש השר לאשר את התיקון בתקנות בדבר תשלום מיוחד הנוגעות להקצאת מים לרשויות המקומיות לצריכה ביתית.

בהתאם לתקנה זו יוטל תשלום מיוחד על אותן רשויות מקומיות, שהפער בין כמויות המים שקנו או הפיקו למטרה זו (צריכה ביתית), לבין כמויות המים שמכרו לתושביהם, יעלה על 15%.

לפי תקנות הרשות, שהוצאו בדצמבר האחרון, רשאית כל רשות מקומית לצרוך מים לשימוש ביתי על־פי הצורך, ובלבד שתעשה זאת ביעילות ובחיסכון. "כתוצאה מאי קביעת מכסות", כותב צור לוועדת הכספים, "לא ניתן עוד להטיל תשלום מיוחד על מכסה שלא נקבעה". לכן מתבקשת הוועדה לאשר היטל חדש על הרשויות שבהן יעלה אובדן המים במערכת הצריכה הביתית על 15%.

לפי התיקון המוצע, כשעולה ההפרש האמור על 15% יוטל על הרשויות תשלום מיוחד בשיעורים החלים לגבי כל שאר החורגים מן המכסות. על הפרש הצריכה של עד 25%, לצריכה ביתית, יוטל תשלום מיוחד של 36 אגורות למ"ק, ומעל לכך – 88 אגורות למ"ק. התיקון המוצע מקובל על שר האוצר.

יצוין, כי עיקר התשלום המשולם על־ידי התושבים על המים שהם צורכים אינו נובע מתעריף שקובע הספק למים, אלא בדרך כלל ממיסים שגובות הרשויות בדרך זו מאזרחיהן.

בפרק הדן בתעריפי המים לחקלאות ולתעשייה, המסופקים על־ידי חברת מקורות, נאמר, כי ההצעות מבוססות על החלטת ממשלה שלפיה יש להעלות את תעריפי המים לשנת 1995 ב־7%.

מוצע לדרג את התעריפים למים המסופקים על־ידי מקורות במרבית המפעלים באופן הבא: בעד 50% מכמות המים של 46.789 אגורות למ"ק; בעד 30% מכמות המים של 56.389 אגורות למ"ק; בעד כל יתר הכמות הנצרכת – 75.4 אגורות למ"ק. הממוצע של התעריפים המדורגים הנ"ל הוא 55.3 אגורות למ"ק.

התעריפים המוצעים למי קולחין: בעד 50% מכמות המים המוקצבת 44.3 אגורות למ"ק; עבור כל יתר כמות המים הנצרכת 35.8 אגורות למ"ק.

את תעריפי המים לתעשייה מוצע לקבוע בהתאם להחלטת הממשלה כדלקמן: עד 31.12.94 – 69.7 אגורות למ"ק ומיום 1.1.95 – 86.7 אגורות למ"ק. מיום 1.7.96 – 93.6 אגורות למ"ק. התעריפים למים לתעשייה מהשפד"ן, מקולחין או מים שהוגדרו על־ידי נציב המים כמים מלוחים, או מים באיכות נחותה – מ־5.5 אגורות למ"ק עד 7.4 אגורות למ"ק.

מפ"ם מגנה את רבין על שכינה את עובדי השקם "פרזיטים"

מאת אפרים דוידי

בישיבה של מזכירות מפ"ם, שנערכה אמש, נרשמה התקפה חסרת תקדים על המדיניות הכלכלית והחברתית של הממשלה. יצוין שמפ"ם חברה בממשלה ואחד מהשרים, יאיר צבן, הוא חבר בכיר במפלגה.

מזכירות מפ"ם החליטה להתנגד להפרטתם של מפעלי יסוד ושירותים חיוניים במדינה, כדוגמת קונצרן כימיקלים לישראל. "ההחלטה על כי"ל אומללה, כי מתעלמת מזכויותיהם הבסיסיות של העובדים ומתקבל הרושם שקודם מפריטים את זכויות העובדים ואחר כך הולכים להפריט גם את הנכס. צריך לחוקק חוקים ותקנות שיגנו על העובדים מפני תהליכי ההפרטה וההסתדרות חייבת למלא כאן תפקיד יזום ודוחף, בנוסף לכנסת", נאמר בהחלטת המזכירות. יצוין שבעצרת שנערכה ביום רביעי על ידי ההסתדרות בעפולה תקף יו"ר מפ"ם, חנן ארז, את חברי הכנסת של מרצ בתמכם בהפרטת כי"ל.

עוד גינתה המזכירות התבטאותו של ראש הממשלה שכינה את עובדי השקם "פרזיטים". לדבריה, "אין מקום לאמירה כזאת לגבי ציבור עובדים מסור שנאבק על פרנסתו".

המזכירות דנה בהסדר חובות הקיבוצים והחליטה לקרוא למרצ ולממשלה לתמוך ולאשר את הסדר הקיבוצים בהקדם האפשרי. המזכירות "רואה בהסדר מהלך צודק והכרחי שבא לתת מענה בסיסי להמשך קיומו של המגזר השיתופי־יצרני. ההסדר אמור להעלות את התנועה הקיבוצית על מסלול מחודש של צמיחה כלכלית וחברתית".

המזכירות החליטה לפנות לממשלה, לשלם לעובדי השטחים דמי אבטלה, כל זמן שהסגר מתקיים. תשלומים אלה יאפשרו לעובדים קיום מינימלי עד שיוסר הסגר בשטחים הכבושים.

עובדים זרים חסמו כביש והבעירו צמיגים במחאה על הפסקת העסקתם

מאת אפרים דוידי

מאות העובדים הזרים באתר הבנייה "רמות השרון" שבהוד השרון הפגינו אתמול בבוקר והבעירו צמיגים. הם דורשים המשך העסקתם בהתאם להסכם שנחתם עמם ותשלום חודשים שכר שחייבים להם. העובדים חסמו לפרק זמן קצר את כביש מס' 40 (דרך רמתיים) המקשר בין פתח תקוה להוד השרון. כאשר הגיעו למקום כוחות משטרה, העובדים התפזרו בשקט. לא נרשמו נפגעים ולא היו מעצרים בקרב העובדים. דובר העובדים הזרים, כ־300 עובדים מרומניה ומתאילנד, מסר כי ללא פתרון למצוקתם הם יחריפו את מחאתם.

מזכיר מועצת פועלי הוד השרון, אלמוג בורשטיין, מסר לכתב "דבר" כי "הפתרון שגובש בכנסת השבוע, אינו פתרון, כי הוא לא עונה לסוגיית המשך העסקת כל העובדים ולסוגיית תשלום כל החובות לכל העובדים". בורשטיין עסק כל יום אתמול במו"מ עם גורמים רבים, במטרה למצוא פתרון לסכסוך שפרץ לאחר שהחברה שהעסיקה את העובדים הולכה לפשל ונכנסה להליך של פירוק.

הבוקר יתקיים דיון בבית המשפט המחוזי בתל־אביב. בדיון יעלה המפרק כמה בקשות מבית המשפט. בורשטיין חושש שהמפרק ידרוש לפנות את העובדים הזרים. לדבריו, צעד זה עלול להחריף את הסכסוך. "המפרק מבטיח תשלום של כ־1,200 דולר לעובד, בתשלומים ובמועדים לא ברורים. סכום זה מהווה בממוצע כמחצית החוב כלפי העובדים. ברור שזה לא פתרון המתקבל על הדעת. העובדים צודקים ובצדק הם דורשים את שכרם".

ארה"ב העבירה ציוד רפואי לרשות הפלסטינית

(עיר־אי.אף.פ). – ארה"ב העבירה אתמול ציוד רפואי ששוויו 250 אלף דולר לרשות הפלסטינית, במטרה לסייע לשיפור מערכת הבריאות הציבורית. "זוהי מתנה סמלית קטנה שבאה לציין את תמיכת ארה"ב ברשות הפלסטינית", אמר בעזה לעיתונאים הקונסול הכללי של ארה"ב, אדוארד אבינגטון.

המשלוח שהגיע לעזה כולל חמישה אמבולנסים, שישה כלי רכב מסחריים וציוד לבית החולים.

רשות השידור, ערוץ 2 והמפרסמים חתמו על הסכם הרייטינג; זכייני הכבלים לא

מאת אביבה זליצמן

הסכם הרייטינג נחתם אתמול בלשכתו של שר הכלכלה והתכנון שמעון שטרית, הממונה על הערוץ השני.

על ההסכם חתמו הרשות השנייה, רשות השידור, זכייני ערוץ 2, איגוד המפרסמים והאיגוד הישראלי לפרסום.

מועצת הכבלים וזכייני הכבלים לא חתמו על ההסכם. ניתנה להם אופציה להצטרף אליו תוך שבועיים.

בימים האחרונים קיים השר שורה של דיונים עם כל הגורמים המשתתפים ברייטינג. ברגע האחרון החליט איגוד הפרסום הישראלי להצטרף להסכם, למרות שבשבועות האחרונים הביע התנגדות לגובה המימון הנדרש ממנו.

מיכל רפאלי־כדורי, יו"ר המועצה לשידורי כבלים, אמרה אתמול, כי היא העבירה הערות לשר הממונה על הסכם הרייטינג, אולם לא קיבלה הסבר. "לא מקובל עלי שיש יחידת מימון שונה לכל אחד מהמשתתפים. לא שכנעתי מדוע משלמת סכום שונה עבור ההשתתפות ברייטינג. האינטרסנטים השיגו על חשבון אחרים".

"חשוב שכל מי שקשור בשידורים לציבור, יחתום על הסכם הרייטינג", אמרה רפאלי־כדורי. היא הוסיפה, כי בימים הקרובים תתייעץ בנושא עם גורמים נוספים בכבלים, ותעביר את עמדתה לשר שטרית תוך מספר ימים.

בתחילת השבוע הבא יקיים השר מספר מפגשים עם נציגי חברות הכבלים, כדי שגם הם יצטרפו להסכם.

מנכ"ל התאחדות חברות הכבלים, גוסטבו סרייבר, אמר אתמול כי הרכב ועדת הרייטינג המוצע לוקה בחוסר איזון מוחלט. "בעוד שלגורמים המעורבים בערוץ השני ניתן ייצוג של חמישה נציגים, לענף הכבלים כולו ניתן רק נציג אחד", אמר.

עוד אמר סרייבר, כי לחברות הכבלים יש צרכים מקצועיים, שאינם באים לידי ביטוי בהצעה. "לכן נראה, כי הצטרפותנו למתכונת הרייטינג המוצעת היא בבחינת עלה תאנה להליך שגוי מעיקרו".

מחיר העגבניה בשפל: 80 אג' לק"ג צור: זה בזכות מדיניות הממשלה

מאת דן הלוי

מחיר העגבניות הגיע אתמול בבוקר לשפל של 80 אגורות לק"ג בשוק הסיטונאי. זה המחיר הנמוך ביותר שהשיגו העגבניות זה קרוב לשנה. הוזלת העגבניות מורגשת גם בשווקים ומחיר העגבניות לצרכן נמכר בכ־1.5 ש"ח לק"ג. עגבניות איכותיות מתוצרת נמכרו אתמול במחיר ממוצע של 1.50 ש"ח לק"ג בשוק הסיטונאי וב־2.50 ש"ח לצרכן.

מחיר המלפפונים ירד בימים האחרונים והגיע ל־1.60 ש"ח לק"ג בשוק הסיטונאי בתל־אביב. לפני 3 חודשים היה המחיר 8 ש"ח לק"ג.

שר החקלאות, יעקב צור, אמר שלשום, בעקבות פרסום המדד הנמוך לחודש ינואר, כי חלק ניכר מן הירידה במחירי הירקות נזקף לצעדים שנקטה הממשלה. למזג האוויר היתה השפעה על הגדלת כמויות התוצרת החקלאית שהגיעו לשווקים, הודה צור, אולם גורמים נוספים שיחקו תפקיד חשוב.

גידול של 33 אחוז בשטחי הפלחה בשלוש השנים האחרונות

מאת דן הלוי

גידול של 33% נרשם בשלוש השנים האחרונות בשטחי גידולי השדה – כך מסר שלשום שר החקלאות, יעקב צור, במהלך סיור שקיים בשטחי החיטה בדרום, כאורחם של ארגון מגדלי הפלחה.

הגידול בשטחים הזרועים מיוחס להגדלת התמיכה הממשלתית לגידולי שדה ולשנה ברוכת הגשמים שגרמה לחקלאים רבים לזרוע את שדותיהם.

מזכיר ארגון מגדלי הפלחה, יוסי דרור, מסר, כי השטח הזרוע של גידולי השדה עמד בחורף 1991־1992 על כ־900 אלף דונם. לדבריו, משנה זו גדל השטח הזרוע בהיקף של 100 אלף דונם בכל שנה. בחורף הנוכחי יעמוד היקף גידולי השדה עד 1.2 מיליון דונם, כשהגידול העיקרי, בהיקף של 900 אלף דונם, הוא גידול החיטה. יחד עם זאת נותרו עדיין 150 אלף דונם נטושים, בעיקר בשטח המושבים. בשנה הקרובה ייעשה מאמץ להשיב גם שטחים אלה לעיבוד. בשטחי הכותנה הנזרעים באביב נרשם בארבע השנים האחרונות גידול מ־175 אלף דונם ל־210 אלף דונם בקיץ האחרון. השנה ייזרעו על־פי ההערכות 240 אלף דונם.

בסיור הוצגו בפני שר החקלאות שותפויות חדשות, שהוקמו בשנים האחרונות בין יישובי הדרום, לייעול עיבוד שטחי הפלחה. השותפויות השיגו הקטנת העלויות וחסכון באמצעי ייצור.

הפרלמנט האירופי קורא לאש"ף להיאבק נגד מבצעי הפיגועים

שטרסבורג (עיר־אי.אף.פ). – הפרלמנט האירופי גינה אתמול את הפיגועים שבוצעו בישראל על ידי ארגוני הג'יהאד האיסלמי והחמאס, ודרש מהמדינות החברות באיחוד האירופי ללחוץ על מדינות המממנות ארגונים טרוריסטיים ונותנות מקלט למנהיגיהם.

"לא הישראלים ולא הפלסטינים צריכים להיות נתונים לסחטנות טרוריסטית", הצהיר הפרלמנט, הוסיף כי זה יהיה "חוסר אחריות אם היוזמה הטרוריסטית תפגע בתהליך השלום".

הנציגים האירופיים קראו לרשות הפלסטינית "להיאבק בתוקף נגד מבצעי פעולות ההתאבדות ויתר הפעולות הטרוריסטיות". עם זאת קבעו הנציגים, כי איסור הקמת התנחלויות חדשות אינו מספיק, וקראו לישראל "למנוע כל הפקעת קרקעות וכל פעילות של התנחלות בשטחים הכבושים, כי פעולות אלה מגבירות את המתח ומהוות מכשול לתהליך השלום".

הנציגים האירופיים קראו בסיום לאיחוד האירופי, להמשיך במגעים עם סוריה "כדי שמדינה זו תתרום לתהליך השלום", ולעודד את ממשלות סוריה וישראל להתקדם במו"מ ביניהן, "כדי להשיג שלום כולל ויחסים נורמליים בין שתי המדינות".

הליכוד: מסירת שטחים נוספים לפלסטינים – חוסר אחריות

(ע) – מסירת שטחים נוספים לידי אש"ף לאחר כשלון שלב עזה ויריחו הוא חוסר אחריות מצד הממשלה והפקרת הביטחון בישראל. כך אמר אתמול הליכוד בעקבות פגישת רבין־פרס־ערפאת.

לדברי התנועה, אין להוציא את צה"ל מערי יהודה ושומרון ולהחליפו בצבא מחבלים. דבר זה יביא בהכרח להסלמה נוספת בטרור.

תרום דם ותציל חיי אדם

אולמרט העביר מתפקידו את מ"מ היועץ לענייני ערבים

(ע). – ראש עיריית ירושלים, ח"כ אהוד אולמרט, העביר מתפקידו את ממלא מקום היועץ לענייני ערבים של העירייה, אבי מלמד. הוא יועבר לתפקיד אחר בעירייה.

החלטתו של אולמרט התקבלה אתמול בבוקר, בעקבות פרסומה של חוברת הסברה בערבית, שבה הוכרזה "מדינת פלסטין" מספר פעמים. בעקבות פרסום תוכן החוברת בכלי התקשורת מינה אולמרט את מנכ"ל העירייה לבדוק את הפרסום, ולאחר קבלת תוצאות הבדיקה, החליט להעביר את מלמד מתפקידו.

מלמד אמר כי חוברת ההסברה מפורסמת מדי חודש בשירות לערביי העיר, וכוללת מידע על פעולתם של גופים שונים. הוא הוסיף כי בחג הרמדאן מודפסים בה גם מועדי התפילות, כפי שהם מופיעים בלוח תפילות מיוחד שמפרסם הוואקף, ושמופיע בשלמותו בחוברת.

לדבריו, הלוח פורסם מבלי שעבר בדיקה מקיפה של תוכנו, ובו הופיעו הקביעות על "מדינת פלסטין", וביניהן גם הקביעה כי "מסגד אל אקצה נמצא במדינת פלסטין". מלמד לקח על עצמו את האחריות לפרסום, למרות שלדבריו לא ראה את החוברת אלא לאחר שפורסמה.

מיטב ברכות
למר דורון יעקובי
לרגל מינויו
למנכ"ל מלון "פלמירה" אילת
ברכה
והמשך עשיה פורה
אריה וילף בע"מ
חב' לעבודות חשמל

שפע ברכות חמות
למר דורון יעקובי
לרגל מינויו למנכ"ל מלון "פלמירה" אילת
המשך הצלחה שגשוג ועשיה פורה
מקור הזכוכית והאלומיניום בע"מ
GLASS AND ALUMINUM ORGIN L.T.D

מלא הטנא ברכות
למר גד אויזרט
לרגל מינויו למנהל השיווק
של "נגב קרמיקה"
המשך הצלחה וסיפוק בפעולה פורה
ממוטי וכל צוות
אייל
ציפויים בע"מ

צרור ברכות
למר גד אויזרט
לרגל מינויו למנהל השיווק
של "נגב קרמיקה"
עלה והצלח!
מירמר יבוא ושיווק 1991 בע"מ

למר גד אויזרט
ברכות חמות
למינויך למנהל השיווק
של "נגב קרמיקה"
מאחל: מוטי עקירי - מנכ"ל
אקוודוקט שיווק בע"מ
יצור ושיווק אמבטיות עיסוי הנמכרות ביותר בישראל

مكان الأصل

בנאום קודר וחסר תקווה לאומה הרוסית

בוריס ילצין מאשים את מנהיגי הצבא במחיר הכבד של המלחמה בצ'צ'ניה

ממשיך להצדיק את זכותה של רוסיה להתערבות בכוח כדי להגן על זכויותיה; כריסטופר קורא לילצין לכבד הבטחתו לבחירות מוקדמות

מוסקבה (א.פ.) – בנאום קודר ומתגונן, השמיץ אתמול בוריס ילצין את מנהיגי הצבא והאשימם במספר הקורבנות הגבוה ובהפרת זכויות האדם בצ'צ'ניה, אך הגן על זכותה של רוסיה להשתמש בכוח כדי לשמר את כוחה.

ילצין נשא את נאומו במשך 61 דקות בפני ישיבה מיוחדת של שני בתי הפרלמנט הרוסי, וזכה רק למחיאות כפיים קלות לאחר שסיים לקרוא את נאומו מהנייר.

היה זה התיאור המשמים ביותר של רוסיה לאחר התמוטטות ברית המועצות שילצין נשא מאז הפך לנשיא ב־1991, חסר תקווה וחזון בעת שהפופולאריות שלו נמצאת בשפל המדרגה ורבים מאמינים כי עליו להתפטר.

לאחר הופעתו הלא יציבה בפגישת מנהיגי חבר העמים בקאזחסטאן בשבוע שעבר, עיני הציבור היו נשואות לעבר ילצין בכדי לבחון באם הוא אינו בקו הבריאות, או, גרוע מכך, סובל מבעיית שתיה.

אך ילצין נראה בוטח כאשר צעד למיקרופון להעביר את נאומו. הוא עקב אחר הטקסט הכתוב וכמעט שלא הרים את עיניו לעבר הקהל במהלך נאומו. בנקודה אחת הוא השתהה קצרות, לאחר שכנראה איבד את מקומו בטקסט.

הוא התמקד בעיקר בבעיות פנים ורק העלה נושאים בינלאומיים בקצרה לקראת סוף נאומו.

בנוסף לנושא הצ'צ'ני, רוב הנושאים אותם הזכיר היו עגומים: עליית הפשעים ברוסיה, הרובל הלא יציב, גרעון תקציבי עצום, פשע גובר, שחיתות ומערכת שיפוטית לא יעילה.

בתחילת נאומו, ביקש ילצין מחברי הבית לכבד דקת דומיה לזכר קורבנות המלחמה בצ'צ'ניה.

הוא הודה "בכשלונות, נסיגות וטעויות" בצ'צ'ניה שנעשו על ידי הצבא הרוסי, דבר שהמחיש, לדבריו, את הצורך ברפורמה צבאית מהירה. למרות זאת, הוא נשאר בתוקף בדעתו לגבי הזכות לשימוש בכוח.

ילצין נשמע מתגונן והציע מעט פתרונות לדרך להביא שלום לצ'צ'ניה או לבעיות אותן הציג.

סרג'י סטאנקביץ', יועצו של ילצין בעבר, אמר כי הוא מאוכזב מהנאום שלא הציג "רעיונות או פתרונות".

"נאום הנשיא לא הכיל אף לא מילה חדשה אחת", אמר גנאדי זייגנוב, מנהיג המפלגה הקומוניסטית.

"יש הרושם שהנשיא נפל מגלקסיה אחרת", אמר ואסילי סטרוגוזדוסטאב, חבר בית שהיה בין המשתתפים בקשר נגד גורבצ'וב.

כצפוי, ילצין אישר מחדש את מחויבותו לרפורמות כלכליות ופוליטיות אך לא הציב מטרות קונקרטיות לקראת הרעיון של משק חופשי. הוא קרא לחברי הבית לקצץ בהוצאות ציבוריות כדי לשמור על אינפלציה נמוכה. הוא הוסיף כי ייצוב הרובל מהווה מטרה ראשית בדרך זאת.

ילצין אמר כי יחסים טובים עם וושינגטון ממשיכים להוות חלק משמעותי ממדיניות החוץ, אך הזהיר מפני נסיונות לבודד את רוסיה על ידי הרחבת ברית נאט"ו מזרחה.

גורבצ'וב

מיכאל גורבצ'וב הזהיר את ארה"ב לא לנטוש את רוסיה "בשעתה הקשה" וטען כי זרם השקעות מגבר ברוסיה ישרת את האינטרסים של שתי המדינות.

בדברו בפני לשכת המסחר שלשום, קרא מנהיגה לשעבר של רוסיה לארה"ב לתמוך ברוסיה כפי שארה"ב תומכת במקסיקו בשעת משבר.

"ארה"ב לפתע מצאה 50 בילון דולר", כדי להציל את הפאזו, אמר. "האם זה אומר שרק במקסיקו יש אינטרסים אמריקאיים?"

ממשל קלינטון מציע תקציב של 788 מיליון דולר כסיוע לחבר העמים, חצי מכך לרוסיה לבדה.

גורבצ'וב אמר שהצהרות תמיכה ברוסיה אינן מספיקות. "אנחנו זקוקים לשיתוף פעולה אמיתי", אמר.

גורבצ'וב תמך באופן כללי במדיניותה של ארה"ב כלפי רוסיה, ואמר כי ממשל קלינטון, "נקט בעמדה אחראית כלפי שיתוף הפעולה עם רוסיה".

בהתייחסו ליריבו הפוליטי ילצין, גורבצ'וב קרא לבחירות מוקדמות ברוסיה כדי לסייע לה לצאת מהמשבר הנוכחי.

הבחירות לפרלמנט מתוכננות לדצמבר, הבחירות לנשיאות לקיץ 1996.

"ללא שינוי פוליטי, עם ההנהגה הנוכחית, אני לא מאמין שנצליח לצאת מהמשבר", אמר. "אני חושש שהקרע ימשיך ולא נוכל לפתוח את התנאים לגרילה כלכלית שתעודד השקעה מערבית", הוסיף.

כריסטופר

כריסטופר אמר אתמול כי על נשיא רוסיה בוריס ילצין לקיים את הבטחתו ולערוך בחירות לפרלמנט בסוף שנת 1995 ובחירות לנשיאות במחצית 1996.

"חשוב ביותר שההתחייבויות אלו יקויימו", אמר שר החוץ לחברי תת־הוועדה לעניני הקצבות.

דבריו של קלינטון שיקפו את תגובת הממשל הראשונה לנאומו של ילצין בפני שני בתי הנבחרים ברוסיה אתמול.

בכירים אמריקאיים שהאזינו לנאום על מצב האומה, חיפשו סימנים לנחישותו של מנהיג רוסיה להביא לסיומה את המלחמה בצ'צ'ניה ולחזור על מחוייבותו ליישום הרפורמות הכלכליות וכינון הדמוקרטיה.

כריסטופר אמר, כי משרד החוץ עדיין בוחן את הנאום לפרטיו והוסיף כי אינו יכול עדיין לתת ניתוח מעמיק שלו.

אולם, הוא ציין במיוחד את העובדה כי ילצין "שב וחזר על מחוייבותו לביצוע לרפורמות ולקיום הבחירות לפרלמנט בסוף שנה זו והבחירות לנשיאות ביוני 1996."

הפסקת האש שוב הופרה בצ'צ'ניה

סאמשקי (א.פ.) – בזמן שבוריס ילצין ביקר את תפקוד מפקדי צבא רוסיה, המשיכו חילופי האש בין הכוחות הרוסים למורדים הצ'צ'נים במשך ההפרות שלהפסקת האש הנוכחית.

אש תותחים רווחה באלקוקאלה, דרומית מערבית לגרוזני, איזור בו נערכו קרבות כל השבוע שעבר. שני הצדדים מסרו על חילופי אש מנשק קל באזור סאמשקי, קרוב לגבולה המערבי של צ'צ'ניה.

חילופי האש באו לאחר הסכם הפסקת אש של 48 שעות שהוסכם שלשום בפגישה בין מפקדי הכוחות שנערכה ברפובליקה הסמוכה אינגושטיה. השיחות אמורות להמשך היום.

הקרבות נמשכו במשך כל השבוע בחלקים הדרומיים של גרוזני, למרות הניסיון המוקדם יותר לקיים הפסקת אש של 48 שעות בבירה הצ'צ'נית.

"אם השיחות יצליחו, נהיה מאושרים. אם לא, נלחם עד הסוף", אמרה מאגה, לוחמת צ'צ'נית בסאמשקי.

אחד מהמשתתפים במשא ומתן מהצד הצ'צ'ני, שמיל באשייב, אמר אתמול כי לא היה כל סיכוי שהפסקת האש אכן תחזיק מעמד בגלל שלא נוצר שום מנגנון פיקוח על קיומה. במקומות מסויימים הכוחות היריבים נמצאים 50 מטר זה מזה.

דרישות שני הצדדים לא השתנו מאז פלישת רוסיה לפני חודשיים. הרוסים רוצים שהצ'צ'נים יניחו את כלי נשקם והצ'צ'נים דורשים נסיגה רוסית מוחלטת מאדמתם.

הנשיא הצ'צ'ני דודאייב ממשיך להאמין כי הסכם אמיתי יוכל להיות מושג רק בשיחות בדרג פוליטי גבוה, ולא בין מפקדי כוחות השדה, כפי שהיה עד כה.

קצרצר

חמישה ניספו בסופת טורנדו באלאבמה

● אלאבמה (עיר) – סופות רעמים עזות ולפחות סערת טורנדו אחת חלפו בצפון אלאבמה אתמול בשעות הבוקר, וגרמו למותם של חמישה בני אדם ולהרס בתים ומבנים, מסרו מקורות במרכז שירותי ההצלה במדינת אלאבמה.

מרכז החיזוי הלאומי דיווח, כי סופת הטורנדו פגעה בעיקר במחוז קולמאן, לא הרחק מהישובים אראב וג'ונס, המרוחקים כ־64 קילומטר מהאנטסוויל.

● שלזוויג (עיר) – שניים מהנאשמים בהצתת בית־הכנסת בעיר ליבק שבגרמניה בחודש מארס 1994, הם בעלי רמת אינטליגנציה כה נמוכה עד שניתן להגדירם כמפגרים, נאמר בעדותו של פסיכיאטר שנשמעה אתמול.

לדבריו, אחד הנאשמים המכונה בוריס הצליח להגיע לדרגת "אדיוט" בחלק ממבחני האינטליגנציה בעוד הנאשם השני ניקו, הצליח לטפס לדרגה של תלמיד הזקוק לחינוך מיוחד. שני הנאשמים הם בני 20.

● דמשק (ע.א.ג.פ.) – נשיא אגודת הסופרים הסוריים עלי אוקלה אורסאן, פסל אתמול את הביקורת שנמתחה בידי מנכ"ל יונסק"ו פדריקו מאיור על סילוקו מהאגודה הסורית של המשורר אדוניס.

דברי מאיור, שהישווה את אגודת הסופרים הסוריים ל"כוחות האופל", מייצגים "התערבות בעניינינו הפנימיים, לה אנו מתנגדים עד הודמה", אמר אורסאן בהודעה רשמית.

אדוניס, סופר לבנוני ממוצא סורי, ששמו האמיתי הוא עלי אחמד סעיד, סולק מהאגודה הסורית בסוף חודש ינואר כיוון שהשתתף ב־1993 בכנס אנשי רוח שאורגן בידי יונסק"ו בגראנדה שבספרד, ואשר בו נכחו גם יו"ר אש"ף יאסר ערפאת ושר החוץ שמעון פרס.

אדוניס, שהיה מועמד פעמים אחדות לפרס נובל לספרות, חי מזה מספר שנים בפאריס, וסירב להגיב על החלטת האגודה הסורית.

● בואנוס איירס (עיר) – נשיא ארגנטינה תומך בהצעה להוראת הטנגו בבתי הספר, במדינה בה נולד הריקוד החושני.

"אנו זוכים בתמיכתה המלאה של הממשלה", אמר יו"ר האקדמיה הלאומית לטנגו, הוראסיו פרר, בתום פגישתו שלשום עם הנשיא קרלוס מנם.

ריקוד הטנגו, ששורשיו בשנות ה־20 של המאה, ושהתפתח בבואנוס איירס וכבש את אירופה, פופולארי יותר כעת בקרב יפאנים ופינים מאשר אצל הארגנטינים, המעדיפים מוסיקה עכשווית, כמו הרוק הכבד למשל.

● אלג'יר (א.פ.) – אחד מהמוסיקאים הפופולארים ביותר של אלג'יריה, ראשיד, נרצח אתמול באש מכונת יריה בוראן, נמסר אתמול בטלוויזיה המקומית.

היה זה הרצח האחרון בשרשרת של יותר מתריסר רציחות בשבוע האחרון. אתמול נשמעו קריאות פומביות לאזרחים לקחת נשק לידיהם כדי לגונן על עצמם מפני האלימות שמפעילים הקיצונים המוסלמים.

ראשיד, שהיה גם ידוע כמפיק עם עין מיוחדת לצייד כשרונות, נרצח שלשום בלילה מול חנותו. היה זה הרצח האחרון בשרשרת רציחות של אינטלקטואלים, אמנים ופעילים פוליטיים שהחלה עם תחילת חודש הראמאדן.

לא נמסר אישור רשמי על מותו של הזמר ואף קבוצה לא לקחה על עצמה את האחריות למותו עד כה. הקיצונים המוסלמים נשבעו להחריף את המאבק במשך חודש הראמאדן.

בגדאד מכחישה

כריסטופר: ארה"ב תפעל נגד עיראק אם היא מייצרת ומוכרת נפט בניגוד לאמברגו

וושינגטון (עיר) – שר החוץ האמריקאי, וורן כריסטופר, אמר אתמול כי ארה"ב "תפעל" אם יתברר כי הדיווח של ה"ניו יורק טיימס", לפיו עיראק מייצרת נפט גולמי אותו היא מוכרת לשכנותיה, איראן וטורקיה, בניגוד לאמברגו של האו"ם, יתברר כנכון.

כשנשאל על הדיווח בשימוע בתת־הוועדה לענייני הקצבות, ענה כריסטופר כי אמברגו הוא "לעיתים רחוקות מושלם", וכי במעט תמיד יש בו סדקים.

עם זאת, הטעים כריסטופר: "אנו בוחנים את הדיווח המסוים הזה. אם הוא מדויק, ודאי שנרצה לפעול".

כריסטופר הוסיף כי וושינגטון תמשיך לתמוך בקיום הסנקציות על עיראק, ותחפש דרכים להדקן.

ה"ניו יורק טיימס" פרסם אתמול דיווח מפאריס, לפיו עיראק אירגנה בשנה שעברה דרך חשאית ליצוא נפט גולמי ומוצרי נפט לשכנותיה טורקיה ואיראן, במטרה לעקוף את הסנקציות שהטיל האו"ם על מכירת נפט ומוצריו.

העיתון ציטט בכירים בתעשיית הנפט שאמרו, כי המכירות החשאיות הביאו לעיראק הכנסות של 800־700 מיליון דולר.

על פי המקורות, שכמה מהם מעורבים ישירות במסחר, מסתמכת עיראק על רשת הולכת וגדלה של סוחרי נפט, הנהנים מהנחות גדולות ברכישות.

סוחרים ציינו כי עיראק מוכרת נפט במחיר נמוך ביותר, כ־8 דולרים לחבית, לעומת מחיר שוק של כ־14 דולר לחבית תמורת נפט מאותו סוג מהמזרח התיכון.

עוד כתב העתון, כי מאות משאיות מובילות את הנפט דרך השטח שבשליטת הכורדים בצפון עיראק לטורקיה או לאיראן, מדינות בהן ניתן למכור את הנפט במהירות ברווח ניכר, ללא צורך בייצואו מחדש.

סוחרים סיפרו לכתב העתון, כי הכורדים העיראקים והאיראנים, יריביה של בגדד, אינם מונעים את הסחר הבלתי חוקי בשל הרווח שבו. עוד נאמר כי פקידים בכירים בתעשיית הנפט בצרפת ובריטניה אישרו את טענות הסוחרים.

עוד כתב "הטיימס", כי בגדד מאפשרת למורדים הכורדים בצפון עיראק לגבות מס על כל משאית העוברת בשטח שבשליטתם, כשחלק ניכר מהרווחים מגיע לכיסיהם של המנהיגים הפוליטיים הכורדים, שלחמו בעבר נגד צבא עיראק.

בידיעה נאמר כי לממשלת איראן קשרים פיננסים עם רבים מהמתווכים הפועלים לאורך גבולה הארוך עם עיראק.

כן כתב "הטיימס", שעשרות מיכליות נפט מפליגות מעיר הנמל העיראקית אום קאסר, הרחק לבצרה, לאיזור המפרץ הסמוך לדובאי, שם מועבר הנפט למיכליות אחרות, שיוצאו השווקים בים התיכון.

הכחשה עיראקית

חברת הנפט העיראקית ומקורות דיפלומטים הכחישו אתמול את הדיווח לפיו בגדאד הצליחה להקים מערך ייצוא חשאי ובלתי חוקי של נפט גולמי ומוצריו.

המקורות אמרו כי אם קיימת הברחת נפט מעבר לגבול, המהווה הפרה של העיצומים המוטלים על עיראק, הרי שאין לממשלה נגיעה בדבר או ידע על כך.

"אין בדיווח הזה כל חדש, ואם הדבר נעשה, הרי שהוא אינו מאורגן רישמית", אמר מקור בבגדאד.

לדברי דיפלומט עיראקי דיווחים מעין אלה מתפרסמים תמיד ימים אחדים לפני שמתכנסת מועצת הביטחון של האו"ם, לדיון הקבוע בהמשך האמברגו על עיראק.

הדיון הבא בעיצומים על עיראק אמור להתקיים ב־13 במארס, אולם האחראי מטעם האו"ם לפיקוח על פירוק הנשק, רולף אקאוס, אמור להגיע לבגדאד היום.

התנגשויות בגבול עם איראן

ניקוסיה (א.פ.) – איראן מכחישה האשמות כי היא תמכה בהתקפה של מורדים שיעים נגד עיראק בגבולה בדרום עיראק, נמסר מסוכנות הידיעות הרשמית של איראן.

בדיווח נמסר כי ההתנגשויות בין המורדים השיעים לכוחות האיראניים מתרחשות באופן קבע.

עיראק התלוננה למועצת הביטחון על הפרה של החלטת מועצת הביטחון מספר 598 שהביאה לסיום המלחמה בין שתי המדינות. עיראק טוענת כי המתקפה בסוף השבוע בדרום עיראק הינה מבצע מתואם בין איראן לארה"ב.

ארצות האיחוד האירופאי לא הצליחו להסכים על גובה הסיוע למושבות לשעבר

בריסל (א.פ.) – השיחות על גובה הסיוע שארצות האיחוד האירופאית יעניקו ל־70 המדינות שעליהן שלטו בעבר הסתיימו אתמול פחות משעה לאחר שהחלו.

האיחוד האירופאי מחולק לגבי גובה חבילת הסיוע לחמש השנים הבאות, ולא הציע דבר למדינות מאפריקה, האיים הקאריביים והאיים מהאוקינוס השקט.

"היה עדיף להשעות את השיחות," אמר שר החוץ הצרפתי אלן ז'ופה. מה שהיה אמור להיות תחילתו של מפגש בין יומיים, נפתח ואז נסגר. שתי הקבוצות אמורות להפגש שוב באביב, דבר שיעניק זמן לארצות האיחוד האירופאי להתכונן לגבי גובה הסיוע אותו הן מוכנות להעניק.

ז'ופה, שארצו עומדת בראש הקבוצה האירופאית השנה, אמר כי "היה זה בלתי אפשרי להגיש הצעה מתקבלת על הדעת", לאחר שעמיתיו לא הצליחו להסכים ביניהם.

האיחוד האירופאי התחייב על סיוע בגודל של 14.8 בילין דולר בין השנים 1989 ל־1994 ל־70 המדינות.

צרפת רוצה להעלות סכום זה ל־18.1 בילין דולר לחמש השנים הבאות. המושבות לשעבר רוצות 23 בילין דולר. ז'ופה אמר כי ארצות האיחוד לא יכולות לגייס אפילו 15 בילין ביניהן.

חילוקי הדעות משקפים סדרי עדיפויות שונים בקהילה האירופאית. 50 מ־70 המדינות הן אפריקאיות, איתן רוצה צרפת לשמור על יחסים קרובים.

בריטניה וגרמניה, שתי התורמות הגדולות ביותר בעבר, רוצות לצמצם את תרומותיהן. גרמניה מרגישה את המעמסה של השתלבותה של כלכלת מזרח גרמניה ולונדון רוצה לכוון את תרומתה להודו.

שר הפיתוח של סורינאם, המנהיג את המושבות לשעבר, אמר כי כל קיצוץ בסיוע לא מתקבל על הדעת.

הוא אמר כי המושבות לשעבר מקיימות את ההבטחות שנתנו בשנים קודמות כתנאי לקבלת הסיוע כמו הקמת משטרים דמוקרטים, כלכלות שוק חופשיות ושיפור זכויות האדם בארצותיהם.

הרפובליקאים העבירו חוק המגביל השתתפות ארה"ב בכוח הבין־לאומי

וושינגטון (א.פ.) – למרות התנגדותו העזה של הנשיא קלינטון, בית הנבחרים אישר אתמול ברוב מכריע את החוק שעשוי לקצץ את השתתפותה של ארה"ב בכוח השלום של האו"ם ואת התמיכה בהתרחבותה של ברית נאט"ו.

הניצחון הרפובליקאי הועם על ידי דחייתו של חלק מההצעה המקורית שכוונתה היתה להפוך תוכניות למערכת טילים לאומית, נגדה לחמו מנהיגים צבאיים ופקידי ממשל.

הנשיא קלינטון הבהיר כי יטיל וטו על הצעת החוק אם תאושר גם בסנאט.

דובר הבית ניוט גינגריץ' הודה כי הוא הופתע מההצבעה נגד תוכנית הטילים שהיתה מטרתו העיקרית של החוק.

24 רפובליקאים הצטרפו לדמוקרטים כדי להסיר את הצעת חוק הטילים שהיתה מחייבת את הממשל להציג תוכנית להגנה בפני טילים.

הסרתה של הצעת חוק הטילים מהווה ניצחון לממשל קלינטון ודובר הבית הלבן מייק מאקרי כינה אותה "סימן להתקדמות".

אך החלק המשמעותי של החוק הדורש כי תרומתה של ארה"ב לכינון כוחות השלום של האו"ם עדיין מהווה בעיה עבור ממשל קלינטון. החוק טוען כי ארה"ב משלמת חלק גדול מדי, יותר מכפול מכל מדינה אחרת המשתתפת בכוח הבין־לאומי.

קלינטון ביקר חלק זה של החוק כמגביל את סמכויותיו החוקיות כנשיא.

חוטף "אקילה לאורו" עדיין עצור באיטליה למרות שריצה עונשו

רבת עמון (עימ) – חוגים העוסקים בזכויות האדם בירדן ובאיטליה עוקבים בעניין רב אחר סוגיית האזרח הירדני עמר סעדאת הנמצא כעת בכלא באיטליה למרות שהסתיימה תקופת המאסר שלו לפני מספר חודשים.

סעדאת נתפס בשנת 1984 ונשפט באיטליה, לאחר שהשתתף בחטיפת הספינה "אקילה לאורו". בשנת 1985 גזר עליו בית המשפט עונש של עשר שנות מאסר שהסתיימו באוגוסט '94.

ל"אלכלאד" נודע, כי שלטונות איטליה האריכו את תקופת מעצרו של האזרח הירדני לאחר שפג תוקף הדרכון הירדני שלו לפני מספר שנים ובכיוון שהשגרירות הירדנית ברומא סירבה לציידו בדרכון עבור נסיעה אחת - חזרה לירדן.

מנגנוני הבטחון באלג'יריה סירבו להצעה איטלקית לקבל את האזרח הירדני, וזאת מחשש כי יש קשר בין מזכ"ל "החזית" אליה משתייך סעדאת לבין כמה מנגנוני בטחון מערביים.

משפט סימפסון

חוקר משטרה: או.ג'יי. נראה מוטרד מאד כאשר שמע על מותה של ניקול

לוס אנג'לס (א.פ.) – או.ג'יי. סימפסון נראה "מוטרד מאד" וקרא: "אלוהים, היא מתה" כאשר חוקר משטרה הודיע לו על מותה של אשתו לשעבר אך לא שאל כיצד, מתי או היכן היא מתה, העיד אתמול החוקר במשפטו של סימפסון.

החוקר רונלד פיליפס אמר כי היה במטבחו של סימפסון כאשר התקשר למלונו של או.ג'יי. בבוקר שלאחר הרצח. השיחה נמשכה כחמש דקות.

פיליפס אמר שלאחר שסיים לדבר עם סימפסון, הוא העביר את השפופרת לבתו ארנלה כדי שתוכל לדבר איתו. לאחר מכן הוא הובל לחלק האחורי של הבית על ידי מארק פורמן, חוקר אחר, שהצביע על כפפה שהיתה מונחת על שביל הבית.

התובע שאל את פיליפס אם הוא חשב שהכפפה היתה משמעותית.

פיליפס השיב שכן, כיוון שהכפפה נראתה דומה לזו שנמצאה בזירת הרצח.

ניתוח של כתמי הדם של הכפפה שנמצאה בזירת הרצח מראה כי יש עליה דם של שני הקורבנות ושל סימפסון.

תרומת דם תציל חיי אדם

פינה חמה ללב"י
הקרן למען בטחון ישראל
לב"י קלאסי
עת להודות
ב־6 בפברואר התקיים קונצרט "לב"י קלאסי", השלישי בסדרת הקונצרטים שיזמה אגודת ידידי קרן לב"י.
הקונצרט התקיים במוזיאון תל־אביב. קרן לב"י רוצה להודות מקרב הלב לכל אלו שסייעו ותרמו להצלחת הערב:
★ גבי זהבית דותן – מפיקת לב"י קלאסי ★ דומי רייטר סופר – מנהל אמנותי וכוריאוגרף ★ גבי דליה קהלני – הנהלת לב"י קלאסי ★ גבי הלן שגיא – הנהלת לב"י קלאסי ★ להקת בת־דור ★ התזמורת הקאמרית של חיל החינוך והגדנ"ע ★ מוזיאון תל־אביב ★ דפוס אלף־אלף – רפי ועופר חיון ★ דפוס ט.מ.ר. – טל זיו ★ פרחי R – פנינה ונלי ★ ורד הגליל
היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארנא) 17, הקריה, תל־אביב 64734

שפע ברכות ואיחולים
למר משה קורניק
לרגל בחירתו
לנשיא לישכת ארגוני העצמאיים
לשכת המבונאים יועצי מס מוסמכים בישראל
(עמותה רשומה)
ההנהלה הארצית
רח' גולדברג 4 תל־אביב טל: 5661582 פקס: 03-5608980

מודעות עד חצות
אבל, לוח ומסחריות · בחיוג חינם
177-022-3000
מוקד ארצי:

לחברנו אהרון וישנביץ
איתך באבלך במות
בתך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף חולון א'

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום טל. 03-5600780 ,5605731 ,5605591
רם ובערב 03-5032969 ,5010597 ,5043568
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת
נהג! קח חייל בדרך הביתה

זר ברכות ואיחולים
למר עמרם מצנע
ראש עירית חיפה
לרגל מינויו
לנציג מרכז השלטון המקומי
במנהל מקרקעי ישראל
המשך שגשוג פריחה והצלחה
גד זאבי
וקבוצת החברות

סל מלא ברכות
למר עמרם מצנע
ראש עירית חיפה
לרגל מינויו
לנציג מרכז השלטון המקומי
במנהל מקרקעי ישראל
משה דוידוביץ בע"מ
טל. 04-670707 פקס. 04-676064

ברכות חמות
למר עמרם מצנע
ראש עירית חיפה
לרגל מינויו
לנציג מרכז השלטון המקומי
במנהל מקרקעי ישראל
באומל משה בע"מ
חברה לעבודות הנדסה אזרחית

مكان الأصل

חברת "מריל לינץ'" תנהל את ההנפקה הבין־לאומית של "בזק"

מאת אמנון אמר

בנק ההשקעות האמריקאי מריל לינץ' נבחר אתמול כמנהל הזיתום הראשי בהצעת המכר הבין־לאומית של מניות חברת בזק.

הצעת מכר זאת היא השלב השלישי בהפרטת בזק ולאחר ביצועה יקטנו החזקות המדינה בחברה ל־51% מהון המניות. ההנפקה המתוכננת תסתכם במאות מיליוני דולרים והיא אמורה להתבצע באמצע השנה הנוכחית.

בהצעת המכר הקרובה ישולב גם גיוס הון על־ידי חברת בזק והתמורה שתתקבל תשמש להחזר חלק גדול מהאשראי שקיבלה החברה מהמדינה. כן תשולב בהנפקה הצעת מניות לעובדי החברה, בכפוף לכללי רשות החברות הממשלתיות. בשלבים הרחוקים יותר של הפרטת חברת בזק מתכוונת רשות החברות הממשלתיות למכור את גרעין השליטה בחברה למשקיע אחד או לקבוצת משקיעים, בדומה למהלך שבוצע השבוע בהפרטת כימיקלים לישראל ולמהלכים המתוכננים בשלושת הבנקים הגדולים.

חברת מריל לינץ' נבחרה לתפקיד מנהל הזיתום מבין 11 בנקים להשקעות מאירופה ומארצות־הברית שהתמודדו על התפקיד במכרז. במסגרת תפקידה יהיה על החברה לקבוע את הרכב קבוצת מנהלי הזיתום האחריות בשוקי ההון השונים שבהם יוחלט להציע את המניות.

שבס ממליץ לצרף עוד 14 יישובים לתוכנית "מיפנה 97"

(עתים) שמעון שבס, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, המליץ השבוע בפני ועדת המנכ"לים לצרף עוד 14 יישובים לתוכנית "מיפנה 97". על כך מסר שבס ביום ג', לאחר שביקר באופקים ובשדרות, הנמנים על 14 היישובים המומלצים לצירוף.

שבס ערך את ביקורו כדי לבחון מקרוב את פוטנציאל הפיתוח של שני היישובים במסגרת תוכנית "מיפנה 97". במהלך הביקור הודיע, כי היישובים יטופלו גם במסגרת הסדר הגרעונות ברשויות מקומיות, שעל הכנתו עובדים בימים אלה במשרדי הפנים והאוצר. הוא גם הבטיח לטפל בזירוז הקמת תשתיות תעסוקה ותעשייה באופקים ובשדרות.

באופקים קיבל שבס סקירה על גידול האוכלוסייה, המונה כיום 20 אלף נפש – מתוכם כשליש עולים חדשים. לבקשת ראש המועצה, מיכה הרמן, הודיע שבס כי יבקש מעמרם קלעג'י, מנכ"ל משרד הפנים, למנות ועדת בדיקה לבחינת האפשרות לשנות את המעמד המוניציפאלי של אופקים ממועצה מקומית לעיר.

שבס מסר, כי ההצעה לצרף 14 יישובים ל"מיפנה 97" נבעה מהביקוש הגובר לכך של ראשי רשויות מקומיות, לאור הצלחת התוכנית. בשלב זה, מחזיקה "מיפנה 97" בתקציב של 760 מיליון ש"ח למשך ארבע שנים – מתוכם נוצלו לצורך פרויקטים שונים 258,376 מיליון ש"ח.

מנהל מס רכוש במחוז ת"א שוחרר ממעצרו בתנאים מגבילים

יאיר רוקח נעצר לפני יומיים בחשד לקבלת שוחד מאיש עסקים

מאת אלי ברנר

יאיר רוקח, 56, מנהל מס רכוש במחוז תל אביב, שנעצר לפני יומיים בחשד לקבלת שוחד מאיש העסקים יחזקאל פולק, שוחרר אתמול בתנאים מגבילים. רוקח נעצר בחשד לקבלת שוחד והפרת אמונים. הוא חשוד כי קיבל שוחד וטובות הנאה מפולק, בתמורה לקידום עניינין של זה במשרדי מס רכוש. פולק הוא בעל מבנים אותם הוא משכיר למשרדי ממשלה.

רוקח, באמצעות בא כוחו, עו"ד טיבה תגר, הכחיש את כל החשדות המיוחסים לו, אך הסכים בחקירתו במשרדי היחידה הארצית לחקירות הונאה כי בשניים מהמקרים בהם הוא נחשד "אולי נעשתה טעות".

נציגת המשטרה, מפקח איריס בזיק, הגישה לשופטת המעצרים, ז. הדסי הרמן, תומר חקירה סודי, על פיו קבעה השופטת כי יש ראיות לכאורה הקושרות את רוקח עם העבירות המיוחסות לו.

השופטת נעתרה לבקשת נציגת המשטרה, ומתנאי השחרור נאסר על רוקח להיכנס למשרדי מס רכוש בתל־אביב וליצור קשר עם העובדים הכפופים לו במשך שבועיים. נאסר עליו ליצור קשר עם אנשים על פי רשימה סודית שהגישה נציגת המשטרה לשופטת. רוקח שוחרר בערבות על סך 40 אלף ש"ח ונאסר עליו לצאת את הארץ.

מפקח בזיק ציינה כי החשדות כלפי רוקח עלו מחקירת השוחד נגד יחזקאל פולק ופקיד האוצר מן, החשוד כי קיבל שוחד מפולק. במהלך החקירה עלו חשדות שפולק שיחד פקידים בכירים נוספים, בהם גם רוקח, והוא נעצר. בזיק ציינה כי בידי המשטרה מסמכים ממקורות אחרים ולא דווקא ממס רכוש.

עובדי "תנובה" בחיפה לשרה נמיר: מינעי את פיטורינו

מאת אודי שרון

עובדי תנובה בחיפה מבקשים משרת העבודה והרווחה למנוע את פיטוריהם הצפויים.

במכתב ששיגרו חברי ועד העובדים לשרה אורה נמיר, הם טוענים כי בניגוד להבטחתה של הנהלת תנובה בפברואר אשתקד להרחיב את פעילותה העסקית של החברה בחיפה, פוטרו 35 עובדים, בטרם המנהלים השונים שמרו על מקום עבודתם.

לדברי הוועד, מבקשת ההנהלה להעביר עבודות מחיפה לתל אביב, "במגמה להזול ולגזול מעובדיה הנאמנים את מקור פרנסתם, כאשר במקביל קלטה תנובה עובדים חדשים באיזור תל אביב", כלשון המכתב לנמיר.

אתמול לא ניתן היה לקבל את תגובת ההנהלה.

השבוע יחל לפעול שירות מזנון ברכבת ישראל במתכונת טיסות האוויר, כשהמוצר מגיע אל הנוסע על גבי עגלות ע"י דיילים/ות.

בורסה/ איתן יעקבסון

ירידות חדות במניות עקב הערכות שבנק ישראל לא יוריד הריבית

הירידות החדות שפקדו אתמול את שוק המניות הוסברו בהערכות המשקיעים שבנק ישראל לא יפחית בקרוב את הריבית עקב העלייה החדה במחירי הדיור ובמחירים הסיטונאיים בחודש ינואר. הירידות הוסברו גם בחששות המשקיעים מפני האצה באינפלציה בחודשים הקרובים, בידיעות על המשך הפדיונות בקופות הגמל ובהתפוגגות הציפיות לשינוי במדיניות שער החליפין בטווח המיידי.

מדד המשתנים צנח אתמול ב־3.11% ונקבע בסיום המסחר על 164.24 נקודות, ומדד המעו"ף צנח ב־3.13% ונקבע על 163.42 נקודות. מחזור המסחר במניות הסתכם בכ־87 מיליון ש"ח.

בניגוד למגמת הירידות הכללית בלטה עלייה במניית אזורים בתגובה לרכישת השליטה בחברת שיכון ופיתוח. ירידות חדות ביותר היו בשורה של מניות מובילות בשוק כמו כור –4.25%, כי"ל – 4%, בזק – 3.25%, פועלים – 4%, כלל אלקטרוניקה – 3.5%, וכלל ישראל –4%. ירידה מתונה של 1% בלבד נרשמה במניות טבע אשר נסחרו במחזור בולט של כ־5.4 מיליון ש"ח. מבין המוכרים בלטו נציגי קרנות הנאמנות שקיבלו פדיונות מהציבור ומנהלי תיקים. נציגי בנק הפועלים בלטו בקניות בשוק.

בשוק אגרות החוב הצמודות למדד נרשמו עליות מתונות שבלטו בסדרות לטווח קצר ובינוני. העליות בצמודי־מדד הוסברו בחששות אינפלציוניים. בסדרות לטווח קצר ובינוני יש באחרונה גם ביקושים של הבנקים לצורך כיסוי לתוכניות החיסכון.

במק"מים נרשמו ירידות קלות עקב התפוגגות הציפיות לירידת הריבית. ירידות מתונות נרשמו בצמודי הדולר בתגובה להיחלשות הדולר בעולם.

בשוק האופציות על מדד המעו"ף נרשמה עלייה חדה במחירי אופציות ה"פוט" וירידה חדה במחירי אופציות ה"קול" בתגובה לירידה החדה במדד המעו"ף.

אוניות "צים" יובילו מטענים לירדן

מאת אודי שרון

מסימני הסכם השלום עם ירדן: לראשונה מאז קום המדינה תפקוד אוניית צים את נמל עקבה.

האונייה קניה סטאר, הפועלת בקו צים סטאר בין דרום־אפריקה, מזרח־אפריקה ואילת, תגיע לעקבה ביום שני הבא ותפרוק מכולות. מטען זה יתוסף הנמל הירדני לרשימת הנמלים שאותם פוקדות אוניות צים.

קניה סטאר ו"אחותה" הודו סטאר יפקדו את נמל עקבה אחת ל־20 יום. הן ישרתו במישרין את תובלת הסחר מדרום ומזרח אפריקה לירדן ויובילו מטענים גם לאזורים אחרים, נוסף על תרומתן להידוק קשרי הכלכלה והמסחר בין ישראל לירדן.

לראשונה יבצע הבנק העולמי מחקר בנושא גז טבעי בישראל

מאת כתבנו הכלכלי

לראשונה יבצע הבנק העולמי לפיתוח מחקר אסטרטגי בנושא השפעת כניסת גז טבעי על כלכלת ישראל.

הסכם בדבר קיום המחקר נחתם בשבוע שעבר בארה"ב בין מנכ"ל משרד האנרגיה, עמוס רון, לבין הממונה על מחלקת המזה"ת וצפון אפריקה בבנק העולמי לפיתוח, רם צ'ופרה.

ההסכם, אשר נחתם על פי בקשת שר האנרגיה והתשתית ד"ר גונן שגב שהופנתה להנהלת הבנק, קובע כי בהתאם להחלטות כלכליות ופיננסיות הנוגעות לביצוע הסקר, יוגשו תוצאותיו לממשלת ישראל לא יאוחר מחודש מאי 1995.

המחקר ימליץ על מבנה הענף העתידי של משק הגז הטבעי בישראל, ועל צורת המעורבות של הממשלה במשק זה.

המנכ"ל רון אמר, כי זו הפעם הראשונה שהבנק העולמי לפיתוח מבצע פעילות מסוג זה בישראל, וכי סוכם להרחיב את שיתוף הפעולה בנושאי אנרגיה, תשתית ופיתוח אזורי.

עיתון לבנוני: ארה"ב תובעת ביטול מיידי של החרם הערבי

ביירות (עים). – העיתון הלבנוני "אלבלאד" מדווח, כי ארה"ב דורשת ממדינות ערב לסיים רשמית את החרם הערבי על ישראל.

לדברי העיתון, המבחן הנוסף מבחינת נקודת המבט של סוריה לתפקידה של מצרים בברית החדשה הוא עמדתה כלפי ההצעה האמריקאית שלא לצפות לתוצאות המו"מ בערוץ הסורי־ישראלי לגבי ביטול החרם. הצעה זו, אם תאומץ, תהווה פגיעה קשה בסוריה והיא לא תעבור ללא תמיכה מצרית בה.

"במסגרת התפתחויות בולטות אלו תגן דמשק על המדיניות שנקטה במהלך ההסכמים הנפרדים אשר נחתמו מאחורי גבה. היא נגד הסכמים אלו ורואה בהם סכנה גדולה לאומה הערבית, אולם היא לא תעמיד את סוגיית הפלתם בראש סדר העדיפויות שלה ותשאיר זאת למאבק העממי בתוך המדינות הערביות הכלולות בברית זו", כותב העיתון המקורב לחזבאללה.

העיתון "אלחיאת" מדווח מפי מקור רם במשלחת ה"טרויקה" שביקרה בסוריה, כי הנשיא אסד "לא היה מודאג מתהליך השלום ונראה רגוע", בעוד שאלשרע הביע את דאגתו מכך שארה"ב אינה מסוגלת להפעיל כעת מספיק לחץ על ישראל.

המקור הוסיף, כי אסד מטיל ספק "ביכולתו של רבין להשיג מהכנסת התחייבות לנסיגה מלאה מהגולן".

לפי אותו מקור אמר השר ז'ופה לאסד, כי הטרויקה האירופית עומדת על כך שהחלטת מועצת הבטחון 425, הנוגעת ללבנון, תיושם, אך מקווה שתהיה נסיגה מלאה של הכוחות הזרים מלבנון, ובכללם הכוחות הסורים. אסד אמר בתגובה "אנו נכונים תמיד לנסיגה מלבנון באם השלטונות הלבנוניים יבקשו זאת מאיתנו, ועד כה לא ביקש זאת אף אחד מהלבנונים". בדברו על לבנון אמר אסד למשלחת האירופית, כי השלטון הלבנוני תמיד היה מקורב מאוד לסוריה. כמו כן הבהיר, כי המסלול הלבנוני־ישראלי "לעולם לא יתקדם לפני שתחול התקדמות במסלול הסורי־ישראלי".

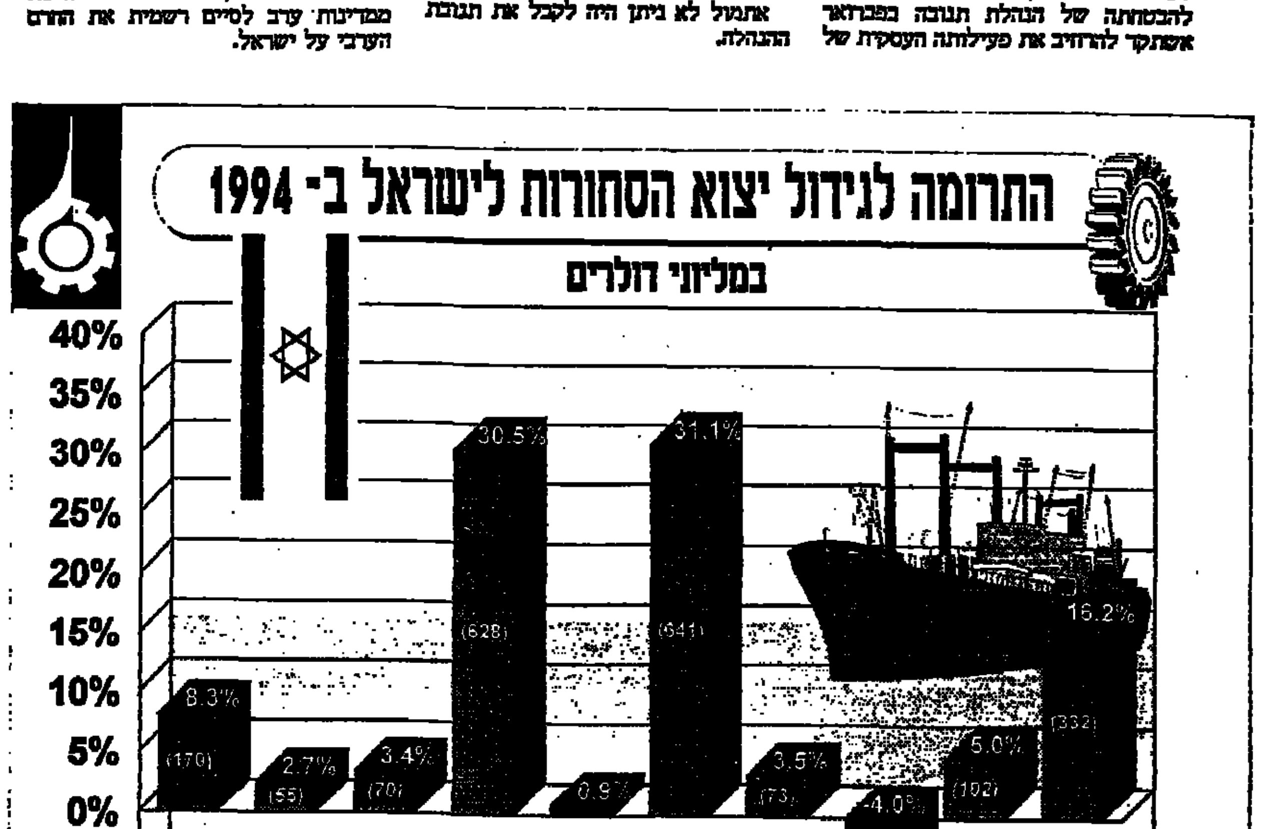

הסקטור הפרטי ממשיך למכור מט"ח – שער הדולר ירד ל־3.007 ש"ח

מאת אמנון אמר

הסקטור הפרטי ממשיך למכור מטבע חוץ כדי ליהנות מהריבית השקלית הגבוהה ובנק ישראל ממשיך לרכוש את מטבע החוץ כדי למנוע תיסוף בשער השקל.

עם תחילת המסחר הרב־צדדי במטבע־חוץ אתמול הופיעו עודפי היצע של יותר מ־5 מיליון דולר ובנק ישראל רכש את כל הכמות, לאחר ששלשום הסתכמו ההיצעים בכ־8.3 מיליון דולר ובנק ישראל רכש 6 מיליון דולר.

בחודש שעבר רכש בנק ישראל מהסקטור הפרטי יותר מ־700 מיליון דולר ועל־פי נתוני הבנק נמשכים ההיצעים הגדולים במט"ח גם החודש.

כתוצאה מהתערבות הבנק המרכזי במסחר במטבע־חוץ נותר שער סל המטבעות ביומיים האחרונים ללא שינוי, ברמה של 3.3876 ש"ח. שער היציג של הדולר, לעומת זאת, ממשיך לרדת בשל היחלשותו בשוקי העולם. בדומה ליום המסחר הקודם, ירד גם אתמול שער הדולר בכרבע אחוז, ל־3.007 ש"ח. המרק הגרמני עלה אתמול בכרבע אחוז ושערו היציג נקבע בסכום העגול של 2 ש"ח.

בעל חברה להובלות חשוד בהעלמת הכנסות במאות אלפי שקלים

מאת אלי ברנר

משה אברהם (55) מפתח־תקווה, בעליה של משה אברהם ובניו הובלות, חברה להובלת מטענים במשאיות ומכולות, נעצר על־ידי חוקרי מס הכנסה בחשד להעלמת הכנסות במאות אלפי שקלים.

במסגרת חקירה נרחבת שמנהלים חוקרי פקיד השומה במחוז תל־אביב התברר, כי עשרות מובילים עצמאיים אינם מדווחים על עיסוקם ועל הכנסותיהם לשלטונות המס.

בספרי החשבונות של שני מובילים שנחקרו, חברת מיטניק הובלות וגבריאל אברג'ל, נמצאו חשבוניות מס של משה אברהם בסכומים של עשרות אלפי שקלים בשנה שלא דווח עליהם.

בחקירה גלויה שנפתחה נגד משה אברהם השבוע נמצאו בביתו ובמשאיותיו מסמכים רבים המעידים על עסקות בהיקף גדול שהועלמו על־פי החשד משלטונות המס. כן נתפסו אישורים לניכויי מס במקור החשודים כמזויפים.

החשוד הודה בחקירתו, כי הוא העלים הכנסות כמאות אלפי שקלים מדי שנה וכי זייף אישורי ניכוי מס במקור. אישורים אלה נמסרו לעוסק אחר והוא זייף אותם והסב אותם על שמו. בידי מס הכנסה עדויות של לקוחות של אברהם משה על העלמות מס בהיקף גדול.

החשוד שוחרר אתמול בבית משפט השלום בהסכמת חוקרי מס הכנסה בערבות של 200 אלף ש"ח והוצא נגדו צו עיכוב יציאה מהארץ.

תקנות חדשות בדבר ניהול תיקי השקעות בחברות לביטוח חיים

(עתים). כל חברה לביטוח חיים תחויב מעתה להקים ועדת השקעות לניהול כספי המבוטחים ב"פוליסות ביטוח חיים משתתפות ברווחים". כך נקבע בתקנות חדשות שעליהן חתם השבוע שר האוצר, אברהם בייגה שוחט, בתוקף סמכותו על פי חוק הפיקוח על עסקי ביטוח.

שיטת ביטוח החיים על בסיס פוליסות "משתתפות ברווחים" הונהגה בישראל ב־1991. עד אז היו מבוססות פוליסות ביטוח החיים על אגרות חוב ממשלתיות, שהבטיחו למבוטחים תשואה ריאלית קבועה בכל שנה. בשיטת הפוליסה המשתתפת ברווחים מושקע חלק מסכום הפרמיות בבורסה ולכן, רווחיהן אינם קבועים ונתונים לאופי ניהול תיק ההשקעות על ידי חברות ביטוח החיים עצמן.

על פי התקנות החדשות, ימנה כל דירקטוריון של חברה לביטוח ועדת השקעות לעניין ניהול תיק ההשקעות. ועדה זו תמנה לפחות שלושה חברים, אך לא יותר משבעה. בוועדת ההשקעות יהיו חברים נציגים חיצוניים בהתאמה למספר חברי הוועדה, לדוגמה: ועדה של שלושה חברים תמנה לפחות נציג חיצוני אחד, ועדה של ארבעה או חמישה חברים תמנה לפחות שני נציגים חיצוניים.

תפקידי ועדת ההשקעות יהיו, בין השאר, לקבוע את דרך פעילות המבטח במסגרת מדיניות ההשקעות שקבע הדירקטוריון, לקבוע עסקות מסוימות ושיעורי אחזקה בניירות ערך מסוגים שונים שיהיו טעונים את אישור הוועדה והנחיה של המנהל הכללי ביישום מדיניות ההשקעות של המבטח בהתאם להחלטות הדירקטוריון ההחלטותיו. ישיבות ועדת ההשקעות יתקיימו אחת לשבועיים לפחות.

נמסר, כי סעיף חשוב נוסף בתקנות קובע, כי חברת הביטוח תהיה חייבת להשתתף ולהצביע באסיפה כללית של כל תאגיד בו היא מחזיקה ניירות ערך שהוצעו לציבור. כל זאת, אם לדעת הוועדה יש בהצעת ההחלטה, המובאת לאישור האסיפה הכללית, משום פגיעה אפשרית בענייני המבוטחים או אם יש בה כדי לקדם את ענייננו. כ"כ המבטח יגיש להוועדה דו"ח על דרך הצבעתו בכל אסיפה כללית שכזו.

ממשרד האוצר נמסר, כי תקנה זו הינה הראשונה בשורה של תקנות הנמצאות בשלבי הכנה במסגרת הסדרת הטיפול בפוליסה המשתתפת ברווחים.

שוקי ההון בעולם/ ביל כספי

ירידה חדה בשער הדולר

תגובת שוקי המטבע מפתיעה, משום שלפני ימים אחדים עלה הדולר בגלל אותן סיבות. אז המשקיעים קיבלו בברכה את האטה בקצב הפעילות הכלכלית של ארה"ב, משום שהצמיחה הקודמת הייתה מהירה מדי והחשש מלחצים אינפלציוניים.

עכשיו המשקיעים מוכרים דולרים משום שהם חוששים שהרפיון הכלכלי יביא לירידת שיעורי הריבית הדולריים, וכל ירידה בשיעורי הריבית הדולריים מקטינה את כדאיות ההשקעה במטבע של ארה"ב.

עובדות אלו הביאו להיצע רב של דולרים אשר הוריד את ערכו של המטבע האמריקאי לרמה של 1.4885 מארקים גרמניים, 1.2572 פרנקים שווייצריים ו־97.4 ינים יפניים. הלירה שטרלינג, שהיתה חלשה לעומת רוב המטבעות החשובים, התחזקה לעומת הדולר והגיעה ל־1.5805 דולר.

חולשתה של הליש"ט נובעת מהמשבר הפוליטי בבריטניה שהביא להתפטרותו של שר המסחר ועלול להבוע קרבנות נוספים.

בשוקי ניירות הערך הופיעו היצעים גדולים אשר הורידו את מדד הדאו ג'ונס ל־3,969.69 נקודות, ירידה חצי יומית של 16.48 נקודות. גם בשוק אגרות החוב היו היצעים.

מדד המניות הישראליות בניו־יורק ירד אתמול ל־ 122.26 נקודות.

באירופה יש ביקוש למניות גרמניות בעקבות אי־העלאת שיעורי הריבית בגרמניה. המשבר הפוליטי בבריטניה הוריד את מדד המניות הכללי ב־25 נקודות, ל־3,049.9 נקודות.

ירידה תלולה נרשמה אתמול בשער הדולר האמריקאי, שצנח לפחות מ־1.5 מארקים גרמניים. סוחרי מטבע בלונדון מסבירים את הירידה בחששות בקרב הסקטור העסקי בעולם מהרפיון הכלכלי בארה"ב.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

16.2.95		בנק ישראל: שער יציג	בנק ישראל: שינוי באחוזים	בנק הפועלים: העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים: העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים: מטבעות מכירה	בנק לאומי: העברות והמחאות קניה	בנק לאומי: העברות והמחאות מכירה	בנק לאומי: מטבעות מכירה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט: מטבעות מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0070	-0.0007	2.9761	3.0182	3.07	2.9791	3.0211	3.07	2.9793	3.0207	3.06
בריטניה	1 ליש"ט	4.7129	+0.0126	4.6606	4.7264	4.81	4.6682	4.7341	4.80	4.6786	4.7437	4.82
גרמניה	1 מרק	2.0000	+0.0048	1.9903	2.0185	2.05	1.9818	2.0098	2.04	1.9799	2.0075	2.04
צרפת	1 פרנק	0.5761	+0.0009	0.5725	0.5807	0.59	0.5710	0.5790	0.59	0.5700	0.5779	0.59
הולנד	1 גילדן	1.7848	+0.0045	1.7717	1.7968	1.82	1.7706	1.7956	1.82	1.7712	1.7959	1.82
שוויץ	1 פרנק	2.3655	-0.0016	2.3527	2.3859	2.43	2.3482	2.3813	2.42	2.3499	2.3826	2.42
שבדיה	1 כתר	0.4074	-0.0016	0.4034	0.4092	0.42	0.4018	0.4075	0.41	0.4037	0.4093	0.42
נורבגיה	1 כתר	0.4565	+0.0011	0.4540	0.4605	0.47	0.4525	0.4589	0.47	0.4518	0.4581	0.47
דנמרק	1 כתר	0.5073	-0.0005	0.5033	0.5105	0.52	0.5028	0.5099	0.52	0.5020	0.5090	0.52
פינלנד	1 מרק	0.6473	-0.0013	0.6410	0.6501	0.66	0.6416	0.6507	0.66	0.6424	0.6514	0.66
קנדה	1 דולר	2.1383	-0.0094	2.1152	2.1452	2.18	2.1169	2.1467	2.18	2.1135	2.1429	2.18
אוסטרליה	1 דולר	2.2377	-0.0013	2.2135	2.2448	2.30	2.2165	2.2477	2.29	2.2189	2.2498	2.28
דרום אפריקה	1 רנד	0.8480	-0.0031	0.8407	0.8526	0.86	0.8401	0.8520	0.86	0.8387	0.8504	0.84
בלגיה	10 פרנק	0.9716	+0.0002	0.9674	0.9811	1.00	0.9633	0.9769	0.99	0.9616	0.9750	0.99
אוסטריה	10 שילינג	2.8426	+0.0072	2.8270	2.8669	2.91	2.8153	2.8549	2.90	2.8137	2.8528	2.90
איטליה	1,000 לירטות	1.8722	-0.0055	1.8575	1.8838	1.94	1.8564	1.8826	1.92	1.8585	1.8844	1.91
יפן	100 יאן	3.0746	+0.0169	3.0416	3.0845	3.13	2.0467	3.0897	3.14	3.0541	3.0966	3.14
ספרד	100 פזטות	2.3191	-0.0084	2.3044	2.3370	2.43	2.2990	2.3315	2.39	2.3025	2.3346	2.37
ירדן	1 דינר	4.2248	-0.0099	-	-	4.40	-	-	4.43	-	-	-
מצרים	1 לירה	0.9472	-0.0022	-	-	0.90	-	-	0.90	-	-	-
אקו/ECU		3.7661	+0.0048	3.7320	3.7847	-	3.7346	3.7873	-	3.7414	3.7934	-

סכסוך עבודה ב"דשנים וחומרים כימיים" בעקבות הפרטת כי"ל

מאת אורי שדרון

ועד עובדי דשנים וחומרים כימיים בקרית־אתא וההסתדרות החדשה במרחב חיפה הכריזו אתמול על סכסוך עבודה במחאה על הפרטת המפעל במסגרת מכירת גרעין השליטה במניות קונצרן כימיקלים לישראל לאיש העסקים שאול אייזנברג ובשל מחלוקת עם הנהלת המפעל על מספר העובדים שיצטרכו לפרוש במסגרת צעדי ייעול.

יו"ר האיגוד המקצועי במרחב חיפה, יגאל כהן, אמר, כי העובדים וההסתדרות מסכימים לפיטורי 23 עובדים, בתנאי שיקבלו תנאי פרישה מועדפים, ואילו הנהלת המפעל דורשת לפטר 42 עובדים.

כהן, הממלא את מקומו של יו"ר המרחב, ברוך זליג, שיצא לחופשה, הוסיף, כי ההפרטה "נפלה" על העובדים ועל ההסתדרות בעיצומו של מו"מ עם הנהלת דשנים על הפיטורין. העובדים וההסתדרות חוששים מפגיעה בזכויות שנצברו ומאפשרות לסגירת המפעל. "אנו מפרשים את תלונות ההנהלה על קשיים כלכליים ועל הארנונה הגבוהה שהיא צריכה לשלם לעיריית קרית־אתא כהכנה לקראת סגירה אפשרית של דשנים", אמר כהן.

אולם יש הגורסים שההפרטה עשויה דווקא לסייע למפעל הצפוני שאינו מצליח להגיע לרווחיות להחלץ מהמשבר.

בשנה האחרונה נסתיים תהליך הבראה בדשנים שנמשך שלוש שנים ושבמהלכו פוטרו כ־140 עובדים. כמו כן נדרשו העובדים להסכים לקיצוץ בשיעור של כ־9% בשכרם. כיום מועסקים בדשנים כ־500 עובדים.

תמיכה אמריקאית־ישראלית לחקר אנרגיה סולרית במכון ויצמן

מאת הדס נייפמן

נציבות ההייטק המשותפת לישראל וארה"ב החליטה לאשר תמיכה בשלושה פרויקטים לשיתוף פעולה במחקר ופיתוח בין שתי המדינות. אחד הפרויקטים שאושר עוסק במחקר לניצול אנרגיית השמש שמסתכם ב־8 וישתתפו בו מדענים ממכון ויצמן וחברות ישראליות ואמריקאיות.

האישור הסופי לפרויקט זה, שנבחר מתוך יותר מ־100 הצעות למחקר, מותנה בהשלמה של בדיקת היתכנות שתתחיל בימים אלה, בהיקף של 100 אלף דולר.

מטרת הפרויקט היא לפתח תחנת־כוח סולרית שתייצר חשמל במחירים תחרותיים. הנציבות שהוקמה ב־1993, ביוזמתם של נשיא ארה"ב, ביל קלינטון וראש הממשלה, יצחק רבין, תממן 50% מעלות הפרויקט. 50% הנותרים ימומנו על־ידי החברות המשתתפות בו.

"בחרנו שלושה פרויקטים היכולים לענות על צרכים מיידיים, לספק בסיס לצמיחה כלכלית ארוכת־טווח וליצור מקומות עבודה בארה"ב ובישראל כאחת", אמר שר המסחר של ארה"ב, רונלד בראון, בטקס בירושלים, שבו הוכרזו הזוכים הראשונים בתוכנית המענקים של הנציבות.

מכון ויצמן ישתתף בפרויקט באמצעות ידע, חברה למחקר ולפיתוח, המופקדת על היישום המסחרי של מחקרי המכון. השותפות הן חברת מקדונל דגלאס מארה"ב והחברות הישראליות ארמטק, אלי אם ורותם. תרומתו של מכון ויצמן כוללת פיתוח טכנולוגיות חדשניות לריכוז גבוה של אנרגיה סולרית, ובהן קולט אוויר, מערכות אופטיות ומערכות לאחסון אנרגיה. כל אלה מבוססות על המחקרים הנערכים בשנים האחרונות במכון הקנדי לאנרגיה ולמחקר שימושי וכן במגדל השמש ע"ש שפר במכון ויצמן למדע.

היקף המכירות של המתקנים הסולריים שיפותחו בפרויקט זה צפוי להגיע ל־1.4 מיליארד דולר בשנת 2005. בשנת 2010 אמורים המתקנים להגיע ליכולת הפקה של 660 מגוואט בכל העולם.

מתקנים אלה מפחיתים את ההזדקקות לדלק מזהם ומסייעים בכך לשמירה על איכות הסביבה. באמצעותם יתאפשר להסב טכנולוגיות צבאיות לשימושים אזרחיים.

שגב הגיע להסכם עם עובדי חברת החשמל על חוק החשמל החדש

מאת הדס נייפמן

שר האנרגיה והתשתית, גונן שגב, הגיע להסכם עם ועד עובדי חברת החשמל על עיקר התנאים לחוק החשמל החדש.

על־פי הצעת שגב יעניק שר האנרגיה לחברת החשמל רשיון לייצור, להולכה, לחלוקה ולשיווק חשמל. כמו־כן תוכל חברת החשמל לכושר ייצור מותקן של 12 אלף מגוואט, ייבנו מחדש השינויים המבניים הדרושים במשק החשמל.

כן הוחלט, כי חברת החשמל תחתום על חוזים ארוכי טווח לרכישת חשמל מיצרנים פרטיים בשיעור של עד 10% מכושר הייצור המותקן שלה וכן על חוזים נוספים של עד 10% לכל היותר ממקורות ייצור שמחוץ לגבולות המדינה. עד שנת אלפיים תחתום חברת החשמל על חוזי רכישה של מינימום 900 מגוואט.

"מגופי דורות" מוכר פתרונות טכנולוגיים לפי הזמנת הלקוח

מאת דן הלוי

מפעל המגופים של קיבוץ דורות הוא בן קרוב ל־50 שנה, בגלגולים שונים ומשונים. כיום הוא מתמחה, כדברי דרור כפיר, מנהל היצוא של המפעל, בתפירת פתרונות טכנולוגיים לפי מידות הלקוח־המזמין וצרכיו המיוחדים. להזכירכם, לא מדובר בחליפות ומעילים, אלא במגופים להולכת מים – ונוזלים אחרים.

כפיר אומר שכל סוגי המגופים, הווסתים והמסננים, אבזרי הבקרה והפיקוח למיניהם, נמכרים גם בידי פירמות אחרות. אולם רק בדורות ניתן להזמין ולקבל פיתרון טכני מפורט לבעיה או צורך ספציפיים כפי שמאפיינים על ידו, ולתרגמם לשפת הביצוע בידי מומחי המפעל.

"בעצם, ישנו עוד מפעל שמתמודד בנו בנישה הזאת, והוא ברמד של הקיבוצים עכברן והטף", מודה כפיר. "ההגיון הכלכלי היה מצביע על הרבה יתרונות בשיתוף פעולה – או אף איחוד בין שני המפעלים. אבל אני לא יודע איך ומי יכול להביא לידי כך".

בינתיים ממשיך המפעל של דורות לעבוד בנפרד. היקף מכירותיו ב־1994 הסתכם ב־7.5 מיליון ש"ח, מתוכם 5 מיליון לייצוא. במכירות לחו"ל נרשם אשתקד גידול של 26%. המפעל מייצא לכ־50 מדינות בחמש יבשות הגלובוס, וגם כאן מקבלים הלקוחות פתרונות טכניים תפורים לצרכיהם המיוחדים.

יכול האיש של דורות באוסטרליה להתקשר למפעל בתשע בערב (לפי שעון מדינה זו), לאפיין את צרכי הקונה הפוטנציאלי, והמבדיקה המשוכללת במפעל תיערך בדיקה של דגמי המערכת בסימולציה לתנאים הממשיים בהם יידרש לעמוד "בשטח" שמעבר לים, כשכל הנתונים הרלבנטיים נרשמים ומנותחים במחשב.

בבוקר יקבל הסוכן על שולחנו פאקס מישראל, ובו תוצאות הבדיקה המוצגים בגרפים צבעוניים.

מלבד המבדיקה פועל במפעל בית יציקה, מחלקה לעיבוד שבבי, מחלקת הרכבה, בקרת איכות של כל שלבי הייצור, אגף טכני המספק גיבוי הנדסי ומחלקת פיתוח לשיפורים טכנולוגיים ופיתוח מוצרים חדשים. המפעל משקיע מאות אלפי דולרים לשנה במחקר ופיתוח.

קק"ל תעביר לשלומי שטחי קרקע מיוערים לצורך בנייה

(עתים) הקרן הקיימת תעביר לתחום שיפוטה של שלומי שטחי קרקע מיוערים, לצורך בניית כ־10,000 יחידות דיור. כך סוכם ביום ב' בסיור שערכה ביישוב הוועדה הבין־משרדית לטיפול בשלומי.

הסיכום הושג עם מנכ"ל קק"ל, יצחק אלישיב, ביוזמת סגן השר, מיכה גולדמן, העומד בראש הוועדה הבין־משרדית. הוא כולל הסכמה מצד קק"ל לכרות בשלב הראשון חלקת יער של כ־600 דונם לבנייה מיידית, ובשלב השני יוקצו עוד 1,500 דונמים. פיתוח הקרקע והקצאתה ליישוב ייעשו ע"י קק"ל.

עוד סוכם, כי יער חניתה יעבור לשטח שיפוטה של שלומי ויוקם בו אתר תיירות.

השטח שמדרום לשלומי יוקצה לטובת בניית איזור תעשייה משותף לעירייה ולמועצה האזורית מטה אשר.

פעולות אלה יבוצעו במגמה להכפיל את האוכלוסיה של שלומי, ולצורך מתן פתרונות תעסוקה הולמים לאוכלוסיה שתיקלט ביישוב.

גולדמן אמר: "אנו נמצאים בתחילתו של תהליך שינוי הדימוי התדמית של שלומי, מיישוב שמתמודד עם בעיות רווחה ליישוב שקולט אוכלוסיה חזקה ומבוססת. הפעילות הברוכה המתבצעת בשלומי היא עוד ציון דרך לשינוי מרחיק הלכת שהממשלה קבעה בסדרי העדיפויות שלה".

"ישראכרט" הבחירה החדשה בלעדי, המאפשר לבתי עסק בעלי כרטיסי אשראי לשלם לספקים באמצעות הכרטיס בזמן קבלת הסחורה. לצורך זה מפעילה החברה מסופים ניידים, הקוראים את כרטיס האשראי.

עלייה של 5.5 אחוזים במספר המתייצבים בלשכות־העבודה

מאת חגי פורשנר

104,700 נשים וגברים התייצבו בינואר בלשכות־העבודה – עלייה בשיעור 5.5 אחוזים. כך מסר דובר משרד העבודה והרווחה, על־פי נתוני מחלקת המחקר של שירות־התעסוקה.

גל הפיטורין נמשך, ובינואר הוא הקיף לפחות 18,600 אנשים שנאלצו לחפש מקום־עבודה חדש באמצעות שירות־התעסוקה. כרגיל, לא היה להם מבחר גדול – ובוודאי שלא מבחר מגוון – בלשכות־התעסוקה. בסך־הכול המתינו להם 14,200 הצעות־עבודה (בעשירית יותר מ־12,700 שהמעסיקים הציעו בדצמבר) – יותר מאשר שבעה מועמדים על כל משרה, שבדרך־כלל מבטיחה רק שכר זעום ולעיתים קרובות היא ארעית.

בחישוב משוקלל המגמה שינויים עונתיים, הגידול במספר דורשי־העבודה הוא יותר איטי: 99,200 לעומת 97,300 בדצמבר – עלייה של שני אחוזים.

הקבוצות העיקריות שהגדילו את ייצוגן במעגל־האבטלה הן אקדמאים ותובעי גימלה להבטחת־הכנסה. הראשונים מנו 15,500, והאחרונים מנו 20,700 איש ואשה.

בניכוי גורמים עונתיים, דורשי־העבודה האקדמאים מנו בינואר 15,300 לעומת 14,300 בדצמבר – גידול בשיעור 7.6 אחוזים. לפי אותו חישוב משוקלל, תובעי הבטחת־הכנסה מנו בינואר 19,100 לעומת 18,900 בחודש הקודם – וזוהי עלייה של 1.5 אחוז.

היו תשעה מוקדי־אבטלה, לאחר שהיישוב קצרין (ברמת־הגולן) הצטרף לישובים שבהם מספר המובטלים – אנשים הרשומים כדורשי־עבודה משך שישה ימים לפחות – הוא יותר מאשר 10 אחוזים ממספר השייכים לכוח־העבודה האזרחי.

'צינוריץ' – "הצינור המזיע" מבשר מהפכה בשיטות ההשקיה

מאת דן הלוי

חברת קורין טיוב הושיקה צינור טפטוף סמוך להשקיית גינות נוי וגידולים חקלאיים, שהוא בבחינת חידוש בשיטות ההשקיה הקיימות, תחת השם "צינורינק". מדובר בצינור השקיה בשיטת השקיה התת־קרקעית בדיפוזיה. הצינור נטמן בעומק של 10 עד 60 ס"מ בקרקע. דופן הצינור היא נקבובית והמים מפעפעים ממנו לכל אורכו על בסיס לחץ המים שבתוכו.

לפי טענות היצרן, מאפשרת שיטה זו השקיה מבוקרת ישירות לבית השורשים של הצמח, תוך חיסכון של עד 70% במים ובדשנים. בשיטה זו הצמח עצמו קובע את כמויות המים והדשנים המסופקים: כאשר הוא רווי הוא פשוט מפסיק "למשוך" מים.

הצינורינק אינו סובל מבעיות אופייניות של מוצרים אחרים להשקיה תת קרקעית, כמו היסתמות נקבי הצינור על ידי שלוחות השורשים. לצינורינק אין נקבי טפטוף, ולכן אינו נסתם. הוא "מזיע" כשם שעושה עור האדם.

המשווק, קורין טיוב, כבר החדיר את המוצר החדש לשימוש ברשויות מקומיות כמו כפר סבא, רמת השרון, כפר יונה, כרמיאל ועוד. ברשויות אלה מדווח על התגברות על תופעות של ונדליזם, שלוליות והצפות, כתמי יובש וכו'.

בעקבות הצלחה זו יורחב השיווק עתה גם למיגזר החקלאי. בכרמי העולם משקים באמצעות מוצר זה כרמי גפנים וכל צמחי פארק היורודיסני בצרפת, פלפלים ועגבניות במרוקו, תפוחים בתורכיה. התוצאות שם: חיסכון ניכר במים ושיפור בגידולים.

מנהלת קורין טיוב היא רינה כהן (40), מנהלת המו"פ של חברת ממאור, הזוקפת לזכותה ייצור רשתות אנטי וירוס להגנה על ירקות ומטעים מפני מזיקים נגיפיים ללא חומרי הדברה רעילים. הרשתות מיוצאות לארה"ב, אוסטרליה, דרא"פ ואמריקה הלטינית.

מפעל "ארדן" זכה במכרז חברת החשמל לשנאים

מאת הדס נייפמן

ועדת המכרזים של חברת החשמל החליטה שמפעל ארדן מיקנעם הוא הזוכה במכרז לאספקת 202 שנאים בסיווגים מיוחדים בשווי של כ־3.1 מיליון דולר.

מסירת ההזמנה לארדן התנהלה בניהול מו"מ להפחתת המחיר של אחד מארבעת דגמי השנאים. בסעיף זה הצעת ארדן יקרה לעומת המחירים שנגבו בעבר, בשעה שלגבי שלושת הדגמים האחרים, הצעת ארדן זולה בכ־25 אחוזים מהמחירים ששילמה חברת החשמל בעבר עבור מוצר דומה.

מדובר בשנאים לרשת חלוקה עם בידוד שרף יצוק (אפוקסי). במכרז השתתפו שבעה מפעלים ישראליים.

השנאים הכלולים במכרז הינם מיוחדים המותקנים במקומות בהם קיים חשש מפני שריפה וכד'. השנאים לא מכילים שמן מינרלי.

הם מותקנים בבתי מגורים רבי קומות ובמבנים הכוללים אולמות ציבוריים, בתי מסחר גדולים, תיאטרונים, בתי ספר, מלונות ומבנים בעלי שימוש דומה.

זעם בקרב ועדי העובדים בכי"ל: "העבודה" מכרה אותנו בנזיד עדשים

מאת אמיר רוזנבלום

החלטת ועדת הכספים לאשר את הצעת שר האוצר למכירת 24.9% ממניות כימיקלים לישראל לחברה לישראל ולשאול אייזנברג עוררה תסיסה וזעם בקרב ראשי ועדי העובדים בחברות הקונצרן.

יו"ר ועד העובדים בחברת תרכובות־ברום, אמנון שביט, מתח אתמול ביקורת נוקבת על הצבעת סיעת העבודה בעד ההפרטה. "המפלגה הוכיחה פעם נוספת שהיא לא חושבת על העובדים בכי"ל, אלא מעדיפה לשמוע בקולם של האריסטוקרטים ובעלי הממון. העבודה מכרה אותנו בנזיד עדשים והפכה אותנו לעובדים חסרי הגנה. אייזנברג מקבל לידיו חברה כמעט ללא השקעה כספית ולמעלה מ־3% משטחה של מדינת ישראל. אני מקווה שבעוד כמה שנים לא נקבל כבומרנג את פרצופה האמיתי של ההפרטה בדמותה של אתא, שהיתה סמל והפכה לקיקיון".

שביט ציין, כי כי"ל היא יותר ממפעל כלכלי. "הקונצרן הזה מייצג קודם כל את הנגב. הפרטת כי"ל היא כמוה כהפרטת צה"ל או הנגב, וכשם שאין חלופות לצה"ל, כך גם אין חלופות לנגב. ההפרטה, במתכונת שבוצעה, היא מעשה חלם. זוהי החלטה פוליטית, שהתקבלה בהטלת מרות, הדומה יותר להחלטה דיקטטורית מאשר לצעד דמוקרטי. ראש הממשלה הגיע לוועדה ובמשך כשלוש שעות הטיל מרות על חבריו, למרות כל חוות הדעת של הפרשנים והיועצים הכלכליים, הטוענים שהפרטת כי"ל היא טעות. ההחלטה הזו פוגעת בעובדים ומחלישה את ההסתדרות".

מזכיר מועצת העובדים של חברת רותם אמפרט, שמעון סבן, ציין, כי אישור המכירה בוועדת הכספים הוכיח שבוועדה יושבים כלים ובובות ולא אנשים חושבים, שמחליטים על־פי דעתם ומצפונם. "זוהי החלטה פוליטית גרועה שכולנו נסבול ממנה", אמר.

מזכיר האיגוד המקצועי של עובדי כי"ל במועצת פועלי באר־שבע, גד אהוד, אמר, כי הוא "עצוב וכואב משום שההחלטה הזו התקבלה על־ידי מפלגת העבודה, שעד היום חשבתי שהיא סוציאליסטית ואמורה לתמוך בעובדים. דווקא בליכוד מצאו לנכון להחליף חברים בוועדת הכספים, אשר הצביעו נגד ההפרטה. כנראה שמשהו התהפך במפלגת העבודה אם במקום לעמוד על האינטרסים של העובדים מצביעים חבריה בעד הליך הפוגע בהם. בעקבות ההחלטה תשתנה מערכת היחסים בין העובדים להנהלת כי"ל. זה כבר לא יהיה הקונצרן שהכרנו".

בנה"פ ו"אקסימבנק קזחסטאן" בהסכם למימון יצוא מוצרים חקלאיים

מאת בתבנו הבבלי

בנק הפועלים חתם בימים אלה על הסכם בהיקף של כ־20 מיליון דולר עם אקסימבנק קזחסטאן. ההסכם מממן יצוא של מוצרים חקלאיים באמצעות חברת מרחב מ.ג.ם. בע"מ לקזחסטאן, בערבות החברה הישראלית לביטוח סיכוני סחר־חוץ בע"מ.

חתימת הסכם זה באה בעקבות צו של ממשלת קזחסטאן, לפיו אחראי אקסימבנק (שהינו בנק ממלכתי שהוקם בקיץ האחרון) על כל הסכמי המימון הבין־לאומיים של מדינת קזחסטאן, המתבצעים בתמורה או בסיוע של מוסדות מימון ממלכתיים, בערבות ממשלת קזחסטאן.

ההסכם בין אקסימבנק קזחסטאן לבנק הפועלים הינו הראשון שנחתם עד כה עם בנק בישראל.

אקסימבנק קזחסטאן יוצג בטקס החתימה שנערך בתל־אביב על ידי אסקר נסנוב, סגן יו"ר מועצת המנהלים של הבנק וגאני קרמסקוב, מנהל המחלקה הבין־לאומית של הבנק.

קרנות נאמנות

נכון ליום 16.2.95

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	11390.12	11309.85	-248.58	-2.18%
אבוקה	1444.31	1416.47	-34.97	-2.41%
אביר	148.57	148.07	-1.92	-1.28%
אגוז	778.52	783.28	-0.89	-0.11%
אגס	310.80	304.94	-0.62	-0.20%
אדום	751.63	737.92	-19.60	-2.59%
אדורנין	83.31	81.59	-1.14	-1.37%
אדורנין שקלה	102.60	102.21	-0.35	-0.34%
אופיר	412.33	409.72	-0.24	-0.06%
אוצר אג מדינה	108.73	106.75	-0.12	-0.11%
אוצר גמישה	66.37	65.24	-0.91	-1.38%
אוצר מניות	72.92	71.66	-1.51	-2.07%
אור	740.97	736.37	-5.69	-0.77%
אורלי	952.04	945.10	-2.70	-0.28%
אוריון	156.56	153.57	-0.17	-0.11%
ארן	2816.91	2796.54	-13.69	-0.49%
אחריות אגח מד	305.12	301.16	-0.80	-0.26%
אחריות גמישה	383.82	376.38	-9.98	-2.59%
אחריות מניות	251.90	246.88	-8.05	-3.16%
אחריות נדלן	183.79	179.70	-4.83	-2.61%
אחריות נפט ומח	149.96	146.75	-5.66	-3.71%
אחריות	131.47	128.92	-1.28	-0.98%
אחריות מטח אגח	91.51	90.62	-0.14	-0.15%
אחריות תושב חוץ	50.65	49.53	-1.47	-2.88%
אטלס פקן	93.37	91.19	0.25	0.27%
אילן 5	160.48	156.18	0.72	0.46%
אילנות 90	165.40	162.22	-3.03	-1.84%
אילנות בטוחה	105.46	107.76	-0.07	-0.06%
אילנות גלובוס	80.75	79.04	0.10	0.13%
אילנות כרמים	129.83	128.95	-3.10	-2.35%
אילנות מעוף	116.92	116.37	-3.60	-3.00%
אילנות פיננסים	59.49	58.36	-1.58	-2.63%
אילנות שחקים	47.35	46.48	-1.53	-3.19%
אילנות תקשורת	55.52	54.44	-1.75	-3.12%
אימקס גמישה	99.54	96.49	-1.46	-1.49%
איתן	230.84	226.51	-2.33	-1.02%
אלון	1522.68	1493.54	-1.84	-0.12%
אליטה ביטוח	56.10	54.99	-1.86	-3.26%
אלמוג	310.58	304.79	-0.56	-0.18%
אמינא נדלן מניב	81.48	79.95	0.09	0.11%
אמירים קרן סאמטת	87.81	87.07	-0.68	-0.77%
אנליסט אג חברו	198.26	194.35	-1.76	-0.90%
אנליסט אג מדינ	290.87	286.75	-1.43	-0.50%
אנליסט אגרסיבית	98.64	96.07	-2.50	-2.53%
אנליסט אירופה	115.67	113.10	0.36	0.32%
אנליסט גמישה	487.91	475.73	-9.59	-1.98%
אנליסט כספים	101.81	101.61	-0.05	-0.05%
אנליסט מניות	763.16	743.51	-18.91	-2.48%
אנליסט תעשיות	237.08	230.94	-5.72	-2.41%
אסף	167.08	165.01	-2.17	-1.30%
אפיקים אגח	154.86	160.79	-1.51	-0.83%
אפיקים גמישה	121.18	118.56	-1.61	-1.51%
אפיקים חו"ל	126.98	123.69	0.06	0.05%
אפיקים מניות	187.63	184.33	-6.31	-3.30%
אפסילון 36	60.22	59.99	-2.00	-3.23%
אפסילון אג חברות	86.89	86.66	-0.90	-1.02%
אפסילון אג מד	133.52	133.06	-0.46	-0.34%
אפסילון מניות	121.68	121.06	-3.67	-2.90%
ארז	220.22	217.69	-5.19	-2.33%
אש	529.21	517.49	-25.72	-4.73%
אשל	525.01	514.79	-1.78	-0.34%
אתגר	102.61	100.71	-2.75	-2.67%
אתרוג	719.49	714.30	-3.94	-0.55%
בדולח	593.70	590.05	-16.85	-2.79%
בונד	128.86	127.02	-1.13	-0.88%
בורסון גמישה	65.30	64.74	-1.02	-1.55%
בטוחה 30 פלוס	124.22	122.47	-2.94	-2.35%
בטוחה אגח מדינה	1653.20	1660.52	-2.89	-0.17%
בטוחה אגח	2155.10	2128.97	-15.80	-0.74%
בטוחה גמישה	1962.59	1935.56	-19.16	-0.98%
בטוחה חו"ל	135.07	131.56	-0.30	-0.23%
בטוחה מניות	3314.35	3266.46	-88.24	-2.63%
בלודרוטשטיין גמישה	[illegible]	102.09	-2.85	-2.71%
בסט	132.71	130.90	-2.64	-1.97%
ברון	146.44	143.69	-3.46	-2.35%
ברוש	2167.10	2144.61	-22.64	-1.04%
בריאות	[illegible]	51.93	-1.35	-2.55%
ברק	1793.47	1780.94	-25.55	-1.43%
גביש	4616.27	4532.25	-38.32	-0.84%
גבע	295.31	291.35	-0.45	-0.15%
גורן	491.76	482.52	-4.51	-0.93%
גיא	445.85	443.05	-1.91	-0.43%
גל	73.37	72.36	-1.50	-2.03%
דובדבן	1675.05	1666.61	-48.59	-2.83%
דוברת שרם אגח	105.00	106.30	-0.78	-0.73%
דוברת שרם גמיש	113.76	111.28	-1.85	-1.64%
דוברת שרם כרמים	88.51	86.69	-2.11	-2.37%
דוברת שרם מניות	72.55	68.90	-1.71	-2.41%
דוכס	171.15	168.01	-0.04	-0.02%
דולב	672.56	667.75	-3.11	-0.46%
דולר	182.27	179.97	-0.07	-0.04%
דותן	834.37	819.57	-1.38	-0.17%
דקל	1907.35	1594.63	-44.43	-2.29%
הדס	1515.41	1502.22	-32.61	-2.14%
הון פקן	63.91	62.73	-1.96	-3.02%
הוק	107.92	106.56	0.66	0.62%
הייטק 92	155.51	157.10	-3.31	-1.79%
היובל	144.60	143.08	-3.45	-2.35%
הילה	375.63	378.12	0.24	0.06%
המרה	816.66	807.49	-5.53	-1.06%
הראל לביא	163.22	160.95	-0.95	-0.57%
הראל לביא מניות	95.26	93.48	-2.04	-2.12%
זוהר	351.19	346.45	-0.24	-0.07%
זיו	431.90	425.95	-0.65	-0.20%
זינגר ברמץ פיננשל	76.39	74.97	-2.66	-3.41%
זיק	304.75	297.41	-7.21	-2.36%
זלר אבלמן מימר	95.17	95.45	-0.30	-0.32%
חו"ל	206.51	201.61	-0.01	-0.00%
חליפין	340.52	339.97	-0.07	-0.02%
חלמיש	230.71	226.10	-0.77	-0.34%
חץ	385.75	383.22	-0.05	-0.01%
טופז	313.57	309.28	0.12	0.04%
טנדו	91.11	90.21	-0.64	-0.70%
סרנט 5	133.62	131.49	0.42	0.32%
יבול	518.51	508.56	-1.20	-0.24%
יהלום	723.30	715.62	-15.46	-2.50%
יוזמה	163.35	160.36	-0.93	-0.55%
יכר אגח מדינה	101.76	101.95	-0.18	-0.15%
יסודות	2176.15	2131.52	-64.41	-2.91%
יער	157.49	155.99	-0.37	-0.20%
יער גמישה	71.45	70.77	-0.84	-1.17%
יער	64.07	63.35	-0.62	-0.97%
יערה	410.27	412.53	0.15	0.04%
ישראל אמריקה	122.34	115.69	-0.56	-0.47%
כוכב	114.32	112.16	-2.97	-2.56%
כימיקל פקן	74.32	72.97	-1.50	-2.03%
כללי אגח מד	342.44	336.37	-0.45	-0.13%
כללי אייל 50	104.78	103.33	-2.38	-2.35%
כללי אייל 25	136.41	137.19	-4.13	-2.93%
כללי אייל אג	142.53	143.32	-0.80	-0.58%
כללי גמישה	670.47	881.52	-18.77	-2.09%
כללי זמינה	111.60	111.54	-0.19	-0.17%
להק אגיה	103.92	103.05	-2.98	-2.81%
להק אנפה	199.66	195.98	-5.92	-2.93%
להק אנקור 5	[illegible]	571.93	-12.00	-2.05%
להק דוכיפת	[illegible]	506.91	-5.53	-1.73%
להק ימיר	[illegible]	[illegible]	-12.98	-2.26%
להק חוחית	[illegible]	437.30	-1.01	-0.23%
להק יסעור	113.19	117.37	-0.20	-0.17%
להק כחל	303.21	299.25	0.53	0.18%
להק סלעית	96.37	95.61	-1.53	-1.91%
להק סנונית	463.06	457.90	0.20	0.04%
להק עפרוני	414.61	405.98	-0.70	-0.17%
להק צופית	509.64	495.31	-4.64	-0.93%
להק קיכלי	103.79	102.33	0.33	0.32%
להק רום	74.05	72.38	0.43	0.60%
להק שחשנ	64.03	66.83	-1.37	-2.01%
להק שחף	149.79	147.03	-0.27	-0.18%

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
להק שלג	169.29	169.03	[illegible]	[illegible]
להק שקנאי	128.87	[illegible]	-2.79	[illegible]
להק יונה	274.91	272.56	[illegible]	[illegible]
להק תיירות	50.96	[illegible]	[illegible]	[illegible]
למשקיע	354.19	[illegible]	[illegible]	[illegible]
לפיד	1209.48	[illegible]	[illegible]	[illegible]
לשם	1062.09	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מבחר	398.07	[illegible]	0.31	[illegible]
מבטח	1206.09	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מבנה	256.22	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מג יק	195.30	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מגד	693.52	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מגדל זהב מניות	52.23	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מגוון	1363.24	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מגור פיננסי	69.63	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מד דיקלה	100.60	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מד מעוף	119.62	119.76	[illegible]	[illegible]
מגדיאל	120.02	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מוד	1052.32	[illegible]	-22.99	[illegible]
מוריה 5	127.20	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מזון	84.05	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מזרחי אייל	70.10	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מזרחי אייל אגח	73.26	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מטח	175.03	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מיטב אגח מד	3423.25	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מיטב אופציות	39.42	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מיטב גמישה	1390.46	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מיטב מטרה	211.75	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מיטב מניות	143.69	141.90	[illegible]	[illegible]
מימד	313.76	310.50	[illegible]	[illegible]
מירב	108.16	107.63	-0.41	[illegible]
מכלול	475.05	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מלכרית	205.71	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ממון	195.08	193.25	-1.13	[illegible]
מנוף	108.58	[illegible]	-3.51	[illegible]
מעגל	61.47	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מעוף	2300.19	[illegible]	-8.13	[illegible]
מעופים גמישה 50	100.28	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מעיין	1003.97	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מעלה מעוף נרץ	113.91	111.80	[illegible]	[illegible]
מפתן	51.96	51.20	[illegible]	[illegible]
מקפה	574.53	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מרווח	439.73	435.71	[illegible]	[illegible]
מרום (נקן) אגח	106.64	105.09	[illegible]	[illegible]
מרום	4306.22	4265.13	[illegible]	[illegible]
מרכזית אגח מדינה	96.12	95.36	[illegible]	[illegible]
מרכזית מניות	54.66	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מרכזית מעוף	113.38	113.16	[illegible]	[illegible]
מרץ	323.81	[illegible]	[illegible]	[illegible]
משאבי טבע	57.23	[illegible]	[illegible]	[illegible]
משתנים	205.90	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מטה	549.61	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מף	273.47	[illegible]	[illegible]	[illegible]
נחשון	72.18	0.00	[illegible]	[illegible]
נסיך	1282.84	1270.18	[illegible]	[illegible]
נלי	700.52	690.66	[illegible]	[illegible]
נסיכה קונטיננטל	47.27	[illegible]	[illegible]	[illegible]
נץ	166.00	162.00	[illegible]	[illegible]
נשואה אגח חברות	119.86	119.00	[illegible]	[illegible]
סגולה	251.67	[illegible]	[illegible]	[illegible]
סימבא אגח מדינה	101.55	[illegible]	[illegible]	[illegible]
סימבא גמישה	77.21	76.34	[illegible]	[illegible]
סיון	156.47	154.63	[illegible]	[illegible]
סימפוני אגח	113.26	111.15	[illegible]	[illegible]
סלע	995.10	956.54	[illegible]	[illegible]
סער	131.31	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ספנות אגח ק.	106.26	105.92	[illegible]	[illegible]
ספנות קרן מניות	60.40	60.18	[illegible]	[illegible]
עדיף	95.11	93.38	[illegible]	[illegible]
עומר	155.46	[illegible]	[illegible]	[illegible]
עידית	2910.06	[illegible]	[illegible]	[illegible]
עמדה 10	119.75	[illegible]	[illegible]	[illegible]
עמדה אמריקאית	65.56	[illegible]	[illegible]	[illegible]
עמדה יצוא	60.24	[illegible]	[illegible]	[illegible]
עמדה כללית	158.17	156.37	[illegible]	[illegible]
עמדה מעוף	123.90	122.81	[illegible]	[illegible]
עמדה משולבת	158.20	[illegible]	[illegible]	[illegible]
עמית אגח	92.15	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ענבל	133.63	133.20	[illegible]	[illegible]
ענבר	130.50	125.36	[illegible]	[illegible]
ערמון	148.78	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פיא	5294.34	5259.57	[illegible]	[illegible]
פיא 2000	36.45	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פיא זינק	39.20	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פיא מעוף	116.28	115.15	[illegible]	[illegible]
פיא עולמית	73.43	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פיא פריים	97.65	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פיוניר אג חו"ל	99.27	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פיל	203.56	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פנתר	353.64	350.51	[illegible]	[illegible]
פסגות 50	194.57	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות גמיש	373.94	371.46	[illegible]	[illegible]
פסגות חו"ל	94.75	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות יציב	357.14	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות כל חודש	103.33	[illegible]	0.01	[illegible]
פסגות כל רגע	145.51	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות לימיטד	196.77	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות מבט לשלום	76.62	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות מדד	363.96	376.86	[illegible]	[illegible]
פסגות מטרה	350.23	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות מלכיך	323.05	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות מניות	301.57	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות [illegible]	412.59	404.48	[illegible]	[illegible]
פסגות עולם	119.51	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות על קרן	54.63	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות [illegible]	59.76	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פסגות ואגידים	377.49	[illegible]	[illegible]	[illegible]
פריצה	67.42	[illegible]	[illegible]	[illegible]
צבר	230.23	[illegible]	[illegible]	[illegible]
צוק	256.14	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ציון משאבים כרמים	54.36	[illegible]	[illegible]	[illegible]
צמיד	3271.41	3210.79	-10.65	[illegible]
צמיחה אגח מד	1411.56	1395.08	[illegible]	[illegible]
צמיחה גמישה	2062.11	2034.70	-30.50	[illegible]
צמיחה יצוא	163.43	[illegible]	[illegible]	[illegible]
צמיחה מניות	423.97	[illegible]	[illegible]	[illegible]
קלע	1111.14	[illegible]	[illegible]	[illegible]
קפיטל אגח	101.42	100.67	[illegible]	[illegible]
קפיטל חו"ל	72.60	[illegible]	[illegible]	[illegible]
קפיטל מניות	67.79	66.26	[illegible]	[illegible]
קשת	301.17	299.70	[illegible]	[illegible]
רונן	142.70	141.92	[illegible]	[illegible]
רימון	360.65	360.12	-0.06	-0.02%
רעם 90	159.46	155.32	-11.53	[illegible]
רשף	401.52	343.43	-0.01	-0.00%
שביט	466.51	455.19	0.03	0.01%
שחר	163.84	160.65	0.07	0.04%
שירה	1754.97	1741.50	-30.70	-1.73%
שמורה קס	96.69	0.00	[illegible]	[illegible]
שניר	1039.52	1020.32	-3.39	-0.33%
שסק	156.08	153.19	-15.65	[illegible]
שפע	152.49	[illegible]	[illegible]	[illegible]
שקד	258.97	[illegible]	[illegible]	[illegible]
תאנה	492.15	473.40	[illegible]	[illegible]
תבל	465.66	597.65	[illegible]	[illegible]
תדהר	2148.17	2132.39	-24.36	[illegible]
תוכנה ותקשורת	71.21	67.62	-0.57	[illegible]
תמוז	122.51	[illegible]	[illegible]	[illegible]
תמריץ	66.45	[illegible]	[illegible]	[illegible]
תנופה	276.17	[illegible]	[illegible]	[illegible]
תפוז	75.92	[illegible]	[illegible]	[illegible]
תפוח	526.65	503.97	[illegible]	[illegible]
תרשיש	146.69	143.00	0.01	0.01%
תשואה חץ	101.11	103.36	-0.71	-0.70%
תשואה סופה	99.55	97.19	-5.15	-5.22%
תשרי	1355.44	1345.23	-14.45	-1.06%

* השינוי הוא לפי מחיר הפדיון

הקדש מן הארשיף

משתנים נכון ליום 16.02.95

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש. אחוז	ע.נ.	הצ.
קרדן השק 5	299	-17	-5.52	-0.00	-0.00
אגן	4030	-61	-1.15	-1260.00	-51085.30
מבנים שמיר	1164	-36	-3.30	-3750.00	-43614.00
מליבו 5	599	-28	-4.45	-230.00	-1370.80
עזרא	2379	-216	-8.82	-180.00	-4318.20
משוב	273	-17	-5.57	-1100.00	-3036.00
נחלת	5710	-397	-6.65	-0.00	-0.00
פריקלאס	1861	-63	-3.32	-0.00	-0.00
כלכלית ים	880	-37	-4.40	-450.00	-3960.00
בולס שרש	174.5	-13	-7.70	-0.00	-0.00
פוסידון	67	-5	-7.70	-0.00	-0.00
קווי אשראי	113.5	-11.5	-9.92	-19500.00	-22210.50
ריבוע	1204	-25	-2.20	-7500.00	-90349.50
כלל ביטוח	971	-20	-2.20	-2100.00	-20383.50
מבני תעשיה	346	-8	-2.22	-10000.00	-34634.00
בזק	513	-17	-3.32	-4050.00	-208413.00
ישראמקו יהש	61	.01	1.17	101200.00	60830.00
אקרשטיין תעש	269	-8	-2.27	-500.00	-1355.00
מגן	730	-9	-1.12	-12000.00	-88098.00
תגל יהש	12.6	-0.5	-3.37	-10000.00	-12325.00
אבנק יהש	20.5	-17	-2.77	-14000.00	-2870.00
רב בריח	1046	-16	-1.15	-150.00	-1576.50
פורמולה	1062	-22	-2.20	-1120.00	-11836.80
אירגות	689	-21	-3.30	-600.00	-4096.00
אבגר יהש	57	-0.6	-10.00	-0.00	-0.00
ברנית	960	-13	-2.22	-0.00	-0.00
כיל	239	-10	-4.40	-72600.00	-174948.00
כיתן	1016	-3	-0.02	-600.00	-6093.00
אוסם	1857	-24	-1.12	-3680.00	-68305.60
מכתשים	1479	-58	-3.37	-5600.00	-82995.00
אגיס	1788	-60	-3.32	-400.00	-7096.00
סקום	317	-13	-4.40	-13200.00	-41904.50
אורגוריתהשק	2294	-121	-5.50	-0.00	-0.00
נטיגל	750	-48	-6.68	-0.00	-0.00
שקם	183.5	-8.5	-4.45	-0.00	-0.00
חברהלישר 1	23711	-484	-2.20	-189.00	-44868.95
חברהלישר 5	22048	-450	-2.20	-14.00	-3086.72
חמוזין	1207	-67	-5.52	-1320.00	-15988.50
פוכמגר	6312	-195	-3.30	-690.00	-43543.20
מישור התוף	345	-4	-1.12	-0.00	-0.00
יואל	106	-6	-5.55	-25200.00	-26706.80
איסוגצ	798	8	1.10	10600.00	84432.00
ליפשיץ 1	276	-1	-0.02	-0.00	-0.00
בינלאומי 1	35828	-362	-1.10	-92.00	-32817.08
בינלאומי 5	32634	-666	-2.20	-171.00	-55766.79
לאומי	340	-10	-3.30	-37800.00	-128331.00
פת תעש מבב	24315	-1347	-5.52	-0.00	-0.00
כלל תעשיות	1537	-60	-3.37	-8100.00	-125026.20
אפריקה 0.1	291573	-9018	-3.30	-11.50	-33489.57
אפריקה 1	268160	-9008	-3.32	-13.00	-34891.99
הכשרת ישוב	1020	-34	-3.32	-6900.00	-71164.50
קרור 5	1844	-23	-1.12	-1600.00	-29480.00
סבע	79579	-804	-1.10	-550.00	-43653.076
ים המלח	745	-25	-3.32	-5800.00	-43198.00
מימהדרת	13849	-428	-3.30	-180.00	-24928.20
דלק	8260	-299	-3.35	-450.00	-38466.88
דסקונטהשק	18815	-733	-3.32	-520.00	-9802.695
נכסו	574	-37	-6.60	-2240.00	-13569.60
סיבנ	419	-21	-4.47	-1100.00	-4719.00
משקי	20324	-370	-1.12	-5.58	-1595.13
כור	39731	-876	-4.42	-1638.00	-325740.27
פעלים	412	-17	-4.40	-27150.00	-70647.50
שטחים	168494	-5658	-3.32	-0.90	-1504.24
פרחיג	12879	32	0.02	408.00	52454.28
פריון	10773	-333	-3.30	-60.00	-6463.80
כבלים	1506	-47	-3.30	-0.00	-0.00
אלקו	9200	-309	-3.32	-306.00	-28144.36
פועלים השק	7782	-259	-3.32	-440.00	-34088.80
נכסים בנק	17143	-530	-3.30	-108.00	-18514.44
אוסיף	7237	-441	-5.57	-66.00	-4814.04
יצא	1236	-41	-3.32	-0.00	-0.00
כלל סחר	763	-16	-2.20	-720.00	-5493.60
אזורים	3553	44	1.12	4400.00	157143.60
כללישראל 1	6900	-288	-4.40	-1300.00	-90164.60
אידיב	958	-32	-3.32	-16500.00	-155083.50
עלית 5	1455	-30	-2.20	-2600.00	-32865.00
אלוין	9488	-579	-5.57	-630.00	-60358.18
תאפ	1084	-19	-1.17	-1500.00	-16197.00
פולגת ב	349	-22	-6.40	-800.00	-2792.00
פטפורס	80	-3.5	-4.42	-0.00	-0.00
פטרוכימיים	1385	-39	-2.27	-960.00	-13291.20
פיבי	40910	-1705	-4.40	-154.00	-63076.16
אלביט	19317	-963	-4.47	-792.00	-15386.40
אורדן	397	-8	-2.20	-4800.00	-19056.00
ספנות בנק	2109	-117	-5.52	-990.00	-20996.10
שופרסל	4802	-161	-3.32	-1320.00	-63376.80
אורדבי פתוח	5385	-124	-2.22	-5190.00	-283114.80
כפר	9211	-285	-3.30	-15.00	-1376.05
ופוצ 5	288	-17	-5.55	-450.00	-1278.00
טמפו	1297	-68	-5.50	-0.00	-0.00
כללאלקטרו	25196	-914	-3.35	-331.50	-83662.09
כתן פיתוח	591	-15	-2.25	-4500.00	-26550.00
דנבאר 5	1753	-97	-5.52	-0.00	-0.00
תדיראן	831	-46	-5.50	-8370.00	-69677.15
ברנית אגב	105	-2.5	-2.25	-1500.00	-1567.50
שקם ברסון 4	125.5	-4	-3.30	-24000.00	-30180.00
יהאל אג'2	83.5	-0.5	-0.07	-1800.00	-1485.00
כור 2אם	6781	-414	-5.57	-224.00	-15360.80
כור אג'	103.5	-2	-1.17	-9000.00	-9315.00

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה כמיטב יכולתה לרכז ולעבד תוך זמן קצר את נתוני הבורסה והביאם לידיעת הקורא.

כל שימוש בנתונים המתפרסמים טעון בדיקה ואימות. כל הגולה על ידי המשתמש במידע נעשית על אחריותו. אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.

אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי השקעות.

מבט
נמסר ע"י
לכלכלה ולחברה

נהג! פחות מהירות והרבה זהירות
תודה

בולים / א. לינדנבאום

דגל סובייטי בבול ישראלי לזכר מחנות הריכוז

בימי ברית המועצות הקומוניסטית לא נותנה סמליה בבולי מדינות שמעבר למסך הברזל. רק פה ושם ניתן איזכור כלשהו לסמלים סובייטיים או אישים בבולי מדינות לא קומוניסטיות.

שתי תופעות שינו את ההתייחסות – הפרסטרויקה ופירוקה של ברית המועצות וכן מלאות 50 שנה לסיום מלחמת העולם השנייה, שברית המועצות נטלה בה חלק משמעותי ביותר.

עם ציון יובל ה־50 למוני הקרבות שהיו האכזריות שבמלחמות, בעלת הקורבנות הגדולים ביותר, הופיעו עשרות בולי דואר בעולם עם תמונות ממלחמת העולם השנייה, ביניהן אניות ומטוסים סובייטיים, קרבות ידועים, אישים מהועידת יאלטה עם שלושת הגדולים ועוד ועוד.

בבולי ישראל יופיע דגל ברית המועצות לראשונה השנה עם שנת יובל ה־50 לסיום המלחמה (מחנה אושוויץ שוחרר על־ידי הצבא האדום).

הבול הישראלי הוא פרי מכחולו של האמן אר ואן אויין מקפריז, שעיצב שני פריטים בנושא זה – בול וגיליונית זיכרון על בסיס תמונה של שרידי המחנות בשעת השיחרור הגואל, תמונה מזעזעת. הסמל לבולים אלה נלקח מדברי בן גוריון ביום כ"ה באייר תש"ה, 8.5.45 שאמר את המשפט: "יום הניצחון – עצוב, עצוב מאוד".

הציור של ואן אויין מופיע הן בבול הזיכרון והן בגיליונית. בשני הפריטים מופיע כאמור, דגל ברית המועצות לצד דגלי בריטניה וארצות הברית. בגיליונית הזיכרון מופיעה גם רשימת מחנות ריכוז מרכזיים לשמצה.

הכיתוב בשני הפריטים הוא בשפות המקובלות אצלנו – עברית, אנגלית וערבית, אבל יתכן שבמקרה זה ראוי היה להוסיף משהו גם בשפה הרוסית.

אשר לעיצוב האמנותי של הפריטים, נראה לנו שהוא גראפית עשיר מבחינה ולנאו עיניו, שאך לפני כמה שנים עלה אלינו מהולנד וקיפס הישר אל מרום הגולן, מגיע "יישר כוח".

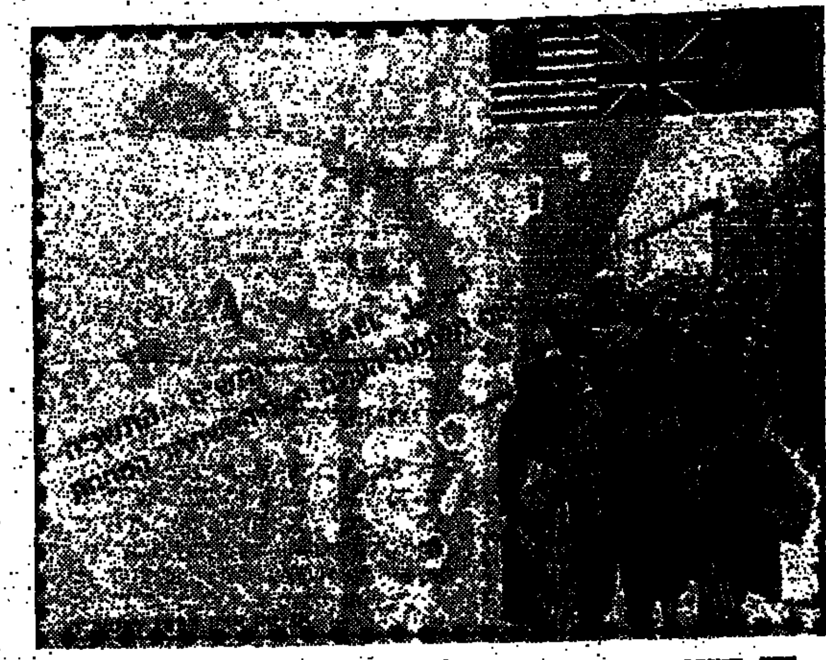

בדף המזכרת הודפסה התמונה של השער הראשי לאושוויץ עם מסילת הברזל המעוררת חלחלה לא רק אצל ניצולי השואה.

במחנה אושוויץ, הגדול מבין 2000 מחנות הריכוז ומחנות העבודה שהוקמו על־ידי הנאצים, הושמדו יותר יהודים מאשר בכל מחנה אחר. לפי אומדן, נרצחו באושוויץ כ־1,750,000 יהודים. המחנה שוחרר על־ידי הצבא האדום ב־20.1.1945 (מעניין שמעצבי הדף לא נתנו ביטוי כלשהו למשחררים הסובייטיים, פרט לשורה הדו־לשונית בגב הדף).

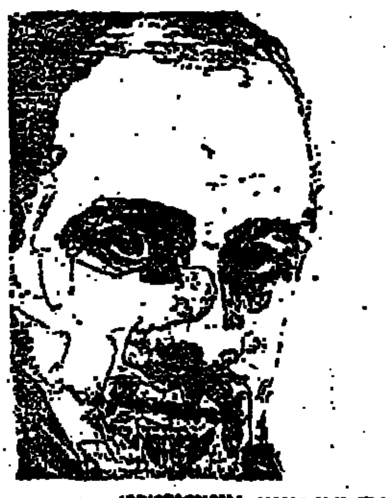

אר ואן אויין אוטופורטרט

אהבה צרפתית

שבוע האהבה בצרפת יצויין בחותמת אירוע מיוחדת כשבמרכזה זוג נאהבים. הבחורה שבתמונה מקבלת מבן זוגה תכילת שי, ולאו דווקא נשיקה...

סניף דואר בתחנה המרכזית

ביום ראשון 19.2.95, ישתח סניף דואר בתחנה המרכזית החדשה קומה ד' חנות מס' 4551 – תל־אביב.

סניף הדואר יעסוק בכל פעולות הדואר, כולל עיסקות בנק הדואר ויהיה פתוח לשירות הקהל.

בסניף יוכנסו לשימוש שלוש חותמות דואר "תל־אביב 311", "תל־אביב 313", "תל־אביב 325".

שם הסניף יקרא "תחנה מרכזית חדשה".

אספנים המעוניינים בהטבעה של חותמות הדואר הנ"ל ביום הכנסתן לשימוש, בסניף האמור, מתבקשים להמציא מעטפותיהם המבויילות למינהל מרחב ת"א־יש, רשות הדואר, דרך ההגנה 137, ת"א־יפו 61999, מספר ימים לפני התאריך הנ"ל.

50 לשחרור מאושוויץ

כבר כתבנו על הפריטים הבולאיים שנועדו לציין השנה מלאות 50 שנה לסיום מלחמת העולם השנייה ושחרור מחנות הריכוז.

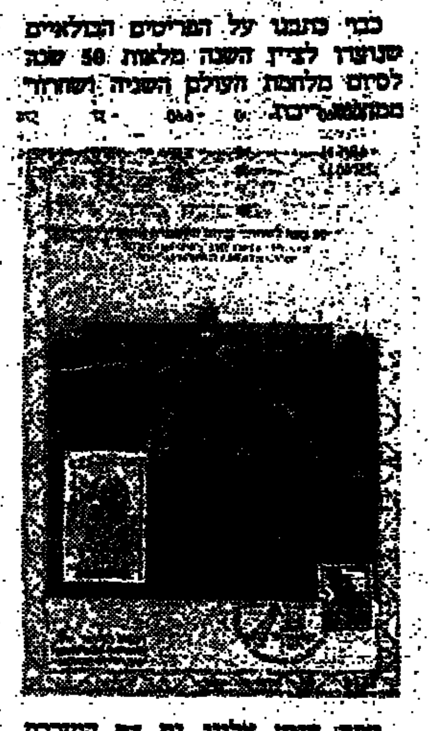

עתה הגיע אלינו גם דף המזכרת הבולאי המיוחד שהונפק על־ידי רשות הדואר והמוזיאון לוחמי הגיטאות.

בצרפת – חותמת אירוע

האגודה צרפת כבר הקדיש מספר לא מועט של חותמות אירוע לדגל שחרורה של פריס וערים אחרות בצרפת משלטון הנאצים במלחמת העולם השנייה, אבל צפויות חותמות נוספות.

בסוף ינואר הוטבעה חותמת אירוע בעיר ויטנהיים (עם תמונת דה גול ויונת השלום) ובעיר פרטויס (לוחם אנונימי). בפברואר תוטבע חותמת נוספת בעיר קולמאר.

תשובות

לס. בוכמן, ת"א – הגילום המובא בזה, של ג'מייקה, הוא פריט מתוך הנפקה שכוללת 3 בולים וגיליונית זיכרון. בגיליונית אכן לא צויין, משום מה, שום סידורה בולי תיירות, וכיתוך שחסרים לך כבראה, שלושת הבולים, שעליהם מופיע הפרח הזה, לא הבנת את נושא הבולים שבגיליונית. זו אינה סידרת בולי תיירות...

★★

תעריפים לידיין ידועים עתה בכל סניפי הדואר. פורסם, למשל, שתעריף מכתב הוא 1.40 ש"ח; חבילה עד 500 גרם – 33.00 ש"ח והיתר בדואר...

ברכות מלכותיות

דואר הוד מלכותה, מלכת בריטניה, יוצא בחודש הבא (21.3.95) בהנפקה מרשימה של בולי ברכות, המשך לבולים שכבר הופיעו בעבר. יופיע קונטרס בן 10 בולים בני 25 פני (ערכים לא נקובים, אך שווי הבולים נועד לדואר אוויר לקרינות אירופה).

עיצוב הבולים מבוסס על יצירות אמנות כמו של רנואר, רודן, פישר בדוק, ברל קוק, אמילי פרמין ואחרים. היצירות מביעות אהבה וידידות ואולם נוסף לבולים מצויים בקונטרס 20 תווים עם ברכות, שניתן להתאים למאורע. משעשע למדי.

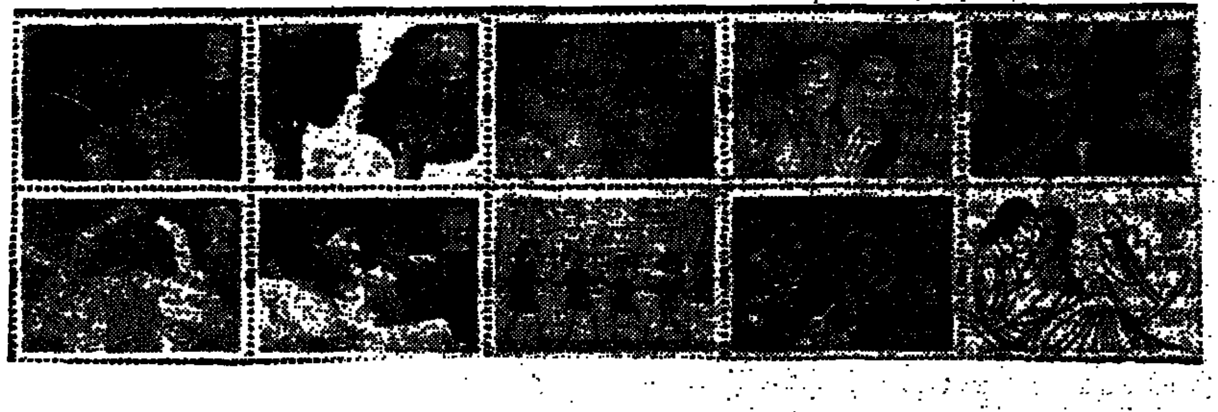

ברידג' / ארנונה שפאן

לקפוץ או לא לקפוץ

אם אתה נמצא בקורס צניחה ואתה עומד בפתח המטוס ברור שהשאלה המרכזית במוחך היא לקפוץ או לא לקפוץ? אולם גם ליד שולחן הברידג' קורה ששאלה מסוג זה צצה ועולה, ברור שבמקרה זה הינה פחות גורלית כמו במקרה הבא:

	♠A875 ♥A4 ♦A653 ♣Q107	
♠Q2 ♥953 ♦Q97 ♣AJ953	צפ מז מע דר	♠J863 ♥10 ♦J10842 ♣664
	♠K109 ♥KQJ8762 ♦K ♣K2	

מחלק: צפון
פגיעים: כולם
ההכרזה:

צפון	מזרח	דרום	מערב
1 דיאמונד	---	1 הארט	---
1 ספייד	---	4 בלי שליט	---
* 3 קלאב	---	6 בלי שליט	---
---	---		

* 3 אלופים

מערב הוביל בהארט, הכרוז זכה עם האלוף בדומם, המשיך בדיאמונד ושיחק קלאב קטן לעבר המלכה שבדומם, השאלה הניצבת בפני מערב (בתשובות זוגות – בה כל לקיחה הינה בעלת משמעות גורלית) לקפוץ או לא לקפוץ עם האלוף? מערב החליט לשחק קלאב קטן, הכה נראה כיצד המשיך הכרוז בביצוע החוזה כדי לזכות ב־13 לקיחות.

הכרוז חזר לידו בהארט ומשך את כל ההארטים מלבד האחרון כשהוא מגיע למצב הבא:

	♠A7 ♥--- ♦A6 ♣10	
♠Q2 ♥--- ♦Q9 ♣A	צפ מז מע דר	♠J86 ♥--- ♦J10 ♣---
	♠K109 ♥6 ♦--- ♣K	

הכרוז שיחק את ההארט האחרון, מערב אינו יכול להשליך את האלוף קלאב, ולא את השניה ספייד (המלכה תיפול על האלוף והכרוז יבצע עקיפה על הנסיך) ולכן השליך את התשיעית דיאמונד, הכרוז השליך את ה־10 קלאב, ועתה עבר הלחץ למזרח. אם ישליך ספייד יוגבה הספייד השלישי שבידי הכרוז ואם ישליך דיאמונד תוגבה השישית דיאמונד שבדומם, בכל מקרה יזכה הכרוז ב־13 לקיחות וישיג "טופ־סקור".

אין להסיק מכך שבכל מקרה על מערב לקפוץ עם האלוף, אולם יש מקרים בהם על מערב לקחת בחשבון אפשרות של לחץ.

שחמט / רונן הר־צבי

קמסקי ללא מעצור

בדו־קרבות המועמדים הנערכים בסאנגיינגר שבהודו המצב לאחר 6 סיבובים הוא: קרפוב־גלפנד 1/2 2 "3 1/2 לקרפוב. גלפנד ניצח במשחק השלישי בלבן לאחר ששני המשחקים הראשונים נסתיימו בתיקו, אך קרפוב הגיב בניצחון מיידי במשחק מספר 4 בלבן ולאחר תיקו במשחק מספר 5 ניצח שוב בלבן במשחק מספר 6.

קמסקי־סאלוב 1־5 לקמסקי. מעט מאוד אנשים בעולם השחמט דימיינו לעצמם שהשחקן המדורג שלישי בעולם (אחרי קספרוב וקרפוב) יובס ממש בדו־קרב בתוצאה כזאת, מכיוון שהדו־קרבות הם המתוכננות של המוקד מ־10 קמסקי זקוק לחצי נקודה מ־4 המשחקים הבאים.

שחמט בארץ

בתחרות החזקה מאוד שנערכה בחיפה נפלה הפתעה גדולה מאוד כאשר המדורג שני מהסוף זכה בתחרות לבדו לפני 11 רבי אמנים חזקים מאוד. תוצאות התחרות:

1. יונה קוסאשוילי 7 נקודות מ־11 משחקים.
2־3. ליאוניד יודסין וסרגיי דולמטוב 6.5 נקודות כ"א.
4־6. איליה סמירין, ואלדימיר אקסיאן, ופטר מירילר 6 נקודות כ"א.
7־8 לב פסיס ובוריס אלתרמן 5.5 נקודות כל אחד.
9. אלון גרינפלד 5 נקודות.
10־11 הריס מילוב ויהודה גרינפלד 4.5 נקודות כל אחד.
12. מיכאיל גורביץ 3 נקודות.

ולסיום: עלובה מאוד לשחקן חזק כמיכאיל גורביץ. במשחק הראשון בין קרפוב לגלפנד הפתיע גלפנד כשפתח במסע הראשון בלבן. קרפוב הגיב בהגנת קארו־קאן והגיבה מאוד עליו. המשחק המעניין שהתפתח לפניכם כעת:

לבן: בוריס גלפנד (בלורוס) שחור: אנטולי קרפוב (רוסיה)

1. ה4 ג6. 2. ר4 ד5. 3. ה5 (מקבל מבנה סגור כבצרפתית גם שתרי הלבן של השחור לא כלוא עמדות אחרות לגמרי מתקבלות אחרי 3. פר2 או 3. פג3). 3... רז5. 4. פו3 ה6. 5. רה2 ג5. 6. רה3 (המשך אחר 6. ג3 פג6. 7. 0־0 גר4 8. גר4 פוה7. 9. אג3 פגא8 10. פבר2 רה7. 11. בג 3ג א5. 12. רב2 פגא7 ושחור בסדר שירוב־קרפוב לאס פאלמאס או 9. פג3 פגא8 10. רה3 פב6 ושוב השחור בסדר הלרס־ייפשין מאלמ' 1994). 6... גר4. 7. פד4 פה7. 8. 0־0 פבג6. 9. רב5 (למעשה כפוי מכיון שלאחר 9. 41 פ:פ 10. ה:פ פג6 ללבן יש בעיות ולא לשחור). 9... א6. 10. ד:ג5 בר. 11. ג4 (שוב הלבן חייב לשחק בצורה אקטיבית מכיון שאם השחור ישחק ג5 ופג6 אחריו צרותיו תמו לגמרי). 11... מהד7 (11... 53. 12. פ:ר פ:פ 13. ג:ד5 הר5 14. מה:ז וללבן יוזמה כי אחרי 14... פ:ר 15. ה:פ שחור בצרות גדולות מאוד) 12. פג3 (12 פב פ6ו או 12... ד:ג4 13: מהממה מאמה 14. פג5־פג7 ושחור בסדר גמור ואף יותר) 12... צבג4. 13. פא4 פב5. 14. פר 15. הר5 פג4 5. פג3 טוב יותר מ־15... מהא7 16. מהא4. 15... צז8. 16. מהו3 (נכנס להוך תחבולה ארוכה ומעניינת אשר סופה בשח תמידי). 16... ג5. 17. פג5 מהב5. 18. 4א מהב4. 19. ה6 (דיאגרמה) (לאחר 19. פ:א6 מהא5 הפרש הלבן נלכד). 19... ר:פ 20. ר:ז7 צ:ז8 21. הר7 מר7. 22. רג3 (מסע המפתח מכיון שללא מסע זה ללבן מפסיד כי 22. מהא5 מר2). מהו5 מה8 24. מהו5 צז7 והשחור זוכה). 22... פ:ר (אין משהו אחר). 23. מהו5 מז7 (23... מהז7?? 24 צ:ה1 והלבן זוכה; 23... מה8 24. ב:פ עם צ:אה1 וללבן התקפה מכריעה). 24 מהו5 מז7 (24... מה8?? זאת הנקודה הפרש הוסט מההגנה על ז6 וכאן 25. מהו16 וזוכה ללבן) 25. מהו5 מז7. 26. מהו5 והוסכם תיקו.

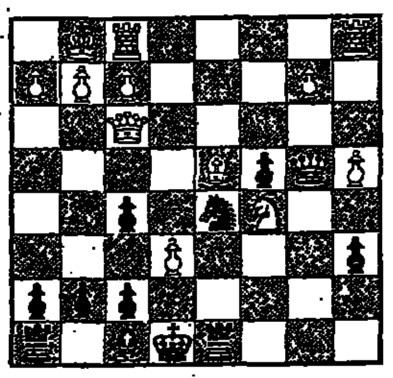

חירום

טיפול נמרץ לב

- לב 1 – שירות 24 שעות – 03־5618791
- שח"ל – 03־5625555
- נטל"י – 177־022־4224, 5757788 –03

ניידת טיפול נמרץ

- אשדוד 08־551333
- בית־שאן 06־587223
- בת־ים 03־5511111
- הרצליה 09־541333
- חדרה 06־322333
- חיפה 04־512233/4
- טבריה 06־790111
- ירושלים 02־523133
- כפר־סבא 09־33222
- כרמיאל 04־988555
- מגדל העמק 06־540062
- מעלות 04־979333
- נהריה 04־823333
- נצרת 06־573335
- נתניה 09־623333
- עכו 04־912333
- עפולה 06־593334
- פתח־תקוה 03־9311111
- קראון 03־344442
- קרית־ביאליק 04־761062
- קרית־שמונה 06־944333
- ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333
- רחובות 08־451333
- שדרות 051־897074
- תל־אביב 03־5460111

מרפאות שיניים

תל־אביב
- דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03־285822
- טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 03־5201515, 5201432/1, 24ש'. גם בשבת וחג.
- טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל־אביב, עד חצות (כולל שישי־שבת). 03־5436696
- תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (כבר המדינה) טל' 254397, 03־452173: יהודה המכבי, איתורית 03־5449911, מנוי 4318. יפו: יפת 99, 09.00־13.00, 16.00־02.00, טל' 864256.

בגבעתיים: ויצמן 12, טל' 324547 איתורית 5193193 מנוי 3743.
ירושלים: צפת 23, טל' 251794, 02־253767. ב"ח משגב לדך – טל' 02־633708, 08.00־16.00, ד' 08.00־19.00.
בת־ים: מרפאת שיניים לטיפולי חרום – קניון בת־ים רח' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

נפגעי אלימות

- סיוע לקורבנות אונס: ת"א (24 שעות) 03־234819. ים 02־514455. חיפה 04־382611. אילת 059־31977
- ויצ"ו – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 08־550506 – 24 שעות – 02־514111 – 07־376310.
- מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 08.30־12.00, 16.00־19.00, טל' 057־74907
- אור ארזים – למען נפגעי אלימות. שיעורים התעמלות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03־663162/3
- נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א־ה, 9־16, 03־231675, 03־235922
- מכורים אנונימיים (נ.א.י.), מידע תמיכה וסיוע 24 ש'. 03־5131046
- זכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04־322803, 04־256417, 03־378572
- האגודה להגנת הילד: 03־6961070, 03־6956763
- האגודה לנפגעי תקיפה מינית. טל' – קו חירום 6850041 קו גברים 6850036

תחבורה

- קווי אוטובוס "דן" טל' 5614444
- "אגד" – טל' 03־5375555
- זמני נחיתת מטוסים, תקליט: 03־9731111
- מודיעין נמל התעופה 03־9712484
- רכבת זמני נסיעה ותעריפים באמצעות "טלמסר" טלפונים: 04־303133, 03־5652208

עזרה רפואית ונפשית

- ער"ן, עזרה ראשונה נפשית. ת"א 03־5461111, לילדים ולנוער 03־6961113, ים 02־610303. קו ברזסית 02־661122. חיפה 04־672222/3. קו ברזסית 04־672223. כרמיאל 04־9888770. קו ברזסית 04־9889499. נתניה 09־625110. קו ברזסית 09־828755. ב"ש 07־281128. קו ברזסית 07־275871. סניף הגליל 04־9988410. כ"ס, 09־974555. חדרה 06־346789. קו ברזסית 06־343269
- המרכז להתנדבות בישראל, 03־5614144 לזקוקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.
- מנס, יעוץ למשפחות נפגעות סמים. א־ה 09.00־14.00. 03־829970
- אנוש – יעוץ למשפחות נפגעי נפש, 03־5400474, 03־5400672
- יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש'. 03־226027, 04־229488, 04־922222, 02־243358, אילת 09־76366, לחייל 222732, מ־17 עד 24.
- "אוזן קשבה" לנוער ולהורים. מרכז עירוני ר"ג. 6728697, 6734752, ב' 8.00־13.00, ד' ה' 16.30־19.00.
- "אלימס" – רח' פקיעין 7, ימים א־ה. 16.00־20.00. טל. 5463587, 54620276, 02־663902, 02־665828
- הוועד למלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים 03־614576, 03־566380. ת.ד. 33602 ת"א.
- אלי, אלימות כלפי ילדים. 03־430879, 03־261070. מ־08.00 עד 22.00
- "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים ולקרובים. 03־292797. ימי א', ג', ה' מ־19.30 עד 23.30
- קופת־חולים – מוקד מידע רפואי. א־ה: 08.00־19.00, ו': 08.00־12.00. טל' 03־6393355
- מד"א – שירות רופאים לביקור־בית, ובתחנות מד"א, שעות: 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.
- הדר מידן מרפאות פרטי תורן, מר"מ. קהילת סלוניקי 9 (ליד כיכר) ת"א, 499978.
- אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03־319845, 03־202951, 03־319281
- אלכוהוליסטים (24 שעות) 03־721161
- אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02־830092, 02־630524
- "קשב לקשיש", א.נ.ל. 03־299089. א־ה 09.00־14.00.
- אוזן קשבת לגיל המבוגר רמת השרון ימים א'־ה' 16.00־20.00, טל' 5493244
- נשים במצוקה. קו ארזים 09־505720
- ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער. 24 שעות ביממה. 03־621515
- "יד שרה" – שיקום החולה. ים 02־244242; ת"א 03־812304; חיפה 04־381704
- "תהל"ה" – תמיכה בהורים של לכביות ההומוסקסואלים: טל. 09־587779
- תמיכה נפשית לחולי סרטן, 02־435516
- שירותי חירום פסיכיאטריים כולל ביקורי בית, טל' 09־344615, 03־6750750, מינוי 35888

מדליות / א. לינדנבאום

יברכך ה' – ב־360 ש"ח

באו המתמיד המהדר לא רע מעות האלוהים. גם הרבי שלימוני תפילות בילדותי, ניסה לשכנע אותי שמי שמתפלל לאלוהים וזכה בין השאר בגמול כספי, והיה מגור מעל ראשי מטבע כסף, שקבלתי נפל עלי משמיים...

"אכן, ברוך מחר, אבל זה בהולט מקבל במקומותיו כי גם בביהכ"נ עולים לתורה תמורת תשלום.... בכל אלה נזכרתי בימים אלה, כשתנועת בני־עקיבא מעניקה לתומכיה המורשים חברות, מדליה מיוחדת עם ציון של יובל בגוד, בני עקיבא, ואת תמורת 360 ש"ח...

בעצם התרומה והיורש חברות בתנועה אין כמובן כל פסול. מה שקצת צורם זה הצרוף של מדליה עם מוטו בנוסח "יה' יברכך" – הבירכה ה', הניתנת תמורת 360 ש"ח, דמי חידוש חברות בתנועה. אגב, מנכ"ל בני עקיבא, פונה באיגרת מיוחדת לידידי התנועה הבוגריה ומבקש לחדש חברות באופן סמלי ולהביע הזדהות עם התנועה באמצעות רכישת המדליה וחברות כבוד לשנה שלמה, הוא מדגיש. לא זול הנס השנתי בתנועת עקיבא והמדליה בהחלט שוויה.

"מציאה".

קורא, אספן מדליות, הפנה את תשומת לבנו למחיר הגבוה של מדליות הכסף במיוחד, האחרונות שהוקדשו ל"חרות האדם" (פורסם במדורנו).

בהנפקה זו של מדליה לכבוד חיילי בנות הברית שהשתתפו בשיחרור אסירי המחנות ישנה מדליית כסף בת 175 גרם, בקוטר 59 מ"מ, שמחירה נקבע ל־499. בעבר, מטבעות כסף דומות, נמכרו הרבה יותר בזול ולא יותר מעשרות ש"ח.

לנו אין הסבר לייקור הגדול של מדליות הכסף הנרשמות, במיוחד בהנפקה של "חרות האדם", זולת העובדה שזו מדליה ראשונה אצלנו שהונפקה בשיטת היציקה, במקום הטבעה, אפילו שהמדובר הפעם במדליה גדולה וכבדה מהרגילה.

מטבעות לטביה בפינלנד

עצמאותה המקורית של לטביה מלפני 75 שנה, צויינה לא מכבר במטבעות זיכרון מיוחדים.

(הלטבים הכריזו על עצמאות כבר ב־1918 ואיבדו אותה עם הכיבוש הסובייטי).

הופיעו מטבעות של 2, 10 ו־100 לטים והם מטבעות הזיכרון הראשונים של לטביה. שלושת המטבעות הוטבעו במטבעה הממלכתית של פינלנד, שחתמה חוזה על אספקת מטבעות זיכרון עבור לטביה.

המטבע בערך הגבוה של 100 לטים הוא מזהב והופק ב־50 אחוז מעל ערכו הנקוב. הערך של 10 לטים הוטבע בכסף ואף הוא נמכר ב־50 אחוז מעבר הנקוב וכנ"ל המטבע בן 2 לט, שנמכר ב־3 לט. מטבע זה הוא מקופרו־ניקל. המהדורות גדולות יחסית – זהב 2500 יחידות ועד 200 אלף מטבעות קופרו־ניקל.

מדליות כסף יקרות

שנים הורגלנו שמטבעות ומדליות הזיכרון מטעם החברה הממשלתית הם פריטים יקרים ביחס לעלות המתכת היקרה. שמהמרים רוכשים את הפריטים "ביד שניה", כלומר, לא ישירות בחברה. נראה שבשנים האחרונות החוסר לא תמיד ישתלם, אבל מטבעות ומדליות ישנים אשר בהחלט להשיג במחירי

هكذا من الاصل

מוסקבה טרפה את מכבי

יכולת עלובה של האלופה הישראלית במשחקה החשוב ביותר העונה, עלתה לה אמש בכרטיס לרבע גמר גביע אירופה לאלופות. צעירי צסק"א מוסקבה לעגו לזרים של מכבי ובדקות רבות הם עשו במגרש ככל העולה על רוחם. רק יכולת קליעה טובה של גודס וג'מצ'י הצילה את המכבים מתבוסה. בשבוע הבא מתארחת בארץ בנפיקה ליסבון במשחק למען הפרוטוקול

ירמין: המנצח הגדול

צסק"א — מכבי ת"א 78:87

אמש מכבי ת"א 'אכלה' אותה ובגדול. כולת מצויינת של צסק"א מוסקבה מול חולשה מדהימה של המכבים לא הותירה ספקות במרבית דקות המשחק לגבי השאלה מי תהיה הקבוצה שתעפיל לרבע גמר גביע אירופה לאלופות. תם ונשלם הפרק האירופי של מכבי ת"א עם הפסד חוץ מרגיז – 87:78 (42:34).

הרוסים שמאז עזיבת שני הזרים האמריקאים שלהם רק מנצחים, שיחקו אמש מצויין, כאשר הם מנצלים את כושרו המעולה של סרגי פאנוב, שעשה במגרש ככל העולה על רוחו וסיים את המשחק עם 23 נקודות.

אומנם על הנייר רק צסק"א שיחקה ללא שחקני חיזוק זרים, אבל במציאות גם מכבי ת"א שיחקה ללא זרים. נדריס קולמן במשחקו החלש ביותר העונה קלע את שתי הנקודות הראשונות שלו רק בדקה ה־29 ולמעשה, הוא יותר הפריע מאשר הועיל. צ'ורצ'יץ סבל מחולשה מרגיזה במחצית הראשונה ורק במחצית השניה הוא תיקן במעט את הרושם העגום.

לחולשת הזרים יש להוסיף את חולשתו הבלתי מובנת של נדב הנפלד שסיים את המשחק ללא נקודות. המרגיז הוא שבשבועות האחרונים הצליח הנפלד לשוב לכושר שיא, כך שקשה להבין מה קרה לו אמש.

בעצם, מכבי שיחקה גיא גודס ודורון ג'מצ'י בלבד ולכל הדעות כך אי אפשר לנצח משחק בגביע אירופה ועוד במוסקבה.

המשחק נפתח דווקא בשלשה של גיא גודס, שסיים את המחצית הראשונה עם חמש שלשות, שבעצם החזיקו את המכבים בתמונת המשחק.

המשך המחצית היה שקול עד שמונה דקות לסיום. ריצה מטורפת של 0:11 העלתה את צסק"א ליתרון 20:26 ומכאן ועד לסיום לא נשמט יתרונם.

שתי דקות לפני תום המחצית הראשונה הצליחו המכבים לצמק את הפער לשלוש נקודות, אך הרוסים שוב פעם ברחו וירדו להפסקה עם יתרון של שמונה נקודות.

נדריס קולמן לא פתח במחצית השניה, אך לרוסים זה לא הפריע והם עלו ללא קושי לעשר נקודות יתרון. באותן דקות התנהל המשחק ביתרון שנע בין 6 ל־10 נקודות לטובת הרוסים כמובן.

תשע דקות לפני תום המשחק עלו הרוסים ל־12 נקודות יתרון – 55:67 וברגע זה נדמה היה שהסיפור של מכבי נגמר, לא בגלל שלא היה מספיק זמן כדי לחולל מהפך, אלא בגלל משחקה החלש של מכבי שפשוט התמוטטה.

צ'ורצ'יץ אומנם השתפר במחצית זו, אבל את הרוסים זה לא עניין ושלוש דקות לפני הסיום הם עלו ליתרון שיא של 16 נקודות – 68:84, לאחר שש נקודות רצופות של פאנוב וחבריו ללא מענה.

הרוסים החלו לחגוג ולמכבי לא היתה תשובה.

בדקה האחרונה הוסיף קולמן למאזנו ארבע נקודות נוספות, אבל זה היה מאוחר מידי ומעט מידי.

גביע אירופה תם מבחינת מכבי ת"א וכעת נותר לה להתרכז באליפות ובגביע המדינה.

אומנם מכבי תארח בשבוע הבא ביד אליהו את בנפיקה ליסבון, אבל מדובר במשחק למען הפרוטוקול בלבד.

ההלם והעצב בחדר ההלבשה הישראלי בסיום המשחק סיפרו למעשה את סיפורה העצוב של מכבי ת"א בגביע אירופה.

שפטו ז'נקאלה מאיטליה ודורידזן מצרפת לעיני 5,000 צופים במוסקבה.

נקודות למוסקבה: פאנוב 23, קודליך 16, זאהוב 12, קיסורין 9, קראשוב 8, ספירידנוב 7, קרסוב וגריזין 6 כ"א.

נקודות למכבי: ג'מצ'י 25, גודס 22, צ'ורצ'יץ 15, דניאל 7, קולמן 6, פייר 3.

קצורין: המפסיד הגדול

מבט נוסף/ משה כהן

המומנטום ברח במוסקבה

הפסדה של מכבי ת"א אמש במוסקבה הוא כפול ומכופל, הן מהיבט המקצועי והן מההיבט הכלכלי.

נפתח דווקא בצד הפחות מדאיג, הצד הכלכלי. אומנם המכבים הפסידו כמה מאות אלפי דולרים מכשלונם להעפיל לשלב רבע הגמר, אבל אני סומך על מנהליהם שתמשך לחמם לנו את החורף הקר. המשופשפים שיצליחו להתגבר על החור שבכיס ולהציב לקראת העונה הבאה קבוצה

כאשר מתבוננים בצד המקצועי, הסיפור עצוב ומדאיג הרבה יותר. אומנם אני לא צופה למכבים בעיות מיוחדות במאבקי האליפות והגביע בליגה החלשה שלנו, אבל אמש הם הפסידו את המומנטום של השיבה לימים הגדולים של שנות ה־70 וה־80, ימים בהם כל עם ישראל היה מרותק למשחקיהם במסגרת האירופית ושאפילו ראשי ממשלות תכננו את נאומיהם וצעדיהם בהתאם לאותם משחקים ששיגעו מדינה שלמה.

כתבתי לפני כחודש שמכבי מחזירה את הגלגל לאחור וזה לא היה מקרי. לאחר שש שנים אפורות, סוף־סוף ראינו העונה את מכבי הלוחמת והמתלהבת שמצליחה בעזרת רבבת צופים לנצח את אריות הכדורסל האירופי בתום מאבקים מרתקים ומתישים.

מתי היה לנו חורף שבו ראינו בהיכל הספורט ביד אליהו נצחונות דרמאטים רצופים על ריאל מאדריד, צסק"א מוסקבה, פנתינאייקוס ופאוורז? נצחונות שהפכו את משחקיה של מכבי בימי חמישי להצגה הטובה ביותר בעיר.

סוף־סוף סיפרו לי בבשרד הכרטיסים הדרן שהכרטיסים נחטפים והקופות נעלמו מיציעי היכל הספורט ביד אליהו.

למעשה, העונה הצליחה מכבי לשחזר את אותן שנים גדולות של מיקי, מוטי ואולסי ונדמה היה שההצגה הכי טובה בעיר לא תעזוב אותנו במהרה.

אבל במוסקבה תם 'המסע אל העבר' כאשר המכבים נראו מגושמים וחסרי בטחון מול קבוצה רוסית צעירה ותוססת, שלעגה לזרים היקרים, קולמן וצ'ורצ'יץ.

מוסקבה החזירה אותנו אל המציאות האפורה וחבל, כיוון שספק רב אם המומנטום של העונה ישוב על עצמו גם בעונה הבאה.

זה לא מתאים להם

שמענו את המרירות של כדורסלני מכבי ת"א שלאחר שלוש שעות המתנה מתישות בשדה התעופה המיושן של מוסקבה הגיעו ביום רביעי בבוקר לבית המלון עייפים ועצבנים.

במכבי השמיעו טענות כלפי המארגנים מטעם צסק"א ומולי קצורין אפילו טען שהכל מכוון, אבל נדמה לי שהפעם הפאשלה היא של מנהליה המנוסים של מכבי ת"א.

אתמול פגשתי באקראי את שליח העליה במוסקבה, חיים צ'סלר ושאלתי אותו כיצד יתכן שמכבי נאלצה להמתין שלוש שעות תמימות בשדה התעופה במוסקבה, שהרי אני, שהגעתי למוסקבה לפני שש שנים עזבתי את שדה התעופה כעבור חצי שעה בלבד.

צ'סלר הסביר לי שמכבי נחתה בשדה התעופה הגרוע יותר של מוסקבה וכאן נשאלת השאלה, מדוע מנהלי מכבי לא בירדו מראש היכן נוחתת הטיסה?

אין לי ספק שבפעם הבאה, הם כבר ינחתו בשדה התעופה היותר מודרני.

משחק העונה 2

מוליכת הטבלה, הפועל פ"ת, תארח מחר את סגניתה מכבי ת"א במשחק המרכזי של המחזור ה־19 ● האלופה והשלישית בדירוג, מכבי חיפה, תארח את הרביעית הפועל באר־שבע בקרב צמרת שישודר חי בערוץ 2 ● העימות הכפול יכול לחולל זעזועים בצמרת הטבלה, בשבחוריו הצנועים של גיא לוי עשויים להגדיל את הפער או לחילופין, להידרדר למקום השלישי

ספירת מלאי

מאת משה קשמן

שני משחקי צמרת חשובים יפגישו את ארבעת הראשונות בטבלה. מוליכת הטבלה הלאומית, הפועל פתח־תקוה, תארח את השניה בדירוג, מכבי תל־אביב, במשחק בעל ניחוחות של נוסטאלגיה.

בשנות ה־50 וה־60 זה היה חלק ממשחקי העונה הקבועים כשכתר האליפות נודד בין שני המועדונים, ולכולם עדיין זכורה הסידרה הנדירה של הפועל פ"ת – 5 אליפויות רצופות.

אבל, אנחנו בעונת 1994/95, אשר להפועל פ"ת הרכב צנוע למדי, עם שחקן רכש מצויין בדמות כרמלו מישיש ומנג'ר שנוי במחלוקת כמו גיא לוי. בהחלט לא קבוצה שמזכירה את ההרכב הנוצץ של שנות האליפות, שהיה שוזר בכוכבים כמו סטלמך, האחים רצבי, נהרי, קופמן, ויסוקר וחולדי.

למכבי ת"א, לעומת זאת, יש מאמן מאוד דומיננטי, אברהם גרנט. אף אחד בפ"ת לא שוכח מאיפה הוא בא. גרנט צמח במועדון הפועל פ"ת והחל שם את דרכו כעוזר המאמן גיורא שפיגל.

אחרי לכתו של שפיגל החליט המועדון הצנוע להעלות את גרנט כיתה, למעמד המאמן הראשי. גרנט היה תלמיד טוב, שהפך למורה טוב. הוא החזיר את הפועל פ"ת לצמרת הטבלה, אך נאלץ להסתפק בשלוש סגנויות רצופות. תמיד היתה קבוצה אחת טובה יותר. למעשה, פעמיים מכבי חיפה ופעם אחת מכבי ת"א.

לבסוף, החליט גרנט שאם הוא רוצה תואר אליפות הוא צריך להמר על אלופה פוטנציאלית, במקום לסובב את הגוס הפתח־תקוואי התביב.

וכך, הלך לת"א והצעיד את מכבי ת"א לאליפות הראשונה אחרי 13 שנות בצורת מסתכלות. גנבא הספיק בזמן הזה להוביל את בני יהודה לאליפות ההיסטורית וכמובן, לקח עם מכבי חיפה את הדאבל המפורסם.

בהפועל פ"ת ממשיכים להיות נאמנים למסורת. אנשי המקצוע באים מבפנים. אחרי גרנט הוצרף גיא לוי, בנו של...

בתחילת העונה זה נראה הימור גרוע. אך עתה, כשאנו קרבים לסיום השליש השני של העונה, צועדת הפועל פ"ת במקום הראשון. הטבלה מדברת בעד עצמה.

ומחר, באיצטדיון פ"ת המורחב – ליציעים הקבועים נוספו 1000 מושבים אירעיים כדי לאכלס כרבבת צופים במשחק העונה מס. 2 – יארח גיא לוי את בוגר המועדון אברהם גרנט.

ההרכבים:

● הפועל פ"ת: שי הס; ישראל כהן, באריה, קרניל, קייסי; קחושוילי, מאיה, קופל, מישיש; יוסי לוי, קקון.

● מכבי ת"א: אובאזוב; אבי כהן, גדי ברומר, שלח, גיא נחמן; קלינגר, אלון ברומר, שוקאנוב, שהם; דריקס, סביליה.

בשידור ישיר

משחק הצמרת השני יועבר בשידור חי בערוץ 2. האלופה מכבי חיפה תארח את הרביעית בדירוג, הפועל באר שבע.

לבאר שבעים יש סיכוי גדול להזור למירוץ לאליפות, אם יוחללו הפתעה וינצחו בחיפה, כאשר בשבוע הבא יארחו את... הפועל פתח־תקוה.

למעשה, נצחון בקרית אליעזר כבר אינו נחשב להפתעה גדולה במיוחד. העונה עשו זאת שלוש קבוצות תחתית: מכבי עירוני אשדוד, בית"ר ת"א ומכבי פ"ת.

מכבי חיפה הפגינה בשבת שעברה, במשחק העונה מס. 1, ניצוצות שהזכירו את עונת האליפות. אם נתחשב בעובדה, שהבאר שבעים לא ישחקו בנוקר ויאפשרו משחק פתוח יוסית, תוכל שוב תוליית הקישור הפנטסטית של הירוקים לכבוש את מרכז השדה ולנצח את המשחק.

הור הכלביניק, סרגי קבראודוב, ייעדר מחמת צהובים. אייל ברקוביץ יעלה לשחק אחרי שבוע ללא אימונים בשל שפעת.

משורות באר שבע ייעדר רק הבלם הותיק שלמה אילוז, בגלל אבל.

במשחק העונה בר"ג למדנו שוב: כי בחיפה הכל תלוי בחוליית הקישה. דוני לוי, אלון וזוז, אייל ברקוביץ ודניאל רכיבו, הם למעשה הקשר של הנבחרת. כשדם מאחוריו הצליח גם הרכש החדש, עופר שמרית, לכבוש כבר חמישה שערים העונה, כולל השער היפה לרשתו של ארבאוזב מבישול צופייני של ברקוביץ.

הרכבים:

● מכבי חיפה: רפי כהן; בלבול, אלון חרזי, דניאל, גלאם; רוני לוי, זוז, ברקוביץ, רביבו; מזרחי, שמרית, מור.

● הפועל ב"ש: שבוב; סמדג'ה, זוזות, דודיך, גורמן, אבינרי; אלימלך, מורה, שושני, קלפטאנו, גוסייב, אביטן.

מאמן הפועל פ"ת, גיא לוי (למעלה) מתכונן למאמן מכבי ת"א, אברהם גרנט

דניאל (מימין) וג'מצ'י: אכזבה

פיניקס ניצחה בהארכה

בדורסל מעולם אחר

ההארכה האירה פניה לפיניקס סאנס אך התאכזרה לאורלנדו מג'יק במחזור המשחקים שנערך אור ליום אתמול.

הקבוצה הטובה באיזור המזרחי אטורלנדו מג'יק הפסידה לקליבלנד קאבליירס 100:99 כאשר טרל ברנדון קלע שבע מתשע נקודותיה של קליבלנד בדקות ההארכה.

ברנדו סיים המשחק עם 31 נקודות וטיירון היל הוסיף 12 נקודות ו־17 ריבאונדים. שאקיל אוניל 26 ודניס סקוט 19 נקודות לא מנעו את ההפסד ה־11 של קבוצתם העונה.

בפיניקס צלף צ'ארלס בארקלי 35 נקודות וקטף 14 כדורים חוזרים, לפני שיצא כשנותרו קצת יותר משתי דקות לסיום ההארכה, והוליך את הסאנס לנצחון 113:120 על פורטלנד

בלייזרס.אי.סי. גרין הוסיף 22 נקודות ו־12 ריבאונדים למנצחים ופיניקס עלתה למאזן של 39–10. רוד סטריקלנד קלע 26 נקודות, חילק 18 אסיסטים וקטף 11 ריבאונדים והשלים טריפל דאבל ראשון העונה אך לא מנע הפסד קבוצתו.

בשיקגו: טוני קוקוץ' קלע שש מ־22 נקודותיו וקטף 12 ריבאונדים (שיא קריירה) ופיפן הוסיף 22 נקודות, כדי להוליך את הבולס לנצחון 92:107 על הושינגטון בולטס.

בפילדלפיה קלע דאג חסט שיא עונתי של 33 נקודות כדי לסחוף את מינסוטה טימברוולבס 97:101 על הסיקסרס המקומיים. דוניאל מרשל 17 נקודות ו־11 כדורים חוזרים וכריסטיאן לייטנר 15 נקודות הובילו את ה"זאבים" לנצחון שני בתשעה משחקים. המקומיים איבדו את ויתרוספון בגלל פציעה.

בסוף השבוע

הליגה הלאומית – מחזור 19

(בסוגריים תוצאות הסיבוב הי"ז)

● מכבי חיפה – באר שבע (1:1)
● הפועל פ"ת – מכבי ת"א (4:0)
● הפועל ת"א – מכבי הרצליה (2:0)
● בני יהודה – בית־שאן (0:0)
● מכבי נתניה – עירוני אשדוד (3:0)
● בית"ר ירושלים – בית"ר ת"א (0:0)
● צפרירים חולון – מכבי פ"ת (2:2)
● עירוני ראשל"צ – הפועל חיפה (0:4)

הליגה הארצית – מחזור 18

● מכבי יפו – הפועל אשדוד
● ס.ב נס ציונה – הפועל חדרה
● הפועל כפר סבא – שמשון ת"א
● הפועל ר"ג – מכבי קרית־גת
● הפועל קרית־שמונה – הכח ר"ג
● הפועל לוד – מכבי יבנה
● הפועל אשקלון – הפועל בת־ים
● הפועל ירושלים – הפועל טייבה

תיאטרון הכורסא/ אהרן להב

צסק"א טובה יותר

התפאורה באיצטדיון במוסקבה היתה כמעט ביתית: שלטי הפירסומת של פירמות ישראליות באותיות עבריות של קידוש לבנה, פינה חמה של נוער ישראלי מניף דגלי ישראל גדולים ודיגלונים קטנים; אפילו המרגיל קלמנוביץ ישב צמוד צמוד לראש עיריית מוסקבה כחליפת ייצוג, כיאה לנציג הק.ג.ב. שפעם היה ידידם של המון ישראלים.

אבל תפאורה אינה מספיקה, גם אוירה נעדרת עדינות לא עזרה למכבי להתארגן למשחק שיגרוף את המקום הרביעי ואת העליה למשחקי הצלבה. ממעמקי הכורסא מול מסך הטלוויזיה התיאשנו מהר. מאד מכל סיכוי אפשרי שהצהובים שלנו ייצאו גם הפעם בתוצאה מפתיעה שתאפשר המשך דרכנו באליפות אירופה. המסך ירד למעשה ספית שלוש דקות לאחר פתיחת המחצית השניה, כאשר הרוסים פתחו פער של 10 נקודות אותו לא יכלו המכבים לצמצם. המשחק הסתיים בהפרש של 11 נקודות בלבד, אבל זה בגלל ההאטה הרוסית ולא בגלל התרומה המכבית.

כי צסק"א קבוצה יותר טובה. עם ספסל רוסי מלא שחקנים צעירים ושאפתנים, בלי שני שחקני החיזוק האמריקאים שנשלחו הביתה. המאמן ידמין הציע לאוהדי קבוצתו ביציע צוות משומן היטב, קצב רצחני של שיטה קדימה אל הסל המכבי, מהירות הנעת הכדור ויצירת מצבים מתחת לסל – השאירו את הדיפנסיב המכבי בעמדות בלתי נסבלות.

לעומת זאת, מכבי עם שני זרים ומתאורה אחד הגיעו במגרש פחות או יותר שלושה שחקנים בעת ובעונה אחת. נדריס קולמן ישב על הספסל ככל שהמאמן קצורין יכול היה להרשות לעצמו, כי קולמן ריותי, לא מצא את מקומו כל המחצית הראשונה, בעוד שהענק דאריסאב צ'ורצ'יץ' שהובא לשורות מכבי בשביל הגודל והגובה והוא שנדרש לעשות את ההבדל בין מכבי לבין צ'סק"א לא סיפק הפעם את הסחורה כפי שעשה במשחק הראשון ביד־אליהו. בקושי קלע לטבעת. רוב נקודותיו באו מזריקות עונשין בעוד שגם בריבאונדים הגנה לא עמד מול הרוסים הגבוהים והזריזים ממנו.

גם מוטי דניאל לא הזכיר במאומה את יכולתו הנפלאה מהמשחקים הקודמים. רק גיא גודס עם קליעת השלשות שלו וקצת ג'מצ'י ונדב הנפלד והכיוון משהו מדקות רבות אחרות של המכבים במשחקים אחרים. המשחק אמש נגד צ'סק"א שלא הפגינה אף לא דקה אחת של חולשה חשפה את מה שאנחנו מרגישים לאחרונה: מכבי ת"א לא מצליחה להוכיד את עברה המפואר בגביעי אירופה. היא נרפית, לא מאורגנת, חסרה את המתפרצות המפורסמות ואת הנעת הכדור של פעם.

את משחקי ההצלבה נראה של הגמר האירופי נראה מעתה בערוצי הספורט של אירופה. המשחק האחרון בשבוע הבא ביד־אליהו יהיה בשביל הפרוטוקול. עכשיו צריכים המכבים לדאוג לאליפות הליגה הישראלית אם חפצי חיים הם באירופה. אבל עם הצוות הזה בלי חיזוק רציני – גם העונה הבאה לא תהיה טובה בשושנים.

הליגה הלאומית — עונת 94/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. הפועל פתח־תקוה	18	11	3	4	18—29	11	36
2. מכבי תל־אביב	18	12	2	5	20—38	18	35
3. מכבי חיפה	18	9	6	3	22—38	16	33
4. הפועל באר־שבע	18	8	6	4	20—30	10	30
5. הפועל תל־אביב	18	7	8	3	21—27	6	29
6. בני־יהודה ת"א	18	7	6	5	27—34	7	27
7. בית"ר ירושלים	18	7	4	7	21—25	4	25
8. הפועל בית־שאן	18	6	7	5	27—19	-8	25
9. ראשון לציון	18	5	7	6	20—21	1	22
10. צפרירים חולון	18	6	4	8	27—25	-2	22
11. מכבי פתח־תקוה	18	4	8	6	23—22	-1	20
12. הפועל חיפה	18	5	4	9	30—24	-6	19
13. מכבי נתניה	18	5	4	9	36—24	-12	19
14. מכבי עירוני אשדוד	18	4	6	8	28—23	-5	18
15. בית"ר תל־אביב	18	5	2	11	39—21	-18	17
16. מכבי הרצליה	18	3	5	10	29—19	-20	14

הליגה הארצית — עונת 1994/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. מכבי יפו	17	11	5	1	11—27	16	38
2. הכח רמת־גן	17	8	5	4	20—26	6	29
3. הפועל אשדוד	17	8	4	5	19—29	10	28
4. ס.ב. נס־ציונה	17	8	3	6	24—29	5	27
5. הפועל כפר־סבא	17	6	6	5	21—29	8	24
6. מכבי קרית גת	17	6	6	5	21—27	6	24
7. מכבי יבנה	17	5	7	5	19—19	0	22
8. הפועל טייבה	17	5	7	5	16—14	2	22
9. הפועל חדרה	17	5	6	6	19—23	4	21
10. הפועל בת־ים	17	5	6	6	23—24	1	21
11. הפועל ירושלים	17	5	6	6	29—28	-1	21
12. הפועל רמת־גן	17	5	6	6	25—21	-4	21
13. הפועל לוד	17	4	7	6	29—17	-12	19
14. הפועל אשקלון	17	4	5	8	31—20	-11	17
15. הפועל ק. שמונה	17	3	6	8	28—12	-16	15
16. שמשון תל־אביב	17	3	5	9	23—14	-9	14

הבונדסליגה מתחדשת

גרמניה

הבונדסליגה חוזרת היום מחופשת החורף שלה, כאשר המוליכה, בורוסיה דורטמונד מבקשת להמשיך את דהירתה בפיסגת הטבלה.

האלופה, באיירן מינכן, מאידך מצויה בצרות, לאחר מכת הפציעות הפוקדת אותה כאשר לותאר מתיאוס ופאפן יעדרו ככל הנראה עד סוף העונה.

דורטמונד תפתח את הסיבוב השני במשחק נגד קבוצת התחתית מינכן 1860. ורדר ברמן תפגוש את דורון בעד באיירן מינכן תבקר את בוכום.

בספרד תנסה ברצלונה להציל את העונה בעזרת נצחון ב"דרבי" הקטלוני נגד אספניול. לריאל מדריד יש הזדמנות של זהב להגדיל את יתרון חמש הנקודות שלהם כאשר יארחו את אלבסטה. דפורטיבו לה קורוניה תארח את ראסינג סאנטאנדר שניצחה בשבוע שעבר את ברצלונה 0:5.

איטליה: פארמה תתקל ביריבה קשה בדמותה של קליארי ביום ראשון בשעה שהמוליכה יובנטוס תארח את נאפולי באיצטדיון "דלה אלפי". במשחקים נוספים: לאציו – מילאן; פג'ה – סמפדוריה.

בהולנד: במשחקי המחזור ה־21: איאקס – רודה 1:1; פיינורד – הירנבין 1:2; טוונטה – ניימכן 1:1; וולויק – גו אהד 1:2; איינדהובן – ספרטה רוטרדם 0:4; ויטסה – דורדרכט 0:2; ברדה – אוטרכט 0:4; מאסטריכט – גרונינגן 1:0.

גביע בצל האלימות

אנגליה

בצל גילויי האלימות במשחק החוזר בגביע בין מילוול וצ'לסי ומשחק הנבחרת באירלנד, יערכו בסוף השבוע משחקי המחזור החמישי בגביע האנגלי.

מילוול נציגת הליגה הראשונה תערוך ביקור שלישי בלונדון הפעם אצל ק.פ.ר, אולם המשחק המרכזי יהיה ביום ראשון וכו תפגוש מחזיקת הגביע מנצ'סטר יונייטד ב"אולד טרפורד" את לידס.

קבוצות בשורותיה חמישה משחקי הנבחרת האנגלית. ישחק מול סאות'המפטון ב"וייט הארט ליין".

שתי נציגות של הליגה הראשונה ינסו להישאר בתמונה גם אחרי 90 דקות. וולבס תארח את מוליכת טבלת הליגה הבכירה, לסטר ואילו ווטפורד תארח את קריסטאל פאלאס.

ליברפול תבקר את וימבלדון בלונדון. ניוקאסל תארח את מנצ'סטר סיטי אותה ניצחה בגמר של 1955.

אברטון תשחק בבית נגד נוריץ' ורון אטקינסון יוביל את קבוצתו החדשה קובנטרי בבית נגד וסטהאם. קבוצתו לשעבר אסטון וילה תתארח אצל שפילד וונסדיי.

ליגת האלופות

מתכוננים לרבע הגמר

8 קבוצות אלופות יעשו בשבועיים הקרובים הכנות לקראת משחקי רבע הגמר בליגת האלופות האירופית. רבע הגמר ישוחק בשיטת בית וחוץ, ולכן חייבות הקבוצות להיות במיטבן כדי להמשיך את המירוץ.

שני המשחקים המסקרנים באופן מיוחד יעמידו במבחן את שתי הגדולות מלפני שנה. ברצלונה הספרדית, השרויה במשבר עמוק, תתמודד מול הקבוצה הצרפתית המצויינת, פאריס סן־ז'רמן. האלופה מילאן תתייצב נגד בנפיקה ליסבון הפורטוגלית.

סיכוייהם של יוהאן קרויף ובחוריו אינם נראים מזהירים. ברצלונה נחלה סידרת מפלות באחרונה. בסיום העונה שעברה ספגה תבוסה 4:0 מרגלי שחקני מילאן בגמר גביע אירופה. מה שנראה אז כתוצאה חריגה ומפתיעה, הפך להיות שיגרה.

ה־5:0 בליגה לריאל מדריד התקבל בהבנה מסויימת. הוא סימל את תחילת ההידרדרות וסיומו של עידן הזוהר. אך התבוסה המדהימה 5:0 לקבוצת תחתית היתה כמוהמת.

נכון לעכשיו, נראים הצרפתים כמועמדים לעבור את המשוכה הספרדית. מילאן האיטלקית התאוששה במידה מסויימת לאחר פתיחת העונה הכושלת שלה. זה לא יספיק לה כדי לזכות בתואר האיטלקי, אבל אולי דווקא מאירופה תבוא הישועה.

בנפיקה קבוצה נהדרת, אך הפורטוגלים דגלו תמיד בכדורגל יפה ושובה עין, ולפעמים אפילו על חשבון היעילות. כך שבמשחק הכפול הזה יבוא לידי ביטוי השוני בין הכדורגל האיטלקי המאורגן והמתושכב לבין המגנון הברזילאי של בנפיקה.

במשחק השלישי תארח באיירן הגרמנית את גטבורג השוודית. כח ומהירות מול כח ומהירות. הכל פתוח, אם כי לגרמנים תמיד יש יתרון במשחקים מסוג זה.

המשחק הרביעי יפגיש את השרידה היוגוסלאוית היידוק ספליט מקרואטיה נגד הקבוצה האלגנטית מהולנד, איאקס אמסטרדם.

בית א'

● ברצלונה – גלאטאסראי	1:2
● מנצ'סטר יונייטד – גטבורג	2:4
● גטבורג – ברצלונה	1:2
● גלאטאסראי – מנצ'סטר יונייטד	0:0
● מנצ'סטר יונייטד – ברצלונה	2:2
● גטבורג – גלאטאסראי	0:1
● ברצלונה – מנצ'סטר יונייטד	0:4
● גלאטאסראי – גטבורג	1:0
● גטבורג – מנצ'סטר יונייטד	1:3
● גלאטאסראי – ברצלונה	1:2
● ברצלונה – גטבורג	1:1
● מנצ'סטר יונייטד – גלאטאסראי	0:4

הטבלה

1. גטבורג שוודיה	6	7:10	9
2. ברצלונה ספרד	6	8:11	6
3. מנצ'סטר יונייטד	6	11:11	6
4. גלאטאסראי תורכיה	6	9: 3	3

בית ב'

● דינמו קייב – ספרטק מוסקווה	2:3
● פאריס סן־ז'רמן – באיירן מינכן	0:2
● באיירן מינכן – דינמו קייב	0:1
● ספרטק מוסקווה – סן ז'רמן	2:1
● דינמו קייב – פאריס סן־ז'רמן	2:1
● ספרטק מוסקווה – באיירן מינכן	1:1
● באיירן מינכן – ספרטק מוסקווה	2:2
● פאריס סן־ז'רמן – דינמו קייב	0:1
● באיירן מינכן – פאריס סן־ז'רמן	1:0
● ספרטק מוסקווה – דינמו קייב	0:1
● סן־ז'רמן – ספרטק מוסקווה	1:4
● דינמו קייב – באיירן מינכן	4:1

הטבלה

1. פאריס סן־ז'רמן	6	2:12	12
2. באיירן מינכן	6	7: 8	6
3. ספרטק מוסקווה	6	12: 8	4
4. דינמו קייב	6	11: 5	2

בית ג'

● היידוק ספליט – בנפיקה	0:0
● אנדרלכט – סטיאווה בוקרשט	0:0
● סטיאווה בוקרשט – היידוק ספליט	1:0
● בנפיקה – אנדרלכט	1:3
● היידוק ספליט – אנדרלכט	1:2
● בנפיקה – סטיאווה בוקרשט	1:2
● סטיאווה בוקרשט – בנפיקה	1:1
● אנדרלכט – היידוק ספליט	0:0
● בנפיקה ליסבון – היידוק ספליט	1:2
● סטיאווה בוקרשט – אנדרלכט	1:1
● אנדרלכט – בנפיקה ליסבון	1:1
● היידוק ספליט – סטיאווה	4:1

הטבלה

1. בנפיקה ליסבון	6	5:9	9
2. היידוק ספליט	6	7:5	6
3. סטיאווה בוקרשט	6	6:7	5
4. אנדרלכט בלגיה	6	7:4	4

בית ד'

● איאקס אמסטרדם – מילאן	0:2
● קזינו זלצבורג – א.א.ק אתונה	0:0
● מילאן – קזינו זלצבורג	0:3
● א.א.ק אתונה – איאקס	2:1
● א.א.ק אתונה – מילאן	0:0
● קזינו זלצבורג – איאקס	0:0
● מילאן – א.א.ק אתונה	1:2
● איאקס אמסטרדם – זלצבורג	1:1
● מילאן – איאקס אמסטרדם	2:0
● א.א.ק אתונה – זלצבורג	3:1
● קזינו זלצבורג – מילאן	1:0
● איאקס – א.א.ק אתונה	0:2

הטבלה

1. איאקס אמסטרדם	6	2:9	10
2. מילאן איטליה	6	5:6	5
3. קזינו זלצבורג	6	6:4	5
4. א.א.ק אתונה	6	9:3	2

★ למילאן הופחתו 2 נקודות

משחקי רבע הגמר

● באיירן מינכן – גטבורג שוודיה
● היידוק ספליט – איאקס אמסטרדאם
● ברצלונה – פאריס סן־ז'רמן
● מילאן איטליה – בנפיקה ליסבון
בית וחוץ ב־1 וב־15 במארס 1995.

משחקי חצי הגמר

● באיירן/גטבורג – היידוק/איאקס
● ברצלונה/פאריס – מילאן/בנפיקה
בית וחוץ ב־5 וב־19 באפריל 1995.

משחק הגמר

● ב־24 במאי 1995

סוף־סוף נשבר השיא העתיק

אתלטיקה

הרוסיה, ליובוב קרמלובה שיפרה אתמול את אחד מהשיאים העתיקים ביותר בטבלת שיאי העולם, כאשר קבעה בריצת 1,000 מטר באולם תוצאה של 2:34.18 דקות בתחרות שנערכה בארפורט, גרמניה.

השיא הקודם עמד על 2:34.8 דקות ונקבע ע"י הגרמניה בריגיטה קראוס בשנת 1978.

אינה יסבייבה מאוקריאנה קבעה ב־1992 במוסקווה תוצאה של 2:33.93 דקות, אך השיא לא אושר מאחר שלא נערכו במהלך אותה תחרות בדיקות סמים רישמיות.

בתחרות בארפורט קבעה הסינית סון קאיון את שיאה העולמי החמישי בפחות משלושה שבועות כאשר קבעה 4.15 מטר.

מירוץ עין גדי יחגוג מחר בר מצווה

מירוץ עין גדי יחגוג מחר בר מצוה. המרוץ ה־13, לזכר גיורא רון ז"ל, אמור להיות הגדול ביותר עד כה.

מרוקו תיוצג במירוץ על ידי ארבעה רצים, שהבטיחו השתתפותם, ולצדם ירוצו עוד מספר אורחים מחו"ל ברמה טובה.

האורח יהיה הרץ הפולני המצויין, זביגנייב נאדולסקי, שניצח במרתון ליסבון בזמן 2:11.05 ש'.

בין הישראלים ייאבקו על הבכורה דב קרמר ועמית נאמן ובין הנשים עדית גנות־קרדיצבי.

בגולדן סטייט קלע דינו ראדג'ה לייאפ 1.9 שניות מהסיום והבוסטון סלטיקס ניצחו את הארידיס המקומיים 115:116. דומיניק וילקינס הוביל את המנצחים עם 30 נקודות ודי בראון הוסיף 18 (מהן 15 ברבע האחרון). לטרל ספרוול קלע 28 למנוצחים.

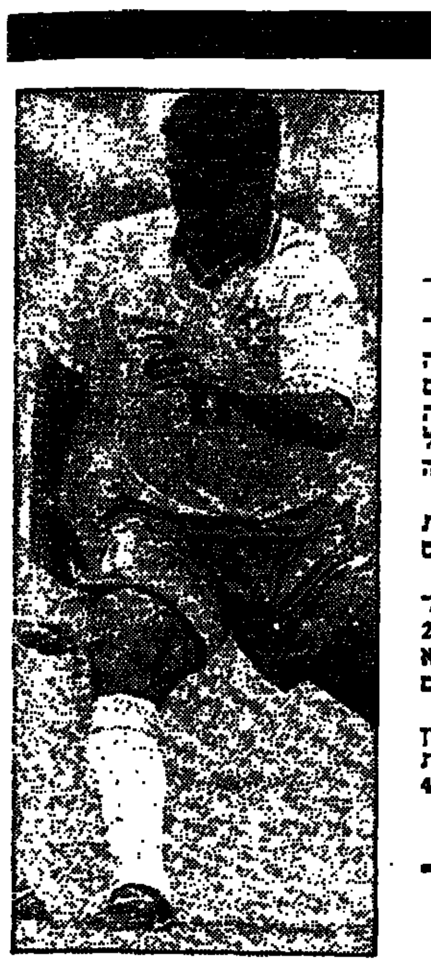
רומאריו

רומאריו 'עף' מנבחרת בראזיל

כוכב נבחרת בראזיל, רומאריו, נופה מהסגל ע"י ההתאחדות, בטענה, כי הגיב בצורה לא נאותה על המנטה.

הודעתו הניפוי באה שעות ספורות אחרי שקבוצתו של רומאריו, פלמנגו, הפעילה עליו לחץ כבר לקבל את הזימון לסגל הברזילאי לקראת משחק הרעים בשבוע הבא נגד סלובקיה.

את מקומו של רומאריו בסגל יתפוס חלוצה של אתלטיקו מינירו, ריינלדו.

במקביל הבקיע רומאריו את שערו הראשון לקבוצתו החדשה מאז חזר הביתה במשחק הליגה נגד אמריקאנו.

רומאריו הבקיע חמש דקות מהסיום בבעיטת ענישין מ־11 מטר, לאחר שהוכשל ברחבה, וקבע את תוצאת המשחק 0:3.

טורישבה הגדולה בראש המשלחת האוקראינית

אלופת העולם האולימפית, לודמילה טורישבה, היתה המתעמלת הבולטת בתחילת שנות ה־70, והיום יו"ר איגוד ההתעמלות בארצה ● איתה יגיעו לישראל שני מתעמלים בעלי תואר עולמי

משחקי הפועל ה־15

מתעמלת העבר המצטיינת, לודמילה טורישבה, תגיע למשחקי הפועל ה־15 בראש משלחת מתעמלים מאוקראינה. טורישבה משמשת כיו"ר איגוד ההתעמלות באוקראינה.

בשנת 1970, בלובליאנה, זכתה טורישבה בתואר אלופת העולם, כשייצגה את נבחרת בריה"מ. באולימפיאדת מינכן 1972 היא זכתה בתואר החשוב מכולם – האלופה האולימפית, אחרי שזכתה במדלית הזהב בקרב־רב. בשנת 1974, בוארנה, הגנה על תוארה העולמי.

במשלחת המתעמלים האוקראינית יהיו שני מתעמלים בעלי תואר עולמי:

גריגורי מיסוטין, אלוף העולם בשנת 1991 ובעל מדלית כסף באולימפיאדת ברצלונה 1992;

איגור קורבצ'ינסקי, אלוף העולם בשנת 1990 ומקום שישי באליפות העולם האחרונה, שנערכה בקיץ 1994 בבריסבן.

המשלחת האוקראינית מצטרפת לרשימה נכבדה של מתעמלים מהצמרת העולמית, שהודיעו על השתתפותם בתחרות ההתעמלות הפתוחה שתתקיים במסגרת משחקי הפועל ה־15.

בתחרות ישתתפו שתי המתעמלות הטובות בעולם, האמריקאיות שנון מילר (אלופת העולם 94) וסגניתה דומיניק דוזו.

עד עתה אישרו את השתתפותם בפני ראשי הועדה המארגנת כמה ספורטאי צמרת:

ויטאלי שרבו מביילורוסיה, אלוף אולימפי ממשחקי ברצלונה 92, שם זכה ב־6 מדליות זהב.

איוואן איוונקוב, אלוף אירופה והעולם בשנת 1994 בקרב־רב.

יולנה פוסקפייאנה, מקום חמישי באליפות אירופה 1994 ומקום שישי באליפות העולם.

השווייצרי ממוצא סיני, לי דונג, בעל מדלית ארד עולמית על סוס.

אלוף הונגריה, זולטן סופולה, בעל מדלית ארד ברינג. הכללי באליפות אירופה.

בירורים ברוטב עם אהרל'ה להב וחברים

ההסתדרות הכללית החדשה נתבעת לכסות חובות הפועל ת"א (כדורסל) 10 מ' ש"ח

התביעה הוגשה לבית המשפט המחוזי גם נגד מועצת פועלי ת"א־יפו ● מי שפותח דורה נגד שופטים בלאומית – מורחק לשנה מפעילות וקבוצתו נקנסת ברבבת שקלים ● 7000 דולר קנס לכדורסלן הפועל חולון פיני לוי על שורק מילים לעברו של המאמן רלף קליין במשחק ההפסד הצורב נגד מכבי ירושלים

ההסתדרות הכללית החדשה מבקשת לפשוט צורה וללבוש צורה האולי על־ידי כך לשכוח מכל הצרות/התחייבויות/האחריות/החובות וכל שאר ירושות שהותירה לה כירושה הנהגת ההסתדרות הישנה זו שקראו לה ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל.

אולם באה שעמותת/אגודת/מועדון הכדורסל של הפועל ת"א לא מתכוונים לתת להנהגה החדשה להתחמק מהאחריות לחובות ותובעת בבית המשפט המחוזי בתל־אביב סכום עתק של 10 מליון ש"ח בגין חובות מצטברים עד יולי 1994.

בכתב התביעה שהוגש לבית המשפט נאמר כי התובעת קיבלה הבטחות מפורשות שעוגנו במסמכים עליהם חתומים גם האחראים לפי תורם בהיררכיה מוכירי מועצת פועלי ת"א־יפו עד לפני בחירתו של גרשון גלמן המזכיר הנוכחי של ההסתדרות בתל־אביב.

במשך שבועות רבים מאז התחלפה הנהגת ההסתדרות בראשותו של חיים רמון ניסו ראשי הכדורסל בתל־אביב להגיע להסכם עם ההסתדרות ביחס לכיסוי החובות המעיקים עוד לפני שהיו"ר הנוכחי שלומי גרונר נכנס לתפקידו. גרונר אומר כי התביעה היא צעד של אין ברירה, שנועד להציל את הפועל ת"א מפשיטת רגל ולשלם לספקים, מאמנים ושחקנים.

גזבר ההסתדרות חיים (ג'ומס) אורון הגיב: נלמד את תוכן התביעה ונחליט מה לעשות. הח"מ מבקר ההסתדרות קובע, לדעתו, חד משמעית שההסתדרות לא חייבת כספים לקבוצה.

מה עם מועצת פועלי ת"א־יפו המזכיר גרשון גלמן אמר, כי התשובה בעניין תינתן על־ידי היועצים המשפטיים שלו. היתה ועדת בדיקה ואנו מתייחסים למסקנותיה.

נכון, כי עם כניסתו של חיים רמון לתפקיד יו"ר ההנהגה הוא הבהיר, כי ההסתדרות לא תתקצב יותר את קבוצות הספורט הייצוגי, אולם בכל חוב של העבר אשר יוכח כי ההנהגה הקודמת התחייבה בו – ההנהגה החדשה לא תתכחש לו. עכשיו יצטרך שופט בית המשפט המחוזי אליו יופנה תיק התביעה להסכים עם הפועל ת"א או עם הגזבר חיים אורון.

אם תזכה קבוצת הכדורסל של הפועל ת"א בתביעתה, בכלל או בחלקה, אין ספק שבמגבורת בית ההסתדרות יתייצב תור לא קטן של קבוצות הפועל נוספות שגם בעלות חוב של הבית ברחוב ארלוזורוב 93.

■■■

חוק הספורט קובע במפורש כי ניהול קבוצה וישיבות ראש של עמותה/אגודה מחייב את נושאי התפקיד להיות אנשים מקצועיים.

בעתיד יוכל לנהל קבוצה רק אחד שגמר את הקורס המתאים במכון וינגייט לחינוך גופני. לשאת בתואר סגן מנהל בנק עוד לא הכשיר אף אחד להיות כשיר להיות בוס של קבוצת ספורט שבישראל מתנהלת כיום כעסק לכל דבר.

את זה למדו ביום שלישי בלילה היו"ר והמנהל של קבוצת מכבי פ"ת.

אחרי כל הבלגנים שהתפרצו מצד פתח־תקוה לעברם של שופטי ה"דרבי" על תביעה משפטית בבין הוצאת דיבה מצידו של היו"ר אבי לוזון – נסתיימה הפרשה בכל ענות גבורה של דייני ועדת המשמעת, אשר שיחררה את היו"ר מארבעה חודשי אחריות בניהול הקבוצה ובנשיאה באחריות של חבר הנהלת ההתאחדות לכדורגל.

מנהל הקבוצה נחום בסר שוחרר מאחריות לקבוצה למשך שנה תמימה. גם המאמן שייע פייגנבוים יצא בשן ועין: רק 500 ש"ח קנס.

צוות השופטים בראשותו של יצחק בר־יצחק לא חזר בו מאף לא קללה אחת בלקסיקון האלקטרוני של בסר ולוזון ולא עזרו ללוזון הדמעות והריקה כל האחריות לפה של בסר. שני דייינים: אלתריץ' וקמין הוקצו לתיק המיוחד הזה והם האמינו לכל מילה שכתבו השופטים.

בבואם לקצוב את העונש אמרו הדיינים בין היתר: "אבי לוזון הוא לא רק יו"ר קבוצה אלא בעיקר חבר הנהלת ההתאחדות וצריך לשמש דוגמה. מכאן שיש להטיל עליו עונש הולם". מקבץ העונשים לפרטיהם:

★ היו"ר אבי לוזון: שנה הרחקה (הן בקבוצה והן בהנהלת ההתאחדות) מהם 4 חודשים בפועל ו־8 חודשים על תנאי.

★ המנהל נחום בסר: הרחקה לשנה בפועל מניהול מכבי פ"ת.

★ המאמן שייע פייגנבוים: קנס של 500 ש"ח.

★ הקבוצה מכבי פ"ת: קנס של 10,000 ש"ח והפחתת שתי נקודות ליגה על תנאי.

■■■

בקבוצת הפועל חולון, למשל, מקטינים חובות לשחקנים באמצעות קנסות עתק בועדת המשמעת.

הכדורסלן רפי לוי, שורק מילים לעברו של המאמן־הקוסם רלף קליין בבין הוצאתו ממשחק הכישלון נגד מכבי ירושלים – נקנס על־ידי ועדה פנימית סובייקטיבית בסכום של 7000 דולר.

בבתי משפט של המדינה עוד לא קנסו מישהו על זריקת מילים שלא לפרוטוקול בסכום של 21 אלף שקל.

■■■

כדורסלנית זרה של אליצור סלע ראשל"צ, שנלקחה לתחנת המשטרה בעיר ביחד עם חברה לחיים, שוטר כדוריד של מכבי קרית־מוצקין.

זאת, בעקבות קיום יחסי מין בפרהסיה על גג דירתם בעיר וחובות לעיני השכנים הנדהמים – תושעה מקבוצתה עד לבירור יסודי של פרשתה, כפי שהתברר בחקירה.

■■■

למר מיכאל פדרמן
ברכותינו לרגל מינויך
לנשיא התאחדות המלונות
ברקאי בע"מ
רח' קריניצי 5 ר"ג טל. 6736262
מערכות הגברת קול וקשר פנים

ברכות לבביות
למר מיכאל פדרמן
לרגל מינויו לנשיא התאחדות המלונות
למר אבי אלה
ליו"ר מועצת התאחדות המלונות
יונה מלונות
YONA HOTEL
מלון שערי ירושלים
JERUSALEM GATE HOTEL

למר מיכאל פדרמן
ברכות חמות
לרגל מינויך
לנשיא התאחדות המלונות
בברכה והרבה הצלחה
אריה וילף בע"מ
חב' לעבודות חשמל

שפע ברכות ואיחולים
למר מיכאל פדרמן
לרגל מינויו לנשיא התאחדות המלונות
המשך הצלחה ושנות פעולה פורה
תקרון

שפע ברכות ואיחולים
למר מיכאל פדרמן
לרגל מינויו לנשיא התאחדות המלונות
לצבי גרוסמן ושות. בע"מ
קבלנים לעבודות אינסטלציה סניטרית ביוב הסקה מרכזית
רחוב יד החרוצים 4/6, אזור התעשיה תלפיות
ת.ד. 10393 ירושלים, ישראל טלפון: 02-7172067/

שפע ברכות ואיחולים
למר מיכאל פדרמן
לרגל מינויו לנשיא התאחדות המלונות
עלה והצלח!
נשיונל

"צח קור"
Carrier
הנדסת קירור ומערכות מיזוג אויר
טל. 03-7518232
ברכות לבביות
למר מיכאל פדרמן
לרגל מינויו לנשיא התאחדות המלונות
שא ברכה והרבה הצלחה

ברכות לבביות
למר מיכאל פדרמן
לרגל מינויו לנשיא התאחדות המלונות
בברכה והרבה הצלחה
קריב
מערכות בניה (תל־אביב) בע"מ
רח' החרושת 5 אור יהודה טל. 5336006 פקס. 5333958

הודעות בעניין חוק תכנון ובניה

הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
[illegible]

הועדה המקומית לתכנון ובניה אור־יהודה־אזור
הודעה לפי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965. בהתאם לסעיף 149 הרינו מודיעים בזה כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ובניה אור־יהודה־אזור בקשה למתן אישור על הקלה בשטח בניה באור יהודה בגוש 6227 בגו"ש 213 [illegible]
שמואל תמיר
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ובניה אור־יהודה־אזור

חברת החשמל לישראל בע"מ
ח"ג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות 24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-933555
תל־אביב	03-5633777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-423333
אילת	07-372191	פתח־תקוה	03-9394488
אשדוד	08-511688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון־לציון	03-9632488
באר־שבע	057-462666	רחובות	08-371388
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-225133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

הנהלת פסטיבל ישראל מבקשת מבג"ץ לבטל קיצוץ הסיוע בסך 1.3 מיליון ש"ח

השופט דורש מהשרה אלוני לנמק תוך 15 יום את ביטול ההקצבה

מאת ורדה צימרמן

בעקבות ביטול התמיכה הממשלתית בפסטיבל ישראל הגישה אתמול הנהלת הפסטיבל, באמצעות עו"ד אביעד הכהן, עתירה לבג"ץ נגד שרת המדע והאמנויות, שולמית אלוני, נגד ראש מינהל התרבות יוסי פרוסט ונגד ועדת התמיכות של משרד המדע והאמנויות.

הנהלת הפסטיבל מבקשת בעתירתה לבטל את הקיצוץ של 1.3 מיליון ש"ח שעליו החליטה שולמית אלוני בסוף החודש שעבר. הנהלת הפסטיבל מנמקת את העתירה בסיבות הבאות: אלוני ומשרד האמנויות הבטיחו את ההקצבה ואינם יכולים לחזור בהם מהבטחתם, לאחר שהפסטיבל התקשר כבר בחוזים עם גופים שונים.

קבלת ההחלטה, אומרת העתירה, לא נעשתה על פי נוהלי מתן התמיכות כפי שנקבע בחוק. "החוק אומר שכל הקצבה צריך להביא לוועדת תמיכות והיא זו שצריכה לחלק את תקציבי המשרד על פי קריטריונים שוויוניים. במקרה של פסטיבל ישראל, לא נהגו כך".

כתוצאה מביטול התמיכה, אומרת העתירה, יהיה על הפסטיבל לשלם פיצויים לגופים שונים. גובה הפיצויים מוערך בכ־4 מיליון ש"ח, סכום הגבוה בהרבה מן ההקצבה. בנוסף לכך קוצצה ההקצבה רק בגופים מסוימים ולא מכלל מוסדות התרבות בארץ, וזו הפליה. עוד טוענת הנהלת הפסטיבל כי "במקום לכסות גרעונות של גופים דוגמת תיאטרון הבימה, בסך של 18 מליון ש"ח, והמעסיק עשרות עובדים, בחר משרד האמנויות לפגוע דווקא באותם גופים המתנהלים ביעילות ומקיימים תקציב מאוזן".

בעתירה מדובר גם על תהליך החלטה פגום, שכן ההודעה נמסרה לפסטיבל רק דרך אמצעי התקשורת. "יש בכך התנהגות שלא בתום לב וחוסר הגינות". בנוסף, "משרד האמנויות לא שמע את עמדת הפסטיבל קודם שהחליט על ביטול ההקצבה ויש בכך פגיעה בזכות הטיעון של הפסטיבל ובכללי הצדק הטבעי".

הפסטיבל יוצא גם נגד ההנחה שעמדה בבסיס ההחלטה של המשרד בדבר יכולת גיוס הכספים הפוטנציאלית של ראש העיר ירושלים. "הנחה זו לא עומדת בתשתית עובדתית של ממש, ובכל מקום היא שיקול זר שאינו ראוי לבוא בעניין השיקולים של משרד האמנויות לשקול בבואו לתת תמיכה לגופים הפועלים בתחום התרבות והאמנות".

הנהלת הפסטיבל מבקשת להוציא צו על תנאי נגד משרד האמנויות "שיורה מבנו לבוא ולנמק מדוע לא יחולק את כספי התמיכות על פי מבחנים שוויוניים וסבירים, בהתאם להוראות החוק, מדוע לא יקיים את ההבטחה המינהלית שניתנה לעותרת ומדוע לא ימנע מאפליית הפסטיבל על פני גופים אחרים". כמו כן היא מבקשת להוציא צו ביניים שיבטל העברת 1.3 מיליון ש"ח מתקציב התרבות עד להחלטה בעתירה.

יוסי כל גן, מנכ"ל הפסטיבל, מסר ל"דבר" כי בכוונת העתירה היא להבטיח "שהתמיכה שהובטחה אכן תתבצע", והיא הוגשה לאחר שבפגישה שנערכה שלשום בין המנהל האמנותי של הפסטיבל, מיכה לוינסון, לבין השרה אלוני, "לא קיבלנו תשובה מספקת" בעניין זה, ועל כן "לא נותרה לנו אלא הדרך הזו".

כל־גן אמר כי בעקבות ביטול ההקצבה, שמהווה שליש מכלל התמיכה הציבורית בפסטיבל, נשקלה האפשרות לבטל את הפסטיבל כולו. כמו כן נבדקה האפשרות לבטל כמה מופעים, שכן "אם אנחנו רוצים לעבוד לפי המסגרת החדשה צריך לבטל אחת מסוים מן הלהקות. כדי לא להיכנס למין סחרור עם הלהקות, ניסינו לברר עם להקה אחת או שתיים, שנדמה היה לנו כי מצבנו אתן נוח יותר. רמזנו שאנחנו רוצים לדחות את הופעתם לשנה הבאה, אבל התגובה שהתקבלה היתה חזקה מאוד והבנו שלא נוכל לבטל. החלטנו, אם כן, שעדיף לקחת את הסיכון באשר לבטל את הפרויקט, להמשיך לעבוד כאילו הכל בסדר, ולנסות להחזיר לפסטיבל את ההקצבה של משרד האמנויות".

אתמול אחר הצהריים אישר השופט מצא את צו הביניים שימנע את העברת ההקצבה בסך 1.3 מיליון ש"ח מתקציב התרבות, והוציא הוראה לשרה אלוני לנמק תוך 15 יום את הסיבות לביטול ההקצבה. בג"ץ אמור להתכנס בעתיד הקרוב כדי לדון בעתירה.

בתגובה אמר יוסי פרוסט, ראש מנהל התרבות: "אנחנו מאמינים שבימים הקרובים נפתור את הבעיה באמצעות המו"מ שמתקיים עם האוצר ושנוכל להחזיר לפסטיבל שיקבל את ההקצבה". פרוסט מבקש להדגיש שאין לכך שום קשר עם העתירה לבג"ץ "שכן השרה אלוני מקיימת מו"מ אינטנסיבי עם האוצר מאותו יום שהודענו על הקיצוץ".

נשיא המדינה קיבל בלשכתו את יונה הדריימן, שהגישה לו את ספרה "עושים חשבון"

חרש־אילם החשוד ברצח סלומון כהן נהג לסחוט ממנו כסף באיומים

מאת אלי ברנר

המשטרה חושדת, כי חיים בלליטי, חרש אילם בן 30 מתל־אביב, הוא זה שחנק למוות ביום שלישי את סלומון כהן בן ה־70 בביתו ברחוב נהכיה בתל־אביב. אתמול האריך השופט מעצרו של בלליטי בשבוע.

בלליטי נעצר ביום שלישי בערב ברחובות. יצאנית נרקומנית בשם שמחה אקוקה, שהתגוררה בביתו של סלומון, נחקרה, ומסרה את שמו של בלליטי כמי שהכיר את הנרצח, ואף נהג לסחוט ממנו כספים.

אנשי צוות החקירה של מרחב ירקון חקרו מספר אנשים, שהעידו שבלליטי היה בסביבת ביתו של סלומון סמוך לשעת הרצח.

בלליטי מסר לחוקריו אליבי לשעת הרצח, והמשטרה מבקשת לבדוק אותו.

החוקרים מתקשים בחקירה, בשל היות החשוד חרש־אילם, והצורך בשימוש במתורגמנים.

נציג המשטרה, פקד ברהרוס, מסר לשופטת זיוה הדס־הרמן חומר חקירה חסוי. זאת, נוסף לתיקי חקירה אחרים, העומדים נגד בלליטי, בהם מעשי סחיטה באיומים ולקיחת כסף בכוח. לחשוד 26 תיקים פליליים.

עו"ד ניצה דיקובסקי, המייצגת את בלליטי, אמרה בבית המשפט, כי האיש מכחיש כל קשר לאירוע למרות שאינו מכחיש שהכיר את סלומון. היא ביקשה לא לעצור את מרשה ליותר משלושה ימים.

השופטת הדס־הרמן קבעה, כי על פי החומר שהוצג בפניה יש בידי המשטרה ראיות לכאורה הכורכות את החשוד לפשע. קיים חשש, כי אם ישוחרר ממעצרו יפריע למהלך החקירה, בעיקר על רקע עברו בעבירות איומים.

דיניץ: המשכתי להתחשבן עם הסוכנות לאחר הגשת כתב האישום

(עי.) שמחה דיניץ, יו"ר הסוכנות היהודית לשעבר, המשיך להתכתב עם גורמים בסוכנות על גובה חובותיו לסוכנות גם לאחר שהוגש כתב אישום נגדו, כך התברר אתמול, בעדותו של דיניץ זה היום השני במשפטו.

דיניץ סיפר, כי פנה מספר פעמים אל יחיאל לקט, מ"מ היו"ר בפועל של ההסתדרות הציונית, בבקשה שיעזור לו לסיים את ההתחשבנות. דיניץ ביקש את עזרתו של לקט כדי לסכם עם גזבר הסוכנות, הנן בן־יהודה, את גובה חובו.

הנושאים השנויים במחלוקת בין גזברות הסוכנות לדיניץ היו ארוחות הבוקר והצטרפותה של אשתו אליו בנסיעות רשמיות לחו"ל.

גזברות הסוכנות טענה, כי מעמדו של דיניץ בנסיעותיו לחו"ל היה כשל שליח, שאינו זכאי שאשתו תתלווה אליו לחו"ל על חשבון הסוכנות. דיניץ טען, כי מעמדו היה כשל ראש מדינה, ומתוקף תפקידו הוא נפגש בחו"ל עם ראשי מדינה ושרים, ובפגישות אלה מקובל כי גם רעיות המנהיגים נוכחות. לפיכך, הוא טען כי היה זכאי לכך שאשתו תתלווה אליו על חשבון הסוכנות בנסיעותיו הרשמיות לחו"ל.

דיניץ סיפר, כי ביקש עזרה כדי לסיים את ההתחשבנויות בינו לבין הסוכנות גם ממנדל קפלן, יו"ר חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, בפגישה שקיימו השניים בחו"ל בנובמבר 1993.

התובע, עו"ד שמעון דולן, התנגד לשאלות הסניגור עו"ד וגמן בנוגע לפגישתו של דיניץ עם מנדל קפלן, מאחר שקפלן אינו אמור להעיד במשפט. עו"ד וגמן הסביר, כי שאלותיו בנוגע לפגישה עוסקות בהתרשמותו של דיניץ ממנה, ואין היא קובעת את אמיתות הדברים שנאמרו בפגישה. עו"ד וגמן ציין, כי התביעה יכלה להזמין את קפלן להעיד במשפט אבל בחרה לא לעשות כן.

השופט החליט לדחות את ההתנגדות והתיר את השאלות בנוגע לפגישה.

פלסטיני נהרג ו־4 נפצעו בתאונה ליד מעלה אדומים

(עי). – אדם אחד נהרג, שניים נפצעו קשה ושניים אחרים נפצעו באורח קל, בתאונת דרכים בצומת מעלה אדומים אתמול.

ההרוג והפצועים, כולם פלסטינים, נסעו במכונית פרטית בעלת לוחית זיהוי של בית לחם, שהיתה בדרכה מאבו דיס לכיוון יריחו. משאית ישראלית איבדה שליטה, והתנגשה ברכב הפרטי. נהג המשאית לא נפגע.

כוחות הצלה הגיעו למקום התאונה, ופינו את הפצועים לבתי חולים בירושלים. המשטרה חוקרת את הגורם לתאונה.

6 פצועים ליד קרית ארבע

שישה בני אדם נפצעו בהתנגשות בין שני כלי רכב בכביש קרית ארבע־בני נעים.

רכב מסחרי ישראלי ומכונית פרטית ערבית התנגשו חזיתית. ברכב הישראלי נפצעו 2 מבוגרים באורח בינוני, ו־3 ילדים באורח קל. הפצועים קיבלו טיפול רפואי במרכז הרפואי בקרית ארבע, והועברו להמשך טיפול בבית חולים הדסה עין כרם. נהג הרכב הערבי נפצע באורח קל־בינוני, ופונה לבית החולים עאליה בחברון.

2 פצועים קשה בכביש מכבים־רעות

שני בני אדם נפצעו באורח קשה בתאונת דרכים ליד היישוב מכבים.

בתאונה היו מעורבים שני כלי רכב, שנסעו סמוך לכניסה לשמורת הטבע "נאות קדומים", שבין יער בן שמן.

שתי ניידות טיפול נמרץ ושני אמבולנסים מתחנת מד"א בלוד הגיעו למקום, וטיפלו בפצועים. משטרת התנועה של מרחב השפלה פתחה בחקירה.

עיריית חיפה וועד ביה"ס נאבקו – והתלמידים יושבים בבניין מסוכן

מאת אורי שרון

מאבק בין עיריית חיפה לבין ועד תלמידי בית הספר התיכון הדתי "יבנה" בעיר, מסכן 600 תלמידים וכן את סגל העובדים, הנאלצים לשהות בבניין שחברת החשמל טרם בדקה וטרם אישרה את חיבורו לרשת החשמל.

חברת מועצת העיר, מרים פרקש, טענה בשאילתא שהגישה אתמול לראש העיר, עמרם מצנע, כי בדקה ומצאה שהחברה הקבלנית שבנתה את הבניין בהזמנת העירייה, הזמינה חיבור חשמל לאתר לצרכי הבנייה בלבד.

אולם, עם סיום העבודה וכניסת התלמידים לבניין, הובהר שרשת החשמל "הזמני" אינה עומדת בעומס הנדרש, ולכן אי אפשר להפעיל מזגנים שהורי התלמידים רכשו ב־200 אלף ש"ח, וגם לא את מעבדות המחשבים.

בתגובה נמסר מהעירייה, כי לפני תחילת הבנייה סוכם על השתתפותו של ועד ההורים במימון הפרויקט, ובכלל זה בחשמל הדרוש. לטענת העירייה, ועד ההורים ביצע עבודות על דעת עצמו באמצעות קבלנים פרטיים, ואלו הסבו נזקים לבניין.

הוברר, שכדי לספק את תצרוכת החשמל, יש להתקין טרנספורמטור חדש. ועד ההורים לא עמד בהתחייבותו לממן את ההתקנה.

מצנע הורה לגזברות העירייה לשלם לחברת החשמל עבור התקנת הטרנספורמטור. עתה מחכים להתקנתו.

9 חודשי מאסר בפועל לנהג דורסן

מאת אורי שרון

השופט המחוזי בחיפה, שמואל ברלינר, גזר אתמול תשעה חודשי מאסר בפועל ותקופה דומה על תנאי לשלוש שנים על אלי בן דוד כהן, בן 25 מקרית שמואל, לאחר שהרשיעו בגרימת מוות ברשלנות. הוא גם פסל אותו מלהחזיק ברשיון נהיגה למשך תשע שנים.

בכתב האישום נטען, כי ב־10 באוגוסט 91, בשעת ערב, נהג הנאשם ברכבו בשדרות הרצוג בקרית חיים במהירות של 70 קמ"ש, 20 קמ"ש יותר מהמהירות המירבית המותרת.

מכונית שנסעה לפניו נעצרה לפני מעבר חציה, כדי לאפשר להולכי רגל לחצות את הכביש. כהן לא האט נסיעתו, עקף את המכונית, ודרס את יהושע וכטל, בן 79, ואת צבי וולף, בן 77. וולף מת מפצעיו בבית החולים.

התביעה ביקשה להרשיע את הנאשם בעבירת הריגה, אך השופט החליט להרשיעו בעבירה של גרימת מוות ברשלנות.

השופט דחה את בקשת הסניגור, עו"ד יוסף רוטמן, להקל בעונש שולחו, מאחר שמדובר באדם חיובי. "העבירה אותה עבר הנאשם חמורה, ומצדיקה ענישה הולמת", קבע השופט ברלינר. הוא דחה גם את בקשת הסניגור לעבודות שירות.

חפץ: אנחנו יודעים מי הזמין ההאזנות

(עי). – מפכ"ל המשטרה, אסף חפץ, אמר אתמול כי המשטרה יודעת בפרטי פרטים מי אחראי להזמנת האזנות הסתר, וכעת עומלים החוקרים על הכנת תשתית ראייתית, שיהיה אפשר להתמודד באמצעותה בבית המשפט.

בתכנית הרדיו "הכל דיבורים" אמר חפץ: "לאחרונה נכנסנו לקצב גבוה יותר בנושא החקירות. אני מקווה שנוכל להגיש כתבי אישום. התמונה ברורה לנו, אבל יש הבדל בין מה שאתה יודע לבין ראיות שצריך להביא לבית משפט. לגבש ראיות לכלל כתב אישום, זה עסק בכלל לא פשוט".

שאלה: "האם אתה אומר שאתה יודע בוודאות מי הזמין את האזנות הסתר, אבל אין לך כרגע מספיק לגבש נגדו ראיות?"

חפץ: "התמונה בגדול ברורה לנו. אפילו לא בגדול, אלא בפרטי פרטים. אנחנו יודעים מי עשה מה, אבל עכשיו אנחנו צריכים לגבש כתבי אישום, וכתבי אישום מושתתים על ראיות".

שאלה: "יש סיכוי סמויים שאתם ממניעי האזנות, שאתם יודעים מי הם, לא יבואו על עונשם?"

חפץ: "זה לא חדש. המשטרה יודעת הרבה יותר ממה שהיא מגישה לבית המשפט. בכתבי האישום צריכים להיות ראיות שיהיה אפשר להתמודד באמצעותן בבית המשפט. גם כאן אנחנו יודעים הרבה יותר ממה שנוכל להגיש במסגרת כתבי האישום עם ראיות טובות לבית המשפט".

אסירים שייתפסו בהברחת סמים יישלחו לכלא נפחא

(עי). – אסיר שייתפס כשהוא מבריח סמים אל תוך בתי הכלא, יישלח כעונש לכלא נפחא, כך מסר אתמול נציב שירות בתי הסוהר, רב־גונדר אריה ביבי.

משירות בתי הסוהר נמסר כי האסירים שייתפסו, יועברו כעונש ממקום כליאתם הרגיל לכלא נפחא, ליד מצפה רמון. תפיסה ראשונה תשלח את האסיר לשלושה חודשים בכלא נפחא ותפיסה שנייה לשישה חודשים. בנוסף, יישללו מהאסיר חלק מזכויותיו דוגמת חופשות, שיחות טלפון ועוד. בשירות בתי הסוהר מקווים כי צעד זה יביא לצמצום משמעותי בכמות הברחות הסמים לבתי הכלא.

כלא נפחא, המאוכלס ברובו באסירים ביטחוניים, נחשב למקום כליאה קשה בשל ריחוקו ממרכז הארץ והשמירה ההדוקה בו. במקום כלואים מספר אסירים פליליים האחראים על תחזוקת המקום.

לפני כשנתיים ניסה שירות בתי הסוהר לכלוא בנפחא סוחרי סמים, אולם בשל המקום המצומצם בכלא, הוחלט להפסיק את הניסיון.

כלא נפחא הוא בית הסוהר הדרומי ביותר בישראל והוא נמצא מצפון למצפה רמון. המתקן מיועד לאסירים בטחוניים, ורק מעטים מהכלואים במקום הם אסירים פליליים, שנמצאים בנפחא לביצוע עבודות שירותים וכן במסגרת של החלטה להרחיקם ממקום כליאה אחר, מסיבות שהוחלט עליהן בנציבות שירות בתי הסוהר. לאסירים ש"יוגלו" לנפחא על רקע עבירות [illegible] הם לא יקבלו ביקורי משפחה בתקופת "ההגליה".

הזמר אביהו מדינה תובע 25 אלף שקל פיצויים ממקומון בחיפה

מאת אורי שרון

הזמר אביהו מדינה תובע 25 אלף שקלים פיצויים ממקומון חיפאי, על פי חוק איסור לשון הרע.

פרקליטו של מדינה, עו"ד יואל ריפל, טוען בכתב התביעה שהגיש לבית משפט השלום בחיפה, כי המקומון פירסם במדור החברתי שלו ידיעה לפיה קיווה הזמר להתנפלות המונים עליו, בבואו לפסטיבל הסרטים בחיפה, ולכן שכר ארבעה שומרי ראש שיהדפו את המעריצים. ואולם, על פי כתב התביעה, ציין המקומון כי איש לא הבחין בזמר, ושומריו נותרו חסרי עבודה.

מדינה טוען כי לידיעה לא היה כל שחר, וכי היא מרושעת. לדבריו, הוא לא הסכים להצעת העיתון שבמסגרתה להתנצלות, יותר מאשר על תביעה אחרת. מדינה חושש כי הפרסום עלול לבזותו בעיני הבריות, ולפגוע במוניטין שלו.

בכתב ההגנה טוען המקומון, כי מדובר בידיעה חברתית, ואין לה כל קשר להכשרתו ולמעלותיו של התובע כאמן. כמו כן טוען המקומון שכל שכתוב הוא אמת, וכי הפרסום נעשה בתום לב מצידו.

העדה החרדית מתנגדת להצעה להקים מוסד "יד ושם" חרדי

מאת נח זבולוני

העדה החרדית בירושלים הביעה התנגדות חריפה להצעתו של הרב חיים מילר, סגן ראש עיריית ירושלים מטעם אגודת ישראל, להקים מוסד "יד ושם" חרדי. מילר העלה את הצעתו בתגובה לסירוב "יד ושם" למלא את בקשתו להוריד את התמונות של נשים עירומות המובאות לתאי הגזים, התלויות על קירות "יד ושם".

העדה החרדית טוענת כי יהודים חרדים ידעו מעולם כי למוזיאונים להנצחת השואה אין שום קשר לזכרון קדושי ונספי השואה. לטענתה, לא תמונות העירומות ולא הנעליים השרופות או שאר החפצים הנשרפים, אינם מנציחים את השואה, אלא רק הישיבות וחצרות האדמו"רים שקמו וכל לימוד משניות או אמירת "קדיש".

קורס ראשון להכשרת מחנכים למניעת איידס בנצרת

איידס בקרב ערביי ישראל: 15 חולים ו־38 נשאים

(עי). – 15 חולים במחלת האיידס ו־38 נשאים התגלו עד כה מקרב ערביי ישראל. כך נמסר אתמול בתום קורס ראשון מסוגו שנערך במגזר הערבי למניעת התפשטות האיידס, שהתקיים בנצרת.

המרצים בקורס מסרו, כי במגזר הערבי המידע על מספר הנשאים קטן מהמצוי בפועל, בשל מיעוט תרומות דם בקרב צעירים ובשל מיעוט הנבדקים, בהשוואה למגזר היהודי. ההערכה היא, שמדובר בכמה מאות נשאים במגזר הערבי.

בסדנה הודגש על סכנה עתידית להתפשטות האיידס, הנובעת מתהליכים המתרחשים במזרח התיכון.

ינון שנקר, יו"ר פרוייקט איידס, המתמודד במניעת המחלה בקרב בני נוער, ומארגני הקורס, מסר: "שיתוף הפעולה בין אנשי מקצוע יהודים וערבים במלחמה באיידס הינו דוגמא. יש לקוות שדוגמת הקורס תורחב מישראל למזרח התיכון כולו".

בתום חלוקת התעודות, התקיים רב־שיח בין נציגי הדתות השונות, זו הפעם הראשונה. בין הנוכחים בלטו נציג הנצרות האב ג'ורג' חורי, ונציג היהדות הרב רונן לוביץ. הם דיברו על התייחסות הדתות לאיידס ושאלת השימוש בקונדום.

האב חורי גרס, כי אין להתיר את השימוש בקונדום. הרב לוביץ אמר, כי היהדות אינה מתירה יחסי מין מחוץ למסגרת הנישואין, אולם במקרים מסוימים יש אפשרות להשתמש בקונדום למניעת האיידס.

בוגרי הקורס, ממערכות החינוך והבריאות, הוכשרו כ"מחנכים למניעת איידס".

גופת החייל דניאל רוקמן נמצאה במדבר יהודה; כנראה שהתאבד

מאת אמיר רוזנבליט

לתרגולת מערת המסמן בנחל משמר שבמדבר יהודה נפתרה אתמול תעלומת היעדרו של החייל דניאל רוקמן, בן ה־20 מירושלים.

שני פקחים של רשות שמורות הטבע מצאו את החייל מוטל ללא רוח חיים, כשבראשו פצע ירייה. לצידו נמצא נשקו האישי מסוג אם־16 וחפציו האישיים. במשטרה מעריכים שמדובר בהתאבדות.

החיפושים אחרי החייל החלו אתמול עם שחר, והתמקדו באזור עין גדי, בעקבות עדויות, לפיהן נראה מטייל בגפו באזור נחל משמר.

עם קבלת הדיווחים, הוקם חפ"ק בנחל משמר, ואנשי יחידת החילוץ של קיבוץ עין גדי פתחו בסריקות אינטנסיביות באזור.

סמוך לשעה 14.15 בקע קולו של אחד המחלצים מתוך מכשיר הקשר: "מצאנו את החייל".

רפ"ק חיים אייל, מפקד משטרת ערד, שהיה ליד המכשיר, ביקש פרטים נוספים. "מה מצבו?" שאל.

מעברו השני של הקו, תשובתו של איש צוות החילוץ לא הותירה ספקות: "אפשר לדבר בחופשיות?"

אז היה ברור שהחייל נמצא ללא רוח חיים. חבריו, שהשתתפו בחיפושים והיו עדי שמיעה לדיאלוג, הגיבו בכאב. כמה מהם לא החזיקו מעמד, ופרצו בבכי.

האגודה לזכויות האזרח: בית המעצר אינו מתאים למטרתו

עצירים במגרש הרוסים: אנחנו מקבלים סכין גילוח אחד לשבוע לכל תא

(עי). "בית המעצר במגרש הרוסים אינו מתאים למטרתו. לא ניתן לשפצו באופן משמעותי. יש להקים בהקדם מבנה חלופי". כך דורשת האגודה לזכויות האזרח בדוח על תנאי המעצר במגרש הרוסים, ששלחה בתחילת השבוע לשר המשטרה, משה שחל.

הדוח, שנערך בדצמבר 1994 בעקבות סיור שערך במקום צוות "אור ארום" של האגודה, קובע, כי הצפיפות בבית המעצר גבוהה מאוד. במקום יש 234 מיטות, ובדרך כלל שוהים בו בין 250 לבין 270 עצורים, 165 מהם חייבי שב"ס העצורים עד תום ההליכים.

על פי הדוח, שוררת צפיפות קשה במיוחד בתא השוהים הבלתי חוקיים בישראל, בו מוצבות 4 מיטות, ולעיתים עצורים בו 50 פלסטינים.

מימצאים חמורים נמצאו גם באגף הקטינים. בו, בשל הצורך להפריד אסירים בתחומים מפלילים, נוצר מצב, שעצור אחד נמצא לעיתים לבדו בתא, בעוד בתא סמוך עצורים 20 נערים במקום 10.

עוד קובע הדוח, כי בחלק מהתאים בבניין, שנבנה בתקופת המנדט הבריטי, אין חלונות והעצורים סובלים מפגעי מזג האוויר. כמו כן נטען, כי בחלק מהתאים אין שקעים חשמליים והתאורה אינה מספיקה.

העצורים התלוננו בפני האגודה גם על תנאי ההיגיינה בבית המעצר. הם טענו, כי בתאים אין פחי אשפה, והצטברות האשפה מושכת יתושים וחרקים. כן אין די חומרי ניקוי לשירותים בתוך התאים.

חלק מהעצורים התלוננו, כי הם מקבלים סכין גילוח אחד לשבוע לכל תא.

במסקנות הדוח קובעת האגודה, כי אם לא ניתן לשפץ את המבנה, בשל היותו מיועד לשימור או להקים מבנה חלופי, יש להכניס שיפורים משמעותיים בתנאי המעצר, ובכלל זאת התקנת שקעים חשמליים בכל התאים, אישור לעצורים להשתמש במכשירים חשמליים דוגמת מאווררים וקומקומים חשמליים, הכנסת מערכת אוורור, מניעת דליפת גשם, התקנת תריסים בשירותים ועוד.

בהתייחסו לדוח, כתב ראש ענף סיור ומבצעים במחוז ירושלים, סנ"צ דוד בן יאיר, כי "הדוח מדבר בעד עצמו". יחד עם זאת, הדגיש בן יאיר, כי חלק גדול מהמסקנות וההמלצות בדוח כבר טופלו, אולם קיימים מספר נושאים בהם אין אפשרות להביא לשיפור בשל אופי המבנה.

כתב שו"ס מציין, כי בשנים האחרונות נשמעו תלונות קשות מצד עצורים במגרש הרוסים על תנאי המעצר הקשים במקום.

נעצר אב החשוד בהכאת בתו בת ה־7 בחובט שטיחים

(עי). – בית משפט השלום בתל אביב הורה אתמול לעצור לחמישה ימים את תושב בת־ים, בן 40, שנעצר בחשד להתעללות בבתו בת ה־7. נציג המשטרה, רס"ר שבתאי גיל, טען כי האב נהג תקופה ארוכה להכות את בתו לעתים קרובות, בידיו וכן באמצעות חובט שטיחים.

החוקר ציין כי מעדותה של הילדה עולה מסכת של התעללות קשה הנמשכת זמן רב. הוא הוסיף כי אמה של הילדה מפלילה את בעלה בביצוע המעשים, וכי נגד החשוד תלוי ועומד עונש של מאסר על תנאי בר הפעלה בשל הרשעתו במעשי אלימות.

החשוד הכחיש בבית המשפט את המיוחס לו, וטען כי הוא נהג להפריד בין ילדיו הנצים בריבים על ידי הכאתם על ידיהם.

השופטת זיוה הדס־הרמן השתכנעה כי על פי חומר החקירה החשדות לכאורה מבוססים, וציינה כי חוקרת ילדים התרשמה כי הילדה מהימנה וניתן לייחס משקל רב יחסית לעדותה.

קצובר מאיים לעתור לבג"ץ נגד שידור כתבה על קריית ארבע

מאת אביבה זלצמן

צבי קצובר, ראש מועצת קריית ארבע, מאיים על הטלוויזיה הישראלית בעתירה לבג"ץ, כדי למנוע שידור כתבה על קריית ארבע ב"יומן" שישודר הערב. לטענת קצובר, "הכתב איתן אורן צילם סצינה מבוימת עם ילדים מתרוצצים מול מצבה לזכרו של ברוך גולדשטיין. ואין אנו יודעים מה עוד ביים הכתב לכתבה המתוכננת בליל שבת".

במכתב ששלח אל שר החינוך, שאינו השר הממונה על רשות השידור, אל יו"ר רשות השידור, אל מנכ"ל הרשות, אל מנהל הטלוויזיה ואל הכתב איתן אורן, דורש קצובר שלא לשדר את הכתבה, ולא, יעתור לבג"ץ ויבקש מתן צו ביניים, שימנע את שידורה הערב, עד לבירור הדברים.

מנהל הטלוויזיה יאיר שטרן צפה בחומר המצולם ואמר בתגובה לטענות קצובר, כי "החומר אינו מבוים ואינו מוצא כל פסול בקטע המצולם".

בן 20 הורשע בתקיפה מינית של אחותו

(עי). צעיר בן 20 הורשע בבית המשפט המחוזי בתל אביב בתקיפה מינית של אחותו בת ה־18.

בכתב האישום נאמר, כי הנאשם ביצע באחותו מעשים מגונים בהזדמנויות שונות במהלך התקופה שבין ינואר לאוקטובר 91.

החל משנת 91 ועד למאי 94 קיים הנאשם עם אחותו מגע מיני, לעיתים מספר פעמים ביום.

האחות, שנהגה לחייג עבור אחיה לקו טלפון אירוטי, ובמהלך האזנתו לשיחות האירוטיות ביצע הנאשם באחותו מעשים מגונים, ובעל אותה.

באחת הפעמים ביצע הנאשם מעשים מגונים באחותו בפרדס הסמוך לביתם.

מתן גזר הדין נדחה לשם קבלת תסקיר של שירות המבחן על הנאשם.

מערכת: איילת דרימלר, אילנה ארבל

תל ברוך

גולדשטיין כבר דאג לפרנס את הבושה שלנו לשנים רבות. הניאו־גולדשטיינים מתרפקים על הזכרונות ומתפרנסים מהשנאה. צירוף מפחיד המחובר לפתיל השהייה שאורכו לא ידוע

שלמה ניטסר

הגרעין הקשה של הניאו־גולדשטיינים, שאנשיו התעקשו לקיים אתמול עצרת אזכרה לרוצח ממערת המכפלה, פחות מפחיד מהעובדה שרבים אחרים עמדו להגיע למעמד התולני הזה באוטובוסים מאזורים שונים בארץ.

חבל, במידה מסויימת, שאיזור חברון הוכרז כשטח צבאי סגור כדי למנוע ממוקירי נשמות אלה להגיע, כי כך נמנע מאיתנו לדעת כמה (מדובר כנראה במאות) היו מגיעים לחלקת הקבר של הרוצח הזה בגן כהנא שבקריית־ארבע, מי הם ומה הם עושים באותם חלקים של היממה שבהם הם לא עסוקים בגעגועים לגולדשטיין. הפוטנציאל הניאו־גולדשטייני הנוהר להתרפק על מצבתו של הרוצח צריך היה להיחשף כדי שהזעזוע לא יישאר עמום וכדי שהרתיעה והתיעוב לא יישארו תקועים במישור המוסר. מן הדין היה שההיחשפות הזאת תסייע לקטלג ולסמן כל אחד ממוקירי זכרו של גיבור חלומות הביעותים שלהם.

למעטים שהעלו אתמול באוב את רוחו הבעורה של ברוך גולדשטיין יש יותר משת"פים משהיינו רוצים להאמין, יותר מצדיקי דין פאסיביים ובוודאי הרבה יותר רחמנים בני רחמנים הסולחים לו במסתרים. גולדשטיין כבר דאג לפרנס את הבושה שלנו לשנים רבות. הניאו־גולדשטיינים מתרפקים על הזכרונות ומתפרנסים מהשנאה. צירוף מפחיד המחובר לפתיל השהייה שאורכו לא ידוע.

בדיקת שתן

לא כל מי שנראה כמו אמבה, מתנהג כמו אמבה ומתחלק כמו אמבה הוא באמת אמבה. למשל – סיעת יעוד. אמנם, מרגע שנולדה לוקה סיעת יעוד בתסמונת האמבה גם אם יש לה יומרות של נמר. הצרה שלה היא שהיא מורכבת מתלת־אמביציות נפרדות, אלא שמחמת פחדים תקציביים ומימוניים על־אידיאולוגיים היא לא מצליחה להיפרד ולהתחלק כמו אמבה בריאה בגופה ובנפשה. ככל ששלושת חלקיה בעלי פוטנציאל החילוק, ההולכים ומצהיבים זה לזה, מנסים לשחות לכיוונים שונים – הם מוצאים עצמם תקועים בחוזקו של גלגל הצלה אחד. מין סיעה כזאת.

גונן שגב, המוכשר והממולח בין השלושה, תימרן את השלושה החוצה מצומת הדמה אך הצליח להכניס פנימה, לקואליציה, רק שני שלישים. סלמוביץ הנהדייתית תפסה עצבאות מרדנית ונשארה באופוזיציה וכך, יחד עם עמיתה החרד מש"ס, יוסף עזרן, יצרה תקדים פוליטי־פרלמנטרי.

עכשיו, מתוגמל עד סגנות־שר ועד בכלל, אלכס גולדפרב ממנה את עצמו למפקח על בדיקות השתן של השר שגב ומאבחן אצלו מגמה אמבית רב־שלבית וארוכת טווח: כוונת־זדון להינתק מ"יעוד" ולרוץ בגפו במרחבי הצפון בפריימריס של מפלגת העבודה. זאת, כנראה, תחת הסיסמה "יעוד הגליל".

ושרם נבלמה הסתברות ההתחברויות וההינתקויות בסיעת השלושה. השסעים, הקרעים והטלאים ב"יעוד" עשויים עוד להפתיע בתרגילים סכיזוסקטיים של לוחמה זעירה לעת מצוא. אלכס סלמופרב ואסתר גולדביץ עוד לא אמרו את המלה האחרונה. ורפול מן הסתם משקיף מהצד על השלושה האחוזים זה בזה ומפטיר משהו נבזי בפראפרזה על אימרת הנצח שלו המסרבת לשקוע בתהומות השכחה הלאומית: "תוכים מחוממים בריתוק". או משהו כזה.

הכי כחול בעיר

הרעיונאי שהגה את סיסמת הפירסומת "להפשיט תפוז" הוא גאון. כמו רוב הגאונים הוא קצת מעוות, אבל תראו כמה הוא חכם. הוא לקח תפוז תמים בצבעים טבעיים ותיקשר אותו ישירות עם הראשים התולניים שלנו הידועים לשימצה. מי, חוץ מגאוננו, יכול היה להעלות על דעתו שאנחנו, בהמות צרכניות כשרות לכאורה, ניקח תפוז, נערבל אותו במוחנו הקודח ונייצר ממנו אובייקט מיני.

להפשיט תפוז! הראש הכחול לנו באמת לא יודע גבול. סתם כחול? כחול כאשר על שפת הים. גאוננו לא תמים, זה נבון. בתרגיל קלאסי של משרד פירסום (שמונים וחמישה אחוז בלבול וחמישה עשר אחוז קומיסיון) הוא את שלו כבר הרוויח. פירסומת סקסיסטית מלוכלכת? מה פתאום! גם משמרות הצניעות החרדיים לא יפצו פה, כי תפוז זה לא אשה ותפוז־חשוף־עכוז זה לא תועבה. אפילו היצר הרע עובר על ידו בלי להניד עפעף.

עכשיו לא נותר עוד אלא לצפות לשטפון הנון של פירסומיניות מפתנסות שיתרפק על הדמיון התולני של כל צרכן ממוצע. "אורגיה עם מעורב ירושלמי". "להזדגע עם תורכי קטן". "שיזה להוטת עם יוגורט. חמש עשרה שניות ואתה גומר".

למה לא? ■

המון מוסיף רמון

עליזה ולך

הפוליטיקה הישראלית למודת התארגנויות של קבוצות־לחץ, שניסו להשפיע ואף כפו על ראש ממשלה צירופו של פלוני לממשלתו, אפילו לתפקיד שלא היה פנוי. הפוליטיקה הישראלית מנוסה במשחקי שכירנא סביב מינויים של שרים בעת הרכבת ממשלה, או כשמתפנה משרד כלשהו. הפוליטיקה הישראלית עדיין לא חוותה תופעה של הרצת מועמד לשר בניגוד לרצונו ולאינטרס שלו, גם אם זה מחמיא לו, בניגוד לטובת הממשלה ומתוך זלזול, הרה סכנות, בנורמות שלטוניות בסיסיות. סיסמתה של התופעה העקומה הזאת היא "המון מוסיף רמון".

התופעה התבשלה בתחילה על אש קטנה, אבל עד מהרה הוצתה לאש גדולה סביב הקלקולים שפקדו את הממשלה והתחושה שריענון גילי בד בבד עם ריענון תפקידי יביאו לה תרופה. זה התחיל במה שנתפס בעיני פרשנים כמשבר אמון בין ראש הממשלה, יצחק רבין, לשר האוצר, בייגה שוחט וגבר נוכח בגלל ההכרח למנות למשרד הפנים ולמשרד הדתות שרים במשרה מלאה, בעקבות הודעתה של ש"ס שאין היא חוזרת לממשלה. בבורסת המינויים, שאינה פחות ספקולנטית מהבורסה לניירות־ערך, הוליכו מי שהוליכו להריץ שני מועמדים: את הרמטכ"ל־לשעבר, אהוד ברק, ואת יו"ר ההסתדרות הנוכחי, חיים רמון. הברוקרים של רמון אפילו הקדימו את הברוקרים של ברק מתוך הנחה שגויה, שהוא פנוי להדבלה.

העכשוויזם של החזרת רמון לממשלה מעורר מחשבות נוגות על הוגי הרעיון והלוביסטים המקדמים אותו, ביניהם עיתונאים. דורשי טובתה של ממשלת רבין יכולים אמנם להתנחם בכך שכוונותיהם של הללו טובות, שכן השיקול המדריך אותם הוא חיזוק הממשלה בתקופת משבר, ועם זאת אי־אפשר שלא לתמוה על קוצר ראייתם, לאחור ולפנים

העכשוויזם של החזרת רמון לממשלה מעורר מחשבות נוגות על הוגי הרעיון והלוביסטים המקדמים אותו, ביניהם עיתונאים. דורשי טובתה של ממשלת רבין יכולים אמנם להתנחם בכך שכוונותיהם של הללו טובות, שכן השיקול המדריך אותם הוא חיזוק הממשלה בתקופת משבר, ועם זאת אי־אפשר שלא לתמוה על קוצר ראייתם, לאחור ולפנים. הרי אילולא התפטר מהממשלה, לפני שנה, היה חיים רמון עדיין שר הבריאות וגם מי שמעריך אותו מאוד אינו שוגה באשליות, שמכוח תבונתו שלו בלבד בממשלה היה מרפא את מחלותיה. כלומר, סביר מאוד להניח, שכאחד משרי הממשלה הנוכחית אפילו הוא, כוכב־העל, לא היה נמלט מהדימוי הלא מחמיא שהממשלה סובלת ממנו כרגע. מה גם שרק עצם היותו מחוץ לממשלה מעניק לו דימוי של מושיע.

שיקול־הדעת של הסבורים כך מדאיג, אבל מדאיגה ממנו השיכחה שלקו בה חלק מחסידי רמון החדשים. לפני פחות משנה, כשהחליט להתמודד על תפקיד מזכ"ל ההסתדרות, החשידו אותו רבים מאלה המייחלים היום לשובו במניעים פסולים. הוא אינו מתכוון להאריך ימים בהסתדרות, אמרו מבקריו, וכיבושה ישמש אותו רק כמקפצה להתמודדות על ראשות ממשלה. למחשידים נראתה אפילו שנת 2000 כיעד מוקדם מדי להגשמת מטרתו זו, והתמודדות ב־1996 נתפסה בעיניהם כרצה מדרגה ראשונה. לא הועילו לו כל התחייבויותיו, שלא יתמודד ב־1996 על ראשות הממשלה, אם רבין ירוץ לקדנציה נוספת, התחייבויותיו – כלפי שותפיו ב"רם" וכלפי הציבור – כי יכהן כיו"ר ההסתדרות לפחות קדנציה אחת נתקלו בספקנות. והנה כבר בתחילת 1995, אחרי פחות משנה בתפקידו, יש המפצירים בו לערוק מההסתדרות ולחזור לממשלה, כדי שתפקידו המיניסטריאלי החדש יספק לו מקפצה לראשות ממשלה, אם רבין יחליט להסתפק בקדנציה אחת. פתאום אין מוקדם מדי.

הגישה הזאת, שאדם כלשהו, שובה לב ומוכשר ככל שיהיה, רשאי לטרטר את כל המערכת הפוליטית – פעם כשהוא מבקש לכבוש לעצמו עמדה ופעם כשהוא מגוייס בידי אחרים לשיפור עמדות – בלי התחשבות בחוקותיה ומנהגיה מסוכנת מאוד, בין שהנוגע בדבר מאמץ אותה ובין שאחרים מדרבנים אותו לנקוט אותה. היא מסוכנת הן לתקינות המשטר והיא עלולה להתנקם במאמציה. ראשית, מפני שהציבור הישראלי, שבע המניפולציות והתרגילים למיניהם, ייפרע מהנוקטים אותה; ושנית, אין שום ודאות שכל המהלך הזה יניב את התוצאות שלשמן נעשה ובהחלט ייתכן שהקדמת המאוחר למוקדם תהפוך את האס לג'וקר.

לזכותו של רמון ייאמר, כי אין לו חלק בתרגיל שנועד לשגרו לממשלה ולמינויו של עמיר פרץ תחתיו. הוא שמע על המזימה, הוא קורא את המאמרים המנומקים המדרבנים אותו להפקיר את ההסתדרות ולבחור לעצמו את המשרד המועדף עליו, המבטיחים לו חנינה, לפחות תקשורתית, והוא מנצל את ההמולה סביבו לדיוידנדים טלוויזיוניים. עוד הופעה במוקד־שאו ועוד סרט המוקדש לו הרי לא יזיקו לו גם בתפקידו הנוכחי. אבל רמון יודע, שהחיפזון מהשטן ושמילוי הרווח שבין "ר" ל"ך" בסיסמה "ישראל מחכה לר־ך" אינו עניין לגרפיקאים בלבד.

רמון הוא זה שתירגם את התחייבותו של בוש "ריד מיי ליפס" ל"אני מציע לכולם לא לטעות בי, כי אני מאוד מתכוון למה שאני אומר" (בראיון ל"דבר", 5.7.94), ביום שבו נבחר בוועידת ההסתדרות ליושב־ראש שלה. "הדבר הכי מרכזי והכי חשוב בעיני הוא מילוי המחוייבות לבוחר", הדגיש עוד באותו ראיון. "אין דבר חשוב יותר מאשר התחייבויות לבוחר, גם אם לעתים קשה לקיימן ולעתים יש נסיבות, שאתה יכול להצדיק מדוע לא מילאת כל מה שהבטחת. בעיני אלה תירוצים, במקרה הרע, והסברים, במקרה הטוב, כי התוצאה הסופית היא, שאינך עומד בהתחייבות. ביחסים בין בוחר לנבחר כמעט חובה קדושה לעמוד בחוזה שחותמת ערב הבחירות, שאם לא כן זאת למעשה גניבה של קול".

אני מכירה לא מעט אנשים שיראו בעריקת רמון מההסתדרות גניבה של קול מפני שהם, בניגוד ליריביו ולמשמיציו, התייחסו באמון רב למחוייבותו לתפקיד שבחר להתמודד עליו והעניקו לו אשראי לבצע את כל, והדגש על כל, מה שהתחייב לו. בעיני אלה, לעומת האחרים שעושים לו עכשיו הנחות, הוא עדיין לא השלים את המלאכה עד תומה ואפשר להעיד עליו את דברי עצמו (בראיון ל"דבר" לפני הבחירות, 29.4.94). בתשובה לשאלה "אתה מתחייב להשלים לפחות קדנציה אחת כמזכ"ל ההסתדרות?" אמר המועמד למזכ"ל "אני אהיה בהסתדרות כל עוד לא סיימתי את מה שהבטחתי. יש לי ארבע־חמש הבטחות בסיסיות – חוק ביטוח בריאות, חוק פנסיה, כפיפות למבקר המדינה, מכירת נכסים, שינוי חברת העובדים והדמוקרטיזציה במועצות הפועלים והאיגוד המקצועי – ואני אהיה שם עד שאבצע אותן".

רמון. הקדמת המאוחר למוקדם עלולה להפוך את האס לג'וקר. צילום: חנוך גוטמן

חלק מהרפורמות שעליהן הכריז רמון כבר יצאו לדרך, אבל חלקן נותרו, לפי שעה, סעיפי החלטות של ועידת ההסתדרות. קודמיו של רמון בתפקיד הזה אף הם הפיקו החלטות ועידה ורפורמות על הנייר, אך לא התאמצו להגשימן ובשל כך, בין היתר, תרמו לתבוסתה של מפלגתם בבחירות האחרונות להסתדרות, בעזרתו הבלתי אדיבה של הקטגור רמון. לכן אין הוא יכול לשחרר את עצמו מהחובה ליישם את מה שהתווה, כדי לחזור לחזק הממשלה. הוא יודע את זה ואינו הולך שבי אחרי קריאת ההמון להוסיף רמון לממשלה.

זמן רב לפני הבחירות האחרונות לכנסת הנוכחית אמר רמון, כי בבחירות האלה מוכרחה מפלגת העבודה להעמיד בראשה את יצחק רבין כמועמדה לראשות הממשלה. הנימוק שלו היה, שאם גם רבין לא יחזיר את מפלגתו לשלטון לפחות, לא תרדוף את "העבודה" עד אחרית ימיה האגדה שהיה לה קלף מנצח ביד והיא לא השכילה להטילו על השולחן; ואם תתגשם האגדה, תחזור "העבודה" להנהיג את המדינה. על־פי אותו היגיון, אם רמון הוא אכן מושיע ופודה, אין "לבזבז" אותו מוקדם מדי, יותר משנה וחצי לפני הבחירות, אלא עליו להצטרף לממשלה רק אחרי שהציבור הרחב יאותת, ממש יפגין בהפגנות את רצונו בחיים חדשים בממשלה. ■

השלום משתלם

אמיר אורן

אברום לינקולן, הוועדה המשודרת ונבחרת החלומות בהקיץ, במופע "שיחות ליד האחיין"

"שלום, מדברים מלשכת שר־הביטחון. רק רגע, בבקשה."

"יצחק? שלום, זאת לאה. זו אינה שיחה בתפקיד. כלומר, לך יש תפקיד לאומי, אבל לי לא, כך שהמדינה אינה צריכה לשאת בהוצאות. לכן ביקשתי מהמזכירה להתקשר ולקשר אותך, אבל בגוביינא."

"ממשרד הביטחון?"

"בדיוק, כדי שלא יאמרו שאני מנצלת לרעה את מעמדי כאשת ראש־הממשלה. שמע, רציתי לומר לך משהו בעניין ביבי המבריח."

"מבריח? מה הוא הבריח?"

"בוחרים, מהליכוד לצומת, אבל לא שמעת אותי היטב, אמרתי ביבי המבריח."

"באיזה מובן?"

"הוא נורא מרוחק. הנה, בגללו מוכרחתי להתקשר אותך, אבל לא אמרתי מבריח, אלא 'ביבי המבריחי'."

"מבריח? מה? את מי?"

"להתייחס באהדה מחורשת ליצחק. אתה יודע איזו רעמה היתה מעם ליצחק? לא כמו אצל ביבי המקריח. בושה וחרפה, הביבי המבריח הזה, מי בכלל מאמין להבטחות שהוא מבריח? אם הוא יהיה ראש־ממשלה, חס וחלילה, מפרי־מברשה, הוא יצטרך לתמרן בין אריק ורפול כמו בשחמט. עוד יקראו לו 'ביבי המצריחי'."

"יש הפרעות בקו. מה אמרת?"

"אני מקווה ששמעת היטב מה שאמרתי, אבל אני לא יכולה להמשיך. הביזבוז התקלקל והדיוו כאן נורא. אם יש משהו שאני שונאת יותר מציטוטים מסולפים, זה ביזבוז מבריחי."

"בוקר טוב, הוד מלכותך. אם יורשה לי להעיר, אתה נראה כאילו יצאת כרגע מהמיטה."

"בוקר אור, יא אחי, או כמו שאני נוהג לומר לפעמים, 'סבה על נור'. חוץ מזה, חסן, אתה יכול להפסיק עם ה'הוד מלכותך' הזה – רק שנינו כאן."

"יש לי בשורה: קרוב מינוי שגריר ישראל אצלנו."

"ברצינות? סוף־סוף! מי זה? אפרים?"

"לא בדיוק, אם כי יש לו קשרים טובים עם אפרים."

"זה לא שמעון שמיר?"

"שמיר עוד יהיה איציק מרדכי של שירות החוץ הישראלי, מפיקוד דרום לפיקוד מרכז, אבל לא בסיבוב הנוכחי – הפעם נמצא מועמד מושלם ממש."

"גם הוא שגריר לשעבר?"

"בחו"ל."

"רקע ביטחוני?"

"עוד איך, גם בצבא וגם במשרד־הביטחון וגם כאחראי על השב"כ והמוסד."

"בפוליטיקה הוא מבין?"

"מבין לא כל־כך, אבל עוסק."

"הכי חשוב, רבין סומך עליו?"

"ממש כמו על עצמו."

"מתי זה קורה?"

"ברגע שיחדל להיות שר הפנים והדתות ויישאר ראש־הממשלה ושר־הביטחון."

"זו לא פעם ראשונה שלי בוושינגטון. הייתי כאן כחבר־כנסת וכשר הבריאות. כבר ביקרתי בכל המצבות והאנדרטאות. למה לקחת אותי לראות שוב את יד לינקולן?"

"אולי כי עכשיו אתה יושב־ראש ההסתדרות והוא שיחרר את העבדים?"

"עכשיו יש סיבה אחרת."

"לא תאמין, אבל נדמה לי שהברשלד היה כאן. תראה מה רשום מתחת לפסלו של אברשה לינקולן: '... אבל לא תוכל לרמות את כל האנשים כל הזמן'."

"כשרות היושב, שלום."

"אפשר לדבר עם קצין־הביטחון?"

"הוא בישיבה."

"עדיין? חשבתי ששיחררו אותו. ועם מי שאחראי עליו?"

"דבר, הוא כבר ישמע."

"רציתי להציע לעיתון שלכם לוגו חדש, כדי לנצל את ההתעניינות התקשורתית סביבכם."

"יש לך נסיון?"

"לפני שנתיים־שלוש המצאתי ל'מעריב' את הסיסמה 'העיתון שעושה גלים', אבל בדיוק אז מקסוול קפץ לים."

"מה אתה מציע עכשיו?"

"יש לי מבחר גדול. למשל, 'יעקב עקב? יעקב עוכב'."

"איזה יעקב?"

"זה גם מה שאני שואל. זה די מבלבל. בטח לא העורך, שהוא בחור כארז, או מנהל השיווק קדמי, דודנו של העורך הראשי. אילו הודיע יעקב, אביו של העורך הראשי, שהוא מתעניין בשיחות ליד האחיין, הייתי מספק לכם גם המנון. זה שיר מצוין, עם אחריות לשלוש שנים או הסכם־הסינות מפני תביעה לתשלום מס־הכנסה על דמי לא יודע."

"מי שר?"

"דואט בליווי תזמורת המשטרה, כבר במכונית של היחידה לחקירת פשעים שאספה את הנחקרים מהבית בחמש ושלושים בבוקר, עוד לפני שהמחלק הספיק להביא את 'מעריב'."

"איזה שיר?"

"קול דודי". אין עליו זכויות והוא מתאים במיוחד בשתי גירסאות, הקלאסית או בשורוק – 'קול דודי', והמנודדין ידוגנו 'דודיק'. בשני המקרים, צריך לשיר בהטעמה בסוף: 'הנה זה בא'."

"ומה עם הלוגו?"

"כאן יש לי בשבילכם משהו ישר מהתנור, מותאם לרוח הזמן והמקום והנפשות: אוזני המן."

"מה הנשיא הבטיחו לנו מסיבת עיתונאים?"

"שקט, בבקשה. אני עומד לקרוא בפניכם הודעה רשמית בעניין זה."

"אבל מה עם ילצין? לאן הוא נעלם? לשלוח לו פתק בבקבוק?"

"אתם מבוכים? דוברו של הנשיא בוריס ניקולייביץ' ילצין דווח היום כשאנשיו דיווחים בעיתונאי המעריב, כאילו נמצא נשיא רוסיה בגלופין. הנשיא ילצין מיכה בתמיה, והדגיש הדובר. הוא שותה רק כשהוא צמא, מנהל את ענייני המדינה בקצב מלא ומסור כהרגלו לעוזרתו, תיקון, לעבודתו. עד כאן."

"אבל איפה הוא? לא ראינו אותו הרבה זמן, חוץ מהחדשה האומללה שלו, בשגימבצ ומעורר."

"אני שמח לבשר לכם שהבוקר הבריא הנשיא במסוק מיוחד לביקור בצ'צ'ניה, אצל רוסים אמיתיים, המבינים את עובדות החיים."

"מסוק מיוחד? מה כל־כך מיוחד בזה?"

"ראית איך הוא מתנהג? זה דגם שעוצב אישית לילצין, מתוצרת 'שיכורסקי'."

"היכנס בבקשה, אברום, נא להביט ישר למצלמה."

"אתה מספר לי?"

"ברכותי, התפקיד שלך. אתה יודע מי אנחנו?"

"הוועדה המסודרת?"

"לא. עבר זמנה של הוועדה המסודרת. אנחנו הוועדה המשודרת."

"כלומר?"

"העיקרון שלנו הוא 'שודרת? סודרת', כי אם הופעת הרבה ובאופן משכנע, לא כל־כך חשוב מה בדיוק אתה אומר."

"אם לא חשוב מה אומרים, איך משכנעים?"

"את זה הרי למדת בשיעור הראשון, במבוא לטלוויזיה לפוליטיקאים: התמונה מנצחת תמיד את המלים. זאת לא עיתונות, זה הוליווד. אשליות. הקרינה שנפסקת ביציאה מהאולפן. האנשים, לא רעיונות. לעונה אחת או שתיים, זה עובד. אחר־כך מביאים מישהו חדש. סוכנות? למי אכפת מה קורה בסוכנות? כאן לא 'מותה של סוכנות', כאן מתים ממש. ראשים מדברים משעממים. אולי לא יותר מראשים דוממים, אבל הרבה יותר מראשים מדממים. פיגועי מיקוח וקטל מצטלמים היטב, אם הם ממוקדים בחטוף אחד, במשפחה אחת, הם מחדדים את ההזדהות. אם הם המוניים, הם מגבירים את הייאוש הכללי, בעיקר כאשר גם מי שמתיימר לגנות את ההרג מאפשר למתנגדי השלום לערוך טקסי זכרון ושבח לרוצח."

"אתה מתכוון לערפאת ולתומכי החמאס והג'יהאד בעזה?"

"לא פחות מאשר לרבין ולחסידי ברוך גולדשטיין בחברון."

"אז לא יהיה שלום?"

"יהיה, כאשר הפלסטינים יכוונו, 'סרור או דרור' – ואם הישראלים יסיקו שהחזקת שטחים יקרה יותר מהחזרתם. מי שמתעקש לבנות בית לאומי במזרח, מקבל 'אוריינט האוז', אבל בסופו של דבר, גם כאן, יוכנסו הכבוד והנקם לכיס. החשבון הקר ינצח את הדם החם."

"זה מצטלם?"

"זה משתלם. בשתי מלים: השלום משתלם."

"ליזה, איפה מקבלים כאן עבודה?"

"מה זאת אומרת? כאן לא לשכת עבודה, כאן לשכת ראש־הממשלה."

"זהו, אז אני במקום הנכון. אני רוצה תפקיד בכיר."

"השתגעת? השתגעת?"

"מה אכפת לי איפה? בצבא, בממשלה, העיקר – בכיר."

"מי אתה?"

"יש לי פתק."

"אתה הנוגן? תקופת הפרוטקציה נגמרה."

"זה פתק משבס."

"אה, באת לבחינה? זה משהו אחר. טוב, שים לב. זו בחינה בעל־פה ועליך להשיב במדויק על כל השאלות. בבחינה שני חלקים. חלק ראשון: אישים בארץ ובעולם. האם אתה מכיר את שבס?"

"כן."

"יפה. עברת את החלק הראשון. עכשיו מגיע החלק הקשה. מוטב שתתרכז ותשיב רק לאחר מחשבה מעמיקה. אם יוותר לך זמן, תוכל להשלים את התשובה בבית."

"באיזה נושא חלק זה של הבחינה?"

"תעסוקה."

"ואז אוכל להיות פקיד או קצין בכיר?"

"כן. מובן?"

"מובן."

"צא לדרך ובהצלחה: מהו צבע החזה של אדום החזה? ■"

مكان الأصل

מפרנקל עד אייזנברג

אמנון אמד

אחרי הטלטלה הגדולה של מס הבורסה, שהתחילה, פחות או יותר, עם ה"אפילו מדעי חנסים היו שרי אוצר יותר טובים ממך" של משה שחל ונגמרה ב"על הדבש ועל העוקץ" בבית של רבין, נראה היה שהשבועות הקרובים לא יספקו נושאים מסעירים בתחום הכלכלי. רצה הגורל הדוקא השבוע, דאוס אקס מכינה, זימנו לנו שני אירועים יוצאי דופן שמכל אחד מהם לחוד ומשניהם ביחד יוכלו ההגיגים הכלכליים להתפרנס בכבוד לפחות עד סוף החודש.

האירוע הראשון הוא המדד הגמד שפירסמה לפני יומיים הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מדד זה היה כליבך נמוך, שכדי למצוא נמוך ממנו היה צריך לחזור לחודש יולי 1993, אבל כמו בכמה דברים אחרים, גם כאן השורה התחתונה לבדה אינה תנאי מספיק להבנת הנקרא. כמו הזוכה האחרון בלוטו, שלקח, כידוע, את כל הקופה כי אחד אלוהנו, שלוש אימהות ו־29 מלכים הכניע יהושע, צריך גם נגיד בנק ישראל להסתגר בסוף השבוע בביתו ולשנן את המספרים שיכריעו בשבוע הבא את גודל המדיניות המוניטרית לחודש מארס. ואלה המספרים הזוכים: מחירי המזון עלו בחודש שעבר בממוצע באחוז אחד. אחזקת הדירה התייקרה ב־1.7 אחוזים ומחירי החינוך, התרבות והבידור עלו ב־1.2 אחוזים. אפשר כמובן להמשיך ולמנות את ההתייקרויות שנירשמו בכל סעיפי המדד, פרט לשניים שירדו בשל סיבות עונתיות: הירקות והפירות וההלבשה וההנעלה.

שמונה העלאות ריבית הנחית עלינו נגיד בנק ישראל בשנה האחרונה והאינפלציה בשלה. ב־12 החודשים האחרונים עלו מחירי הירקות והפירות ב־41 אחוז. סעיף הדיור עלה בתקופה זאת ביותר מ־22 אחוז. שני סעיפים אלה משכו את המדד למעלה ולפחות אחד מהם, זה של הירקות והפירות, הוא זה שגרם להיפוך המגמה ולעלייה הצנועה יחסית שנרשמה במדד בחודש שעבר. בינואר ירדו מחירי הירקות והפירות ב־10.5 אחוז והמדד ללא סעיף זה עלה בחודש שעבר ב־0.8 אחוז. מה יגיד עכשיו הנגיד? שמדיניות הריבית שלו היא זו שהורידה את מחירי העגבניות ב־42 אחוז תוך חודש אחד?

כשהתפרסמה ההודעה על מכירת "שיכון ופיתוח", שלוש שעות בלבד לאחר סיום מרתון הדיונים הדרמטיים בנושא "כימיקלים לישראל", קשה היה להשתחרר מהרושם שאייזנברג הפך למעין פאקימאן ענק העובר וזולל בשיטתיות את כל הנכסים שמהם מתפרקת המדינה

אולם, בניגוד לתרופות פלציבו אחרות, יש למרשם הפלא שרקח נגיד בנק ישראל גם השפעות לוואי, קל וחומר כשמדובר בתרופה שהוזרקה לנו לוורידים במינון יתר. אתמול כבר אפשר היה לשמוע בכמה בדיוק ייקרה הריבית המטורפת את מחירי הדירות ומה היתה השפעתה על מחירי מוצרי התעשיה. עכשיו לא נותר אלא לחכות למופע האקרובטיקה המילולית של פרופ' פרנקל בשבוע הבא, כאשר יצטרך להחליט מה עושים עם הריבית. שלשום הודרו פרנקל להסביר כי הירידות שנרשמו במדד ינואר הן עונתיות וכי המדד שפורסם אינו מצביע על תמונה חד־משמעית. השאלה היא, כמובן, מדוע ירידת מחירי הירקות היא עונתית, אבל עלייתם היא סימן מדאיג להתגברות האינפלציה.

ואולם, לא רק מדד נמוך־וריבית, תרד או לא, היו לנו השבוע. הסיפור הבא נשמע דמיוני אבל למרבה הפלא, כל העובדות בו נכונות. לפני כ־15 שנים יכלו המבקרים בפלצו וקיו בפירנצה להבחין כי חלק מהציור הגדול שצייר ג'ורג'ו וזרי על קירות האולם המרכזי נעלם ממקומו. את החלק החסר הסירו, ברשות רשויות העיר כמובן, אנשיו של איל הנפט ארמנד האמר, בתקווה למצוא מתחתיו את ציורו האבוד של לאונרדו, "הקרב על אנגיארי". רעיון די מטומטם, למען האמת, כי את הקרב על אנגיארי צייר לאונרדו בצבעי שמן ואף אפרסקו אינו יכול להחזיק מעמד על מסד שמנוני. כמה שנים קודם לכן התמודד האמר עם ממשלת איטליה על רכישת קודקס מדריד של לאונרדו. כשהגיע המחיר לגבהים מסוכנים, נסוגו האיטלקים וקודקס מדריד הפך לקודקס האמר. כמחווה של רצון טוב הסכים האמר לפרק את הספר יקר הערך ולהציגו בפירנצה ומכאן ועד לתלישת הקטע מציור הקיר של וזרי בפלצו וקיו היתה כבר הדרך קצרה מאד.

ביום שני השבוע התבקש הממונה על ההגבלים העסקיים לבדוק האם מכירת רבע ממניות "כימיקלים לישראל" יחד עם הזכות לנהל את הקונצרן הגדול במדינה לאיש העסקים שאול אייזנברג עולה בקנה אחד עם החוק שעליו הוא מופקד. לפני רכישת השליטה באוסף המפעלים שלאורך ים המלח שלט כבר אייזנברג, באמצעות "החברה לישראל" שבבעלותו, על עוד שני גופי ענק במשק הישראלי: חברת צים ובתי הזיקוק. יממה אחת לאחר שהודיע הממונה על ההגבלים העסקיים כי מבחינתו עסקת כי"ל חוקית, התברר כי אייזנברג עומד לרכוש נתח נוסף מהמניות שהממשלה זורקת עכשיו לשוק, הפעם רבע ממניות חברת הבניה הממשלתית "שיכון ופיתוח". כשהתפרסמה ההודעה על מכירת "שיכון ופיתוח", שלוש שעות בלבד לאחר סיום מרתון הדיונים הדרמטיים בנושא "כימיקלים לישראל", קשה היה להשתחרר מהרושם שאייזנברג הפך למן פאקימאן ענק העובר וזולל בשיטתיות את כל הנכסים שמהם מתפרקת המדינה.

אם ממשלת איטליה מוותרת על אחד מכתבי היד הנדירים של לאונרדו ואם עיריית פירנצה מאפשרת לחבל באחד מאוצרות האמנות שהופקדו בידה, יכולה גם ממשלת ישראל למכור את אוצר הטבע היחיד שיש לנו לבעל הון זה או אחר. בעוד כמה חודשים, כשיתברר, כמו במקרים של חברת פז והחברה הכלכלית לירושלים, שמדובר במקח טעות, יוכל תמיד אייזנברג לגלות רוחב לב ולאפשר לפועלים שיפוטרו לבוא עם משפחותיהם לאיזה פיקניק בצל הארובות. בתמורה תסכים, אולי, ממשלת ישראל לאפשר לאייזנברג להעביר את ההרודיון לגילה, כדי לגלות סופסוף היכן בדיוק קבור הורדוס. ■

ג'נין צולעת תחילה

הרעיון שהעלתה ישראל אתמול במחסום ארז, לפתח פארקים תעשייתיים באיזור התפר עם הרשות ברצועה ובתוך הגדה המערבית, אם יתממש, ובתקופה הקרובה, הוא בבחינת מהלך בכיוון הנכון

סומי בסוק

ישראל מהלכת על חבל דק מאוד ביחסיה עם הרשות הפלסטינית: מחד, החשש הקבוע מפני פיגועי טרור נוספים, ומאידך המחוייבות והרצון להמשיך בתהליך המדיני. אתמול, במחסום ארז, התירו ראש הממשלה יצחק רבין ושר החוץ שמעון פרס את הסגר על השטחים, אבל רק במידה מסויימת ובה בשעה התחייבו להמשיך בתהליך המדיני, אבל בצעדים מאוד מדודים וזהירים. הפלסטינים, מצדם, דיווחו על המאמצים של שירותי הביטחון שלהם להילחם בטרור של החמאס, הג'יהאד האיסלאמי וחזיתות הסירוב למיניהן. לשני הצדדים ברור כי המצב מורכב ועדין מאוד, וכי הדרך לשלום אמת עוברת דרך הרבה מאוד שדות מוקשים. עוד פיגוע טרור קשה אחד, חס וחלילה, ותהליך השלום יכנס להקפאה עמוקה. ברור כי התקוות וההילולות שלאחר "הסכם העקרונות", מספטמבר 1993, התנפצו במידה רבה מאוד אל מול המציאות הקשה. במקום הדיבורים על שלום אמת, ישראל מדברת היום על הפרדה מוחלטת וגדרות גבוהות. רבין אמר אתמול את הדברים במפורש: עוד 5,000 עובדים מתאילנד, עוד 15־20 אלף עובדים זרים אחרים, והמשק הישראלי יסתדר טוב מאוד בלי עובדים מן השטחים.

הפגישה במחסום ארז אתמול היא הרביעית במספר בין שני הצדדים אחרי הפיגוע בבית־ליד. לפני 15 יום נפגשו רבין וערפאת בקהיר ב"פיסגת הארבעה" (יחד עם חוסני מובארק והמלך חוסיין). לפני שמונה ימים נפגשו השניים בשנית במחסום ארז. ביום ראשון השבוע נפגש פרס עם נביל שעת, בוושינגטון, בכמה מסגרות, כולל במפגש חמשת שרי החוץ בבלייר האוס. האינטנסיביות של המפגשים מוכיחה את הרצינות הרבה ואת המאמצים הרבים ששני הצדדים משקיעים בנסיונות להמשיך במו"מ המדיני, למרות כל הפיגועים, הסגרים והאווירה הקשה שהתפתחה בין שני העמים בחודשים האחרונים.

גם לישראל וגם לפלסטינים ברור כי מפת השלום, אחרי בית־ליד, תהיה שונה לחלוטין. כי רבין, ובעקבותיו ממשלת ישראל, מתכוונים לקחת מקדמי ביטחון הרבה יותר גדולים. תהליך השלום יימשך, אבל לפי קווי מיתאר ולוחות זמנים אחרים. אם לפני הפיגוע בבית־ליד ישראל הסכימה לשחרר, כמחווה, עשר אסירות פלסטיניות עוד לפני צום הרמדאן ויותר מ־1,000 אסירים במהלך הצום ולקראת סיומו, הנושא הזה אינו עומד עוד על שולחן המו"מ בין ישראל לרשות הפלסטינית. אם לפני בית־ליד ישראל הסכימה למעבר חופשי של פלסטינים בין עזה ויריחו, "במעבר הבטוח", ומשם לכל הגדה, הרי היום גם נושא זה אינו קיים יותר על סדר היום שבין שני הצדדים, לתקופת זמן בלתי מוגבלת. אבל הנסיגה העיקרית, ביחסים שבין ישראל והרשות הפלסטינית, מתרחשת בנושא המרכזי העומד על סדר היום בין שני הצדדים: ההיערכות החדשה של ישראל בגדה, או לפי הפלסטינים, יציאת צה"ל מכל מרכזי האוכלוסיה בגדה.

לפי "הסכם העקרונות" ישראל היתה אמורה לצאת מכל הערים בשטחים עד ה־13 ביולי 94'. גל הפיגועים לפני בית־ליד והתנגדות בכירים בצה"ל לנסיגה גורפת הביאו לפיתוחה של תוכנית ישראלית מדורגת: צה"ל אכן ייצא מרכזי כל הערים הלא בעייתיות, כמו ג'נין, בית לחם, רמאללה. צה"ל ייצא חלקית מערים אחרות וישאר בכל הערים הפרובלמטיות במיוחד, כמו חברון. התוכנית הוצגה בפני ערפאת ולא נדחתה על־ידו על הסף. לאחר בית־ליד גם התוכנית המדורגת נגנזה. אתמול הציע ראש הממשלה לפלסטינים תוכנית של "ג'נין צולעת תחילה", כמקסימום הישראלי החדש. ישראל תעביר לרשות הפלסטינית את ניהול החיים המוניציפאליים בג'נין, ורק בג'נין, אבל צה"ל ישאר בעיר, עם כל כוחותיו. כלומר, ג'נין לא תראה לובשי מדים (שוטרים) פלסטינים, בניגוד, למשל, ליריחו. ערפאת, לדברי ראש הממשלה, דחה את הרעיון.

"המשחק" הישראלי פלסטיני, כאמור, עדין ורגיש מאוד. ההתפתחויות המדיניות תלויות בהתפתחויות הביטחוניות. גם ארה"ב, מדינות־ערב, האיחוד האירופי, רוסיה ואחרים, מבינים את צורכי הביטחון של ישראל. מאידך, גם ישראל מבינה כי אינה יכולה להרעיב את הפלסטינים עד מוות. וסיפור הדלק הנגמר השבוע ברצועה תוך 48 שעות הדליק את הנורות האדומות גם במשרד ראש הממשלה. ברור כי אם בחודשים הקרובים העולם, ישראל, הערבים, לא ייחלצו לעזרת עזה במסיביות ואם ברצועה לא תתרחש מהפכה כלכלית של ממש, האיזור יהפוך שוב לחבית אבק שריפה, העלולה להרוס את כל תהליך ההפשרה שבין ישראל והעולם הערבי. הרעיון שהעלתה ישראל אתמול במחסום ארז, לפתח פארקים תעשייתיים באיזור התפר עם הרשות ברצועה ובתוך הגדה המערבית, אם יתממש, ובתקופה הקרובה, הוא בבחינת מהלך בכיוון הנכון.

ההתפתחויות עם הפלסטינים יושפעו גם ממהלכים בערוצי השלום האחרים במזרח התיכון. מבחינה זו השבוע האחרון היה רחוק מלהיות טוב במסלול הישראלי־מצרי, המתנדנד לאיתותי התמ, ובערוץ הישראלי־סורי, הממשיך לדשדש במקום, במקום לשמש כמנוף גם לערוץ הישראלי־פלסטיני. הבשורה הטובה האמיתית היחידה היתה בערוץ הישראלי־ירדני. אין ספק כי עם יציאתו של פרופסור שמעון שמיר לרבת עמון ובואו של מרואן מועשר לתל־אביב, היחסים בין ישראל וירדן יעלו מדרגה. ■

מה היא תציע לקיבוצניק

רן הלוי

היגל, הפילוסוף הגרמני מהמאה הקודמת, המציא את המושג "רוח הזמן" ("Zeit Geist"), המעניק לכל תקופה את הקשרה ומשמעותה בתהליך ההיסטורי – מעבר לבליל הסמיך של אירועים ועובדות המתרחשים בה. לפי "תורה" זו, אם קורה משהו המנוגד לרוח תקופתו הרי מדובר פשוט ב"עבודה שגויה", שהיא כבחינת תאונה או טעות של ההיסטוריה.

ידיעה שהופיעה ב"דבר" בתחילת השבוע בתחתיתו תחת הכותרת "מזכירות התק"ם החליטה לא להצטרף להסתדרות", מתאימה כנראה לרוח־הזמן; מבחינה עובדתית היתה הידיעה, שדומות לה הופיעו אותו יום ברוב העיתונים, פשוט לא נכונה. אבל, אף כי הנוגעים בדבר בתק"ם העמידו על כך את כל העיתונים, ומסרו כי למעשה החליטה המזכירות לוועדה התנועתית העוסקת בחברות התק"ם בהסתדרות החדשה להמשיך במו"מ עם ראשיה על תנאי החברות, עד היום לא פורסם התיקון אף לא בעיתון אחד. נראה שהידיעה השגויה שיקפה נאמנה את רוח התקופה, לפחות כפי שמבינים אותה העוסקים בכיסוי הנושא בעיתונות, ולכן לא נמצא מקום לתיקון הדקיק מעל דפיה.

רובה של הידיעה הוקדש לדבריו של שר החקלאות, יעקב צור, בדיון שנערך ביום א' במזכירות התק"ם. "ההסתדרות הסירה מעל עצמה את כל המסרים שהובילה בעבר", אמר צור, "ולכן אין עניין לתנועה להיות חברה בה. לאחר שקילפה מעל עצמה בשנה האחרונה כל אידיאולוגיה, צפוי שייכשל גם נסיונה של ההסתדרות־תחת־רמון להפוך לפדרציה של איגודים מקצועיים". צור הציע איפוא למזכירות לא להצטרף לפי שעה להסתדרות, אך לשמור על כל האפשרויות פתוחות עד למועד האחרון לתשלום דמי חבר. עד כאן משקפת הידיעה נכונה דברים שאמר השר באותה הזדמנות. הטעות היא רק בשני משפטים שנספחו להם: "בסיום הדיון אימצה המזכירות החלטה בנוסח דומה. לפיכך לא יעבירו חברי הקיבוצים בשלב זה דמי חבר להסתדרות".

יגאל צחור (רביבים), מרכז הוועדה הפוליטית בתק"ם, מעמיד דברים על דיוקם: "כל עוד לא חל שינוי ואיש מהקיבוצים או חבריהם לא הודיע על עזיבת ההסתדרות – כולם חברים". באשר לתשלום דמי חבר – או אם לדייק, מס הארגון – הקיבוצים עדיין לא נתבקשו לשלם דבר. זאת, כיוון שטרם סוכם הדיון על משמעות חברותם של התנועה או הקיבוצים בהסתדרות, על דרכי התשלום וגובהו ועל סל השירותים שבהם הוא יזכה אותם. עד היום נחתם רק הסכם בין ההסתדרות לארגוני המעסיקים, לפיו יגבו ויעבירו (המעסיקים) את מס הארגון להסתדרות מחבריה המועסקים כשכירים. הסכם זה אינו נוגע לרוב רובם של חברי הקיבוצים, העובדים עדיין בקיבוצם, ומעמדם לעניין זה הוא כשל עצמאי. כרגע אין דפוס קיים לממש את חברותם של עצמאים בהסתדרות מבחינת תשלום דמי חבר.

מזה שלושה חודשים יושבת ועדה משותפת לתק"ם, לקיבוץ הארצי ולהנהגת ההסתדרות, הדנה בדפוסי הזיקה בין התנועות, הקיבוצים וחבריהם – להסתדרות. הוועדה עוסקת בשלושה היבטים של השאלה: ראשית, מהי ההסתדרות החדשה ומהם עקרונותיה? שנית, בשאלה המבנית: כיצד ישתלבו הקיבוץ וחבריו כארגון זה? ושלישית, שאלת התכל'ס: מה יהיה גובה דמי החבר ולעומתו מהו סל השירותים ההסתדרותי לקיבוצים ולתנועות. לאחרונה גיבשה הוועדה מסמך כללי, המקובל על ראשי ההסתדרות, ונייר זה הוא שנדון השבוע במזכירות התק"ם. כאמור, ההחלטה היחידה שהתקבלה בדיון זה היתה הנחיה לוועדה להוסיף ולנהל לפי קווי אותו מסמך את המגעים עם ההסתדרות.

המסמך קבע שלתנועה הקיבוצית יש עניין להוסיף ולהשתייך להסתדרות, ככל שהיא מוסיפה לקיים בה מרכיבים של תנועה חברתית ושומרת על המושג העמום של "כלליות". "אם כל מה שיישאר מן ההסתדרות הוא פדרציה של איגודים לצורך שמירה על האינטרסים המקצועיים של השכירים החברים בהם", אומר צחור, "קשה לראות איזה עניין יש לקיבוצניק, שעל־פי רוב אינו שכיר, להשתייך אליה. המרכיבים החברתיים וכלליות ההסתדרות הם עניין המחייב הכרעה. לפי שעה הוא מעורפל למדי, כיוון שטרם גובשו מהותה ותכניה של "ההסתדרות החדשה". זה ייבחן בשאלות כמו אחריות ההסתדרות לנוער העובד, נעמת, שירותים חברתיים וחינוכיים". לכן סוכם שהתק"ם משתייכת להסתדרות לפי שעה, והיבטים אלה ייבחנו שוב ב־96'.

"הרעיון שמפיץ רמון, על "חברים בני חורין לפי הכרעת מצפונם", אולי נמכר טוב בהצהרות, אבל בשטח אין לו כיסוי לפי שעה. במידה ויש הצטרפות להסתדרות כיום, היא נעשית על בסיס קולקטיבי: ועדים, ארגונים", אומרת נגה בוטנסקי מבית השיטה, חברת הנהגת ההסתדרות

נגה בוטנסקי מבית השיטה, חברת הנהגת ההסתדרות (לשעבר "הוועדה המרכזת") אינה אוהבת את נוסח ההתניה המשתמע מן הדברים, ומעדיפה לומר שיש לתנועה הקיבוצית עניין להישאר בתוך ההסתדרות ולהיאבק על תכניה. "אם הקיבוץ לא יהיה בהסתדרות, בוודאי שהיא לא תוכל להיות תנועה חברתית 'כללית' וגדולה. גם ראשי 'ההסתדרות החדשה' מתחבטים ומורשים בנושא זה, ולדעתי נוכל להשפיע על עיצוב דמות ההסתדרות מבפנים".

צור: לשמור על אפשרויות פתוחות. צילום: תמר מצפי

בוטנסקי: נוכל להשפיע על עיצוב ההסתדרות מבפנים

יצחק בן אהרון הציע לא מכבר מעל דפי שבועון התק"ם, "קיבוץ", לפרוש ולהקים תנועה חברתית גדולה מחוץ להסתדרות־בהנהגת־רמון, שנתרוקנה, לדבריו, מתוכן. זה לא נראה לך?

בוטנסקי: "הייתי שמחה להיות שותפה להתלהבות ולחזון שלו. אבל, לצערי, איני רואה מסביב את השותפים לתנועה חדשה כזאת, וגם לא את האנרגיה והאנשים בתוך הקיבוץ שירימו את השליחות הזאת".

מה התנאים שחשוב לך שיישמרו בהסתדרות?

"חשוב שהיא תוסיף להוות צלע משמעותית במשולש ממשלה־מעסיקים־עובדים: שתהיה לה עוצמה בקביעת שכרם ותנאיהם; ושתעמיד את עצמה לשירות עניינים חברתיים נוספים. למשל, כלליות הנוער העובד, שיוסיף להיות כתובת גם לנערים עובדים: לקיבוץ יכול להיות בזה חלק חשוב, אבל גם זה מותנה בכך שיהיו בו אנשים שיתמסרו לכך".

שאלה מעניינת לא פחות היא, מי בעצם אמור להיות חבר בהסתדרות? החבר כפרט, על פי הכרעתו (וכיסו) האישי? הקיבוץ? התנועה?

בעיתונות כבר נמצא ביטוי לרעיון של חברות על בסיס אישי או כהחלטה של כל קיבוץ בנפרד, אך יתכן שזהו עוד מקרה של החדרי לב כהשראת "רוח הזמן". מדברי צחור ובוטנסקי עולה, שידיעות כאלה לא התבססו בדיוני הוועדה העוסקת בכך, וגם לא בדיון במזכירות התק"ם.

"כיום טבעי הדבר שיימצאו ברוב הקיבוצים תומכים לכל שינוי שמשתמעת ממנו נסיגה מאמירה או עשייה מחייבת של התנועה", אומרת בוטנסקי. "מצד שני, בהנחה שיש עניין בהמשך הזיקה להסתדרות, לא נראה לי שאפשר בכלל לתת תוכן כלשהו לחברות הקיבוצניק בה על בסיס אישי. מה היא תוכל להציע לו? השירותים שההסתדרות עשויה לספק לא מתאימים לחבר הבודד, והוא גם אינו מורגל עדיין לרעיון שהוא ישלם מכיסו הפרטי דמי חבר תמורת שירותים מהסוג הזה: תרבות, חינוך, חברה – אלה עדיין נתפסים בקיבוץ כשירותים ציבוריים.

"הנסיון הקצר, מאז המהפך במאי אשתקד, מלמד שגם מחוץ לקיבוץ אין הצטרפות של בודדים להסתדרות. הרעיון שמפיץ רמון, על 'חברים בני חורין לפי הכרעת מצפונם', אולי נמכר טוב בהצהרות, אבל בשטח אין לו כיסוי לפי שעה. במידה ויש הצטרפות להסתדרות כיום, היא נעשית על בסיס קולקטיבי: ועדים, ארגונים".

נשארת, איפוא השאלה הפרוזאית: מה יהיה גובה דמי החבר שישלמו הקיבוצים בשביל חבריהם להסתדרות וכן מהו סל השירותים שתספק ההסתדרות לקיבוץ הבודד ולתנועות. על כך מתנהל, כאמור, מו"מ בין הצדדים, ומטבע הדברים כאן יפלו ההכרעות המהותיות הראשונות. לדברי יגאל צחור, עד יוני השנה ייקבעו ההסדרים לתשלום מס ארגון בידי עצמאיים, מה שמחייב את הוועדה הפוליטית ללוחות־זמנים דחוקים: הוא מקווה שדיוני הוועדה המשותפת העוסקת בנושא יבשילו בקצב שיאפשר קבלת החלטה עקרונית בישיבה הבאה של מזכירות התנועה (עוד כחודש). "לאחר מכן נקיים בקיבוצים דיונים על מהות ההסתדרות וחברותנו בה, ובמאי יובא העניין לאישור במרכז התק"ם". ■

גיאוגרפיה של העוני

מקבלי השכר הנמוך במדינה הם תושבי היישובים הערביים, והעניים ביותר מביניהם הם תושבי היישובים הבדווים בגליל. בראש טבלת העושר עומדת סביון, שתושביה משתכרים פי שישה מתושבי הכפר ג'סר א־זרקא, שנמצא בתחתית הסולם

אפרים דוידי

במדינת ישראל עדיף להיות גבר, אשכנזי ותושב פרבר יוקרתי בגוש דן, מאשר להיות עובדת ערביה, תושבת כפר בדווי בצפון. השכר הממוצע שמשתכר עובד משכונת סביון שליד תל־אביב גדול פי שישה מהשכר החודשי הממוצע שמשתכר עובד מהכפר ג'סר א־זרקא שליד הכביש המהיר חיפה־תל אביב. על כך אנו למדים ב"גיאוגרפיה של העוני" ששרטט יו"ר האגף לביטחון סוציאלי בהסתדרות, אהוד פאפוריש, על בסיס נתונים שפורסמו על־ידי המוסד לביטוח לאומי ושמתייחסים להתפלגות השכר ברמה הארצית.

נתונים אלה מתייחסים לשנת 1992 (הנתונים המעודכנים ביותר שפורסמו עד כה). השכר החודשי של שכיר בסביון באותה שנה היה כ־7,300 שקל, ואילו שכרו של שכיר המתגורר כ־70 ק"מ צפונה, בכפר ג'סר א־זרקא, היה כ־1,200 שקל. הנתונים משקללים את החישוב של השכר החודשי ומספר חודשי העבודה בפועל. לאבטלה השפעה ניכרת על השכר החודשי הממוצע של עובדי סביון וג'סר א־זרקא, שכן בסביון השכירים מועסקים כל השנה, ואילו בג'סר א־זרקא, שם שיעורי אבטלה גבוהים ביותר, מועסקים חלק מהעובדים רק בחלק מהשנה. אילו היינו מנטרלים נתון זה (חישוב שנתי של השכר) ומחשבים על־פי חודש, הפער לא היה קטן, אלא גדל: השכר הממוצע לחודש לשכיר בסביון היה כ־8,700 שקל ושל שכיר בג'סר א־זרקא כ־1,700 שקל.

השכנים של תושבי ג'סר א־זרקא, עובדי אור־עקיבא, הם בתחתית סולם השכר ביישובים היהודיים: 2,300 שקל לחודש. עובד מאור־עקיבא משתכר בממוצע כ־30 אחוז יותר מאשר עובד מהיישוב הערבי השכן, אבל הוא עדיין רחוק מאוד מהעובד השכיר מסביון. כי השכיר מסביון משתכר כמעט פי ארבעה מהשכיר מאור־עקיבא, ולא הזכרנו את קיסריה (הגובלת בג'סר א־זרקא בדרום ועם אור־עקיבא במערב), כי בסטטיסטיקות הרשמיות נכללו רק יישובים שבהם 2,000 תושבים ויותר. הכללת קיסריה בנתונים על הכנסות משכר היתה ללא ספק מגדילה את הפרשים בשכר.

היישובים בעלי השכר הגבוה הם כולם יישובים יהודיים, שבהם מתגוררים אנשי שכבות הביניים ובעלי ההון. על־פי נתוני הביטוח הלאומי מובילה סביון ב"טבלת העושר". אחריה רמת אפעל (שכר ממוצע כ־6,700 שקל) ובמקום השלישי עומר שליד באר־שבע (שכר כממוצע של כ־6,600 שקל). את המקום הרביעי עד השמיני ביישובים העשירים תופסים להבים (5,800 שקל), כוכב יאיר (5,700 שקל), מיתר (5,400 שקל), רמת השרון (5,300 שקל), מכבים ורעות (4,900 שקל). אילו היינו כוללים את ההתנחלויות הישראליות בשטחים ברשימת היישובים העשירים היינו צריכים להוסיף אליה את אלקנה (כ־4,800 שקל).

כל היישובים בעלי השכר הנמוך הם במגזר הערבי. היישוב שתושביו הם בעלי השכר הנמוך ביותר במדינה הוא ג'סר א־זרקא. אחריו באים זרזיר, טובא זנגריה, כאוכב, פרדיס, ג'דיידה־מאכר ושבלי. בכפרים אלה נע השכר החודשי הממוצע של העובד בין 2,017 ל־2,080 שקל. את רשימת היישובים הערביים העניים סוגרים ביר אל מכסור, זמר וטמרה שבגליל, שהשכר בהם נע בין 2,111 ל־2,164 שקל לחודש.

ביישוב העני ביותר במגזר היהודי, אור־עקיבא, משתכר העובד כמו העובדים בעלי השכר הבינוני ביישובים הערביים. אחרי אור־עקיבא צועדות עיירות הפיתוח נתיבות (2,370 שקל), חצור הגלילית (2,460 שקל), אופקים (2,470 שקל), אור־יהודה (2,480 שקל), שלומי (2,500 שקל) ושדרות (2,530 שקל).

רשימת היישובים הערביים ה"עשירים" ממחישה את הפער בין המגזר הערבי למגזר היהודי. בראש הרשימה עומדים היישובים הדרוזים והצ'רקסים עוספיה (2,930 שקל), ג'וליס (2,920 שקל) וכפר כמא (2,910 שקל). אחריהם באים סג'ור (2,890 שקל), ראמה (2,850 שקל), חרפיש (2,830 שקל), מג'אר (2,800 שקל), מעיליא (2,720 שקל), עילבון (2,710 שקל) ובית־ג'אן (2,700 שקל).

"השכר החודשי בעוספיה, בראש סולם היישובים הערביים, נמוך בשני־שליש מאשר בסביון. השכר בג'סר א־זרקא נמוך בכ־81 אחוז מאשר בסביון וב־43 אחוז מאשר בעוספיה. השכר החודשי בתחתית הסולם ביישובים הערביים נמוך ב־13 אחוז מאשר בתחתית הסולם ביישובים היהודיים", אומר פאפוריש.

גם במגזר הערבי קיימת התפלגות עדתית בין עשירים לעניים. פאפוריש: "כל היישובים בראש הסולם נמצאים בצפון הארץ, שבו מרוכזים 60 אחוז מהיישובים הערביים. שני היישובים שבתחתית הסולם נמצאים באיזור החוף ואחד במשולש. כל היישובים בראש הסולם הם דרוזיים, נוצריים או מעורבים. היישוב המוסלמי הראשון במעלה הסולם הוא בשלב ה־11: כפר קרע שבמשולש. היישובים המוסלמים הבאים נמצאים בשלבים 18 עד 24, שלושה בגליל ואחד במשולש. כל השאר הם יישובים בעלי אוכלוסיה דרוזית, נוצרית או מעורבת". היישובים הערביים העניים ביותר הם יישובים בדווים בגליל.

בהתפלגות השכר ביישובים עצמם יש כמה הפתעות. עוספיה שעל הר הכרמל הוא, כאמור, היישוב הערבי העשיר ביותר במדינה. אבל גם ביישוב "העשיר" הזה מגיע שיעור מקבלי שכר המינימום לכ־45 אחוז מכלל העובדים. שיעור מקבלי שכר המינימום בתשעת היישובים הערביים "העשירים" נע בין 32 אחוז ל־40 אחוז מכלל העובדים. ואילו שיעור מקבלי שכר המינימום או פחות ממנו ביישובים הערביים העניים נע בין 47 אחוז ל־54 אחוז. בסך הכל משתכרים כ־43 אחוז מהשכירים הערביים שכר מינימום, לעומת כ־36 אחוז במגזר היהודי.

גם נתוני השכר של העובדים היהודים והערבים ביישובים העירוניים מצביעים על פער גדול בין שני המגזרים. השכר החודשי הממוצע במגזר העירוני הערבי נמוך בכ־32 אחוז מזה שביישובים העירוניים היהודיים. להגדלת הפער בשכר תורמת גם האבטלה, שכן מספר חודשי העבודה בשנה ביישובים הערביים נמוך מזה שביישובים היהודיים.

בהסתכלות כלל־ארצית אומר פאפוריש, כי "היישובים שתושביהם נמצאים בראש סולם השכר במדינת ישראל מתרכזים מזרחה לתל־אביב וביישובי הלוויין של באר־שבע. קבוצה נוספת נמצאת סביב הקו הירוק, משני צידיו: מכבים, רעות, כוכב יאיר ואלקנה". בארבעה יישובים אלה מספר המועסקים בכוחות הביטחון הוא גבוה במיוחד. לשלושה היישובים שבראש הטבלה של היישובים הערביים העשירים – עוספיה, ג'וליס וכפר כמא – מאפיין דומה: אחוז גבוה מקרב השכירים מקבלים את שכרם ממערכת הביטחון. ■

مكان الأصل

אין לנו תשובה לכל תרחיש אפשרי

"האיראנים מצטיידים במטוסי־קרב ארוכי טווח ובטילי קרקע־קרקע בטווחים יותר ארוכים ממה שהם זקוקים במלחמה מול האויבים השכנים, טווחים המגיעים לישראל. באיראן ניכרת גם מגמה רצינית מאוד בתחום הגרעין. האיום האיראני הוא לא מיידי, אבל אם לא נכין עצמנו כבר עתה, אנו עלולים למצוא עצמנו עם מחסור בתשובות מספקות בעתיד" – דוד עברי, מנכ"ל משרד הביטחון

און לוי

בשבועות האחרונים הוזכר שמו של מנכ"ל משרד הביטחון דוד עברי בקשר לפיטוריו של יו"ר דירקטוריון תע"ש דן שומרון, שטען שעברי עשה הכל כדי לסלקו מתפקידו. עברי דוחה את הטענות ומעדיף להתייחס לנושאים אחרים. אבל ניתן להוסיף, שלמרות מערכת היחסים הקשה בינו לבין שומרון וחוסר ההערכה שהוא רוחש לו הוא מצטער על הדרך שבה אולץ שומרון לפרוש.

היכן אנו עומדים היום בנושא בקרת הנשק?

במפגש תוניס לפני שבועות אחדים היו כמה החלטות מאוד משמעותיות בתחום בניית האמון. בין היתר, הוחלט על קיום תרגיל ימי ליד חופי תוניס. את התרגיל מובילה קנדה ומטרתו להמחיש כיצד מדינות אזוריות יכולות לסייע בעת תקרית בים. זה יהיה תרגיל משולב של כוחות ימיים אזוריים. בחודש שעבר היה מפגש תיאום ראשוני בהשתתפות קצינים מ־14 מדינות. התרגיל עצמו יערך במאי הקרוב ויטלו בו חלק מצרים, סעודיה, קטאר, עומן, בחריין, אלג'יריה, תוניסיה, מרוקו.

במקביל הוחלט על הקמתם של מרכזים לביטחון אזורי. המשרד הראשי יהיה בירדן ושניים נוספים יהיו בתוניס ובקטאר. במרכזים אלה יועבר מידע שימנע קונפליקטים בלתי רצויים ובלתי מכוונים מראש. למשל, אם תתרחש תקרית בים במקום מסויים וידעו מראש על תנועת הכוחות, הדבר ימנע פריצת מתיחות בלתי מתוכננת באיזור. באפריל יהיה כינוס ראשון בנושא. למרכזים יודיעו מראש גם תרגילים גדולים של מדינות ויימסרו נתונים כלליים על התקציב הביטחוני.

בימים אלה אנחנו עובדים על מסמך הצהרת כוונות לשלום. העבודה עדיין לא הסתיימה, בעיקר בשל הדרישה המצרית מישראל לדווח על הנשק הגרעיני המצוי ברשותה. נושא שכבר הוחל ביישומו הוא הקמת מרכזי תקשורת. הוקם כבר מרכז אחד בהאג והוא ישמש אותנו ומניה להעברת תשדורות בנושאי בקרת הנשק והביטחון האזורי. שש מדינות כבר הצטרפו למרכז: מצרים, ירדן, ישראל, תוניס, סעודיה והפלסטינים.

האווירה בשיחות טובה?

לעתים יש קונפליקטים כמו אלה שהיו באחרונה בנושא הנשק הגרעיני, אבל האווירה בדרך־כלל טובה מאד. יש מדינות שבעקרון אינן מנסות להתקרב, כמו סעודיה. ולמרות זאת הנושאים הקשורים עם הסעודים היו טובים יותר מאלה שהיו איתם במפגש בקטאר. יש יותר ויותר מגעים והיכרויות אישיות.

עד כמה המצב עונה על הציפיות שלך לפני תחילת השיחות?

בצד הערבי יש הטוענים שאנחנו מתקדמים מהר מדי. אני הייתי רוצה להתקדם בבניית אימון יותר ויותר מהר.

מהי תשובתך לדרישה המצרית שישראל תחתום על האמנה לבקרת נשק גרעיני?

הנושא לא קשור לבקרת הנשק. אנחנו לא נצטרף לאמנה כל עוד אין שלום במזרח התיכון וכל עוד קיימים איומים עלינו, לא רק איומים גרעיניים. איראן, למשל, מאיימת עלינו כל יום גם דרך גבול לבנון. אי־אפשר לעסוק בנושאים של פירוק נשק כל עוד אין שלום אמיתי. כך, למשל, עד שלא יהיה פירוק כימי באיזור כולו לא נוכל לקחת חלק פעיל בנושא פירוק הנשק. אנחנו לא יכולים לחשוף את היכולות שלנו, גם לא למדינות שיש לנו שלום איתן.

כיצד אתה מעריך את האיום האיראני והעיראקי?

האיום האיראני הוא קודם־כל בהצהרות המימשל שם, שאין מקום לישראל במזרח התיכון וצריך להשמיד אותה. האיראנים מצטיידים באמצעי לחימה רבים, בין היתר, במטוסי־קרב ארוכי־טווח, טילי קרקע־קרקע בטווחים יותר ארוכים ממה שהם זקוקים במלחמה מול האויבים השכנים, טווחים שמגיעים לישראל. בנוסף לכך, ניכרת באיראן מגמה רצינית מאוד בתחום הגרעין והנשק הבלתי קונבנציונלי, החל מבניית תשתיות טכנולוגיות ומדעיות של מתקני גרעין. האיום האיראני הוא לא מיידי, אבל אם לא נכין עצמנו כבר עתה, אנו עלולים למצוא עצמנו עם חוסר תשובות מספקות בטווח הבינוני או הארוך.

עברי. העניין שלי הוא איך להחזיק את תע"ש ולא לפתור את בעיותיו האישיות של מישהו

במיגבלות הקיימות, אנחנו נערכים ובמקביל עושים מאמצים בינלאומיים לנסות ולמנוע מהאיראנים להשיג טכנולוגיות וכושר, כאשר האינטרסים העיסקיים של חלק מהמדינות יוצרים מצבים המאפשרים לאיראנים לקדם את הנושא הגרעיני.

יש לישראל תשובה לאיום האיראני והעיראקי?

אין תשובה חד־משמעית לשאלה זו. יש לנו הרבה מאד תשובות, אבל לדעתי הן לא עונות על כל תרחיש אפשרי, כי יש מקרים שבהם אי־אפשר לתת הגנה של מאה אחוז. אילו תקציב הביטחון היה גדול יותר היינו יכולים לתת פתרונות טובים יותר. כרגע יש עלינו לחץ תקציבי כבד ומקשה מאד.

האם זה משום שמשרד הביטחון מתקשה לעמוד מול האוצר בעידן של שלום?

אם היינו בעידן של שלום היינו במצב אחר לגמרי, אבל אפילו השכנות שיושבות על־יד שולחן המו"מ, כמו סוריה, עדיין לא הפסיקו את מירוץ החימוש. המזרח התיכון הוא עדיין אחד הקליינטים הטובים ביותר לחימוש קונבנציונלי ואחר. לא סתם יש מדינות שרוצות לעשות ההביליטציה לעיראק – היא מהווה שוק טוב מאוד. כל עוד יש איומים, כמו טילי הקרקע־קרקע, שלא מחייבים גבול משותף עם ישראל, מערכת הביטחון זקוקה להרבה כסף.

תהליך השלום גם הוא עולה הרבה כסף: בניית גדר סביב רצועת עזה ושינוי מיקומם של מחנות בגדה עולים כסף. המעבר לשלום יקר מאד, ומישהו צריך לשלם אותו. אנחנו גם צריכים להיות מספיק חזקים כדי שלא יהיה פיתוי לאחת מדינות האיזור להפסיק את תהליך השלום.

האוצר עומד בהתחייבויותיו כלפי משרד הביטחון?

כל אחד חושב שהוא עומד בהתחייבויות שלו. אבל יש התמודדות רצינית מאד בין האוצר למערכת הביטחון מכיוון שהקונפליקט ביניהם מובנה. מאז תהליך השלום, יש נטיה בציבור להעדיף את הכלכלה על הביטחון. האוצר מנצל גם את זה, ומבחינתו הוא צודק. האוצר רוצה להרוויח יותר לרווחה ולעסקים והאזרחים במדינת ישראל מאשר לביטחון. אנחנו חושבים שמערכת הביטחון חייבת לעמוד על המשמר ולשמור את עוצמתה של ישראל.

נראה שהמגעים עם האמריקאים נוחים יותר מאלה שעם האוצר הישראלי.

באופן כללי, יותר קל לנו להסביר את מצבה האסטרטגי־ביטחוני של מדינת ישראל בפני חלק גדול מהאמריקאים שאנחנו עובדים איתם מאשר לאוצר הישראלי.

האמריקאים לא שואלים מדוע עליהם לעמוד על רמת תקציב הסיוע כשבישראל מקצצים בביטחון?

מדי פעם השאלה הזאת עולה. אבל מכיוון שבארבע־חמש השנים האחרונות נשמר תקציב הביטחון הישראלי, זה לא טיעון רציני. הדרישות של האמריקאים הן אחרות, למשל, שימוש בנשק שלהם לדיכוי האינתיפאדה.

בספטמבר האחרון קיבלנו אישור מהאמריקאים שהתקציב יישמר עד לסוף 1996. בגלל הבחירות ב־96', הם לא יכולים לדבר איתנו על תקציבים מעבר לשנה זו.

במה יעלה לנו מימוש השלב השני של הסכמי הביניים עם הפלסטינים?

אני לא יודע עדיין, מכיוון שאין עוד תוכנית מאושרת ומפורטת. ישנן הערכות שונות, החל ממיליארד ש"ח.

כיצד מתקדם פרוייקט ה"חץ"?

סיימנו סידרה של ניסויים מוצלחת ובתקופה הקרובה אמור להיות ניסוי נוסף. העיכובים כרגע אינם בגלל החץ עצמו אלא בגלל עניינים לוגיסטיים. הבעיה העיקרית של ה"חץ" היא תקציבית, בגלל זה אנחנו עושים את המינימום ההכרחי ולא את המקסימום האפשרי.

איך האמריקאים רואים את המשך הפיתוח?

מזכיר ההגנה האמריקאי ויליאם פרי אמר בביקורו האחרון שהפרוייקט במצב הרבה יותר טוב ממה שידע וחשב. הוא היה מאד שמח אילו היינו מתקדמים יותר מהר. אף אחד לא רואה ב"חץ" תחליף למערכות אמריקאיות, אבל כולם רואים בו מערכת הרבה יותר מתקדמת שתוכל לתת פתרון

(המשך בעמוד הבא)

דרזדן: וידוא הריגה, לא רצח

טדי פרויס

מאז סוף שנת 1944 תבעו הסובייטים מבעלות הברית להעתיק את האופנסיבה האווירית שלהם לדרום מזרח גרמניה.

באמצע דצמבר פתחו הגרמנים במיתקפת הנגד האחרונה שלהם בחזית המערבית (בהרי הארדנים). הם הפתיעו את הבריטים והאמריקאים, שלא האמינו כי בידי הוורמכט נותרו מספיק כוחות חי"ר ושריון לפתוח במיתקפה רבת היקף. הם הצליחו לחדור בתוך קטעי החזית וכמה דיוויזיות ניתקו מבסיסיהן בצרפת. היה זה בשיא החורף ומחמת מזג האוויר, לא יכלו מעצמות הברית להפעיל את מטוסיהן שבהם היה להם יתרון של 1:5. הגרמנים הפיקו את המקסימום מהקירקוע של המטוסים, שהיקנה לשריוניהם חופש תנועה.

לנוכח הפריצה של הגרמנים פנו מעצמות הברית אל סטאלין, וביקשו כי יקדים במיתקפת החורף של כוחותיו, שנועדה רק לסוף ינואר 1945. היא נפתחה. הצבא האדום פרץ בחזית רחבה בצפון (בפולניה ופרוסיה המזרחית, בכיוון ברלין) והוסיף זרוע חזקה נוספת בדרום – באוסטריה וסקסוניה, וכיוונה דרזדן. מאחר שהגרמנים לחמו עתה על אדמתם, הם התנגדו בנחישות כפולה ומכופלת. התנגדותם העזה היא שהביאה את הסובייטים לתבוע מכות אוויריות במרחב זה.

דרזדן עיר פרוזות

לבד מהתקפה אווירית אחת של 30 מטוסי ליברייטור (כבדים) אמריקאים באוקטובר 1944, הפצצה של מה בכך

בתקופת הנאציזם הוציאו עצמם הגרמנים מתחומי כל קודקס אנושי והסירו מעל עצמם את מעט ההגנה שמטריית התקנות והאמנות הבין־לאומיות מעניקות לנלחמים. הגרמנים יותר מכל אומה אחרת עשו לאפס את הכללים שנועדו למנוע טרגדיות כמו בדרזדן. לכן אין הפצצתה בבחינת "עין תחת עין"

במושגי הזמן ההוא, לא הטרידה דרזדן בהרעשות. בעיר פעלו כמה מפעלים חרושתיים, בין היתר שלוחים של יצרני האופטיקה "צייס", ובסביבתה בית זיקוק לנפט סינטטי (פחם עופרי־לדלק נוזלי) אבל בהשוואה לערי חבל הרוהר היתה התעשיה בדרזדן בבחינת בת־מלאכה. בהתקפה האמורה נהרגו 435 איש, רבים מהם עובדי כפייה צרפתים ושבויים בריטים. מכיוון שבחודשים לאחר מכן לא הופיעו שום מטוסים בשמי העיר, החליטו התושבים שההפצצה לא היתה אלא טעות בניווט. מאות אלפי פליטים המשיכו לזרום לעיר (משלזיה) ומניין תושביה, שהיה 630,000 בראשית המלחמה, הוכפל ויותר.

כל אותו זמן המשיכו מפקדי להקות המפציצים, מרשל אוויר האריס של הבריטים וגנראל ספאץ של האמריקאים, לעבד תוכניות הפצצה נגד דרום מזרח גרמניה, כפי שהרוסים ביקשו. במקביל, מפקד כוחות הברית באירופה, הגנראל אייזנהאואר, הכין תוכנית למיתקפה קשתית במטרה להתחבר לחילות הצלע של הצבא האדום בעמק הדנובה, ולבתר בכך את גרמניה לשתיים. הוא התקשר ישירות עם סטאלין ("ללא ידיעתי וידיעת הממונים עליו בוושינגטון", צ'רצ'יל) הודיע לו על כוונותיו. סטאלין צהל.

הפצצה נוספת על בירת סקסוניה, הפעם של 400 ליברייטורים ב־16 בינואר (שישה מהם הופלו בידי מטוסי הסילון "מסרשמיט 262" של הגרמנים), היתה סימן כי ההפצצות באוקטובר לא היתה טעות. בכל זאת, לנוכח הלחץ בחזיתות הקדמיות, הוציאו הגרמנים את רוב סוללות התותחים הנגד־אוויריים (327 כבדות ו־110 קלות) מהעיר ומראשית פברואר היא נותרה כמעט ללא הגנה. כשבועיים לאחר מכן נפגשו רוזוולט, צ'רצ'יל וסטאלין לפיסגתם האחרונה (יאלטה) עם ראשי המטות שלהם, כולל מפקדי האוויריה. ההכנות לקראת המתקפות האוויריות הבאות נעשו מלונדון ויאלטה במשותף: שלושת הגדולים ועוזריהם החליטו על התקפות רבות היקף על לייפציג, דרזדן, קמניץ, ברסלאו ועוד, תוך מתן עדיפות להריסתם של בתי־זיקוק, צמתי מסילות־ברזל ותחנות רכבת. המערכה זכתה לשם הצופן "מכת־רעם".

המטרה האלטרנטיבית

בבוקרו של ה־13 בפברואר, למחרת נעילתה של ועידת יאלטה, עמדו המפציצים האמריקאים להמריא ל"מכת־רעם". ואולם, בניגוד לתחזיות של השירות המטאורולוגי, היה ה־13 יום קודר עם ראות לקויה. הוחלט לדחות את ההתקפה לליל אותו היום, כשאת המשימה ימלאו הבריטים, שהתמחו בניווט באמצעות מכשירים להפצצות לילה. אמריקאים ביום, בריטים בלילה, היתה החלוקה המקובלת.

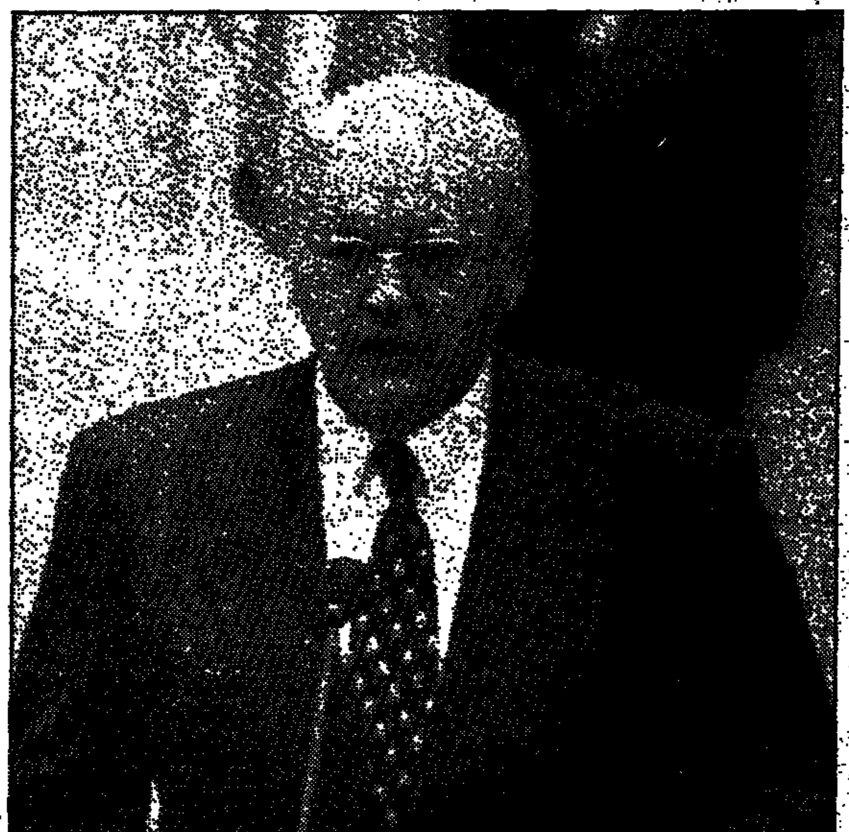

הרצוג. עשה הבחנה ברורה בנאום ההנצחה בין החללים הגרמנים לבין עשרות מיליוני קורבנותיהם

לרשות האמריקאים עמדו מטוסי־הקרב מטיפוס מוסטאנג, בעלי טווח טיסה ארוך כשל המפציצים הכבדים ולכן יכלו ללוותם עד למטרה ולסוכך עליהם ממטוסי היירוט הגרמניים. לבריטים לא היו מטוסים כאלה ולכן העדיפו את הלילה, כשהחשיכה מסתירה אותם מה"מסרשמיטים" של האוייב.

כמטרות ראשוניות נבחרו האנובר וקאסל בגלל בתי הזיקוק שלהן. דרזדן נרשמה כמטרה אלטרנטיבית למקרה שמזג האוויר לא יאפשר תקיפה תכליתית של שתי הראשונות (כמו נגסקי, שנהרסה בפצצת אטום מכיוון שהמטרה המקורית היתה עטופה ערפילים ביום ההתקפה). את עיקר הכוח היוו 244 מפציצי לאנקסטר בעלי ארבעה מנועים מלהק שמונה ובגל שני יצטרפו אליהם 529 לאנקסטרים מקבוצות אחרות. לפניהם צריכים היו להגיע אל המטרה מטוסי הפצצה קלים מוסקיטו שעליהם הוטל להשליך זיקוקים ו[illegible] לסימון המטרות שנועדו להפצצה. סך הכל כ־800 מטוסים, בפיקוד מרשאל האוויר רוברט סאונדבי. האמריקאים אמורים היו להצטרף אליהם למחרת, לאור היום.

כדי להטעות את האוייב, הופצצו כמה ערים באזורים אחרים של גרמניה ואכן מטוסי היירוט הגרמנים הוטעו ברובם ולא מצאו את הכוח העיקרי שהיה בדרכו לדרזדן. בשעה 1:23 בבוקרו של ה־14 בפברואר הגיעו מפקד כנף מוריס סמית ומפקד טייסת והוליכו את הלהק הראשון לשמי העיר ודקה לאחר מכן הם שיחררו פצצות: 45 דקות לאחר מכן הגיע גל המפציצים השני שנעזר בלהבות שהציתו טייסי הגל הראשון. למחרת היום המשיכו האמריקאים במלאכה ובלילה שלאחר מכן שבו הבריטים פעם נוספת. נפגע בעיקר מרכז העיר על בנייניו ההיסטוריים כולל "הפראואנקירכה", הקתדרלה הגדולה. מעט המטרות הצבאיות לא נפגעו, עוד חיזוק לטוענים כי ההפצצה לא היתה אלא רצח אזרחים שלווים. מספר ההרוגים נאמד אז ב־135,000, 50,000 יותר מבהירושימה. היום נוקבים במספר של 55,000 "בלבד". ההגזימו אז או מפחיתים היום?

"עין תחת עין, ולא יותר"

מאז לא שקט הוויכוח למה ולשם מה נועדה ההפצצה הקטלנית, ביותר באירופה. עוד בשנות ה־60 כתב "ההיסטוריון" דייויד ארווינג (הוא נמנה עם מכחישי השואה ומקיים קשר הדוק עם קבוצות ניאו־נאציות בגרמניה) את הספר "הריסתה של דרזדן" שבו הוא טוען כי להפצצה לא היה ערך צבאי והיא נועדה לספק את תאוות הנקם של הבריטים, במיוחד מצד ראש פיקוד המפציצים סיר ארתור האריס. ההפצצות על רוטרדאם, לונדון, קובנטרי ועוד ערים במערב נועדו למטרות צבאיות, טוען ארווינג, אך דרזדן? בעיר לא היתה כמעט תעשיה, לא הוצבו בה כוחות וכשנערכה ההפצצה כבר היה ברור כי הסוף של גרמניה הנאצית הוא עניין של שבועות מעטים. אז לשם מה אם לא לשם נקמה שילחו מעצמות הברית את מטוסיהן?

בקרב הבריטים נמצאו בעלי דעה דומה, כולל כמה טייסים שמצפונם הציק להם. נפתח ויכוח האם לא היתה דרזדן אלא מעשה של "עין תחת עין" מיותר. נגד האריס טענו לא רק בשל דרזדן; טענו נגדו בגין האסטרטגיה של "הפצצות שטיח" שאימץ, שבהן הוכו ונהרסו ערים שלמות (האמבורג, קלן מינכן ועוד) ולא רק המיתקנים הצבאיים שלהן הופצצו אלא הועלו באש רובעי מגורים במטרה לשבור את רוח התושבים ואת בניהם (אבותיהם) שבחזית השומעים שם על ההרג המתבצע בעורף. אסטרטגיית האריס היתה כשלון. האוכלוסיה האזרחית לא נשברה, אם מתוך פחד בפני הגסטאפו ואם מתוך הזדהות ואמונה ב"פיהרר". אצל החיילים בחזית לא הורגש רפיון והם המשיכו להילחם בעוז, על אף הידיעות הרעות מהבית, ששר התעמולה גבלס לא הפחית מחומרתן אלא דווקא הגזים: שידעו כולם איזה מנוולים חסרי־לב הם הבריטים והאמריקאים שאינם חסים על נשים, זקנים וטף.

גם מבחינה צבאית לא השיגו ההפצצות את האפקט המבוקש. אחרי המלחמה התברר כי ב־1944 יצרו הגרמנים יותר מטוסים – כולל מטוסי הסילון הראשונים "מסרשמידט 262" – מאשר ב־1942, בטרם החלו ההפצצות הכבדות. ואם זה לא כשלון אז כשלון מהו, שאלו מתנגדיו של האריס בלונדון? הוויכוח נמשך עד היום. האריס היה המפקד הבכיר היחיד שלא עוטר בתואר אבירות. כועס וכבד־נפש הוא עזב את בריטניה ועבר לחיות באוסטרליה ובדרום־אפריקה. רק לפני שנתיים, הרבה שנים אחרי מותו, שיקמו הבריטים את מעמדו והקימו לו אנדרטה בלונדון. אליזבת, המלכה האם בת ה־90 פלוס – אלמנת ג'ורג' השישי שמלך בעת מלחמת העולם – באה על אף שנותיה לחנוך את האנדרטה.

האנדרטה של האריס. המלכה האם אליזבת בת ה־90 פלוס באה על אף שנותיה לחנוך אותה צילומים: אי־פי

"יברך האל את האריס ואנשיו"

הרוחות סערו. קודם כל בגרמניה על ש"הקצב האריס", רוצחם של רבבות אזרחים חסרי מגן בדרזדן ומאות אלפים בערים אחרות, זוכה בתהילה. בלונדון הפגינו "רודפי־שלום" בריטים במחאה על רוממות דמותו של הרוצח והפריעו לטקס. האחרונים היו צעירים לא מודעים למהות הנאציזם ולזוועות שביצעו הנאצים. עיתונאי ישראלי, ניצול שואה ושוחר פיוס ישראלי־גרמני, אמר לגבי המפגינים נגד האריס משני עברי המיתרס: "הריסת דרזדן היתה כשלעצמה מעשה נורא, אבל אנחנו, אסירי דכאו שחיכינו למוות, כששמענו את נהמת המטוסים של נערי האריס מעלינו ומטילים פצצות, התפללנו לשלומם והודינו להם על מבצעיהם".

השבוע במלאות 50 שנה להפצצה נערך טקס אזכרה גדול בדרזדן, בהשתתפות נשיא גרמניה ולידו הרמטכ"לים של גרמניה, בריטניה וארה"ב. חששו כי הגרמנים מתכוונים להציג את עצמם כקורבנות של היטלר ולערוך "איזון" בינם לבין הקורבנות הלא־גרמנים של הנאצים. זה לא קרה. לבד מכמה מנייני ניאו־נאצים (שהמשטרה אסרה עליהם לקיים הפגנת אזכרה) לא ניסו להעמיד את הרוגי דרזדן וקורבנות הנאצים על מדרגה אחת. יותר מכל הודות לנשיא הדובר, הכבד והקרתני משהו. רומאן הרצוג, כמו בכל הופעותיו, גילה טקט, התאפקות וענווה ובאופן דיבורו המגומגם לא נכשל בשום פליטת־פה פרובוקטיבית. הרצוג לא הכחיש מגודל הטרגדיה של דרזדן אבל עשה הבחנה ברורה בין החללים הגרמנים לבין עשרות מיליוני קורבנותיהם. ציון 10.

בדרזדן לא נמצאו הרבה מטרות צבאיות, אבל היא היוותה מחסום בפני הצבא האדום שניצב רק 140 ק"מ מזרחה לה ונתקל בהתנגדות עיקשת. העיר היתה פקק בדהירתם של הסובייטים מערבה ועל מסילות ברזל שחצו אותה הוזרמו תגבורות בכוח אדם וציוד מזרחה. כתישתה היתה, ללא ספק, סיוע אסטרטגי לרוסים. גם הטענה של "עין תחת עין" (ציניקאים יאמרו "ואף אם כן, אז מה?") איננה במקומה. מאז הופעלו מטוסים לצרכים צבאיים, אין עורף בטוח. האווירונים מתעופפים הרחק מעבר לקווי החזית וזורעים הרס ואבדון במיתקנים צבאיים ובאוכלוסיה אזרחית גם יחד. הגרמנים הם הראשונים שנהגו כך. תחילה בגארניקה שבספרד ואחר־כך בפולניה, הולנד יוגוסלאוויה ובריטניה. בהתקפותיהם על אזרחים, שלא לדבר על רצח המיליונים במחנות הריכוז והשמדת אוכלוסיות שלמות בשטחי הכיבוש במזרח־אירופה, הם הוציאו את עצמם מתחומי כל קודקס אנושי והסירו מעל עצמם את מעט ההגנה שמטריית התקנות והאמנות הבין־לאומיות מעניקות לנלחמים. הגרמנים יותר מכל אומה אחרת עשו לאפס את הכללים שנועדו למנוע טרגדיות כמו בדרזדן. לכן אין הפצצתה בבחינת "עין תחת עין".

עיתונאי ישראלי, ניצול שואה ושוחר פיוס ישראלי־גרמני, אמר לגבי המפגינים נגד האריס, מפקד הכוח האסטרטגי של חיל האוויר המלכותי במלחמת העולם השנייה: "הריסת דרזדן היתה כשלעצמה מעשה נורא, אבל אנחנו, אסירי דכאו שחיכינו למוות, כששמענו את נהמת המטוסים של נערי האריס מעלינו, התפללנו לשלומם והודינו להם על מבצעיהם"

"המלחמה היא הפשע"

יהיו אלה מעשי איוולת וחוסר רגישות לגנות את הגרמנים ותושבי דרזדן במיוחד על שהם מתאבלים על חלליהם. גם מרוצח אין לשלול את הזכות לבכות את אחיו, שנהרגו בגאולת־דם. טרגדיה? בלי שום ספק, אך לא רצח לכל היותר וידוא הריגה של הנאצי הפצוע אנושות. כפי שכתב מרשל האוויריה רוברט סאונדבי, מפקד ההתקפה על דרזדן, במבוא לספרו של אירווינג: "האנשים שיזמו את הריסת דרזדן לא היו בני בליעל או צמאי דם; לכל היותר ניתן לומר שהיו מרוחקים יותר מן המידה משדה הקרב מכדי להבין את המשמעות של ההפצצה הנוראה. אין תכלית לחיפוש פשעים במהלך מלחמה. הפשע הוא המלחמה עצמה". ■

יותר מדי, מאוחר מדי

פזית רבינא

זה היה אמור להיות נאום רציני על מצב האומה. נאום שכולם חיכו לו. במקום זה קיבל אתמול העם הרוסי תרגיל בבקרת נזקים. בוריס ילצין בן ה־64 עלה אמש על דוכן הנואמים של הקרמלין בצעדים נוקשים וכבדים. הנאום גם הוא היה בהתאם, כבד ונוקשה. לא היה בו ולו שמץ מן החיוניות שאיפיינה אותו לפני זמן כה מועט. אפילו בקשתו של הנשיא מצירי הפרלמנט לכבד את זכרם של הנופלים בקרבות צ'צ'ניה בקימה עגמומית לא הצליחה לשוות לנאום תחושה של מעמד ראוי לשמו. בכל אופן, ילצין נראה מאושש ולכל הדעות במצב הרבה יותר סביר מזה שבו נראה לפני שבוע בוועידת מדינות חבר העמים

במרכז נאומו של ילצין אמש היתה התקפה חסרת תקדים בחריפותה על הצבא הרוסי. אבל לצבא נמאס מילצין לא פחות מאשר לנשיא רוסיה נמאס מהצבא. לכן, אחת התעלומות הגדולות עכשיו היא כיצד תשפיע נוכחותם ההולכת וגדלה של גנרלים לא מרוצים מילצין על הפוליטיקה הרוסית

בקזחסטאן, שם תואר, כ"אדום פנים, מזיע וסובל מניתוק מן הסביבה". או בקיצור, הלום וודקה.

הפריט העיקרי על סדר היום היה, כמובן, המצב בצ'צ'ניה. כבר שבועות שבמוסקווה הולכת ונבנית תחושה שמישהו חייב יהיה לתת בקרוב את הדין על ההרפתקה הכושלת הזו, שלא רק המיטה סבל על עשרות אלפים מאזרחי הפדרציה הרוסית והפכה אותם לפליטים בארצם, אלא גם חשפה את מידת פגיעותו שלא לומר ריקבונו של הצבא הרוסי הסדיר.

ואכן במרכז נאומו של ילצין היתה התקפה חסרת תקדים בחריפותה על הצבא הרוסי, אשר לדברי נשיא רוסיה, מפקדיו שגו בתיכנון לקוי, בהערכות מוטעות ובביצוע כושל של המלחמה בצ'צ'ניה. המסקנה, אמר ילצין, ש"הגיעה העת לקבל החלטות נחרצות ולערוך אירגון מחדש של הצבא, תוך שיפור משמעותי של מערך האימונים והיכולות המבצעיות".

סביר להניח שאין בפרלמנט הרוסי וברוסיה עצמה מי שאינם מסכימים עם ילצין ביחס לביקורתו על הצבא. אלא שהביקורת הנשיאותית לקתה בחוסר אחד רציני – ביקורת עצמית. האחריות למבצע בצ'צ'ניה, חוקית, משפטית ומעשית נופלת קודם כל על כתפיו של ילצין, המפקד העליון של הצבא. ובכל מקרה, ברור היום לחלוטין, שאף טנק לא היה נע קדימה אלמלא פקודתו המפורשת של הנשיא. וילצין הבהיר למעלה מכל ספק, שהוא על צ'צ'ניה לא מתחרט.

באופן אירוני למדי, הנבלעו בדברי ביקורתו של הנשיא אלמנטים אחדים אשר בתקופות אחרות בחייו נהג להאשים בהם אחרים. הזילזול ברמת הסכנה בצ'צ'ניה, אמר ילצין, הוא שאיפשר למצב להידרדר במשך זמן כה רב. היה בכך הד אירוני לביקורת הקבועה של ילצין על קודמו בתפקיד, מיכאיל גורבצ'וב. משפט המפתח של ילצין באותם ימים, הנראים עתה כה רחוקים, היה תמיד: מעט מדי ומאוחר מדי. אבל על המלחמה בצ'צ'ניה אפשר רק לומר עתה: יותר מדי וללא ספק, מאוחר מדי. הפעם יכול ילצין להאשים רק את עצמו.

השלב הבלתי נמנע בביקורת, במיוחד מן הזן הרוסי, היא השאלה המסורתית, מי אשם. בשבועות האחרונים התגבשה במוסקווה ההערכה כללית כי האשם העיקרי הוא שר ההגנה פאבל גראצ'וב, אשר ככל הנראה ייאלץ ללכת תוך שבועות אחדים, אם כי אפילו כאן יכולות להיות הפתעות. ככל שמתקרב מועד הבחירות לפרלמנט ומאוחר יותר לנשיאות, גדלה מאוד רמת אי־הוודאות בפוליטיקה הרוסית. והצבא, למרות כל הרשומות, מהווה גם היום חלק אינטגרלי של הפוליטיקה הרוסית.

ילצין. מעולם לא היה מעמדו כל־כך בשפל. צילום: אי.פי

אבל מה עם ילצין עצמו ככלות הכל, אפשר לומר במידה רבה של ביטחון, שלצבא הרוסי נמאס מילצין לא פחות מאשר לנשיא רוסיה נמאס מהצבא. קודם השתמש ילצין בצבא נגד חברי הפרלמנט הרוסי, במהלך המרד על הבית הלבן באוקטובר 93', ואילו עכשיו מבריח אותם ילצין להילחם נגד אזרחי הפדרציה הרוסית. צ'צ'נים או לא, אין זה משנה. ההכרה כי מדובר באזרחים רוסים ובמלחמה בתוך רוסיה מהווה מקור בלתי נדלה של מבוכה ובושה לחיילי ומפקדי הצבא הרוסי שנתנו בשבועות האחרונים ביטוי מפורש לתחושות מעיקות אלה.

לכן, אחת התעלומות הגדולות בחיים הרוסיים היא כיצד תשפיע נוכחותם ההולכת וגדלה של גנרלים לא מרוצים מילצין על הפוליטיקה הרוסית. בשורה הראשונה של הגנרלים יש היום דמויות בולטות כמו הגנרל בוריס גרומוב והגנרל אלכסנדר לבד, הנהנים מפופולריות רבה בקרב העם הרוסי. שניהם היו בין המתנגדים הבולטים והבוטים ביותר למלחמה בצ'צ'ניה.

גרומוב, אגב, כבר שילם את המחיר. השבוע הועבר סגן שר הביטחון גרומוב מתפקידו. הוא הונחת לתפקיד שולי במשרד החוץ. לכאורה, נפילה, אבל די זמנית. יתכן מאוד שדווקא תקופה של ליטוש במשרד החוץ עשויה להעניק לגנרל שהוציא את הצבא הרוסי מאפגניסטאן ליטוש שהיה חסר לו עד כה בחיים הציבוריים. וככל שמדובר בגנרל לבד, בחלקים מסויימים ברוסיה הוא נהנה ממעמד של אליל רוק כמעט.

אבל מבחינה אחת יש לנשיא ולמרבית הגנרלים הרוסים דעה משותפת בכל הנוגע לשאלה של שיתוף־פעולה עתידי עם נאט"ו, אשר גם אליה התייחס ילצין בנאומו. רוסיה, אמר ילצין, מודאגת באופן טבעי מהתפשטותה של ברית נאט"ו מזרחה. ואכן, שר החוץ קוזירב כבר הגדיר את בעיית נאט"ו כבעיה הקשה ביותר ביחסיה של רוסיה עם המערב.

אבל הבעיה העיקרית של ילצין בנאומו היתה שהוא ניסה לכסות את הכל: את ההבטחה לשמירה על זכויות אנושיות בסיסיות ועקרונות דמוקרטיים, את ההתחייבות להילחם בפשע מלחמת חורמה ואת הביקורת על כשלונם של בתי המשפט להבטיח את תהליך הפיכתה של רוסיה למדינה המבוססת על שלטון החוק. הוא לא שכח להתחייב להמשך ברפורמות הכלכליות, אבל דאג מאוד להבהיר שמכאיבות ככל שיהיו, המחיר האנושי לא יהיה כבד מנשוא. עד כמה מאמינים לו עתה אזרחי רוסיה, קשה לדעת. אבל דבר אחד ברור, מעולם לא היה מעמדו של הנשיא הרוסי כל־כך בשפל. וזו אולי הסיבה, שהנשיא ילצין, שחילק את נאומו לסדרה של עדיפויות, שם במקום האחרון את התחייבותו לקיים את הבחירות ההולכות וקרבות לפרלמנט ולנשיאות במועדן. ■

מי שמשלם – קובע

מנהיגי צרפת מנצלים כל הזדמנות כדי להפגין את עניינם בעתיד המזרח התיכון. "האם תצליח ארה"ב להשליט את המונופול שלה במזה"ת או שגם לאירופה יהיה שם מקום?" שואל שר החוץ ז'ופה, הרואה בחודשים הקרובים מבחן ליכולתן של חברות האיחוד לפעול יחד בנושא זה

גדעון קוץ, פאריס

בפאריס, הבירה התורנית של האיחוד האירופי, מדברים על מירוץ בין ארצות־הברית לאיחוד האירופי שמטרתו המזרח התיכון. במהלך סיור קצר שערכה בשבוע שעבר בדמשק הטרויקה המובילה של האיחוד – צרפת, ספרד וגרמניה – הקפיד יו"ר הטרויקה, שר החוץ הצרפתי אלן ז'ופה, להדגיש כי לא מדובר בתחרות: "אין מדובר בארצות הברית או באירופה, אלא בשתיהן. אנו מעוניינים בשיתוף פעולה והשלמה, ולא בתחרות".

אך הצרפתים עקבו בעניין רב, עוד כשמשלחתם היתה בדמשק, אחר המפגש בקאהיר בין שר המסחר האמריקאי רון בראון ומשלחות ישראל, ירדן, הפלסטינים ומצרים. האירופים ראו במפגש הזה המשך הגיוני של ועידת קזבלנקה, שהמהדורה הבאה שלה תתכנס באוקטובר ברבת־עמון.

האירופים מודים כי קזבלנקה היתה הצלחה בעיקר לארצות־הברית, שהשפעתה גברה הן במזרח התיכון והן בצפון אפריקה, עד כדי כך שהם מוכנים לשקול בחיוב את התוכנית להקים בנק אזורי, תוכנית שלה התנגדו בתחילה. "האירופים ייכנעו בסופו של דבר ויסכימו להקים את הבנק בגלל לחצן של ארצות־הברית וישראל", אמר השר ז'ופה בתום הסיור. עם זאת הוא הביע תקווה, כי העיקרון ש"מי שמשלם – קובע" יישמר ויתחשבו בהשקעותיה הגדולות של אירופה באזור.

הבנק האזורי מזכיר לאירופים את הבנק לפיתוח ושיקום מזרח ומרכז אירופה, שאינו נחשב להצלחה מסחררת. התחרות על מרכז ומזרח אירופה בין אירופה לארצות־הברית מזכירה את התחרות הצפויה במזרח התיכון. במהלך סיורם באזור לא הצליחו האירופים להרים תרומה ממשית לקידום תהליך השלום, אבל הם הצליחו למכור את תוכנית הוועידה האירו־תיכונית, שנועדה להתקיים ב־27 בנובמבר בברצלונה, תחת נשיאות הספרדית, חודש לפני ועידת עמאן.

הנציבות האירופית שיגרה הזמנות לכל מדינות המזרח התיכון וצפון־אפריקה, שאיתן יש לה הסכמי שותפות או שיתוף פעולה. 26 ראשי מדינות הוזמנו להניח את היסודות ל"שותפות אמיתית". תוכנית זאת שואבת את השראתה מהסכם המכס הצפון־אמריקאי בין ארצות־הברית, קנדה ומקסיקו, והכוונה היא ליצור אזור סחר חופשי סביב הים התיכון. התוכנית כוללת גם שיתוף פעולה בתחומי מדיניות, ביטחון ותרבות. ישראל והפלסטינים כבר נענו להזמנה; מרוקו, אלג'יריה ותוניסיה נתנו את הסכמתן העקרונית. אך הצרפתים הופתעו לטובה, לדבריהם, מתגובת דמשק: הם ציפו ל"לאו" מוחלט, אך מנהיגי סוריה הבטיחו "לבחון בעיון" את ההצעה, גם אם קשרו את תשובתם להתקדמות העתידית בשיחות עם ישראל.

ז'ופה חזר ואמר במהלך ביקורו בדמשק, כי ליוזמה האירופית אין שום קשר לתהליך השלום; הצהרת העקרונות, שאמורה להתקבל בברצלונה, לא תתייחס אליה. הוא גם הסביר כי בכוונת אירופה לכונן את שיתוף הפעולה הכלכלי על "בסיס אופקי" בין גושים, ולא על בסיס בילטרלי בין מדינות.

האירופים הבהירו לסורים כי בכוונתם להשקיע הרבה כסף ואמצעים בתוכנית, אך הם חוששים שהסורים יתייחסו לתוכנית כאל מלכודת. הנציבות האירופית מציעה להקדיש 5.5 מיליארד אקו (מטבע אירופי) לתוכניות בדרום הים התיכון במשך חמש השנים הקרובות. לשם השוואה: במהלך אותה תקופה יוקדשו 7.5 מיליארד אקו למדינות במרכז ובמזרח אירופה.

התחושה האירופית שמדובר במירוץ של ממש חוזקה על־ידי החלטת נאט"ו לפתוח במגעים עם מצרים, ישראל, מאוריטניה, מרוקו ותוניסיה על המלחמה בטרור האיסלאמי. זאת בשעה שהאירופים עצמם פתחו ביוזמה המציעה לשכנותיהם מדרום שיתוף פעולה בנושאי ביטחון. סנונית ראשונה היתה ועידת שרי הפנים בתוניס. "האם תצליח ארצות־הברית להשליט את המונופול שלה במזרח התיכון או שגם לאירופה יהיה שם מקום?" שואל השר ז'ופה, הרואה בחודשים הקרובים מבחן ליכולתן של 15 חברות האיחוד לפעול יחד בנושא זה.

בינתיים מוכנים מנהיגי צרפת לנצל כל הזדמנות כדי להפגין את עניינם בעתיד המזרח התיכון. ועל כך תעיד השתתפותם המאסיבית ביום העיון שיתקיים בסוף השבוע בפאריס ביוזמת כלי תקשורת צרפתיים, מצריים ויהודיים. ■

מלחמת אזרחים בת ארבעים שנה

הספר "סודאן במלחמת אזרחים, בין אפריקאיות, ערביות ואסלאם" מביא סקירה של קורותיה העקובים מדם של סודאן ב־50 השנים האחרונות. שני מעגלי מאבקים ומלחמות נעים בארץ זו שלובים זה בזה. המאבק על השלטון והמאבק בין הצפון לדרום

מיכל סלע

מה הן אמות המידה לקביעת גבולה של מדינה? מה משקלו של רעיון היסוד של המדינה המודרנית, אחדות השפה, התרבות וההיסטוריה בקביעת המסגרת המדינית־שלטונית? למי הזכות לצייר את המפות ולשנות מפות קיימות? במציאות החברתית־מדינית הנתונה פירושים ופרשנויות אין ספור למושגי יסוד כמו דמוקרטיה וזכויות האדם, מי היא מועצת חכמי המדינה והמוסר הפוסקת מה מן הפירושים ראוי למי? מה משקלן של זכויות החברה והפרט מול כוח הזרוע בקביעת דרכה של חברה?

הרהורים מעין אלה שאיש עדיין לא נתן עליהם תשובה ברורה ומשכנעת, חוזרים ומתעוררים למקרא הספר "סודאן במלחמת אזרחים, בין אפריקאיות, ערביות ואסלאם". סקירה קצרה רבת פרטים של קורותיה העקובים מדם של סודאן ב־50 השנים האחרונות, שכתבה החוקרת יהודית רונן ויצאה לאור זה לא מכבר בהוצאת הקיבוץ המאוחד ומרכז דיין. 142 עמודים המספרים את עליותיה ומורדותיה של מלחמת אזרחים, משטר עריצות בלתי יציב, מצוקה כלכלית עד כדי רעב ונחשלות המהווה כתם על החברה העולמית בסוף המאה ה־20.

40 שנה נתונה סודאן במלחמות פנימיות ולהוציא רגיעות קצרות מועד אין באופק נכונות למצוא פתרון. מדינה ענייה חלשה מבחינה כלכלית היא סודאן, הגדולה במדינות אפריקה. מאז קיבלה עצמאותה ב־1956 ידעו תושביה לא מעט ימים של סף רעב, בנוסף על תהפוכות שלטון ומלחמת אזרחים בלתי פוסקת. כשני שלישים מהאוכלוסיה המתגוררים בצפון סודאן, רואים עצמם סודאניי" ערבים מוסלמים. כשליש מאוכלוסייתה מתגוררת מדרום לביצות הסוד, שבטים אפריקאים לכל דבר, חלקם נוצרים וחלקם אנימיסטים, המאמינים כי האל מצוי בכל דבר בטבע. החלוקה אינה רק על־פי דת ומידת הפיגמנטים השחורים בעור. הדרום שונה מהצפון בתרבות, באורח החיים, בהשקפת עולם ומעל לכל, זהו חבל ארץ נחשל מאוד מבחינה כלכלית וחברתית הזוכה לשיעור קטן מאוד מהשקעות הממשלה.

שורשי הסכסוך הנמשך עד היום נעוצים בראשית המאה ה־19, כאשר כבש שליט מצרים, מוחמד עלי, את סודאן וכונן לראשונה שלטון מרכזי בטריטוריה שנודעה לימים כמדינת סודאן.

סבלה של האוכלוסיה משלטון העריצות המצרי התגבר בשנת 1881 למרד. מנהיג המרד, מוחמד אחמד אבן עבדאללה, ערבי מוסלמי חדור להט דתי שהכריז על עצמו מהדי, הקים מדינה ששלטה, גם כן שלטון מוסלמי עריץ, כמעט על כל שטח סודאן בגבולותיה הנוכחיים, כולל האוכלוסיה האפריקאית שלא ידעה את האיסלאם.

השלטון הבריטי על סודאן החל בסוף המאה ה־19 והעמיק את החיץ בין שני חלקי סודאן. בריטניה עודדה פעילות מסיונרית בדרום וטיפחה את הוראת השפה האנגלית, דבר שתרם לצמיחת אליטה מקומית חדשה. יחד עם זאת, את מירב משאבי הפיתוח השקיעה באיזור הצפוני המוסלמי. בהכנות ליציאה מסודאן לאחר מלחמת העולם השנייה לא שיתפה בריטניה את נציגי הדרום והגבירה בכך את המרירות.

החשש של אנשי הדרום פן יחליף משטר קולוניאליסטי ערבי־מוסלמי את הקולוניאליזם האירופי הביא למרד ב־1955. המרד דוכא באכזריות, הבטחות שניתנו לתושבי הדרום לא מומשו.

יציאת בריטניה ומצרים והכרזה על עצמאות סודאן בראשית 1956 לא היו סיבה לחגיגה. מאז לא שקטה הארץ.

שני מעגלי מאבקים ומלחמות נעים בסודאן שלובים זה בזה. המאבק על השלטון והמאבק בין הצפון לדרום. סודאן לא הצליחה לכונן משטר יציב. שליטיה קיימו את כסאותיהם בכוח הזרוע תוך דיכוי מתנגדים ונסלקו בזה אחר זה בהפיכות ומרידות.

האם נגזר גורלה של סודאן לפתור את מצוקת הרעב בתוכה? (צילום ארכיון: רויטר)

המאבקים הפוליטיים מתנהלים בחרטום הבירה, הנמצאת בחלק הצפוני, הערבי־מוסלמי. נציגי הדרום כמעט ואינם לוקחים חלק בניהול ענייני־היום של המדינה ואינם שותפים במפלגות הנאבקות על השלטון. שלושה עניינים עומדים במרכז מלחמת האזרחים: הדרישה של הדרום להנות מתקציבי המדינה כדי להוציאו מן הנחשלות הנוראה, הדרישה להכיר בייחודו התרבותי ומעל הכל: לא להחיל את החוק הדתי המוסלמי, השריעה כחוק המדינה בדרום, שאינו מוסלמי כלל.

הממשלה היושבת בעיר הבירה חרטום דוחה על הסף כל השנים את שלוש הדרישות כאחת. התוצאה היא מרידות ומלחמות בלתי פוסקות, בהנהגת קבוצות מורדים שונות, הזוכות מעת לעת לסיוע ממדינות שכנות, בעיקר אתיופיה ואוגנדה ומעט גם ממדינות אחרות בעולם השלישי.

בימיו של ג'עפר אל־נומיירי כשליט סודאן נחתם מעין הסכם שלום בין הצפון לדרום. ההסכם הלך וגווע עם הבטחות הפיתוח שלא מומשו מעולם. את מקומו של ההסכם המתמוסס תפסו שוב כלי הנשק.

הספר מתאר בפרטים רבים את תהפוכות המשטר והשלטון בשני המעגלים, את המאבקים בין המפלגות הפוליטיות הפועלות בעיקר בצפון ואת המלחמות בין הצפון לדרום, על כל נסיונות ההסדרים, הבחירות למועצה דרומית והכשלונות.

עם כינון המשטר הנוכחי, גם כן בעקבות הפיכה צבאית ביוני 1989, דומה כי פותחו סיכויי התפייסות. את השלטון תפס עומר חסן אחמד אל־באשיר, קצין בכיר בצבא שהכריז על עצמו שליט סודאן. המשטר הסודאני היום הוא משטר איסלאמי מיליטנטי, השריעה היא חוק המדינה, והיא חלה גם על תושבי הדרום. האם השלה עצמו באשיר כי הנוקא את זרוע שלטון האיסלאם שהוא מניף יסכימו שבטי הדרום לקבל? ספק רב, התגובה לא אחרה לבוא: שוב מרידות, שוב קרבות ולשון הנצחון נעה ימינה ושמאלה.

בעולם החרד מפני הצפה של איסלאם קנאי ואלים, עולם המתפרק לשבטיו בכל מקום במלחמות אתניות הממיטות שואה על עמים, הצטיינה סודאן על־ידי ביצות הסוד שבמעלה הנילוס ובתוכן שתי המפלצות גם יחד: הקנאות האיסלאמית והיעדר כל נכונות לקיים חברה רב־תרבותית.

לכאורה כה קל לפתור את הסכסוך בסודאן. בניגוד ליוגוסלאוויה וישראל־פלסטין, הסדר של דו־קיום או רב־קיום בשלום נראה פשוט. מדובר באוכלוסיות הנמצאות בטריטוריות שונות, מדברות שפות שונות ומקיימות תרבות שונה. המכנה המשותף היחיד הוא ההוויה של הפרטים כסודאנים. כל בקשתם של אנשי הדרום היא להכיר בהם כבנים שווים במדינה האחת, או לכונן שתי מדינות נפרדות, לחלק את נטל החובות וסל הזכויות באורח הוגן בין כל אזרחי המדינה, לאפשר להם לקיים את אורח חייהם השונה מאורח חיי השליטים בצפון, מבלי שתיכפה עליהם השריעה האיסלאמית. בחלוקת תקציב המדינה מבקשים תושבי הדרום להנהיג "אפליה מתקנת". כל־כך פשוט וכל־כך בלתי אפשרי למימוש.

הספר עצמו מסתיים באירועי השנים האחרונות. עד היום טרם הושג הסדר, ומתקבל הרושם כי במישור הצבאי הדרום הולך ונחלש. ספק אם אפשר להכריע את המלחמה הממושכת הזאת בכוח. גם אם יובס הדרום סופית, לא יוכרע הסכסוך הפוליטי, האתני והדתי, סבורה יהודית רונן. פתרונו של זה תלוי יותר מאשר אי־פעם בכוונות של חרטום לסיימו ולו גם במחיר כבד מבחינתה. בכל מקרה, סבורה רונן, יהיה זה מחיר־נמוך ממחיר הדמים שנדרש עד כה.

רק בשורה שתאפשר לכל בני סודאן לחיות אלה עם אלה תוך הכרה בשונות הדתית והאתנית והפוליטית תפתור את הסכסוך ותאפשר לטפל במצוקה הכלכלית של החברה.

בינתיים הממשלה בחרטום אינה מוכנה להתפשר על פחות מיישום השריעה והמלחמה נמשכת.

הרחק מעיני מצלמות הטלוויזיה נהרגים בסודאן הדרומית זה 40 שנה המוני אנשים, מיליוני פליטים ועקורים. מצוקות של פרנסה, רעב, מחסור בשירותי חברה, הם מנת חלקם של תושבי דרום סודאן. בצפון נקרע המשטר בין הצורך לקיים רפורמות כלכליות כתנאי לקבלת סיוע מקרן המטבע הבין־לאומית, לבין מהומות רחוב כתוצאה מהרפורמות הכלכליות.

כמו גלגל חוזרים האירועים על עצמם. תסיסות חברתיות ופוליטיות זוכות לטיפול "יד ברזל", מעצרים, משפטי ראווה, הוצאות להורג. דרישת הדרום להנות ממעמד שווה במדינה בכל תחומי החיים נעצית בסיבובי קרבות בין מחזורי שיחות התפייסות כושלות. תבוסה צבאית ודיכוי החלש אינה חלופה להסדר שבו כל השותפים שבעי רצון.

האם נגזר גורלה של סודאן לפתור את מצוקת הרעב בתוכה? והאם אין סודאן אלא משל למי שיעדיפו תמיד את מאבקי הכוח על פני התפייסות, פשרה והכרה בזכות הפרט והקבוצה לשונות? ■

אין לנו תשובה לכל תרחיש אפשרי

(המשך מעמוד קודם)

לאיומים מסוימים.

האמריקאים מממנים היום 72 אחוז מפרוייקט "חץ־2" ומשולבים בחלק מהטכנולוגיות שאנחנו עושים. על פיתוח המכ"ם אנחנו משלמים בעצמנו, אם כי באחרונה שוחחתי עם סגן שר ההגנה האמריקאי ג'ון דויטש והוא הסכים להשתתף במימון של 30 עד 40 מיליון דולר בשנה גם באלמנטים אחרים במשך חמש השנים הבאות.

בהנחה שאכן תקבלו את הסיוע, מתי יושלם הפיתוח של כל המערכת?

אני מעריך שהפיתוח יסתיים ב־1997 או ב־1998. במינהלת הפרוייקט מתקיימת היום עבודת־מטה שמטרתה להציג את המשך הפיתוח, בהנחה שנקבל סיוע אמריקאי. כאשר תסתיים העבודה, היא תוצג בפני ראש הממשלה ורק אחר־כך בפני האמריקאים. אם התוכנית תאושר, נוכל לדרוך קדימה.

מערכת הביטחון הפכה בשנה האחרונה להיות מוקד עלייה לרגל של שרי ביטחון מכל העולם.

נכון, יש לנו ביקורים רבים מאוד של שרי־ביטחון מנכ"לים ומנכ"לי־שרים מכל העולם. זה נובע משמה הטוב של מדינת ישראל בתחום הביטחוני, מהכושר שלנו כמדינה קטנה לתת מענה לאיומים. מערכת הביטחון שלנו מהווה מודל לחיקוי, גם התעשיות הביטחוניות שלנו מציגות נושאים מאוד אטרקטיביים להרבה מאוד מדינות.

פתחנו גם במגעים לשיחות אסטרטגיות עם הרבה מאוד מדינות. ומעניין שמדינות גדולות מאוד, לא רק ארה"ב, מעוניינות לשמוע את חוות־דעתנו בתחומים שהם לא רק מקומיים או אזוריים. מתייעצים איתנו בתחומים של בקרת נשק, בנושא הסחר הבין־לאומי וההקצנה הדתית. מדינות רבות בעולם רואות בנו מוקד של ידע.

האם השיפור במעמדה של ישראל משפר גם את מצבן של התעשיות הביטחוניות?

על־אף שהשוק הביטחוני העולמי ירד מאוד, אנחנו מצליחים לשמור על רמת ההזמנות. בממוצע שנתי אנחנו שומרים על רמת המכירות בשלוש ארבע השנים האחרונות ובחלק מהמוצרים ההזמנות אף גדלו. עם זאת, הרבה יותר קשה למכור כלי־נשק ממוצרי אלקטרוניקה ובריאות, המבוססים על מערכות מתוחכמות, למדינות מתקדמות.

דן שומרון, ששוחרר באחרונה מדירקטוריון תע"ש, טוען ששיקרו לו בעת הצגת הנתונים על החברה לפני שנכנס ל"נפקדה".

אני לא אתייחס לטענות האישיות. יש לנו מספיק סימוכין לסיוע של משרד הביטחון לתע"ש. אישית, עזרתי לתע"ש הרבה מאוד, כולל בתשלום המשכורות בחודשים האחרונים. סייעתי לתע"ש בקידום של לא מעט פרוייקטים, כמו פרוייקט הנגב, ולולא הטיפול שלי ספק אם חוזים רבים היו נחתמים. עזרנו לתע"ש גם בקידום פרוייקטים רבים בחו"ל, החל מהסיוע של משרד הביטחון באסטוניה והמשך בהתחייבות שלי לרכוש גומלין בהולנד בתמורה על ה"גליל", שלצערי הם לא זכו בו – פעם ראשונה בגלל שההכנות לא היו מספיקות, לאחר פנייה אישית שלי לסגן השר ההולנדי הם הוכנסו שוב לתחרות – ולמרות־זאת לא זכו.

העניין שלי הוא איך להחזיק את תע"ש ולא לפתור את בעיותיו האישיות של אף אחד. מי שאמור לדעת טוב ביותר את הבעיות של תע"ש זה תע"ש עצמה – והבעיות התגלו שם באיחור. גם בעתיד אנסה לקדם את תע"ש.

שומרון הציג נתונים שלפיהם המכירות בחו"ל עלו ולעומת זאת מערכת הביטחון ומשרד הביטחון לא עמדו בהתחייבויות כלפי תע"ש.

החלטת הממשלה היתה שתע"ש תבנה תוכנית שמתכנסת לתוכנית הרב־שנתית של צה"ל. איני מכיר התחייבויות של משרד הביטחון לתע"ש. קיים חוק המיכרזים ואינך יכול להתחייב כשיש חוק כזה. יש גם תוכנית רב־שנתית של צה"ל ואיני יכול להכתיב לצה"ל לקנות דברים שלא נמצאים בתוכנית. משרד הביטחון עובד לפי תוכנית זאת ומזמין לפיה, כשצה"ל קובע מה הוא רוצה לקנות.

שומרון טוען שיחד עם מנכ"ל משרד האוצר דוד ברודט עשיתם קנוניה לסילוקו מתע"ש.

אני לא רוצה להתייחס לנושאים אישיים.

אתה הופתעת מהמצב בתע"ש?

היתה לנו הפתעה גדולה מאוד לגבי המספרים של תוכנית ההבראה. עלות ההבראה ב־1994 היתה הרבה יותר גבוהה ממה שתוכנן ולא ציפינו לעלות כה גבוהה בהמשך תוכנית ההבראה.

מה הצעתך ליו"ר הדירקטוריון החדש של תע"ש?

אני לא מציע שום דבר. הוא יישב על התוכניות של תע"ש ויציג תוכנית הבראה. הוא עושה זאת בימים אלה באינטנסיביות.

תשע שנים אתה מכהן כמנכ"ל משרד הביטחון. מה הלאה?

אני מסרב להתייחס לכך. ■

هكذا من الأصل

עקרון "המועדון הסגור"

יעל פישביין

הנתון שפירסמה השבוע מינהלת החינוך התל־אביבית, שלפיו רק תשעה ילדים מבין 944 ילדי דרום תל־אביב נרשמו לבית הספר "קימה" בדרום העיר, לא הפתיע את מומחי החינוך בארץ. כולם, מי בגלוי ומי בסמוי, צפו מראש שרוב הורי הדרום לא ירצו בבית־ספר בעל תדמית מזרחית וחלשה, מפני שרוב ההורים רוצים בתי־ספר "חזקים" לילדיהם.

בית־ספר "קימה" בא לעולם מתוך רצון מפורש להחריב את האינטגרציה. מקימיו טענו שהיא מכשיר שהומצא על־ידי הממסד האשכנזי, כדי לקבע את הנחיתות המזרחית. מנהל בית הספר, סמי שלום שטרית, עשה לו שם כמאמין אדוק בתורות הבדלנות מבית־מדרשו של מלקולם איקס,

הנתונים הבלתי־רשמיים שהתקבלו מכמה בתי־ספר מעידים שאלה שנרשמו לחטיבות הביניים בצפון הם התלמידים היותר חזקים מהדרום, ואלה שנרשמו לבתי הספר בדרום הם הפחות חזקים. כלומר, האינטגרציה נחרבה. הצפון גוזל מהדרום את תלמידיו החזקים ומשאיר את בתי הספר שם עם תלמידים בינוניים וחלשים

המתנגד המושבע של מרטין לותר קינג, לוחם האינטגרציה האמריקאי. שם בית הספר, "קימה", כשמה של רשת בתי־ספר שאליה הוא משתייך, מרמז על מגמותיה: "קדם" פירושו מזרח, "ים" פירושו מערב.

האידיאולוגיה הזאת לא מעניינת את הורי דרום תל־אביב בדיוק כמו שהאידיאולוגיה ההפוכה, האינטגרטיבית, לא מעניינת אותם. כל מה שהם רוצים זה בתי־ספר טובים לילדיהם, ובכך הם דומים לרוב הורי תל־אביב, הארץ והעולם. כל הורה רוצה שילדו יזכה בטוב ביותר. הבעיה היא שלרוב ההורים אין כלים אובייקטיביים לדעת מה הוא בית־ספר "טוב" והם שופטים בית־ספר לפי קריטריונים נראים לעין: הנחות ומידת הקירבה לבית וקריטריון "המועדון הסגור", האומר ש"טוב" הוא מה שקשה להשיג.

אם בית־ספר אינו מקבל כל מי שנרשם אליו וזורק החוצה את התלמידים החלשים – סימן שהוא "טוב". בתי הספר בצפון תל־אביב הם "טובים" מפני שהם מעדיפים את התלמידים ה"טובים" וזורקים את התלמידים הגרועים. בדרום תל־אביב יש שני בתי־ספר "טובים" מהסוג הזה: עירוני ט', שבמשך שנים נהג לזרוק החוצה יותר ממחצית התלמידים שהתקבלו לחטיבת הביניים שלו ואף התגאה בכך, ובית הספר יד סינגלובסקי, שבמשך שנים ערך מיון קפדני בכניסה לתיכון וכשהוקמה חטיבת הביניים שלו הגביל בלחץ ההורים החזקים את מספר התלמידים "הדרומיים" שאותם היה מוכן לקבל.

"קימה" הוקם כאלטרנטיבה לשני בתי הספר ה"טובים". מקימיו הודיעו לציבור הורי הדרום שהם יקבלו כל אחד – וכך גם עשו. החלשים שלא התקבלו לבתי הספר ה"טובים" ראו בו מקום מקלט, אבל עצם קבלתם הטביעה תווית על בית הספר. ראש ועד שכונת התקווה, שלמה מאסלווי, סיפר כבר בתחילת שנת הלימודים שאנשי השכונה רואים ב"קימה" בית־ספר ל"חינוך מיוחד" לילדים "חלשים" ולילדים בעלי בעיות התנהגות. הורה שיש לו ברירה לא ישלח לבית־ספר כזה את ילדו, ולא משנה כמה רצון טוב משקיעה הנהלת בית הספר ומה האידיאולוגיה המנחה אותו.

מינהל החינוך התל־אביבי פרסם עוד נתון, שלפיו 35 אחוז מהורי הדרום רשמו את ילדיהם לחטיבות הביניים בצפון תל־אביב בעדיפות ראשונה. גם נתון זה אינו מעיד על תמיכת הדרום באינטגרציה. הוא אומר דבר פשוט הרבה יותר: יותר משליש מהורי הדרום מאמינים שילדיהם חזקים דיים להצליח בצפון, על אף הקושי הכרוך בנסיעה ארוכה, שוחקת ומייגעת ועל אף היחס המשפיל בכמה בתי־ספר "צפוניים" כלפי ילדי הדרום.

שני הנתונים, של אלה שבחרו בצפון ואלה שבחרו ב"קימה", מעידים בעיקר על יחסם של פרנסי תל־אביב לילדי הדרום. במקום לדאוג שכל הילדים ילמדו בתנאי חינוך שוויוניים וטובים, הם נתנו להורים לבחור בין מה שיש. הם לא שיפרו את תנאי החינוך של ילדי הדרום, לא התמודדו עם העמדות האנטי־שוויוניות והאנטי־אינטגרטיביות של חלק ממנהלי בתי הספר ולא לימדו את המורים איך ללמד טוב בכיתות שיש בהן גם חלשים וגם חזקים. הם גלגלו את האחריות המוטלת עליהם להנהיג מערכת חינוך שוויונית וטובה על כתפי ההורים ובזבזו הרבה מאוד כסף ומשאבים על פרסומות בעיתונות, על "אני מאמין בית־ספרי", על טכניקות שיווק ועל שטיפת־מוח בקרב ההורים והמורים שלבחור בית־ספר זה פסגת האושר והדמוקרטיה, אבל לא על הדבר האמיתי: שיפור בתי הספר ותנאי הלימוד. ד"ר אורית איכילוב, היועצת החינוכית האופוזיציונית של רוני מילוא, סיפרה שבסיוריה בדרום תל־אביב אמרו לה ההורים שוב ושוב שהם לא מאמינים בבחירה.

מה שמעניין את פרנסי תל־אביב זה פוליטיקה ולא חינוך. מחזיק תיק החינוך, ח"כ אביגדור קהלני, מיהר לגרוף רווחים ואמר שבחירת הורי הדרום מחזקת את טענתו שהם רוצים שילדיהם ילמדו בדרום. ראש מינהל החינוך שמואל דורפמן גרף נתח לעצמו וטען ההיפך, שהנתונים מחזקים את טענתו שניתן לעשות בששון אינטגרציה "מרצון", מכיוון שאם מצרפים את אחוז הבוחרים בחירה ראשונה בצפון לאחוז הבוחרים בחירה שנייה בצפון מקבלים מספר מרשים של 57 אחוז מהורי הדרום שמוכנים לנסוע לאינטגרציה בצפון.

שתי הטענות מתעלמות ממציאות עלומה שאותה גם קהלני וגם דורפמן אינם מוכנים לחשוף והיא מה עשתה הבחירה לחינוך בדרום. האם היא הגבירה את הקיטוב בין דרום לצפון או צמצמה אותו? האם תנאי החינוך של ילדי הדרום השתפרו או נעשו גרועים יותר? אלה שאלות המפתח שהיו צריכות להטריד את מנהיגות החינוך. בשביל לבדוק את השאלות האלה צריך נתונים שאותם העירייה מסרבת לחשוף. בעקבות זאת עתרו ד"ר אורית איכילוב ועו"ד יהודה מירון, בתמיכת חברי מועצה נוספים, לבג"ץ נגד רוני מילוא ועיריית תל־אביב וביקשו לחייב אותם להוציא לאור את הנתונים.

הנתונים הבלתי־רשמיים שכבר התקבלו מכמה בתי־ספר מעידים שאלה שנרשמו לחטיבות ביניים בצפון הם התלמידים היותר חזקים מהדרום, ושאלה שנרשמו לבתי הספר בדרום הם הפחות חזקים. כלומר, האינטגרציה נחרבה. הצפון גוזל מהדרום את תלמידיו החזקים ומשאיר את בתי הספר שם עם תלמידים בינוניים וחלשים. כאמור, בית־ספר "טוב" הוא לא רק בית־ספר עם כוונות טובות, אלא בית־ספר שיש בו גם תלמידים חזקים. אם החזקים ברחו צפונה, בתי הספר הדרומיים התרוששו. סביבת הלימוד של אלה שנשארו בדרום נחלשה עוד יותר ואיש במינהל החינוך של תל־אביב אינו מעז אפילו לחלום על העברת תלמידים חזקים מהצפון דרומה.

בתי הספר הצפוניים קטפו את הטובים והחזקים מילדי הדרום ונהנים מהפרחים. אין זה אומר שהם נעשו טובים יותר או שהם משקיעים יותר באינטגרציה.

הכסף לא הושקע בחינוך. הוא הושקע בעבודה בעיניים, בפרסומות ענקיות בעיתונים לעצם תהליך הבחירה, שקהלני טען שהוא נשמת הדמוקרטיה, טענה שאינה עומדת במבחן מפני שאי־אפשר לגזור גזירה שווה בין בחירות לכנסת לבין בחירות לבית־ספר. החוק כופה על כל הורה להירשם לבית־ספר, בעוד שאין שום כפייה לבחור לכנסת. המדינה מחויבת על־פי חוק לתת לכל ילד את הטוב ביותר, הבחירות לכנסת יכולות להביא גם את הגרוע ביותר. כשמוציאים בתי־ספר לבחירות, מתנערים מאחריות לטיב בית הספר. השוק קובע את הטיב ולא המדינה. ואז בשוק כמו בשוק, הטובים זוכים בסחורה הטובה, הבינוניים בסחורה הבינונית והחלשים בסחורה הגרועה.

כל העניין הזה הוא ריקוד של תל־אביב ושל מדינת ישראל לצלילי חליל השגעונות הפרטיים של מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני ושל יועצתו פרופסור דינה שפירא. שושני ניסה במשך שנים וללא הצלחה למכור את רעיון הבחירה למערכת החינוך. צירוף מקרים שמקורו בפוליטיקה, ולא בחינוך, מסר לידיו מאז 1992 כוח בלתי־מוגבל הגובל, כך נראה, בעריצות ושליטה ללא מצרים במשאבי מדינה אדירים. ובאמצעות הכוח הזה יש בידיו לכוף בחירות על כל מערכת, יהיו שגיונותיו בלתי־סבירים ככל שיהיו. ■

הייטק במאה ה־19

סר נורמן רוצה להפוך את הרייכסטאג ואת ה"בריטיש מיוזיאום" לידידותיים ומסבירי־פנים באותה מידה – אבל האם הביורוקרטים שלהם יאפשרו לו זאת?

"אקונומיסט", מיוחד ל"דבר"

בשביל ארכיטקט המכונה "גיבור ההייטק", סר נורמן פוסטר מקדיש עכשיו חלק עצום מזמנו לבניינים ישנים. בברלין התחילו זה עתה לעבוד על התכנון־מחדש שלו לרייכסטאג – ביתו בעבר ובעתיד של הפרלמנט הגרמני; בלונדון ממתינה החצר הקדמית של ה"בריטיש מיוזיאום" לתוצאת הטיפול ה"פוסטרי" המלא.

שני הבניינים, יצירי המאה ה־19, עם מבני האבן האיתנים שלהם, נראים רחוקים ביותר מיצירות ההייטק שלו: מסוף נמל־התעופה הנוצץ של סטאנסטד, בניין ויליס פאבר באיפסוויץ', ויותר מכל – המשרד הראשי של איגוד הבנקים של הונג קונג ושנגחאי, סמל של 500 מיליון דולר לארכיטקטורה מתוכננת־לעילא.

בעיצוב־מחדש את הרייכסטאג, לעומת זאת, חייב סר נורמן לעבוד בתוך הממדים הסגנון שקבע הארכיטקט הגרמני המקורי, פול ואלוט, שיצר בניין אשר על יופיו ניתן לחלוק אבל את כובדו הקודר אין להכחיש. לעומת אנשי הכספים הפוזיים בהונג קונג, שביקשו מגדל שישמש הצהרה ארכיטקטונית נועזת על העושר, העוצמה והיושר של הבנק שלהם, לקוחותיו של סר נורמן למען הרייכסטאג החדש, כפרלמנטרים גרמנים, הם מודעים ביותר לסמליותו של בניין שההיסטוריה שלו חיקתה את המסלול הסוער, והנורא לעתים, של ארצם ב־100 השנים האחרונות.

סר נורמן חזר עם תוכנית לכיפה שבתוכה מרכז מהופך דמוי קונוס, הדומה לשאב פנימה אור בקצהו העליון ומקרין אור בקצהו האחר כדי להאיר את אולם הישיבות. מסביב לכיפה יש מסלולי הליכה ספירליים אשר, לדברי סר נורמן, יתנו למבקרים הן נופי קו־רקיע מרהיבים והן הזדמנות לראות את הפרלמנט בפעולה. למטה, גם אולם הישיבות יהיה מוקף זכוכית וגלוי לעיני מבקרים הנכנסים לבניין דרך מבואו הראשי המשוחזר. "כרגע נאלצים המבקרים להתגנב תוך תחושת אשמה דרך כניסה צדדית", אומר סר נורמן בהסתייגות.

הרעיון של פתיחת הפרלמנט לאנשים שהוא מייצג הוא אתגרי בתנופתו. אם שומרי הביטחון של הפרלמנט הגרמני – חבורה ידועה ביחסיה המגושמים עם הציבור – ישתפו פעולה, זאת עוד נחיה ונראה.

תוכניותיו של סר נורמן אינן כה קדומות בסגנונן כפי שהן נראות. במראהו החיצוני, הרייכסטאג ישיב לעצמו הרבה מן ההדר והבוקה־העתיקות של המאה ה־19. אבל, בשיטות מתוחכמות, תכנון ההייטק של סר נורמן יוצר חסכון רב.

מבנה הכיפה המתוקן יקצץ את חשבונות החשמל של הרייכסטאג. חסכונות אנרגיה נוספים יבואו מן השימוש באוורור טבעי, מסיעוף של מאגרי מים תת־קרקעיים וממשיכת חום יתר מתחנות הכוח של ברלין. פרט לצמצום עלויות שוטפות, יגדיל שילוב מקורות האנרגיה הללו את המקום הפנוי בתוך הרייכסטאג על־ידי שחרור שטח שבאופן אחר היה משמש לציוד ולמכונות.

הרייכסטאג. הארכיטקט הגרמני המקורי יצר בניין שעל יופיו ניתן לחלוק אבל את כובדו הקודר אין להכחיש

אף־על־פי־כן, לא קשה להבין מדוע הרייכסטאג משמש אתגר תכנוני מלהיב כל־כך לסר נורמן. לא עניין רגיל הוא לארכיטקט להתמנות לעבודה על מוסד לאומי מפורסם כל־כך – ונדיר עוד יותר שמשימה כזו תופקד בידי זר. כשיסיים את העבודה ב־1999 (בגרמניה, בניינים ציבוריים נשלמים בדרך־כלל בזמן או לפני הזמן) יהיה בוודאי הרייכסטאג הישגו הנודע ביותר של סר נורמן בעשור זה.

תוכניותיו, שנתקבלו על־ידי הפרלמנט הגרמני בחודש יוני שעבר אחרי התנצחויות רבות, מאיימות לפתוח את הרייכסטאג ולהציף את הפנים העגום שלו באור. הדבר יחייב לנפץ את עבודת הארכיטקטים שעיצבו־מחדש את הבניין אחרי מלחמת העולם השנייה – הרייכסטאג העלה באש תחילה על־ידי מציתים ב־1933 ואחר־כך על־ידי פצצות תבערה בקרב על ברלין.

בקנה אחד עם שאיפתו המוצהרת להביא ל"דמוקרטיה נראית־לעין", סר נורמן יכניס שטחים עצומים של זכוכית. גג הרייכסטאג ישונה כדי לשבץ בו אשנבים ויימתח כלפי מעלה במבנה דמוי כיפה. דבר אחרון זה הוא פשרה. על הבניין של ואלוט התנוססה כיפת זכוכית מלאת הוד. זו הושמטה מן השיחזור שנעשה אחרי מלחמת העולם השנייה וגם מן התוכנית הראשונית של סר נורמן. הוא העדיף תחתיה קופסה מלבנית צנועה. אך הפרלמנט הגרמני דחה זאת, ותמך בתוקף בחזרה אל צורת העבר.

חסידיו הארכיטקטוניים של סר נורמן, וידידו הוותיק, סר ריצ'ארד רוג'רס, יזהו במסר של הרייכסטאג צלצול מוכר: בניין הנפתח לציבור משמש דוגמה לסביבה וחוסך כספים על־ידי השימוש בחומרים מודרניים וטכנולוגיה מתקדמת. אותו מסר מגיע צלול ורם מבניין הביטוח באיפסוויץ' שביסס לראשונה את המוניטין של סר נורמן. בניין זה, שהושלם ב־1975 בשביל ויליס פאבר, מתעקל על־פי הרחובות הלא־סדירים של עיירת השוק הישנה. הפן החיצוני של הבניין, שכולו זכוכית, יוצר אשלייה של משרדים פתוחים הגולשים החוצה אל הרחוב. גג מכוסה דשא הוא גם גן תלוי וגם מבודד יעיל.

אותו מסר מהדהד בסטאנסטד. מתוך הערכה שרוב נמלי־התעופה המודרניים מבולבלים, חזר סר נורמן אל בנייני המסופים הפשוטים מימי הבראשית של מסעות האוויר. הכל במסוף־האוויר סטאנסטד מתרחש על מישור אחד. הנוסעים נעים בקו ישר מן הדלת הקדמית אל שולחן ההרשמה, אל המכס, והלאה דרך אולם היציאה אל המטוס. שוב, הודות לפריסה המאסיבית והמדוייקת של זכוכית, הבניין מואר מאוד בלי להיות מחומם יתר־על־המידה או רביך.

סר נורמן רוצה להפוך את הרייכסטאג ואת ה"בריטיש מיוזיאום" לידידותיים ומסבירי־פנים באותה מידה – אבל האם הביורוקרטים שלהם יאפשרו לו זאת? ■

מעשי הזוועה ממאנים להיקבר

מירי פז

הלקח שצריך להפיק מן הספר "טראומה והחלמה" הוא ההכרח לחולל שינוי בעמדות החברה כלפי נפגעים בכל דרגות החומרה. קיים דיסוננס מקומם בין התנאים החיוניים לשיקומו של הנפגע לבין גישתה של החברה כלפיו

אידית יער, משפטנית העוסקת בתחום עבירות מין, היא קורבן לתקיפה אלימה. זה קרה לה לפני שלוש שנים, כשלמדה משפטים בלוס אנג'לס. אילולא התמיכה שקיבלה ממטפלות המרכז לסיוע במצוקה מינית, לא היתה מחלימה, היא מודה. כשהגיעה לישראל החמיר מצבה. בישראל של שנות התשעים עדיין רווחת מאוד התייחסות של האשמת הקורבן, אם מדובר בנשים מוכות ואם מדובר – להבדיל – בניצולי שואה, היא כותבת בהקדמה למהדורה העברית של הספר "טראומה והחלמה" מאת ג'ודית לואיס הרמן, שיצא בימים אלה בתרגומה של עתליה זילבר (עם עובד/ספריית אופקים, 343 עמ'). המרכז במצוקה מינית, שבזכותו הצליחה אידית יער להשתקם, פעל ברוח הספר הזה.

קראתי את ספר, שהוא פרי מחקר, עדויות וניסיון טיפולי, ברגשות מעורבים. הוא לא גילה לי דבר, ואני דבר שלא ידעתי לפני הקריאה בו. יחד עם זאת אין לי ספק שזה ספר חשוב, הקורא למהפך הכרתי בגישת הממסד – בתי המשפט, בתי חולים, שופטים, רופאים, פסיכיאטרים, מטפלים – והחברה כולה כלפי קורבנות טראומה: שואה, מלחמה, פעולות טרור, תקיפה מינית. האלה הסוגים המוכרים. יש אין ספור פגיעות שתוצאותיהן מתבטאות בתסמונות פוסט־טראומטיות. לכן, הלקח הנבון שצריך להפיק מן הספר הלימודי הזה הוא ההכרח לחולל שינוי בעמדות החברה כלפי נפגעים בכל דרגות החומרה.

יש דיסוננס מקומם בין התנאים החיוניים לשיקומו של הנפגע לבין גישתה של החברה כלפיו. תנאי הכרחי לשיקומו של כל נפגע הוא השתלבותו בחברה, תחושת השתייכות שלו אליה, ואילו החברה מתנכרת אליו, מפקפקת באמינות עדותו ובכך דוחה אותו מקירבה. דיסוננס נוסף קיים בתוך גישת החברה עצמה, המבקשת להיות מתוקנת, לבער מתוכה נגעים המאיימים על הסדר החברתי מצד אחד אך דוחה עדות מרשיעה על הנגעים האלה בקירבה מצד שני. הקורבן הנפגע הוא נושא העדות הזאת.

ההכחשה והדחייה הן התגובות האנושיות השכיחות הבנאליות ביותר כלפי הנפגע. הוא בודה דברים מלבו, הוא מגזים, משהו משובש אצלו, סבורים הפרט והכלל גם יחד, ולא להיפך: אלי משהו פגום בי ומשובש בנו. על שאנו דוחים כך את עדותו, מתכחשים אליה, מסרבים להאמין. התגובה הזוהה על מעשי זוועה היא סילוקם מן התודעה. מה שאיננו יודעים לא קרה. היריעה על הזוועה נוראה מלהביעה. "לא יתואר", אנו אומרים ומתכוונים בכך ל"לא יישמע", "לא אצלנו", "לא בקירבנו". לפיכך הנפגע, הקורבן והעד לזוועה הוא "לא משלנו". זה מה שאמרו כמה אנשים בקיבוץ שמרת אחרי שנודע מעשה האונס הקבוצתי. זה מה שאומרים לפעמים אנשים טובים ומצפוניים כשהם שומעים שאומרים על התעללויות באוכלוסיה באזורי הכיבוש. זה מה שאומרת לפעמים האם לבת שהיתה קורבן להתעללות מינית של אביה. אבל מעשי הזוועה ממאנים להיקבר. הזכירה והסיפור של האירועים כחוויות הם תנאי הכרחי לא רק להחלמתו של הנפגע, אלא גם של החברה. השתקת הזוועה מקבלת בנפגע ובחברה. היא מחמירה את מצבו של הנפגע, והיא המשבשת את הסדר החברתי.

אם טובת הנפגע עולה בקנה אחד עם טובת החברה, כיצד יוסבר הדיסוננס? מדוע מתנכרת החברה לנפגעים? התשובה טמונה כנראה ברוע האנושי, באדישות, בחוסר מעורבות ואמפטיה, בעצלות החשיבה והרגש.

חולשות אנוש אלו משרתות היטב את התוקפים, שעניינם להתנער לאשמה ולהשתמט מאחריות לפשעיהם. הם רוצים להשתיק את הקורבנות ולהשכיח את הפשעים. החשאיות והשתיקה הן קו ההגנה הראשון שלהם, כפי שכותבת ג'ודית הרמן בפרק הראשון בספר "היסטוריה נשכחת". אם עולה הדבר בידם, הם תוקפים את אמינות קורבנותיהם. אם לא עולה הדבר בידם, הם מגייסים משאבים מגוונים כדי להבטיח שאיש לא יקשיב לנפגע או לפחות לא יתייחס ברצינות לדבריו. האחראים לפשע משתמשים במערך מרשים של טיעונים, החל בהכחשה גסה וצעקנית וכלה ברציונליזציה אלגנטית ומתוחכמת מעין כמוה. האחראים לפשע נשמעים תמיד רציונליים והדוגמים יותר מקורבנותיהם. בכל שרב כוחם של התוקפים, כן מתרחבות זכויותיהם להשמע ולמנוע הקשבה לקורבנותיהם, להגדיר את המציאות על־פי ראות עיניהם האינטרסנטית ולקרוא לה בשם. גם אם מחולל בתוך ההכחשה קול עדות לפשע, הם יציעו "לשכוח את העבר ולהתקדם הלאה".

"בלי סביבה חברתית תומכת, הצופה מן הצד נכנע בדרך כלל לפיתוי להפנות את מבטו. הדבר קורה אפילו כאשר הנפגע הוא חבר מכובד ויקר בחברה. החיילים בכל מלחמה, אפילו מי שנחשבו לגיבורים, מתלוננים מרה שאיש אינו רוצה לדעת מהי המלחמה כהוויתה. כאשר הנפגע הוא פחות ערך ממילא (אשה, ילדה), הוא עלול לגלות שרוב האירועים הטראומטיים בחייו מתרחשים מחוץ לתחום המציאות בעלת התוקף החברתי. חוויותיו נעשות הוויות שאין לדבר עליהן. שומה אפוא על חקר הטראומה הנפשית להילחם בלי הרף בנטייה להטיל פסול בנפגע או לעשותו סמוי מן העין" (עמ' 20).

מבחינת הנפגע, שהטראומה מנפצת רבות מאמונותיו וערכיו, יחס הדחייה של הסביבה מחריף את השבר שגרמה לו הפגיעה. הוא מאבד את האמון בעצמו, בזולת, באלוהים. רגשות עזים וסותרים של זיקקות לזולת ופחד מפניו פוגעים ביכולתו לכונן יחסים של קירבה. הוא מרגיש מנודה ומשייך את עצמו למתים יותר מאשר לחיים. ג'ודית הרמן מצטטת את תיאור החורבן הפנימי של ספטימוס סמית, ותיק קרבות שלקה בהלם פגזים ברומן "מרת דאלוויי" של וירג'יניה וולף. "איתות הסתרים שמעביר, במסווה, דור לדור, אינו אלא שאט, שנאה יאוש... אי אפשר להביא ילדים לעולם כזה. אי אפשר להמשיך את הסבל, או להרבות גזע החיות התמרניות הללו, שאין להן רגשות מאריכי ימים, רק גחמות ויהירות, הסוחפות אותם פעם לשם, פעם לכאן... אין בבני אדם לא נדיבות, לא אמונה, לא חמלה, מעבר למה שיש בו כדי להגביר את תענוג הרגע. משחרי־לטרף בעדרים. עדריהם סורקים את המדבר ונבלעים בקול צווחה בשימון".

הנטייה להטיל דופי בנפגע אינה, למרבה הצער, רק נחלתו של הרוב האדיש, דל המחשבה והרגש, אלא גם של חוקרים ומטפלים, האמורים להיות רגישים, יצירתיים ומורכבים יותר בחשיבתם. האשמת הקורבן השפיעה רבות על כיוון המחקר הפסיכולוגי. חוקרים וקליניקאים חיפשו את ההסבר לפשעיו של התוקף בתכונות קורבנו. מגמה זו שיבשה את ההבנה הפסיכולוגית ואת האבחון של התסמונת הפוסט־טראומטית. למשל, האבחנה "הפרעת אישיות מזוכיסטית" אובחנה באורח שגוי במקרים כה רבים עד שנעשתה לטעות אבחון מכתימה – קודם את המטופלים ובאחרונה את המטפלים.

גישול מכוח וניתוק מן הזולת עומדים ביסודו של כל ניסיון טראומטי. ההחלמה מבוססת, על כן, על העצמה ועל יצירת קשרים חדשים. היא יכולה להתנהל רק בתוך הקשר של יחסים שבמסגרתם יוחזרו לנפגע היכולת לרחוש אמון, להיות אוטונומי, להפעיל יוזמה, להיות בעל כושר לאינטימיות.

הרמן מכירה היבט חשוב בתהליך התרפויטי של נפגעי טראומות: תפקידו המוסרי של המטפל כעד, ותפקידה המוסף – הציבורי, הפוליטי והמשפטי – של העדות. מטפלים בפליטי רדיפות פוליטיות מציינים את האוניברסליות של העדות כטקס מרפא.

הרמן מתעכבת על תפקידה התרפויטי של העדות לנפגע הטראומה אך מתעלמת מערכיה הציבוריים ומחשיבותה בחברה ובתרבות הנהגות עדיין בעדויות על מעשי זוועה כמעט בכל הרמות בקשר של שתיקה והשתקה הנראה כמעט קונספטיטיבי. זה מפתיע כי משמעותם של העד והעדות בתרבות ובהיסטוריה תופסת מקום מרכזי בזרמי מחקר חדשים, בין־תחומיים. תפישה בין־תחומית כזאת התפתחה בשנים האחרונות באוניברסיטת ייל ("אסכולת ייל") והיא מקיפה תחומי יצירה, הגות וביקורת מגוונים – סיפורת, שירה, ציור פיסול, קולנוע, פסיכואנליזה ובמיוחד היסטוריה ופילוסופיה של ההיסטוריה. אסכולה זו מדגישה את מרכזיותה של העדות בתרבות כסיפור אותנטי, הנמסר בגוף ראשון, והיא מעניקה לעד תפקיד מוסרי ראשון במעלה. היא אף מפרשת את הטראומות הגדולות של המאה כסיפור של משבר עדות, כשלונם של עדים ואף בגידתם. שושנה פלמן ודורי לאוב כתבו על כך ספר מרתק "עדות – משברים של עדות בספרות, בפסיכואנליזה ובהיסטוריה" (הוצ' רוטלג', 1991).

על־פי פלמן יש לעד מחוייבות מוסרית לספר את מה שראה ושמע, השתיקה וההתעלמות מן הרע הן, למעשה, בגידה.

הדוגמאות הרבות בספרה של הרמן, שהוא ספר מחקר שווה לכל נפש, מוליכות אל אותו שיעור, אל אותה מחוייבות מוסרית המוטלת על העד, שהם הבסיס לספרה (המעמיק לאין שיעור) של פלמן. הרמן לא השכילה לבטאם בתוקף הראוי. ■

פועלי כל העולם: פועל לכל פועל

דבר אחר

המוסף הסאטירי הנפוץ ביותר במדינה • גליון מספר 674 • 17 בפברואר 1995 • י"ז באדר א' תשנ"ה • מוקדש לחיים רמון, עד שעת כתיבת שורה זו - יו"ר ההסתדרות

המערכת
דני קרמן, שלמה ניצן, יאיר גרבוז, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, תרזה איזנברג, אליהו שריבר (תתולי) ואבנר כץ — אלא מה.

هذا من الامل

קונצנזוס

אלף־בית

א: אומרים שיצחק רבין בשום אופן לא ייתן לאהוד ברק את משרת שר הבי־טחון. מה דעתך?

ב: כדי שהוא בכל זאת ייתן לו את המשרה, צריכים להתרחש דברים מאוד קשים ומיוחדים.

א: מה למשל?

ב: למשל שישראל תיכנס לכוננות ור־בין יגמגם כמו אשכול והפגנות של נשות חברה תתארגנה בדרישה למנות את ברק לשר ביטחון.

א: וזה יספיק?

ב: לא, כדי שרבין יסכים צריך שיהיה לו גם חוש הומור כמו שהיה לאשכול וגם גמישות כמו שהיתה לאשכול.

א: וזה יספיק?

ב: לא, גם זה לא יספיק. ברק יצטרך גם לכסות עין אחת.

א: נו, וזה כבר יספיק?

ב: לא, נצטרך להחזיר את כל השט־חים ולחזור לימים שלפני מלחמת ששת הימים.

א: וזה יספיק?

ב: לא יודע, אבל לי זה יספיק. ויפה שעה אחת קודם.

העורך וחבר

הבהרה לפסק ההלכה החדש:

מותר להרוג כינה בשבת, אבל צריך להתחיל לשבת שבעה רק במוצאי־שבת

הבהרה נוספת: מותר להרוג כינה בשבת, אבל וידוא הריגה יש לעשות במוצאי־שבת

בשניה האחרונה

ביבי הבטיח לחרדים, שאם הוא ייבחר לראשות הממשלה, הוא לא יוציא את "לא תנאף" מעשרת הדיברות, אלא ייתן לו אוטונומיה בתוך עשרת הדיברות

גבי גזית יעבור בדיקת רקמות בבי"ח איכילוב

עוד צעירה טוענת שגבי גזית הוא אבי בנה. השדרן הידוע יעבור את הבדיקה במחלקת הרקמות שבראשה עומד פרופ' יוהר פיין שיסד את המחלקה לפני 12 שנה בעזרת תרומה של המיליונר היהודי מפנמה, שלמה (ממה) יצחקיאן. התורם יצחקיאן מתגורר מאז 1989 בוושינגטון, כ־400 מטר מן הבית הלבן מקום מושבו של הנשיא קלינטון. באחרונה מוסרים חוגים יודעי דבר, הזהיר קלינטון מפני מלחמת עולם שלישית שעלולה לפרוץ בגלל מצבור של נשק גרעיני שנמצא בידיים ערביות. כתב "דבר אחר" שהביא את הידיעה מוסר כי גזית לא הכחיש עד רגע זה את העובדות.

ברגע האחרון

אחמד טיבי ייחקר בחשד שהעמיד פנים שהוא לא ערבי

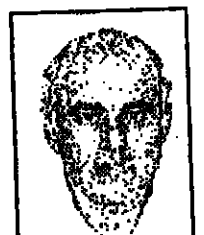

חיים רמון: עכשיו, לאחר שלמדתי את הנושא מקרוב, אני רואה שהתפקיד של יו"ר ההסתדרות גדול עלי, ואני מעדיף להיות ראש ממשלה

אביגדור קהלני: "כשחייל צה"ל נהרג מותר, בימים הראשונים, לפגוע באמינות של צה"ל"

אביגדור קהלני הוא חלק בלתי נפרד ממפלגת העבודה ומגבלותיה ההיסטוריות. כמו כן, אביגדור קהלני חוטא בשעות הפנאי כאי־השמרת שיריו ואפילו בפירסומם בבמות ציבוריות, עליו נאמר הפתגם: סייג לחכמה איננה גבורה. אביגדור קהלני הביע את דעתו הבלתי־משוחדת, אם גם בלתי־מבוקרת, על מקרה ההריגה של החייל הרווזי והספקות בדבר הדיווח. מתוך דבריו של אביגדור קהלני, איש חינוך במחלקת רמת־הגולן של עיריית תל־אביב, ניתן להבין כי לא צריך לספר למשפחה את כל האמת בימי האבל הראשונים, אלא רק בתום השבעה. נשאלת השאלה מדוע בכלל צריך לספר את האמת? על שאלה זו עונה קהלני בלי כל קושי ובלי ליווי גיטרה: "כי האמת עלולה לפגוע באמינות של חיילי צה"ל ואוי לנו אם האמינות הזו תיפגע". כלומר לשיטתו של קהלני, בימים הראשונים מותר לא לגלות את האמת וממילא מותר לפגוע זמנית באמינות של צה"ל. טוב אם כן לדעת שהצבא מוכן להקריב את היקר לו מכל בשביל ולמען המשפחות השכולות.

"בענייני ביטחון, בענייני בורסה ובענייני דרוזים מותר לראש ממשלה ולאלוף בצה"ל לשקר"

קרא ראיון עם שניהם

דובר צה"ל:

אין בצה"ל נוהל וידוא הריגה אבל בצה"ל לא משאירים פצועים בשטח

דובר החמאס: ההחלטה של האירגון לנקום ביום השנה לטבח במערת המכפלה גם לפי התאריך העברי, אינה מהווה הכרה במדינת היהודים

למה מעשה ההתאבדות של זוג הקשישים מקיבוץ מגן מעורר אהדה בציבור, ומעשה ההתאבדות של זוג הקשישים רבין ופרס לא זוכה לאהדה בציבור.

קרא ראיון בעמ' 3

סקר

79% מה־97% שחושבים שרבין ייפול, חושבים שרבין ייפול הפעם גם בלי העזרה של לאה

בקרוב:

צה"ל יבצע בכל חייל שמשתחרר נוהל של וידוא שיכחה כדי שאפשר יהיה לספר לאזרחים שאין בצה"ל נוהל וידוא הריגה

התרגיל המסריח:

לאה המסריחה, רעייתו של רבין המסריחה, אמרה לדן שילון המסריח שהוא עוד יגרום לנתניהו המסריח לעלות לשלטון המסריח.

* במשפט המקורי הופיעה המילה "מסריח" רק פעם אחת – מצא אותה.

האלוף עמירם לוין:

בכל הודעה למשפחה אנחנו מתייחסים למינהגים של העדה אליה שייך הנופל. השבוע למשל, כשהודענו למשפחה פולנית שבנה מת מסרטן, לא סיפרנו את האמת, אלא אמרנו "המחלה ההיא"

אלף בית

א: תגיד, אתה אם היית קונה ארבע דירות, היה נשאר לך ממה לחיות?

ב: לא.

א: אז ממה זנבר חי?

ב: מהדירבית של הארבעה אחוז הנחה שהוא קיבל.

●

א: איך היתה הלוויה?

ב: גדולה.

א: דהיינו?

ב: רק שוטרים סמויים היו שמונים.

●

א: איזו הוכחה יש לנו שביבי יבטיח לנו ביטחון?

ב: לא צריך שום הוכחה. ביבי כבר הבטיח לנו ביטחון.

●

א: מה עם המקרה שלך?

ב: אני עותר לבג"צ.

א: ואם גם בג"צ יפסוק נגדך?

ב: אז נשאר לי רק ה"קאמורי".

מכתבים

לעורך שלום,

קראתי בעיתון שאשה עבדה במעבדה ללא כפפות וקיבלה שחפת. ושאלתי היא: האם יש דרך אחרת לקבל שחפת לאלה שיש להם כפפות, או שעוב תמיד דואגים רק לאלה שאין להם כפפות.

בברכה, ש.ז. לש

החמישיה הקאמרית: ההתחלקות, המעידה, הנפילה, ההתרסקות, הגימגום, השחיקה, ההתבלות, ומותה הפוסט־מודרניסטי של הפואנטה

הוותיקים שבין מבקרי הטלוויזיה בוודאי עוד זוכרים את הימים הרחוקים, שבהם היה רק ערוץ אחד, וכל תפקידם של המבקרים וכל יעודם לא היה אלא להתכוין על היעדרו של ערוץ שני, כזה שיצור תחרות בריאה ומפרה בין שני הערוצים לטובת הצופים הנרדמים ובעיקר לטובת המבקרים צמאי־התרבות ורעבי־הקידמה וחסרי־המנות, והכל לתפארת מדינת ישראל והיצירה העברית המקורית. לכאורה לא הרבה השתנה מאז, מלבד העובדה שבכיים היום חזק וקולני הרבה יותר. והשאלה הנוקבת מדוע אין ערוץ שני התחלפה בשאלה וקשה: מדוע יש ערוץ שני? מינורי ודיטואלי היה תפקידם של המבקרים לפני הולדת הערוץ הקלוקל: מדי פעם העלו מחדש את המצב הבלתי־נסבל של מחלקת הדרמה. פה ושם העירו למנחי ומראייני המשדר "מוקד" על הצורה הבלתי־מנומסת שבה הם חוקרים שרים. לעיתים היו מצרים על פיספוסים בתוכנית הפופולרית "שבשבת", וכמה פעמים בשנה, לא הרבה מדי, היו המבקרים מזכירים לנו ולעצמם שהסאטירה נעלמה לחלוטין ושתוכניות הבידור של יום שישי ירדו לשפל המדרגה. אפורים, משעממים ונטולי־דיגושים היו חייהם של מבקרי הטלוויזיה, ויותר משהסתכלו על המרקע, התבוננו אל נקודה רחוקה באופק, משם, כך ציפו, יגיח הערוץ השני וישנה להם את הצורה וגם את המעמד. ואכן הערוץ השני פרץ לחייהם הרדומים בסערה חסרת־תקדים, הוא שמט את המדרגה האחרונה מתחת השפל, והמבקרים כמו גם הצופים נותרו בשפל ללא מדרגה. באחת נשכחו התקוות לחדר ולשפר את המשדר "מוקד" ולשכלל את הדרמה ולעדן את "יומן תרבות", וכל מה שנותר למבקרים היה והינו ללוות בכוו עמוק וגשפה שנונה, מושחזות ורבות הבריקות וחידודים את מבול תוכניות האירוח ושעשועוני הפרסים ואת מסתרי המצלמה הנסתרת.

ברוב אנינותם הנרכשת, הם למדו להבדיל בין הלגיטימיות החרשותית שבהזמנת נערת ליווי לתוכנית אירוח, לבין הגימיק הזול, הנפסד והחנפני של הפגשתה עם קוקסינל

[illegible]

המכבלה גם לפי התאריך העברי:
לנקום ביום השנה לטבח במערת

א' ב'

פלשתינאים מתונים יעמדו בראש צוות החיפושים אחר הפאראפסיכולוגית מעפולה שתחפש את הצוללת דקר

הצלחות לפאראפסיכולוגית שעומדת בראש צוות החיפושים של הצוללת דקר:

בינתיים היא מצאה את עפולה!!!

לאה רבין לדן שילון:

אתה תגרום לנתניהו המסריח לעלות לשלטון, ותגזול את התהילה מבעלי שעובד על זה קשה כבר שנתיים.

הושגה הסכמה בין רבין ופרס

אם נסיון ההחייאה של תהליך השלום לא יצליח, ייחשב נסיון ההחייאה כוידוא הריגה והתהליך לא יצטרך לעבור וידוא הריגה נוסף.

א: תגיד, שמעת שחיים רמון רוצה להיכנס למפלגת העבודה בדלת האחורית?
ב: אבל הוא הרי יצא מהמפלגה בדלת האחורית.
א: אז מה?
ב: אתה לא יודע שלפי אמונה טפלה של מבותי אבלות אסור לחזור בדרך שבאת ממנה?

א: תגיד, למה אלוף עמירם לוין לא מתפטר?
ב: אני חושב שזה בגלל שהאלוף לוין הוא בחור ישר, בלי חכמות והוא לוקח על עצמו את האחריות.

א: קראת שהשר שחל אמר "אם רמון יהיה ראש ממשלה לא אהיה שר בממשלתו"?
ב: קראתי.
א: נו, ומה אתה אומר?
ב: אני שואל מי צריך להיות ראש ממשלה כדי שהשר שמעון שטרית לא יהיה שר בממשלה?

א: קראת ב"מעריב" שלאה רבין אמרה לדן שילון "אתה תגרום לנתניהו המסריח לעלות לשלטון"?
ב: קראתי.
א: נו, ומה אתה אומר על זה?
ב: אני אומר, מילא אם אני אומר את זה לדן שילון, זה בגלל שאני יודע שהוא לפעמים פוגש את רבין, או הוא כבר יגיד לו. אבל היא, שיש לה את רבין בבית בשביל להגיד לו, מה היא צריכה את התיווך של דן שילון?

א: למה אסור להרוג טיפש בשבת?
ב: סומכים על זה שעד מוצאי שבת הוא לא יקבל שכל.

א: תגיד, אתה חושב שהגילוי של דן שילון על מה שאמרה לו לאה רבין יזיק לראש הממשלה?
ב: הגילוי לא יזיק, אבל ללאה רבין יהיה עכשיו חשבון עם דן שילון.
א: אז מה?
ב: אז מה?! אז חשבונות של לאה כן מזיקים לרבין.

א: אתה חושב שרמון יודע שאם הוא לא יחזור למפלגת העבודה היא עלולה לאבד את השלטון?
ב: בטח שהוא יודע. אבל לפני שהוא חוזר, הוא רוצה להשיג כמה שיותר הישגים.
א: תגיד, אז למה עוד שרים לא פורשים ממפלגת העבודה כדי לסכן אותה ולחזור תוך השגת הישגים?
ב: מי למשלה...

א: שמעת שהקאמרי אמרו שפולארד הוא רק משל?
ב: כן והקופה היא רק נמשל.

א: תגיד, אם היתה נופלת לך סיכה יקרה לפה של לאה רבין, היית נכנס לשם להוציא אותה?

אין בצה"ל נוהל "וידוא הריגה", אבל יש נוהל "רצח מתוך רחמים"

סקר

סקר חדש מוכיח שאין לציבור 100%

מכתבים מהמערכת

י.ס. יקר,

לשאלה האם ראש הממשלה צריך להקשיב לרחשי לב העם, או שהעם צריך להקשיב לרחשי ליבו של ראש הממשלה, יש תשובה מצויינת – תבחר ברפול ולא תשמע שום רחשים.

המערכת

פתור בלא כלום

לאחרונה הופשר לעיתונות ש**לאה** רבין אמרה לדן שילון שנתניהו מסריח.

לאה עצמה טוענת שהשתמשה במילה טובה יותר מהמילה מסריחה.

בתגובה אמר דן שילון ש**לאה** השתמשה במילה יותר גרועה מהמילה מסריחה.

השאלה: מהי המילה?

חיים חדשים בסוכנות!!!

חיים הברפלר לראשות הסוכנות

רמון: אין לי יומרות להיות ראש ממשלה!!!

אבל מאחר ועשיתי בהסתדרות כל מה שאפשר לעשות כדי לייעל, מה שנשאר עכשיו זה רק לפטר אותי, ואז ההסתדרות תהיה הכי יעילה.

רמון גובר על רבין!!!

רמון גובר על פרס!!!

רמון גובר על ברקו!!!

רמון גובר על שרידו!!!

עלייה חדה בתמיכה בחיים רמון לראשות הממשלה בעקבות הודעת השר שחל, שאם רמון יהיה ראש ממשלה, הוא, שחל, לא יהיה שר בממשלתו.

"צריך להמשיך ולמצוא סיבות לעקוף את הבג"ץ גם כאשר ש"ס נמצאת באופוזיציה..."

קרא ראיון עם אחד ממנהיגי מפלגת העבודה בעמ' 9

טורישי

אלוהים היקר,
עשה שאני אהיה הקורבן האחרון.
עשה שאני יהיה הקורבן האחרון
בדרך לשלום.
אלוהים, אתה הרי יכול לעשות
מה שבא לך בראש.
אז אל תעשה ממני צחוק;
עשה שאני יהיה הקורבן האחרון
בדרך לשלום,
וגם תהרוג, בבקשה, את תמורה שוש.
ועוד דבר אחד, אחרון:
עשה שהשיר שלי יהיה מספיק מטומטם
לזכות בתחרות לנוער
"תומכי פינוק שרים לשלום",
כמה שהתמונה שלי תופיע בעיתונים
ואני אהיה יותר מקובלת בכיתה
מסמדר אוחיון.
אלוהים, אם אתה לא יכול לעשות
שלושה דברים בבת-אחת,
עשה שאני יהיה הקורבן האחרון
בדרך לשלום,
ושני הדברים האחרים קיבוניםט.
כי השלום יותר חשוב מציון לאנגלית
ומעשר כמו סמדר.
שלך בידידות, מיכאלה דוידוב (מישל),
הממתינה לתוצאות בשטח,
ומקווה שלא תפשל.

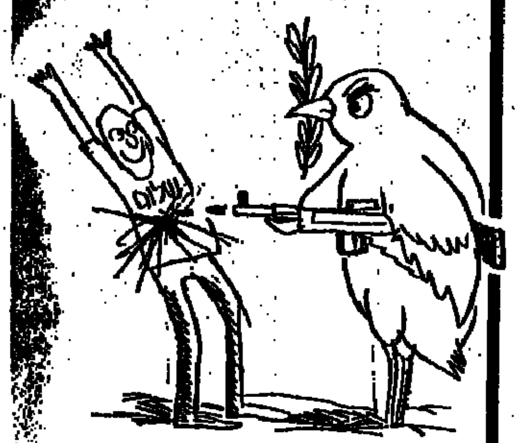

אלוהים היקר,
עשה שאני יהיה הקורבן האחרון
בדרך החטוטים
כדי שילדים כמוני
יפסיקו לכתוב שירים.

אלי שרייבר (התולי)

השבוע אצל דן שילון "ב שידור חי" תחרות הגמד בין כל המסריחים!!!

(הקהל מוזמן להריח)

מסביב לעולם ב...אניקה

שלום קולגה. "יהי אור" (אלוהים)

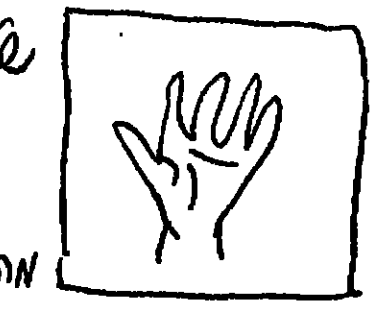

מה השם בבקשה? לא דבור. יש שם.
משפחה? כמו שאמרים. As usual גובה, מה הגובה?
תלוי. משקל? שלא יהיה יותר גרוע. צבע עיניים?
כמו תמיד. כתובת? זה מה יש. השכלה? איך
לעצמים. מצב משפחתי? פעם ככה ופעם ככה
משלוח-יד*? מסתדרים. דת? ממש כמו כולם.
אזרחות? פלסטינית. זה כללי מידי, אתה יכול
להכנס לפרטים קצת יותר? [illegible]

*(זאת למעלה מימין)

שבכאו, שאוע ישראל.

במלאת עשרים וחמש שנה לפטירתו של עגנון

אפלפלד ועגנון: הדרך לירושלים
עיון משווה: "ליש" – "בלבב ימים"

הלל ברזל

א. פתיחה

שתי היצירות: "ליש" ו"בלבב ימים" מתייצבות, לנגד עינינו, בנוסחן המנוגד והשונה, בתכלית, זה מזה. מצד אחר מצויה מידה רבה של הסתמכות של הסופר המאוחר על יצירת קודמו. הניגוד וההסתמכות נראים בכל אחד מארבעת המרכיבים של המסע לארץ הקודש, כפי שהוא מתואר על־ידי שני המספרים. המרכיב האחד, והראשון במעלת־חשיבותו, הוא מחוז־החפץ, חפץ במובן של רצון חזק, כמיהה גדולה, הקובעים מטרה ומניע בשביל היוצאים לדרך. במקרה שלפנינו, ירושלים, הנתפסת בשתי היצירות כלב וכסמל של ארץ־ישראל כולה, היא משאת הנפש של השותפים למסע. המרכיב השני, דיוקנם החיצוני והפנימי של בעלי הרצון, ייחוסם, מעשיהם בעבר והתנהגותם בזמן המסע, לרבות, מידת ההערכה או הזלזול שחש המספר כלפי

ש"י עגנון

כל אחד מהם. המרכיב השלישי, הנתיב המוליך למילוי המשאלה, קשייו ותהפוכותיו, המסלול הגיאוגרפי־הפיזי והמסילה המיטאפיזית, לשון אחר: הארץ וגם השמים הפרושים עליה. המרכיב הרביעי, כלי־התחבורה, שבעזרתם תושג המטרה הנכספת. הכלים יכולים להיות ממשיים וגם כאלה השאובים מתוך הדמיון, האמונה והנס. המעוף הפואטי והתימאטי, המלכד את כל ארבעת המרכיבים של סיפורי המסע, קובע את צורתן ואת בשורתן של שתי היצירות שלפנינו, ומראה אותן בבדילותן ובמידת התקרבותן זו לזו.

את ההסבר לזיקה של ניגוד וקירבה בין אפלפלד לעגנון, כפי שהוא מתגלה בסיפור השיירה שלו, דומה שיש לחפש, בעיקר, בשורש הרעיוני, שהוא ברובו גלוי ובחלקו סמוי, המפרנס את "בלבב ימים", ושאפלפלד מודה איתו אבל מרגיש צורך לשנותו. תפקידו של העיון, המשווה את שני סיפורי המסע זה לזה, הוא להצביע על הזיקה המורכבת של מרחק וקירבה בין שניהם, להציע הסבר לנבדל ולמשותף ביניהם, מבלי לטשטש את הצביון הייחודי הסגולי של כל אחד מהם ביצירת מופת ראשונה במעלה.

ב. נאטוראליזם כנגד רומאנטיקה

את השוני בין נובילת המסע האפלפלדית ובין זו העגנונית על ציר הניגוד, ניתן להגדיר כנוסח נאטוראליסטי המתייצב נגד נוסח רומאנטי. אפלפלד מתרכז בקשיים של המסע, המטרה רחוקה, קשה ומתחמקת. לבסוף מגיעים אל הים ועדיין לא לירושלים. בין הגשמים, גומא ואדמה טובענית, ארץ ושמים, נאבקים בנוסעים ומגלים להם את פניהם הזועפות. לטבע הקשה מתחבר גם טיבעם ומיזגם הבעייתיים של רבים מבין ההולכים בשיירה. באמצעי המסורת היהודית מוקפים באלה השואפים ליצרים של הרע וגילויי אלימות. סירות, תאוות ממון מאפילים על המסע, ואף מאיימים לכלותו. הכלוב שבו כלואה מאמצא מסמל את הקשיים שביציאה מן הכלוב, הגולה בלבושה הסמלני, כדי להגיע ליעד הנואל. הנוסח הנאטוראליסטי אוהב את הרווח התחתונה שבנפש האדם ואת תחנות השקיעה שלה. טבע האדם וטבע הארץ נשקפים זה בזה לתמורה. לא כן עגנון שהעמיד את הלב, במרכז תיאורו. לב הים יוצא ממקומו ונשקי בנלבבים, החסידים, "אנשי שלומנו", שיצאו לארץ אהבתם. הארץ והשמים מאירים להם פנים, במרבית התחנות, והם מגיעים למחוז החפץ. עלייתם לארץ מסתמלת בעלייה לתורה ובקבלת הפנים הנלבבת שהם זוכים בה בעיר הקודש.

ומחוז החפץ לדמויות הראשיות. בין נוסעי השיירה מבליט אפלפלד את ליש הנער, שאינו תמיד ארוך לגודל, ואת אפרים מוכה הייסורים. אפלפלד מעניק מנה שווה של חיוב ושלילה, לגברים ולנשים שבמסע. הישישים בעלי המסורת משפיעים, אבל אינם קובעים אורחות מוסר לנלווים אליהם. מן הנלווים נותרים מתי מעט. ושוב בניגוד גמור לעגנון שהעלה את חנניה המופלא לגיבור הראשי של יצירתו, כפי שהוא אומר זאת במפורש בסיום הנובילה וכפי שהוא נשמר במהלכה. בין הנלבבים יש מעמד מיוחד לשמואל יוסף הלוי, כדמות המתגלגלת מן העבר להווה וחוזר הלילה. עגנון מוצא צד של זכות גם באברהם המוהל שנותר מאחור. הנשים הרשו גם מחמת פיתויי השטן אבל חוזר בהן עד מהרה. היהוד שחוזר לגולה הוא ליבוש הקצב, שנבדל מלכתחילה מחבריו הנעלים.

וכך גם בהבדל שבין תמורה לקלות יחסית בכל מה שכרוך בסיבו של הנתיב שבו מהלכת השיירה. אפלפלד קובעו ביבשה בלבד, והוא מעגלי יותר מאשר אופקי. לעתים נדמה, כי לעולם לא יוליך למחוז החפץ, וכאילו נגזר על הצרות והייסורים למתוק אותו, או לפחות את הנותרים להשיגו. אצל עגנון גם התורה לסמבול של האניה שאיבדה את כיוונה, היא ארעית. אפשר נרמז בה בצורה עקיפה, כדי לא לפגוע בעיניים הנשואות מעלה כל הזמן, חטאו של שבתי צבי בארץ התורכים שעיכב את הגאולה אבל לא שיבש את נתיבה הברור, הזוהר, המוליך ציונה.

אחרונים, אחרונים, גורליים, בין ארבעת מרכיבי המסע: כלי התעבורה שבלעדיהם יהיה המסע תקוע, או אבוד. אצל אפלפלד הסוסים, העגלות נראים בממשותם. אין בסיפורו זה של אפלפלד על אף מידות של הגבהה ומיסטיפיקאציה כלשהי של הסוסים, מקום לקפיצת דרך שאחראי לה הצדיק, או לזינוק הדומה לזה של מרכבה ניסית, חזונית, או הזיונית. בתחנה האחרונה, דרושה גניבת ממון, שהכול אחראים לה, ועל כל פנים נהנים ממנה, כדי לשלם בעד הנסיעה בספינה. מיטשטש הגבול בין מה שנאמר בספרי המוסר "מסילת ישרים" ו"מנורת המאור", שאמורים היו לכוון את אורחותיו של ליש, ובין מה שמתחייב בחיים בממשותם הכאובה. לא נס ולא מטפחת פלא, לא תיבה העשויה בידי איש כחנניה, שנמנע משימוש במסמרות ברזל, משרתים את נוסעי השיירה האפלפלדית. המטפחת מביאת הישועה בצורותיה השונות היא מנת חלקם של סיפורי עגנון בלבד. היא מצויה בצד הספינה כמסוגלת להביא את חנניה לירושלים ולהגיע במועד אם לא לספינה הרי להמשך של מעשים טובים וגם לקבורה עם המטפחת על עיניו.

הניגוד בנוסח הנאטוראליסטי של אפלפלד כנגד הרומאנטי של עגנון מוצא ביטויו גם בלשון ובתחביר. הציור המדוייק, הלשון הבהירה היהלומית, המשפטים המופלאים בקיצורם, בריכוזם ובתמציתיותם ב"ליש" ניזונים מן הספירה הארצית והשמימית בקשיות. שורשיהם הסמלניים והאגביים נקשרים באבות המקראיים, שדרכם לא היתה סוגה בשושנים ובתביעות המתמידות של רמח"ל כאיש מוסר, בעל "מסילת ישרים", ולא רמח"ל, שראה את המגיד ושמע את קולו בחלומותיו ובהתגלויותיו. ואילו אצל עגנון שליטים הנגוהה האגדה, פסוקים מצוטטים, רבים מהם ממזמורי התהילים, המזהגים אדם ואלוה. אנציקלופדיה שלימה של סיפורי עלייה מופלאים, שירי ציון והמסע לים של רבי יהודה הלוי, משרתים תיאור, המחבר מעלה ומטה, בנוסחו הידאי, הפולקלוריסטי, רב החוכמה והשכינה.

ג. קירבה והסתמכות: המניין

בצד הניגוד הקוטבי שבנוסח ההבעה, הנוגע לארבעת מרכיבי המסע, ניכרת קירבה עד למדרגה של הסתמכות מפורשת, של הנובילה המאוחרת על זו שקדמה לה. המניין כמרכיב תימאטי ראשי בשתי היצירות, לובש צורה שבולטת בה ההתרשמות של אפלפלד מן הסופר הנערץ עליו. ייחודו של המניין העגנוני הוא במידת הסתירה שבו. עשרה נוסעים מוזהים בריבורם. תשעה נקראים בשמם ואחד ששמו נשכח, לפי עדות המספר, אף הוא קולו נשמע. עשרה עולים לתורה, שבעה ומפטיר, גולל ומגביה. ובכל זאת בלי חנניה הם מכריזים על עצמם כתשעה. הם מבטלים את התפילה במניין במסעם בספינה על נהר הטונ"א. הסכימה העגנונית היא של מניין (עשרת הנלבבים) ועוד אחד, מופלא חנניה שמו. בלי חנניה יהיו גם עשרה, חסרים את השכינה, או את רוח הקודש, המעניקים למניין תוספת כוח לתפילה ואמונה.

אפלפלד אינו מוחק את המניין המיוחד בסתירה המספרית שבו, אבל מתרשם, יש להבין, מתוכנו, מסמלנותו, מן הצירוף מניין שווה אחד־עשר. הוא נוטל את התבנית עשרה ועוד אחד וקובע אותה במעמד עלילתי וסמלי ראשון במעלה גם בסיפור המסע שלו. אפרים המצולק, המפרפר בין חיים ומוות והמניין של הישישים שמסביבו הם עשרה ועוד אחד. העשרה יודעים כי בלי אפרים אין מסע ואין ירושלים.

ההתרשמות מן העוצמה הרעיונית שניתן להשיג בעזרת המניין המיוחד, יוצא הדופן, משותפת לשני המספרים. עגנון בנוסחו, הקבלי, הניסי, ההרמוני מציג את חנניה כמגלם את צד השלימות בהוויה היהודית. ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא. רחמיו של חנניה, שבגללם הוא מאחר לבוא לספינה, ופורש, למעשה, מעשרת הנלבבים, נתונים לאלמנתו של זושא, הארכיליסטים היהודי. בהתרת העגונה האחת, כפי שמלמדנו הסיפור "עגונות" תלויה התרת עם ישראל מעגינותו, מגלותו. קבלה ומוסר, נוסח הבעל־שם־טוב, והחסידים הראשונים, מצטרפים, מתנים ומשלימים זה את זה. חנניה משמע מי שהאלוהים ריחם עליו ומחל לו על חטאיו, שחטא מחמת שיכחה. וזאת על אף שפגע החטא בשבת ויום־הכיפורים מוקדי אמונתו של העם, ימים שאינם קשורים דווקא במשאת הנפש של העלייה לארץ. רוח העם מצטרפת לרוח הקודש במסע ציונה. על חנניה של עגנון אפשר לקרוא את הפסוק: "שמוע שמעתי אפרים מתנודד יסרתני ואוסר, כעגל לא לומד, השיבני ואשובה". השם חנניה מחליף את אפרים. אפלפלד בונה את הדמות, שמסביבה המניין על אפרים בשמו המפורש, בפסוקי הנחמה של ירמיהו, שצפה באחריתה המאיימת של ירושלים, ההורד בבכיה ובא גם לנחמה ולעודדה. הבן היקיר מוכה הייסורים, הפעם מידי אחיו היהודים, מוטל על האלונקה בלב המסע המפרך. המעיים ההומים לו הם בסיפור של אפלפלד של הזקנים ולאו דווקא של האלוהים. עין החסד האלוהית המפקחת על כל הזמן על הנוסעים הנלבבים, אצל עגנון, אינה נראית בסיפורו של אפלפלד. אבל אפלפלד אינו מוותר על נקודת מוקד מיטאפיזית הקיימת גם במסע שנוסחו נאטוראליסטי. הזקנים הישישים שמסביב לאלונקה אמונים על מסורת הדורות ומיטיבים לזכור אותה. הם מבינים את הבעיה של העלייה לארץ במובנה הקוסמי, המוסרי וההיסטורי כפי שהיא מסתמלת בדמותו של אפרים המיוסר.

ד. השורש הרעיוני – בעיית התיקון

"בלבב ימים", יצירה בין נובלה ארוכה לרומאן, התפרסמה לראשונה בשנת 1934, כחמש שנים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה ותחילת השואה. עדיין תיתכן באותם זמנים, הצגת גורל העם ומשאת נפשו הירושלמית מן הפרספקטיבה האגדית, המנעימה את צד החסד והחיוב שבחיי היהודים ומוסיפה לה את חן ההיתול והצחוק, כמו למשל בתיאורים רבי ההיתול של הסולטאן הטורקי בכינויו מלך ישמעאל, או של תגובת הנלבבים, אנשי שלומנו, לשמש היוקדת והסבלים הערבים המקרמים את פניהם בחוף של יפו. לא כן "ליש", אף היא יצירה בין נובלה ארוכה לרומאן, המופיעה בשנת 1994. גם אם זמן העלילה הוא טרום שואה, בלי מכוניות, רכבות ומטוס, ז'אנדרמים ולא גיסטאפו ופלוגות מוות, משתקף בה, צד אלים, שמים שאין בהם רחמים הארץ ביצות שיש לצאת ממנה, ורבים טועים לחשוב, כי בהסתלקות מן השיירה ובחיקוי מעשי הגויים גם ברצח וגניבה מן היהודי, צפונה הצלת היחיד, אם לא הצלת הכלל. ושני המספרים מחפשים ומציגים את דרך התיקון. אין זה נכון כפי שטענו כמה ממבקרי "ליש", כי גישתו של אפלפלד בהצגת השיירה היא פסימית. אפלפלד בדומה לעגנון נזקק לתבנית המסע לבניינה של עלילה שבעיית התיקון נבללת בה ברובדי הפשט, הרמז, הדרש, הסמל והסוד. שני המספרים מלמדים באמצעות המניין, זה המלא הגדוש, וזה המלא המיוסר, כי אין לנתק את העלייה לארץ משורשה האמונתי, בבחינת "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". המניין של עגנון מכוון לירושלים ומלאותו הרוחנית תלויה בחנניה. המניין של אפלפלד מכוון לבעיה הקיומית, לשאלת הישרדותו הממשית של העם התבול והפצוע, בכל קורותיו ודומה כי נגזר עליו לפרפר בלי הרף בין חיים למוות, מתוך ייסורים וגדולת נפש וכוח סבל כל ישועה.

הקירבה בין השניים מתמקדת בהערכת המניין והבנת חלקו בקיומה של משאת הנפש בדרך העולה לירושלים. השוני ביניהם הוא בהבדל המסתמל בין מטפחת הנס לאלונקה וחלקם בקיצור או הארכת הדרך לירושלים. המטפחת מקצרת, מקפיצה דרך. אבל היא טובה רק לבעלי עלייה ותשובה מסוגו של חנניה. זהו השיעור הגלוי בתורת העלייה לארץ של עגנון, שאינה רוגלת בהמתנה לביאת המשיח שתעלה את כל נפוצות העם לארץ אבותיו. השיעור הסמוי הוא כי אין להמתין לבעל המטפחת, אפילו אם ייפגם המניין. מה שנפגם לשעה קלה ימצא את תיקונו המלא בבית־הכנסת בירושלים. ובלבד שיעלו אליו מן הגולה. אפשר לפרש את שיעורו הנסתר של עגנון, בסיוע הפואימה של יעקב פיכמן "עלייתו של הבעש"ט", שנכתבה בשנים תרצ"ד־תרצ"ג, כשנתיים לאחר "בלבב ימים". בסטמבול,

אהרון אפלפלד

ממנה רוצה להימלט הבעל־שם־טוב, שגם ברשותו מטפחת הפלא, ולעלות לארץ הקודש, הוא אומר ("כל כתבי", נג):

את מטפחתי כי אפרש על הים,
בכח קדשו של השם הנעלם,
חיש נעברנו וקל כמו־פלגה

בתו, העדינה, אדל, שמה, מבוהלה בספינה מתקרבת, בלב הסערה המשתוללת בים. "אבא, הנה שם אניה חותרת", היא אומרת. ובעל המטפחת ויודע סוד השם המפורש מפטיר ב"בדיחות דעת":

שבח לאל, שפתנו מגם!

עגנון בתיאור עלייתם של החסידים הראשונים שומר מקום גם למטפחת וגם לנלבבים, והם הרוב, היודעים את הספינה ואת התפילה והנכונים למסע הירושלמי בכל התנאים ובכל הנסיבות.

אפלפלד, כדרכו, בהידרשו לגורל עמו תולה אשם בגויים, ב"מצור" המתמיד שהם מקיימים, צידי־נפש וגוף של יהודים. אבל אין הוא חושך שבטו מבני עמו, ומאשים את היהודי בירידה לסמיון, בהתבוללות, בלימוד דרכי־רשע מן הגויים ומן היהודים, באי־התמדה בדרך המוליכה לירושלים, ובחזרה כושלת בדרכי העלייה והתיקון הרצויים. ב"ליש" הוא בא ללמד שיעור שלם, המכוון פנימה ובדרך הקשה. האלונקה המאיטה את הדרך באה במקום המטפחת. תפילה מתמשכת באה במקום השמעת השם המפורש. ליש היתום בא במקום שמואל יוסף הלוי, המלומד באגדות ובמעשי ניסים.

עגנון העניק למספר מעמד של אחד מן המניין ובכוחו הציג את מכלול סיפורו, רוח של לוי היודע ללוות את השיירה בדברי שירים, להתלוות אליה בתוכה ומחוצה לה במרחק של שנים רבות. הוא הציג את השם של המספר, ברבדבריותו המוחשית המסמלנית. אפלפלד, אף הוא כרבי־רבריות של שמות ועלילה, מציג את ליש בשם מתנגד ומנשנה. עגנון הגביה והעלה את דמות המספר בסולם המעלה, מבלי להוסיף לו מנה של ייסורים. אפלפלד מגביה ומוסיף את סבל הירושה לדמות גיבורו הצעיר. ליש משמע אריה כבאמור במשלי, "ליש גיבור בבהמה". ליש, פירושו גם בצק שנילוש. "הליש והשמן והדבש כליש זה שעתיד בשמן ומקושף בדבש" (ירושלמי, חגיגה, עח, ד). ושתי התכונות מאפיינות את דמות הנער המספר את סיפורו בגוף ראשון. וכל נשכח את פלטי בן ליש, בעלה המיוחד של מיכל בת שאול. פלטי אצל אפלפלד בחילוף אותיות פליט. אפלפלד פותח את סיפורו כמו ב"מובי דיק" של מלוויל ("קראו לי ישמעאל"), בהכרזה על השם: "שמי ליש", וכמו עגנון מבן. "שמעתי שמקצב של השם מהונגריה". חוברי הונגרית יצרפו אולי את ליש ללידש. ויקשה על הקורא העברי לא לשים לב למקומו של ישו בתוך הכינוי. ללמדנו גם על צרת ההתבוללות שנבללה בגורלו של כל יהודי. שמו של ישו מתגלגל לחילופי דברים קשים בין העגלונים היהודים השודדים הנוצרים (עמ' 105). לקראת סיום הנובלה נוכר כינוי נוסף של ליש. "שמתי לבי שימקה והוזק תולו לדבר, הם מהומים ופולסים הכרות גרומות. לי הם קוראים עבשיה וגדר" (עמ' 158). בזיקה להונגרית ניתן לתפוס את וגדו כשיבוש של "האגורה", בשמעם של "היה אלים הטל את האויב". אף זאת בלקח לדור הצעיר בסוגיית התיקון. השיעור המתוק של שמואל יוסף הלוי, חוצה את מסורת הדורות, בלשון בטוחה. מבית המקדש, דרך שירי רבי יהודה הלוי, סיפורי הבעל־שם־טוב ועד לפולקלור רב החוזכים מכל עדות ישראל. ליש לומד ולבסוף גם עתיד ללמוד בלשון משלו את סוד התיקון המתחיל מן המניין. הוא מספר על יוסף חיים הישיש העיוור שניסה להחזות את המניין ומלמד את ליקוד שלו: "חיים בלא תפילה הם חיים של בלימה. לפני השינה אני מתפלל את התפילות שאני זוכר בעלישה. קשה להתפלל בלא מנין. תפילה בלי מנין אין לה כנפיים והיא צונחת אל התהום" (עמ' 159). ליש בן ומגנר מתנבא ברגע מסוים כמו שמואל יוסף הלוי ברוב פנים. אבל עגנון צירף אליו את חנניה ואת הנלבבים. ליש מצא את עצמו עם יוסף חיים הזקן העיוור, עם אמא מאמצא המשוגעת שבכלאה בכלוב, עם ירוחמיאל ופינגרוהט, עם יקותיאל הצולע ועם גוסטה, עם מנוס העיוור ועם פרול ופלוס. עגנון העמיס על כתפי גיבוריו את המסע המתוק, מבורר הלב בדרך לירושלים. אפלפלד העמיד עליהם את עול הייסורים והסטייה. אולם טעות היא לראות בעגנון מאמין בתיקון ובאפלפלד ספקן. השיעור ההיסטורי הראשון במעלה של שניהם הוא הדבקות במשימה. עם הרבים או בלעדיהם. עגנון כתב בסיפור הנגרי במאמר של הלוי, זאת השטן העבירה ודוחק מטעמים. הוא השאירם לסיפור עלייתו לארץ הקודש של יצחק קומר. אפלפלד צירף את הייסורים ואת השואה למסע לירושלים כפי שהוא חושב אותו. לפני השואה אפשר היה לפנות לאגני או לירוסוי, לספינה וגם להתנסות. לאחר השואה העגל סופר משיעור קומתו התנסותו של אהרן אפלפלד אי־אפשר היה לפסוח על אלונקת המכאוב והייסורים ובלבד שנזכור התנפשר ירושלים, בכל הדרכים, ובעת הצורך גם במצווה שהיוה ליקימת, ואפילו אם היא באה בעבירה.

אפרים אבא

"ברוך"

רמוס כתרולי־יבבים
כעוס כאודי־לבה רותחת
מסבורה של עיר
אל פאתיו של אפק
יוצא אני
את גדרותי לפרק
במעשי אדם

סוחן הרים
ברוח של תזוית
מרים,
בהול מרעשה של תפת
אבק
של הרף עין
שברם.

רק שקט נותר
ממולל דגנים
שאר רק אור
שנסתמא כהרף
מזעקת "ברוך"
פלה זכרון ילדות
בי
את חומות האשר בשנית

רבוד חמה
פרקי שמים
במורד הדרך
עבים רצים
שבוי צריחת הבץ
אני כמותכם
בערכות קודרת
מורד "ברוך"
בהרמשו של קץ.

"ברוך" – זעקת החוצבים המתריעים מפיצוץ מטען

פרץ־דרור בנאי

אל תקח ללב

לנתן זך

למי שהוא שלם נשארת האדמה
שאין לכפר בה.
למי שהוא שלם נשארת הנשמה
שאין לסחר בה
ופנים אל פנים
ישאר זר, השנים.

אל תקח ללב, משברים לא נשארים
הם כמו כל עונה.
אל תקח ללב גם הקמטים מתישרים
בעפר הגנה
ופנים אל פנים
ישאר זר, השנים.

ובשם הלילך עם בוא הזכרון
יושיט לך יד.
ובשם הלילך על כנפי הדמיון
יפרש ת'מרבד.
חד השנים ישא
במקומך ת'משא.

יהודה ויצנברג־ניב

שלושה שירי אהבה

.1

בכנרת אחר הצהרים
הבריזה עולה,
היא נופחת קלות על שכמי, על שכמך

הבסמות היפות שלך מכות בעיני,
המבט הירק שלך מכה בחלציי,

אני חש שעיני מתמלאות דם דם דם,

טוב לי עכשו,
אני לא מרגיש כלום עכשו,
אני כבר לא מרגיש
את ידי

.2

את גורל מערכותי ערכתי
הלילה על משכבך
המשי

ברזל קשה
חד בברזל רך

וכל הספים בביתי
ממש רעדו

בבקר לא העזתי
להישיר מבט בעיני אמך

כי קלונך צעק

.3

ואז תגעי בחיים
בקצה הזרת

ותראי איך העננים הקרים
של הבקר מעטפים אותי
במעטפת של רך

ולא תשאר לך כל ברירה אלא לצאת
ולנשם עמקות ולהבכים אותי

עמק אגלה, אורה רצוי
בגופך המסער

שוש נבון

שירים

★

תלולית העפר מעליך –
התישרה
– מגשם הזלעפות,
ביתך החדש ספוג –
ואני עד לשד העצמות,
בעיר הדממה אני עומדת
והוזה בך
לפתע נרעדת כנשובה
ספת גשם החליקה על שדרתי
– חשבתי שאתה הוא הנוגע בי
ולא ידעתי אם זה הגשם
או הדמעות.

★

והחרף פלש
ובגן חרש
הגשם המים כל בגשושית
ובחוץ בוכה הרוח
עץ הזית גונח
והתרדף רדוף
על גג ביתי מדודר הרעם
והברק כרסים בקור לחשך
הנר בוכה בדמעות חלב
על הקיר צללים
לחן מתנגן,
מעגל את פנות החדר
בחוץ החרף נוגס ונושך
אך עדין קים הנרד
שהמבול לא יפריע
אל ביתי.

★

מבעד לחלוני משקפי
עופות משחרים לטרף
דופקים באברותיהם
הרוח מביא ריחות
ממקומות רחוקים
מחולם וצריחותיהם
ממלאים כל נקבובית
בגופי
אני רוצה להגיע הרים.

לא רק עץ השדה, לא רק תבנית הנוף

פרץ־דרור בנאי

כל יוצר ספרותי שהיצירה בוערת בעצמיו צורך חזבי וקיומי, קיימת התשוקה התמידית להתנסות ולו פעם אחת בעריכת כתב־עת ספרותי, או עיתון ספרות כלשהו. כי מלאכת העריכה בשל מורכבות העשייה שהיא מכילה, מעמידה לפני האיש בעל המשמעות והיכולת רוב של אפשרויות, שדרכן יתאפשר לו ליישם דעות ועמדות ולהצביע בקומפוזיציה של מוצר ספרותי מגובש שהוא כתב־העת.

עשרים שנות ניסיון של שהייה באקלימה הבוער של ממלכת הספרות וקירבה ממשית ומעשית לעריכת העורכים שעל ספרי אצלם דברים, לימדוני שעריכתם לוקים בחסר אחד בולט: אתו אני מכנה "יומה מכוונת", כלומר, לא עריכה ועיצוב מתוך מלאי קיים או מזדמן, אלא הזמנה לכתיבת עליו העיון ועטם.

אמנם, כמו יודע וטוען, שספרות לא נכתבת לפי הזמנה או הנחיה, ויש בזה משהו. לכן, אני איננו גורס, שצריך להסתפק כתיבה כזו או אחרת, אלא אני אומר: יש לזמן דברים מסויימים ויש לזמן דברים מסויימים שגם אותם נבחן לפי העריכה ונבחר. יעוגם או יומצא הן המילים הנוצצות בפרק זה של עשייתה של המערכת הספרותית בזמן הזה. ועורך בעל כשרון ותנופה יצירתית שיודע לזמן את הנדרש והמה ויש בעצמו לכדי דבר אחד מורכב עשיר ומגוון.

הנטייה להסתובבות, כבב מעשה. גם כאן אורבת ליד כל פסיק, נקודה או קו. אולם, בכוחה של האינטואיציה לסייע ולהתיר כל פלונטר ולסלק כל פגם אפשרי. כי לעורך בעל טעם הפועל מכוחה של אינטואיציה יצירתית, בצד ארגון קומפוזיציה של דיעותיה והבנים, בוודאי יש גם יכולת לראות אלו כרמינו ביצר מתוכבים כתב זעיר, ולצד גרפיקאי פתוח ומיומן ידע לתרגם את האידיאל ולעצבו במציאות כפי שחזה אותו מעמקי תפיסתו שלו.

המציאות הספרותית, כל מציאות ספרותית בכל עת נתונה, הנה בעלת קלסתר משלה ותמיד תישאל השאלה, האם כתב־עת צריך להיות שיקוף של הקלסתר הזה, או יותר מזה: האם בכתר של אכספלר בודד סיכותי בכל שיהיה לכלל את התמונה כולה והשונה המיידית העולה על הרקע. נאה לא. במשמעות לא. אבל, משהו מייצג בכל זאת. הוא מכיל. האם הוא צריך להכיל משהו מייצג ומה הלאה? מה עם הדרישה לעיצוב מחודש שערי ספרות בכל שהוא מייצגת מקום או מקום. או מציאות כמבון כלשהו, גם צריכה להכיל בשיקוליה מחוה, ולו גם פרורות מעטות של תנוחה לעבר המתחדש בזמן ובמקום.

לעשות, כאן אורב המוקש הגדול והמסוכן ביותר לעורך, כי יתר עם נכונות מוקדמת לשמור אמונים ליוצרים שקנו לעצמם שם מודע בבעלי יצירות מגבילות, ערכים ספרותיים, כאשר הלא אמורים נסינה בלשוני נתעמם כוח חיפוש ההתרבה שלהם. זה בצד שיקולים נרקיסיסטיים ומאזוכיסטים, ומשום ושיקול הפסול תמיד, להמגין נוכחות קבועה ורציפה. משמותיים לעיתונים דברים שמן הראוי היה שלא לשדרם, ומבשילים בכך לא רק את עצמם, את עורכיהם וקוראים, אלא גם את היוצרים החדשים הבאים בעקבותיהם מתוך ציפייה ונשיאת עין.

כל זה יחד עם לחסום הגבר של אחרים מן העורכים הותיקים המבילים להרס בכל מחיר, מובילים לסוג העריכה אחר, סלחני אולי, אך רדוד במיטבית המקרים. וברוב הפרסומים של השנים האחרונות הגיע המצב לכדי גיבובי מילים סתמיים שחתומים עליהם אלמונים שאולי יתפתח מהם משהו ואולי לא. אולי בכך מתגשם החזון של האוונגרדיסטים בכל מחיר, האחרונים האחרונים בקשים ראשונים לפרסום ופרסומת, אך נוקה של המערכת נערם הוסף לבלתי־נסבל.

הוסף לכך שיבוש עצום שהגיע לממדי גידול סרטני המאוייר בקרבה של הספרות, ובמיוחד השירה. כוונתי למצבם הכלכלי הרעוע והמצטבר של אחרים מבתי־ההוצאה הגדולים שמבאו להם פתרון קל ופשוט, והלכו בדרכם של סוחרי האשפתות המילוליות, והם מוציאים ספרים לכל המרבה במשלים. גם סרגאות הבתיבה למיניהן שבצד פעילותן החיובית שעל גילויה המרכינים אני מברך תמיד, תרמו לייצור וייצור שקשנים לרוב. ואלה שכרוך כלל כותם ביצירה אינו רב, חלקו הארי פנוי להפעלת מרפים מסיבית על האצל מערכות השיפוט הספרותי למיניהן שמרבינן מרשחות ובעלות נטיית לב מטוסכסת בערות הזו. ואלה מגישות את רגלי הפלוהליום ומתעטפות בהם בהיעטפות בטלית שווא. הפלוהליום ההמוני המבוער הזה שקנה לו אחיזה בממלכת השירה שמטבעה איננה מסוגת לאכלס ולשבץ אלא אחדים ובודדים, בודדים מאוד, במועדים ובמקומם, בשל כשרונם הנבחר והטבעי כמבואר ההוויה, גרם לרידוד ורפיון מצטבר עד כדי אפסות, ואף הפיל לקרשים את השירה שחסידיה נצמצמו עד כדי יאוש ובכלל אין צורך במאמץ לפקוד אותם למניין. השירה שער לשנות השטנים, הבילה בחודושיה ובאיכויותיה ותפסה את הספרות העברית על כל ענפיה שוקעת במצולות הביזון והגבורה שואגת בעוות קול רק מפי הפרוזה. שלל מערכות הפרסום של הפרוזה כולה אשר נרתמו על־ידי בתי ההוצאה ובעלי עניין ממולחים אחרים כולל מעט התמימים שבהם אם יש כאלה, גם הם הוסיפו להרוקתו ולכיבויו של זיק העניין שהיה. כי הפער העצום שנתגלה לצרכן, בין המוצר לבין מה שהוצג לו בכותרות הענק, בתמונות הענק ובצבעים בעלי רהב רב, רווח ומרגיז, פער כזה שבינו לבין האשלייה לא קיים כלום.

והיום הסירוב המוחלט לגשת למוף ספרי השירה עושה דרכו (אם כי לאט אבל בביטחון גובר) לעבר הפרוזה, שאמנם העמידה יצירות ויוצרים הראויים לאמון, אך יחד עם זאת מפרסמיה הלהוטים בעשייתם, משום כושר אירגונם והשפעתם הישירה והעקיפה על כל המערכת כפו את מגמיהם המוסריים האמנים, ושידרו את שר המבצר הפגום להשתולל, עד שמתבקשת הקריאה לסרר חדש.

ראו את מכת המוות או כמעט מוות שנוחלה ביקורת השירה. אם נראים לכם היום אילו סימנים קלושים של פרפורי־חיים חדשים, אלה אינם אלא עדות הראית על הריקבון המתמשך שפשה בתחום זה ושהיה והינו גורם מרכזי ביהדית האמון וביטולו.

אשר לביקורת השירה העברית, עליה אמונים כיום נסיכי המדיה ונסיכי האקדמיה שעשו להם שם. ואלה מרביתם קשורים איכשהו בקשר עסקי (לא טהור) ובקשרים חברתיים ההופכים אותם לבעלי עניין של קידום המוצר, עד כדי כך שלא יהי מופרז לקבוע, שמרבית הביקורת כיום או קנויה או קנונית, או לפחות איננה חפה מאינטרס אישי אגואיסטי כלשהו.

תקופה ארוכה המחורת בביאי החידושים האלקטרוניים שאמר סך כו יקיץ הקץ על הספר העברי, בשל תרבות הפנאי האופית והאופנתית שתשתרר בכל מעיכות החברה: התמסרות לעיתוני הכבלים, שיעבוד לתוכנות המחשב ושאר ידקות של בידור רדוד וזול שהם היצף של קידמה ודוותה מודרנית, עלולים לזלזל את חלקתו הקטנה של הספר, שאלי יתקשה להתמודד עם הגירויים החדשים פרי הזמן האחרון.

אך הם כולם שכחו, שתחום היצירה המילולית המלווה את התרבות האנושית מראשיתה, על פסרותיו ומהדורותיו, הוא בעל כוח חיות והתגלות טבעיים, ושום תקופה לא הצליחה ולא תצליח להכחידו. אך ייתכן מאוד שיהיה שינוי דרסטי בצורת הספר העתידי הן בגלל טכנולוגיות הדפוס החדישות והן בשל אפשרויות התקשורת שמעניקים המחשב, הווידיאו ולוויינים. ייתכן, שציודפי מיכשור שונים יאפשרו לקבל טקסטים כתובים ומאויירים מכל מום לכל מקום ובכל השפות בכל רגע נתון. הדבר יהיה נחלתם של כל הפרטים בחברה, אך עוד חזון למועד, והאוטופיה רחוקה מאוד. אולי בשל כך מבאיב ומרב מאוד שאין לחברתנו וזיבורים להתמביים מספיק. אותן שכבות מצוקה אשר מתרבות; ואותם רובדי חברה המרוחקים מן המרכזים התרבותיים לא הצמיחו דוברים אותנטיים בעלי שיעור קומה, שיבטאו את הווייתם וייאבקו למען שינוי דרסטי באורחותיהם המתפיד שהם שרויים בו. אינני מתכוון בזה להנפת מניפסטים פקטיים, אלא לדברים ממשיים שינבעו מתוך הלבה של אותם מוקירי חברה. נכון הדבר, שהחברה הישראלית בשל אפסיה כחברת מהגרים ופליטים, נעדרת סבלנות וסובלנות במסיבית המקרים והגילויים. אולם גיוון מקורות התרבות ואינטגרליות טבעית ומתבקשת יש בהם כדי לשכח ולהעשיר את ההווייה והיצירתית תרבותית. בעניין זה יש תחווה קטנה שהביבה פירות מהוללים בשנים האחרונות, אך לא צריך לשקוט על השמרים. יש לשקוד שבמוקדי הפצת התרבות יישבו אנשים שהערכת הזר האחר איננה מהם והלאה. אין להתעסק עוד באליטיזם מרוחה שכל מטרתו היא הדיקת האחר. מוקדי השידור הממלכתיים אינם נחלת המנינים הפוליטיים, הם של כלל העם והם מומנים על ידו. מבחינה תרבותית צריכים מוקדים אלה להיות פתוחים לכלל ולאפשר בכך לכל שדרות העם ליהנות מהם.

חבל את היטב כבר הורינו במקומותינו יוצרים גדולים מאוד. ובמותם הספידו אותם בכותרות ענק. אל לנו להרוג את משוררינו ואמנינו, לא בעוונה ולא שהשכחה, לא בקיפוח, לא בשנאה ולא בשום צורה שהיא. כי האדם הוא לא רק עץ השדה ולא רק תבנית הנוף. האדם הוא כל המולדת כולה.

קטיה שורצמן

★

קנה אמנה
כי אמרו לי אפשר
ואמרו יש מקום
ואיני משתנה
כי אמרו לי
שככה בסדר.

מרצון הרצון
מעודד צפיה
ואיני יכולה להפסיק
התפלה כמו השיר
כי אמרו לי בסדר.

גם נשארת
כפי שעכשיו
יכולה למלא ראותי
בחוץ
בלי גבולות
מבקשת מהר את הזמן.

★

נושאת אותו לזכרונות הטוב
את כל אשר אהב אותי
למרות פחדיו
גבור מפלא
הולך לתוך החלומות שלו
עוצם עינים לשוים.
אם היה מדבר לעצמו
בשפה של חשבון
מבין היה את תם בפי
ולא הייתי מסביבה
אינני "פאם פאטל"
או משהו זוהרת
פשוט אחת
ממש כמותו
פוחדת לאהב.

★

עוד דק
נפצעת קל
אפלו מגיר
ולא הכל רואים
את התכונה הזאת
על פני חוות פני
כבר לא בחשך
לא במים לא באש
לא סערה ולא סופה
אף רעם לא ולא
מכת ברק או זר
רק מישהו קרוב אלי
עד מות פגיעה
שלא ידע לקרא
מדת זיקות עורי
מתוך מבט עיני
פוחדת.

ליאורה בן יצחק

בלילה הזה

בלילה הזה –
רוחות רוחשות בין האמירים
מלים מלים נושרות
אל תוך היכל הומה אדם
האם זהו ההלום שנכתר השירה ?...
היכן חביים היפי, הזכות
ופשטות האמירה ?...
בלילה הזה

עדנה מטוך־מלך

טורכיז

לרפי וייכרט

מה ישאר ?
לא ישאר.
שירה אמורה לזעזע את המזועזעים
לקדר את הקדורנים
לבלבל את המבלבלים
להרע לרעים
למזם את המזימאים
אמרה.

שירה, אמורה לא להיות יפה
מתנגנת
מעדנת.

להיות
מרק,
מסמר,
אולר,
קרדום.

רק לא נגון,
הושטת יד, כתף
לא חום.

היא אמורה לשרת רק את הרציו
המתחבט
המתנשא
המתלבט

והנפש, איננה חשובה כעת.

אבל שירה נולדה מלב אדם
מדיניו עם נפשו ומחו
מכאוביו עם עצמו, יגונו,
ששונו,

אדם עם הדרו והדרי חדריו
אדם עם חצרו וחצר חבריו
אדם עם תפלותיו בבתי מקדשיו
אדם עם מסעותיו.

האם שירה היא תבנית אדמה ?
האם ילדים דוקרים קרפדה ?
מה ישאר מאורות הבמה
מן החשיבות הזו,
מן התכונה והמהומה,
מאומה.

מה שאולי ישאר
זה הטורקיז הזוהר
המסתתר מאחורי "הלילה הבא עלינו מגבוה"
זה הרסס לפני
והצפיה הנותרה פעורה
אחרי.

ערב ציון 35 שנה לכתב העת "עכשיו", צוותא, ת"א.

המוות החי ביותר

שמואל שתל

פאול צלאן, סורג־שפה, תירגם שמעון זנדבנק, הוצאת הקיבוץ המאוחד/ספרי סימן קריאה, 182 עמ'.

פאול צלאן מגדולי המשוררים בגרמנית, בחצי השני של המאה, מופיע עכשיו בעברית בתרגומו של שמעון זנדבנק. קדמו לו ספרי צלאן בתרגומם של מנפרד וינקלר (1983) ובן־ציון אורפז (1987) שהופיעו ב"ספריית פועלים". משורר חשוב זה פעל בכוחו השירי להיות מתורגם לשפת המשוררים הקוראים בו ולא אתפלא אם יופיעו בעברית גם תרגומים נוספים. הספר שלפנינו כולל מבחר מבוכר מתוך 9 ספרי השירה שלו, כולל 2 ספרים מתוך העיזבון של צלאן, שהופיעו בשנים 1971 ו־1976 שש שנים אחרי מותו. כמו כן מופיעים שני נאומים לרגל קבלת פרסים ספרותיים בשנות 58 ו־60 וטכסט יחיד בפרוזה סיפורית – "שיחה בהרים". שמעון זנדבנק פירש גם כל שיר ונאום שבספר בפרק ארוך: "הערות לשירים ולפרוזה". הספר מסתיים ב"סוף דבר", שהוא מאמר מעניין של זנדבנק על פאול צלאן, האיש והמשורר. מתוך הרשימה "תאריכים בחיי צלאן" שבספר נודע, כי צלאן עסק בתרגומי שירה מצרפתית, רוסית, אנגלית, איטלקית, רומנית, פורטוגזית ועברית (5 שירים משל דוד רוקח שליווה את צלאן בביקורו בארץ ב־1969). תרגומים אלה ממלאים 2 כרכים מתוך 5 כרכי "כל כתביו", שהופיעו בפרנקפורט שנת 1983.

מוזר לחשוב, כי דווקא משורר יהודי שנולד בצ'רנוביץ (רומניה) ושרד רוב ימי הבוגרים בפריס, הוא גדול המשוררים בשפה הגרמנית. קדם לו היינה, שגם הוא, למרות היותו יהודי, נחשב בין גדולי משוררי גרמניה, ליד גיתה ושילר. אלא שהיינה כתב לא רק בשפת אמו, כי אם גם בשפת מולדתו. אמנם, גם צלאן פירסם 8 שירים ברומנית ו־4 מהם תורגמו על־ידי מנחם רוח לעברית בספרו "להיפגש שוב, 11 משוררים רומנים", 1994, בהוצאת ירון גולן.

משער הפותח את הספר הוא שיר־אהבה "לבר האם, שמותה בשואה הוא מן הנושאים המרכזיים בשירת צלאן" (עמ' 147). בכל בית שבשיר מופיע "אמי, שערה לא הלבין מעולם – – אמי, בהירת השער – – אמי, את ליבה פצעה העופרת". גם בשיר הבא "את מוליקה בין אצבעותי" ובשיר שלאחריו "נוף", גם "אותי", איננה אלא האם המתה ומה הוא מקור האושר הזוהר. גם השיר הבא "מני את השקרים" פונה "אל האם המתה. המשורר מבקש להימנות כמוה – – עם המעונים והמתים – – ואינו חדל להתייסר ברגשי אשם על שנמלט מגורלם. השקד סמל מוזר ורב־פנים בשירת צלאן, מתקשר עם הגורל היהודי, הן בטעמו המר והן בצורתו האליפטית, הדומה לעיני איש מן המזרח" (עמ' 148). "המוות לפי צלאן הוא החי באמת".

השיר המפורסם ביותר של צלאן הוא "פוגת המוות". זה אחד השירים הראשונים שלו נכתב עוד בהיותו ברומניה. זנדבנק כותב עליו בהערות לשירים, "שהצורה המוסיקלית שלו מחוכמת כאן בוירטואוזיות מופלאה של הלשון, בשצירופי־מילים תיאוריים חוזרים בשילובים שונים ויוצרים מארג מאגי, סוריאליסטי, של קינה". ודאי, שמתרגם חייב להיות משורר גדול בזכות עצמו ולדעת את שפת המקור ואת שפת התרגום ידיעה שורשית ומדוייקת עד מאוד. שיר זה אינו הרמטי כמו שירי צלאן המאוחרים והוא זורם בשורות ארוכות וחוזרות. לפני עיתון 77 מאפריל 77, בו הופיעו ארבעה תרגומים לעברית של שיר זה (לא של שמעון זנדבנק), ובו השורה החשובה והחוזרת 4 פעמים: "Der Tod ist ein Meister aus Deutschland". ה־Meister

פאול צלאן

זוכה ל־3 תרגומים שונים. זנדבנק רואה בו "אמן" בלבד; ביניהן הרשב ועוזי שביט מתרגמים "אומן", כלומר, בעל־מלאכה; נתן זך ומנפרד וינקלר מתרגמים "רב־אמן", מה שאומרים בלועזית Maestro. תרגום מלה זאת מלמדנו, כי כל משורר מבין ומפרש שיר זה לפי הבנתו הוא, אף כי כולם הם רב־אמן בשפות הגרמנית והעברית גם יחד.

וכן אותו שיר "פרק תהילים" (עמ' 51), בו משתמש צלאן באותה מלה niemand, פעם ב־n קטנה, שפירושה "אף־אחד" ופעם ב־N גדולה, המציינת שם־עצם, בהתאם לכללי הכתיב הגרמני, כלומר ישות נושאת האין. 4 תרגומים לפני: ("הארץ" 27.1.95) נתן זך מתרגם את שניהם ב"איש־לא". יצחק עקביהו מתרגם את שלילת "שם־הגוף" ב"איש לא" ואת "ישות העין" ב"לא־איש", עם מקף בין המילים. שמעון זנדבנק משתמש אמנם ב"שום איש" בשתי המשמעויות, אך יוצר את ההבדל ביניהן על־ידי תחביר מנוגד למקובל: "שום איש שוב יוצר אותנו" (התחביר הנכון הוא כידוע: "שום איש שוב לא יוצר אותנו"); וכן במיקומו של "שום איש" בסוף המשפט: "יצנגל שמך, שום איש". מנפרד וינקלר היטיב, לדעתי, לתרגם את "ישות הלא־איש" על־ידי "אף־לא־אחד" מחוברים במקפים, בניגוד ל"אף אחד" שפירושו – שלילה סתמית. בהזדמנות זאת עלי לציין כמה חשוב לפעמים לסטות מן המדעי המדוייק ולתרגם לשם בעל משמעות שורשית, גם אם השם אינו נכון. גם נתן זך וגם יצחק עקביהו יהודו לפרוח את שמו הבוטאני הנכון בעברית – "הדר". לעומתם, שמעון זנדבנק ומנפרד וינקלר קראו לו "שושנה", זנדבנק "שושנת שום איש" וינקלר "שושנה של אף־לא־אחד". מ. וינקלר קרא גם לספר התרגומים שלו "שושנת האין", דומה לשמו של ספר של פאול צלאן – "שושנת שום איש". כך עולים מעצמם זכרן של "השושנה בין החוחים" ו"שושנת יעקב" על כל משמעויותיהן. בחזרה לשיר: שלושת המתרגמים שהבאתי מתרגמים את מלת השיר האחרונה Dorn: "דרדר", "עוקץ", "קוץ", מלה הדוקרת גם בצלילה. זנדבנק מסיים את השיר ב"חוחים", שהם המקור של "כשושנה בין החוחים" (שיר השירים ב, 2) וה־Dorn של צלאן הוא מאותו פסוק בתרגום "שיר־השירים" לגרמנית. עדיף אולי "חוח" בלשון־יחיד וחותך כמעט כמו "קוץ".

"השפה מאפשרת תקשורת, אבל היא מהווה גם כלא למשמעויות הזורגות ממנה". "השתיקה מרובבת יותר מכל דיבור ואתה נזכר ב'אלכימיה של המלה' לרמבו: 'אני כותב כותב שתיקות, אני רושם את הבלתי־ניתן לביטוי'" – "כל הקובץ נקרא 'סורג־שפה', שהוא במקורו צוהר מסורג, ודרכו היו נזירות מדברות עם אורחיהן, גם מאפשר דיבור, גם בתבנית סורג" (עמ' 151 – 150). שפתו של צלאן הורגת מהיותה שפת־אם בלבד; היא גם שפת התרבות, ששורשיה בעבר. צלאן יוצר מילים משלו וזנדבנק מנסה ל"תרגם" קשרי מילים כאלה וגוזר "נאני" כפועל מהמלה "אני", כפי שגזר צלאן (עמ' 79). אך גם צלאן לא מוצא תמיד את מבוקשו בגבכי שפתו הגרמנית והוא פונה אל המלה העברית "זיוו" ומביא אותה במקורה העברי (עמ' 83, 162): "– – זיו, אותו האור, מועבר לספירה אחרת, באמצעות המלה הבודדה המופיעה בשיר". "הזיו" שלא תורגם, אלא הועתק, מאבד בעברית, בתרגום, את כוחו הבראשיתי והוא כ"עושר השמור לרעתו". צלאן השתמש במילים עבריות נוספות כמו "הבדילה", "יזכור" ו"שבת", המשובצות ביהודה, בתעתיק גרמני בטקסט, והופכות למילים הורות־יהודי כשהן "מועתקות" לעברית. כשהטקסט העברי הוא ארוך כמו "התעורר, התעורר, קומי ירושלים" (ישעיהו, נ"א 17) ו"קומי אורי" (ישעיהו, ס 1) מביא אותו צלאן בתרגומו של המיסטיקן הגרמני, בן המאה ה־13, מייסטר אקהארט, בגרמנית של ימי־הביניים. זנדבנק משיג את האפקט הארכאי של פסוקים אלה על־ידי תרגומם לארמית (עמ' 165, 103): "אתנגלא, אתגלא/ קומי ירושלים – – קומי אנהרי". אמצעי זה הוא מקדי וראוי להערכה.

שירתו המאוחרת של צלאן הופכת לאמנות פרטית, התתפשת בהרגשה שכלתנית: דקדוק מילותיה הוא דקדוק של "צליל האור", תחביר משפטיה הולך ב"עקבות מילים מתורצות" ותבנונה "ציצב שחור בשמים" (עמ' 456). הקורא הנה כמובן לדעת: "מה חשב המשורר" וזנדבנק לקח על עצמו משימה קשה, ביותר וכתב פירוש לשירים הסתומים. "דויקס מסדיקס" שהוא כותר של שיר (עמ' 56) תשמע בבריחה של עוף־טורף, מתפרש על־ידי זנדבנק ב"שורש השבט" הוא הפאלוס, דמוי "ציד ואשך" שבטקסט, והוא כנגד ה"מטריקס" ואת "האם (משורש מאטר) המנה, המתעצמת באן לאם השבט היהודי כולו". פירוש זה נראה לי, קורא הדיוט שכמוני, מתקבל על הדעת, כמו כתב עתיק שמילותיו המחוקות פוענחו. או כפירוש אונקלוס על "לא תבשל גדי בחלב אמו", שתרגומו המוסכם: הוא "לא תיכול בשר בחלב". לא אתפלא, אם יבוא גם פרשן אחר ויחלוק על שמעון זנדבנק ויבוא שלישי ויקבע: "אלו ואלו דברי צלאן חיים". הלא גם זנדבנק יודע, כי מלאן "מדבר עם מבויים סתומים" (עמ' 109) ויש שירים שפירושם כפול ומכופל. "על המים ארבעים עתי־חוים הקלופים – – ואת שתייניתי־נגרי/ יודה, מונה אותם, נוגעת בהם/ בולם" (עמ' 63). זנדבנק מפרש, כי "השתיינית הבאה ממול, נגד הרים ונוגעת בכל אחת מארבעים שנות חייו של המשורר, היא אשה כל שהיא: או אולי הזמן, שבגרמנית הוא ממין נקבה, הזמן המונה את השנים" (עמ' 158). אכן, צלאן עצמו אומר בשיר: "עולם לא/קריא. הכול כפול".

יש גם שירים שזנדבנק אינו מנסה לפרשם: הוא מודה, כי "לנוכח לשונו הפרטית־ההרמטית של פאול צלאן המאוחר, איני יכול אלא לנחש" במה מדובר (עמ' 167). את השיר "קפד את יד התפילה" הוא קובע כשיר סתום. בנסותו לפרש את השיר הבא הוא אומר: "בכל שורדנו של צלאן קרבה לסיזמה, כן מסתתרת שירתו" (עמ' 164).

יש לצלאן מודעות לשקיעתו שלו, כמשורר. שירתו "מתערפלת לנגד עינינו, מכל ההגנות שהתעטפה בהן תמיד. שירה לא זהירה. שירה המפקירה את עצמה. שירה מתאבדת" (עמ' 173). פאול צלאן מימש כבראה במותו את שירת חייו.

הקורא העברי חייב תודה לשמעון זנדבנק, שהכניס אותו לעולמו המסוכסך של אחד מגדולי המשוררים בימינו, פאול צלאן, שעבר בגופו את נוראות העם היהודי באירופה. והתרגום לעברית, הפירוש, הרמז, הדיוש והסוד של הצידה, מקנים לספר מקום של כבוד בספרייה המובחרת של חובב ספרות.

ניורא סגל

פתיתי לילה

תמיד רציתי אפריל עם רצועות שלג
פרותי החובק את הקרקע
ושחור ענפים חלל גנות.

בערב הלכנו בסמטאות עיר קדות
ומעלינו הרי הפרנאסוס, משתברים
מראות הבשר, נוהר עשנו מעל אש
הארובות שולחות הבל וחם.
משנפערו דלתות הסוכות הכבה ולשבנו
הבכוקים, של האיש יונית שתוה
השמן הבשר השמיע קולות [illegible]
יין אדם מבעיר בצלחי העבותות
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ובכבוד [illegible] ונפתח המקום לעולם
[illegible] ראשונים של לילה
[illegible] עם הרוח.

אליעז כהן

הגורן

עַתָּה
גַּם שׂוּעָלִים
וְנִבְחוֹת־שֵׂעִיר יְרִימוּ
וְאֵשׁ זָרָה מְאִיר
הֵם מְשַׁלְּחִים בֵּינֵינוּ
וְשָׁם מוֹקֵד כָּבוּי
שֶׁתְּיָה הוֹלֶמֶת פַּעַם
אַךְ גַּם עוֹקֵד־עָקוּד
וְלֹא יוּכַל הַזַּעַם.

אִם רַק
יָשׁוּב הַגֹּרֶן
לֹא דְבִיר נִרְמָס
לֹא קֹדֶשׁ.
מֵהֶסֶר־תְּבוּאָה יָקוּם
וְעַל הָאֲרוֹנָה
אָרוֹן עוֹלֶה
מִיּוֹם.

לדעת

עַצְמְךָ
לָדַעַת רִאשׁוֹנָה
רַק אוֹתְךָ כִּי
אִי אַתָּה אֵינוֹ
גַּם הוּא
אֲנִי
גַּם אֲנִי
אֵינִי

פייטן

סוֹף סוֹף אוֹכֵל
הָבֵן מַה שֶּׁ
תְּחוּשׁוֹת, חוּשׁוֹת
עֹמֶק הַרְבֵּה
לֹא הִשִּׂיגוּנִי
אֵיךְ
נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַפַּיְטָן
נוֹצֶצֶת, פּוֹרֶצֶת
אֶל הַמְחַבֵּר,
יַחְדָּיו רֵעִים
גַּם חֵלֶב דָּם
וַעֲיֵפוּת שֶׁל
בֶּן אָדָם
אַחַר גָּמַר
פְּנִימוֹ שִׁחְרֵר
וְאָז סִפְּקוֹ בּוֹ
יְחוֹרֵר
אֶל מַה כִּוֵּן
הַמְּשׁוֹרֵר.

אברא לי מלאכים

אֶבְרָא לִי מַלְאָכִים
יוֹדְעֵי בִּינַת־הַלֵּב
שׁוֹסֶן בֵּין הַחוֹחִים
לוֹ לֹא יוֹחֵשׁ כְּאֵב
יוֹתֵר
מִזֶּה אוֹחִיל
בְּנֶשֶׁף הַמַּנְחִיל
בּוֹ מְחַבְּלִים יוֹצֵר
מִיֵּצֶר הַמֵּצַר
אוֹתִי.
מַלְאָךְ
יוֹדֵעַ־בִּין
אֶבְרָא לִי
וְאֶבְרַח עִמּוֹ
וְלֹא אַמְתִּין.

ג'נסיס

בְּרֵאשִׁית הַכֹּל
הָיְתָה רַק רוּחַ וְנֶשִׁיא
מְרַחֵף
וְגֶשֶׁם אַיִן.
אַחַר
גֶּבֶר
וְנֶזֶר עֲשָׂבִים יָצַר
שׁוֹטִים, נוֹפְלִים
עוֹלִים.
עָלוּ וְרָדוּ בְּדַעַת
הַכֹּל שֶׁרָצוּ
מְלָאוּ דֵּעָה
כְּמֵי הַמְכַסִּים
וְשׁוּב רוּחַ
מְרַחֵף.

הנהייה אל המוחלט

ראיון עם המשורר איתמר יעוז־קסט מאת ראובן דותן

את המשורר איתמר יעוז־קסט אני מכיר כבר שנים רבות וכן מודע לשירתו הארץ־ישראלית מראשיתה כמעט. שמחתי לשוחח עימו בעיקר על אודות התהליכים אותם הוא עובר בכל מה שנוגע לתהליך החזרה בתשובה שלו. היות הנושא מעסיק גם אותי מאוד נהניתי ואף התפעמתי משיחתי זו.

שאלה: לפני שאגע בעצם תהליכי החזרה בתשובה שלך רציתי לשאול אותך על אודות פרטי ביוגרפיה הקשורים בילדותך המוקדמת בהונגריה. אילו אירועים או מהלכים בילדותך השפיעו עליך במיוחד ואילו מהם גם השפיעו על צמיחתך כיוצר וכמשורר?

ת.: נולדתי ב־1934. למעשה, ראשית שלטון הנאצים בגרמניה אך בהונגריה באותו זמן עוד שררה אידיליה מסויימת לגבי היהודים ואני כבן למשפחה מתבוללת מאוד (אב רופא) נועדתי כנראה בתוקף התהליכים שסבי והורי חשבו עליהם, להיות פטריוט הונגרי ולהיטמע בתרבות ההונגרית כמו עוד מאות אלפי יהודים מאותו מוצא. (יהדות הונגריה התפלגה, כידוע, לשני מחנות עיקריים: 1. המחנה האורתודוקסי החרדי מחד־גיסא, ומאידך־גיסא המחנה הניאולוגי שהיה קיצוני יותר מהזרם הרפורמי בארה"ב כיום). למעשה הוקמו גם בתי־קברות נפרדים. לא היה נהוג שיהודי ייקבר בבית־קברות הזר להלך־רוחו. אני אישית נולדתי בעיר שדה אשר שימשה גם כעיר קיט, וידעתי ילדות יפהפיה עד שנת 1944 תוך הרגשת ביטחון שלנו לא יקרה מה שקורה ליהודים בארצות אחרות. כל זה התנפץ באופן כמעט פתאומי ב־44 עם כניסת הגרמנים להונגריה ונלקחתי עם בני משפחתי תחילה לגיטו, אחר־כך לעבודות פרך חקלאיות באוסטריה ואחר־כך למחנה ההשמדה ברגן בלזן.

העובדה שהיתה לי ילדות מוזהבת עד גיל 9 בערך על שפת נהר בבחינת גן־עדן ואחר־כך ההידרדרות למצב מהופך. עובדות אלה השפיעו עלי כמובן כמשורר, כי אל מחוזות אלה אני חוזר גם בכתיבה גם בחלומות וגם במחשבות. משפחתי המצומצמת ביותר נשארה בחיים באורח ניסי ממש לפני ההוצאה להורג. אבל, סבי וסבתי נרצחו ואמי לא התאוששה מן האבל עד סוף ימיה ושקעה בו יותר ויותר.

לאחר המלחמה נעשה ניסיון להכות שורשים במשטר הקומוניסטי בהונגריה. ראשית כתיבתי היתה באמת בהונגרית (אפילו ערכתי כתב־עת בהונגרית). אך לאור העובדה, שאמי לא יכולה היתה לחיות ב"ארץ הרוצחים" התחילה תקופה של נדודים שבסופה היתה העליה ארצה. למעשה כבר ידעתי עברית כאשר הגעתי ארצה. המגע עם הנוף הארץ־ישראלי וכן עם ילדי הארץ לא היה קל עבורי.

ש.: נגיעתך בנושא השואה היא עמוקה ומכילה חומר רב. אני מבין את עומס היתר של הכאב והגדרתו בכתיבה. רציתי לשאול אותך האם אין די בכאבנו אנו כישראלים הלוחמים על הישרדותנו ומדוע יש להעמיס על עצמנו עוד ועוד טראומות מן העבר?

ת.: הכתיבה שלי לגמרי לא דידקטית. אני כותב את ילדותי כפי שאתה כותב את ילדותך, או אדם אחר הכותב את ילדותו כנושא לגיטימי ביותר, אם יש לך ילדות. לי היתה ילדות כזאת-אבל כיוון שזהו אירוע מרכזי ביותר בהיסטוריה היהודית, אדם עם השנים משקיף מזוויות־ראייה שונות על ילדותו אם לטובה ואם לרעה כולל השפעתם על הסביבה, על האשה והילדים. בשלב מסויים הרגשתי צורך לחזור ולראות את הנופים עצמם. זה פעל עלי בכיוונים שונים. מצד אחד ביחס לגרמניה עצם החזרה אליה יצרה אצלי שנאה כלפי הגרמנים, דבר שלא היה בי קודם, עד כדי כך שבאחד השירים שכתבתי אני מתיר את דמם של ישראלים המטיילים להנאתם בגרמניה.

זיקתי להונגריה שממנה התחלתי את המסע מורכבת יותר כיוון שאל התרבות ההונגרית, בעיקר אל השירה ההונגרית הייתי ונשארתי קשור מאוד וגם תירגמתי אנתולוגיה בת שלושה כרכים מאותה שירה. יחד עם זאת, השינוי העיקרי התרחש דווקא במישור היהודי. כבן ליהדות הניאולוגית התחלתי לחפש את אחי האורתודוקסים. במעומעם ידעתי שאני נצר למשפחת רבנים מרכזית בהונגריה, אך בתוקף החינוך הרחקתי מהם גם מנטלית וגם פיזית. באחת הנסיעות עליתי על קברה של הדמות המרכזית בשושלת: רבי ישעיהו מן העיר וייצן אשר עולים לרגל לקברו מכל העולם עד ימינו אלה. המפגש הזה פעל עלי בצורה חזקה מאוד ועורר אצלי הרגשה של קול־קורא פנימי (ובמקרה הגעתי ליום היזכרון שלו לקבר). מן הראוי לציין, ששנים רבות למדי קודם לכן התחתנתי עם בחורה שומרת מצוות מבית דתי מאוד, דבר שוודאי לא היה מקרי ממבט לאחור.

ש.: בספרך דו־שורש אתה נוגע בבעיה המקיפה גזרות נרחבות של האוכלוסיה בארץ. האם מצבו של האזרח הדו־שורשי באופן כללי טוב או רע מהווייתו כציר של הישראלי המקורי החד־שורשי? ומדוע?

ת.: אני לא הייתי בעורו של אדם שהוא חד־שורשי אבל אין ספק, שדו־שורש או קרע כזה יוצר מתח פנימי. השאלה אם אתה דן מצב כזה בראייה ברומנית או שאתה רואה את זה בפרספקטיבה מסויימת. ברומנית אדם כמוני שואף להרגע ולשקט, קרע פירושו ההיפך מרגוע ואני חסיד גדול של האימרה המיוחסת לניטשה כלומר "כל מה שאינו הורס אותי מחזק אותי".

אני חושב, שלפני שלושים, או ארבעים שנה חשתי קנאה עזה במי שלא היה נתון לטלטולים וצמח על שורש אחד. אני מתכוון לאנשים שמשפחותיהם מושרשות פה בארץ, אפילו לגבי מי שנולד פה בארץ. כיוון שהפרובלמטיקה הזאת של מעבר מתרבות לתרבות הפך לתשתית כתיבתי משך הרבה שנים כמובן שאני איני יכול ואף איני רוצה לוותר על זה. אבל, אולי במבט לאחור לא הייתי מוכן לוותר על ברגן בלזן.

ש.: לפי מה שהבנתי ממאמריך השונים על אודות הקשר ליהדות ברית שיש לקיים את פולחניה הרי שבעבר הרחוק בהונגריה היית שייך למעשה למשפחה מתבוללת. רציתי לשאול האם היו בילדותך לחוויות הקשורות במישרין לדת הנוצרית ולפולחניה השונים ואם כן איך נראות לך השפעות אלו בפרספקטיבה של זמן?

ת.: היחס שלי לנצרות הוא אמביוולנטי מאוד על סמך נסיון הילדות של פחד והימשכות. הרי הנצרות באותה תקופה של שואה היתה יכולה לשמש גם מפלט או הצלה. אני זוכר, שתמיד היתה בי תחושה של פחד כאשר נכנסתי לכנסיה למרות שלא ידעו עלי שאני יהודי. זאת למרות שבביתנו הניאולוגי שבהונגריה ואוסטריה חגגו יחד חגים יהודיים וחגים מסויימים של הנוצרים. היו לי חוויות מיסטיות מסויימות שהן לאו דווקא קשורות בנצרות. למשל, אמי שימשה מדיום בסיאנסים ואבי אהב לעסוק ביציקת עופרת בסילווסטר, ספק כשעשוע ספק כהוראה דידקטית. כמובן שהילד ספג זאת ועובדות אלו השפיעו עליו. לגבי הנצרות הצד של הפחד הרחיק אותי מאוד מהפולחן הנוצרי עצמו. כיום אני עוקב מאוד אחרי ספרות ניאו־נוצרית בעיקר שירה ניאו־נוצרית מתוך רצון ללמוד גזירה־שווה לגבי המתרחש בשירה העברית ולגבי אפשרויות של שירה יהודית מודרנית.

ש.: השאלה הבאה העולה וצפה לנגד עיני היא מדוע התהליך הזה של התייהדות במובן העמוק עליו אתה מדבר בספרך 'יזמוף' ולא להתגמה של תהליכי התנצרות או ניאו־התנצרות?

איתמר יעוז־קסט

ת.: מכיוון שאני נולדתי לתוך העם היהודי גורלי נקבע על־ידי עובדת היותי יהודי וכל אירוע מרכזי בחיי נקבע על־ידי העובדה הביולוגית הזאת של לידה לאם יהודיה והמנטליות שהתפתחה אצלי היא לחיות את המסלול היהודי לכל אורכו, מאי־קיום מצוות עד לקיום כל המצוות. בסך הכל אני רואה את כל שנותי כהליכה אל תוך היהדות ואת כתיבתי כראי לתהליך הזה.

ש.: מרבית חינוכי אני בארץ היתה חינוך דתי יהודי אורתודוקסי. תמיד ובעיקר במשך השנתיים שלמדתי בישיבה תיכונית נצבה בי התנגדות עזה לצד השכלתני־קר בעיקר בכל מה שנוגע לתלמוד ולמשנה. האם גם אצלך התעוררו או מתעוררים קשיים דומים ביחס לחלקים נבבים מן התרבות היהודית המסורתית הקנונית־רציונלית?

ת.: אני בהחלט מודע לכוחות קונטרוברסליים ניגודיים שבתוכי המאיימים לקחת אותי חזרה אל תוך זהותי הנגוזה, כלומר, של יהודי מתבולל הנושא בתוכו גם גרעינים אוטו־אנטישמיים, וייתכן שההליכה הנחרצת שלי אל תוך היהדות מודרבנת דווקא על־ידי הצורך להכניע את הסיטרא־אחרא שבתוכי. אשר להתפתחות. נוסח נפשה. להגדר. כבה. כאן המצב שונה אולי בתוקף הגיל שהרי אני הגעתי ארצה בגיל 16 וחצי בעקבות אין סוף נדודים ותלישות כשהכמיהה היא להכות שורש ולחיות במקום אחד.

אני הייתי צריך לבנות לעצמי מערכת שלימה של אמונה שהיא בוודאי איננה אמונה תמימה, אף כי היסוד צריך להיות קיים מלידה והוא קיים בתוכי מלידה. ברור, שבתוך היהדות יש אלמנטים רבים שאינם לרוחו של אדם כמוני. כך, למשל, היה לי קשה להתחבר להוי יהודי פשוט, מבחינה זאת סייע בידי פילוסוף כמו פרנץ רוזנצווייג בספרו "כוכב הגאולה", שהפקיע את היהדות ממיטת הסדום של ההוי ויצר יהדות קיומית וקוסמית.

אשר למימסד הדתי אני מודע לכך, שיש בו צורך כפי שיש צורך בכל מיני מימסדים הצריכים לתת שירותים. אבל, בפועל אין לי איתו שום מגע, כמעט ואני איני מחוייב לשום דבר מעבר למה שאני מקבל כהחלטה חופשית. ואם אני מקבל עלי כיום קיום מצוות כפשוטן, איש לא כפה עלי זאת ובשבילי דרך זו היא דרך הרפתקנות עצומה. אני גם לא מוכן לוותר על הישג כלשהו בתחום העולם החילוני אלא שואף לסינתיזה של שתי המהויות גם יחד הדתית והחילונית, דבר שהתקיים במרכז אירופה במאה הקודמת וכנראה גם בתור הזהב של ספרד. אינני אוהב חוזרים בתשובה העושים זאת כבחינת פיקוח־נפש ושורפים את כל הגשרים שלהם כלפי העבר.

ש.: הצד האמוני, אני מתכוון לאמונה באל, קשורה אצלך באופן לא רציונלי אלא אמוציונלי להווייתך אפריורי כאדם מאמין מבסיסו של הוויות חייך ואלה הקשורות במישרין למראות השתייה שלך. רציתי לשאול אם אין אתה רואה איזו שהיא מגבלות והצטמצמות בעולם הנגד, למשל, את הפילוסופיה של שפינוזה, היינו, זו שהאל למעשה נמצא בכל תחומי החיים הזו ההוויה האנרי־בראסלית ובה יש לחפשו. לדעתי, זהו גם תפקידו של המשורר, כלומר, הרחבת תחומי האנושי הרוחני הקיים באן בעולם? מה דעתך?

ת.: אני חושב, שאין סתירה בין הדברים שכן העולם שאנחנו חיים בו הוא צד של האלוהות וכל חשיפת צד מסויים בתוך האל, כלומר, האימננטי והטרנסצנדנטי נפגשים בתוך האדם אם כי הטרנסצנדנטי הוא כמובן מחוץ להשגה שלנו באופן מוחלט, והוא מתקיים בבחינת צל של מה שאנחנו חושבים עליו ומרגישים כלפיו. ישנו אל שהוא האינסוף שהוא סך כל האפשרויות של ההוויה שאנחנו קולטים ממנו רק בחמשת החושים, כלומר, אפס קצהו או פחות מזה. ישנו האל האימננטי מבחינת הכתר שהוא דמות האל כפי שאנחנו כבני־אדם מעצבים אותו בבחינת אידיאל שאנחנו שואפים אליו (אידיאלים אפלטוניים).

ש.: למקרא שיריך המאוחרים אלה שבספריך 'ייזמוף', למשל, התקבל אצלי הרושם, כי את עולם התהליך אתה מנסה להיות בבוה במעט על־אנושי ומנסה גם מצד שני להסניף את כל הקשר בקודש. האם אתה רואה הבדל בין 'קודשי' ל'חולי' היום?

ת.: קדושה אני תופס כמרחב הקיים של האלוהות, כלומר, של המוחלט, מכלול כל הכוחות בדרגת המוחלט וזהו האחד. להגיע בתחום כלשהו למוחלט וזהי משאת נפש. אתה רק יכול לדמות שאתה בדרך אל המוחלט. טיבם של הדברים שבחולין, היינו הקליפות לפי הקבלה, שהם רוצים לקחת את כל כולך וזהי קריאה הרבה יותר מיידית ומתגרת מאשר קריאתו של המוחלט (מתוך הזפך של הנגעגעים) שהוא פעם חזק ופעם חלש. לכן, באופן טבעי קיים מתח בלתי־פוסק בתוך ההוויה הדתית ומכאן שגם בתוך שירה דתית אמיתית המשקפת את שני הקטבים – הקוטב של החולין והקוטב של הקדושה. אדם חי למען אותם רגעים שבהם הוא מגיע להתעוררות החזקה ושואף לתת ביטוי לאותה התעוררות. "ארע שהגעתי כאשר 'אוכל לכתוב היפגעות". אני נוהג להשוות התקרבות לקודש לפעולת הזיכוך המעלה אותו לספירות שלא היה בהן ושהוא־מתרגש מוקף. הצד הלימודי של היהדות פחות חשוב לי מאשר הצד ההווייתי אמוציונלי. ברור, אם כך, שאני מעדיף את התנ"ך על פני הכתבים המאוחרים יותר.

ש.: ניכר בשיריך אותו מאבק הנישש בין המלאכותי שבקיום המצוות, למשל, לבין הווייתך הדתית זו הטבעית יותר בעיניך ושעליה צמחת. האם תוכל לתאר את המתחולל בנפשך, למשל, באחד הבקרים של יום רגיל ושיגרתי למדי אותו אתה כאדם המגדיר עצמו כביאו־דתי מנסה לקדש או למלא בתכנים שלמעשה הם מלאכותיים בעיניך?

ת.: באותו יום שבו אני מרגיש בתוכי מין כיבוי אור אני משתדל לקצר ומתייחס יותר אל הטקסט כנקודת־מוצא למחשבות שלי סביב הנושא עצמו. אורך התפילה שלי נתון לתנודות. אני לא כל בוקר מניח תפילין, כי כשאני מרגיש שאיני יכול לעשות את זה בשלימות הווייתית אני מעדיף רק להביט בהם ולא לבצע את הפעולה כולה, אבל על תפילה אינני פוסח. התפילה היא כעין פיגומים המאפשרים לי מחשבות על שאלות תיאולוגיות בסך הכל. לפעמים די לי בכך שמילה אחת תופסת אותי ואותה מילה מקבלת משמעות חדשה ומתחילה להתנוצץ, לפעמים גם זה לא קורה.

ש.: אם לחשוב על המכלול או על הכלל האם אין אתה חושש שהתגבורלותך האישית עלולה גם להשפיע על זולתך וליצור הווייה ניאו־דתית אשר תגרור אחריה בהכרח הקצנה ועיכוות בין עולם יהודי לחילוני וכן עימותים שבין היהדות המסורתית לזו של אמונות, דעות והגות אחרות?

ת.: אינני מעז לייחס משמעות כל כך רבה לטקסט הכתוב, וודאי לא לטקסט הכתוב בשירה, כפי שאמרתי לך העמדה שלי היא מאוד לא דידקטית בעיקרה. אני עושה למען עצמי. אינני מחוייב ציבורית לשום גורם. יחד עם זאת, אני בהחלט רואה את עצמי מעורב. אני מאמין, שאנחנו עומדים לפני תקופה של תחיה דתית מסוייגת בעולם, אך ברור לי, שאותה תחיה דתית צריכה להיות שונה בהרבה מגבנים מהדתיות הקודמת. הדגש נע לעבר תפילת היחיד, לעבר האינדיבידואליזציה של התפילה ואולי זה גם מחייב שינויים מסויימים בתוך המערכת הדתית.

ש.: בהמשך לשאלה הקודמת רציתי לשאול אותך אם כמשורר אשר המילה הכתובה היא כלי הביטוי שלך וקרוב לוודאי שההוויות בה אתה רואה את התהליכים (תהליכי התקרבות והתרחקות לחליפין מן הדת היהודית) אינה עשויה להשפיע על נפשות צעירות ממך ולקרבן אל הדת היהודית. אני מתכוון הדות והצד האינדיבידואלי האישי כל כך והדרך הביטוי הבהירה של התהליכים השונים הבאה לידי ביטוי בכתביך איננה מובילה לסוג מסויים של מיסיונריות?

ת.: אם יש בזה צד מיסיונרי אני רק יכול לשמוח על כך, מכיוון שאם מישהו בא אלי ואומר לי שסייעתי בידו בשיר זה או אחר זה גורם לי שמחה רבה מאד. אני גם נפגש עם קהל קוראים וכותבים ויודע שלדברים יש השפעה, אבל בתחום הזה מאוד קל לזייף ואני מאוד חושש לשחק את התפקיד הרטורי שהוא קוסם במיוחד ולכן אני מאוד נזהר בזה.

ש.: ראיתי אצל אינדיבידים רבים תהליכים מהירים והרבה יותר קצרים משלך וגם הם הוו למעשה מנותקים מכל קשר ליהדות. מדוע היה התהליך אצלך כל כך ארוך ורצוף מאבקים?

ת.: אצלי אין הפיכת־לב פתאומית בכל התחום. זה אולי נובע מאופי השדני מסויים. אני צריך להיות בטוח, שהמצעד הוא נכון ואמיתי. אולי עובדה זו נובעת מן המעוגנות העמוקה שלי בעולם החילוני שאני לא מתכוון לוותר על הישגיו. הייתי צריך להביא את עצמי למצב נפשי כזה שאוכל לשאת על גבי גם את זה וגם את זה. ייתכן, שהקלה עלי מבחינה זאת העובדה שאשתי שומרת מסורת כל השנים ולא היה לי צורך בקפיצה פתאומית, כי בבית היה כשר מאז שנתחתנתי. לא היה שום צורך בקרע משפחתי כתוצאה מהצעד הזה. בני פנה לעולם האמוני בצורה קיצונית והוא היום רב מוסמך ולכן הדברים התקבלו באופן טבעי וללא זעזועים. כל זה מתוך שהנהייה לעולם דתי היתה קיימת בי מאז ומתמיד.

ש.: האם אין המיזוג הפילוסופי־רליגיוזי של שפינוזה ופויארבך מהווה נקודת זינוק לחילוניות דווקא ולא לאמונה בהשגחה העליונה מנתי־אישית, כי הרי שניהם רחוקים מכל וכל אל הקיים מחוץ לישו?

ת.: אצלי זה היה להיפך הראייה הזו שבעצם ההוויה כולה היא אלוהות איפשרה לי בשלב מסויים את ההבנה הלוגית של האלוהות. הרב קוק כותב בכתביו שאסור להשאיר סתירה בין האמונה לבין הלוגיקה, כי בשפה של הסתירה אפשר לקעקע את האמונה. לכן, היה חשוב לי מאוד, בשלב מסויים, למצוא הסבר לאלוהות ואת זה שפינוזה סיפק לי. פויארבך מדבר על כך שהאלוהות היא אינסופית אבל אלוהות זו אי אפשר לעבוד ולכן הצירוף האישי הזה עזר לי ופתר לי בעיה למרות שאני חושב שבסופו של דבר יש פה גם משהו שמעבר לאישי.

ש.: לא פעם אתה אומר בכתביך, כי אתה אדם שלמעשה חי קצת ליד תקופתו או אפילו מחוץ לתקופתו. איך אתה נקשר על ניגוד זה ואיך אתה רואה את התקופה בה אנו חיים. אני מתכוון לאיזה עולם מן העבר היית משייך את תקופתנו, כוונתי האם לימי־הביניים, לרנסאנס או אולי לעולם ניאו־קלאסיציסטי מובנה?

ת.: אני חי בהרגשה של אתחלתא דגאולה שעיקרה מצד אחד ירידה למעמקי החומר החומריות ואני בהחלט חושב, שהתרבות החילונית ממצה את עצמה לפחות כאן במדינת ישראל. הצעירים האוטנטיים ויותר לתרבות החילונית הם אמצעי התקשורת ההמוניים. אני רק מקווה, שהתהליך הזה יתרחש בלי טרגדיה לאומית גדולה. הבל לי, שהמחנה הדתי אינו מסוגל להעמיד אידיאות חדשות שכגבר, אלא כמעט כולו שקוע בבעיות טריטוריאליות. כל השוואה שלנו לתרבויות אחרות היא דחוקה ומאולצת מאוד, כשם שהשוואת ההיסטוריה היהודית אל שאר ההיסטוריות היא שונה בצורה קיצונית מאוד. בארץ היה רנסאנס גדול מאוד שהגיע לניוון מוחלט. נושאי הכלים של הניוון הזה הם כלי התקשורת. אמר קרל קראוס, שהטרגדיה של גרמניה היתה שעיתונאים היו הנביאים של התקופה במקום הנבידעות אמיתיים.

ש.: האם דמותו של ישו הנוצרי והמאבק הוא מרבית אליך? אינני מדבר על דעותיו, אמונותיו או רעיונותיו אלא על עצם המאבק האמוני החדש?

ת.: אין ספק, שיש לי סימפטיה לישו, אין לי סימפטיה לממשיכיו כלומר הפאוליאנים למרות שפאולוס עצמו היה אינטלקטואל. בתור ילד סבלתי מאוד מדמותו של ישו כיוון שסיפרו לי שהאותיות הכתובות על הצלב INRE הן "בשם מלך היהודים", באופן אישי ספגתי על כך מכות רבות בעקבות כך. הצלב פעם הציל אותנו, את הורי, אותי ואותי באוסטריה כיוון שנתנו לנו חדר שהיו זקוקים לרופא כי לא היה רופא מקומי ועל הקיר היה צלב ענקי. אנחנו מכל מיני סיבות פחדנו להוריד את הצלב, אנשי הסביבה הנוצריים חשבו שהגיע רופא נוצרי טוב ולכן לא פגעו בנו. אי־אפשר לא להתייחס בסימפטיה לדמותו של ישו המייצגת טוהר ואמונה במובן הנעלה. הצרה היא שבתודעה ההיסטורית שלנו דבק בדמותו כל כך הרבה אסוציאציות שליליות שכמעט שאי־אפשר לבודד את הדמות מתוצאות התגלותה. את שירתו של האפיפיור יוחנן פאולוס השני אני מאוד מעריך וחושב שזוהי דוגמה טובה לשירה נוצרית מודרנית ודתית.

מבחינה מסויימת ההיסטוריה שיחקה לידי ישו בדמותו של פאולוס היהודי המתבולל. אינני חושב שאנחנו צריכים להחזיר את ישו אל חיק היהדות. רבי עקיבא בעיני הוא דמות לא פחות רומנטית ומעניינת.

ש.: האם התהליך אותו עברת למעשה לבדך והאמון אינטימי השפיע גם על סביבתך הקרובה, אני מתכוון, למשל, להוריך או לקרובי משפחתך ומה היה יחסם לעובר עליך?

ת.: אשתי כמובן שמחה על כך אולם היא לא התערבה והיא ידעה לקבל אותי גם בתור כזה וגם בתור כזה ועל כך אני מאוד אסיר תודה לה.

אשר לבני אני חושב, שהדבר גם גורם לו שמחה למרות שהתפיסות שלנו לא תמיד זהות במישור הפוליטי בעיקר. אני נוטה יותר לתפיסה של מרטין בובר (מרכז רוחני).

בתי פורה בשלב מסויים מהתהדות של אביה, אבל מה שאני רוצה הוא מיזוג של טוב שבדתיות עם הטוב שבחילוניות.

חברים התרגלו לאט לאט לתופעה. בתחילה ליגלגו אחר כך הפסיקו עם זה והיו שטענו לפני שנים שזה מה שיקרה אצלי.

ש.: האם בהמשך לתהליכים אותם אתה עובר היית צופה שינויים מהותיים או תמורות ביחסך לשירה בעיקר וכן לשאר תחומי החיים הפרוזאיים יותר כגון יחסך לחיים באופן כללי. אני מתכוון האם מה שעברת קירב אותך גם לחיים עצמם או שהריאלה נשאר בינך לבין עצמך והוא רק מעמיק את הקרע שבינך לבינינו?

ת.: את העניין של לקרב לחיים אני רואה מבחינה שאינני חש ליד החיים והלוואי שהחיים היו עוברים קצת יותר על ידי. אני מעולם לא חשתי שהחיים עוברים לידי.

אין ספק שהתהליך הזה חולל שינוי מהותי בכתיבה שלי. אפילו מבחינה הצורנית יצר אצלי הזדקקות לשורות רחבות מתוך שהייתי צריך לתאר מצבים שהיו גושי חומר. כך, למשל, שיר שנקרא "זימון" המתאר עליה לקבר של רב מהמשפחה והמפגש עם אותו עולם טרנסצנדנטאלי שהוא מייצג בעיני. בעקבות השיר הזה כתבתי עוד כמה שירים באותו הכיוון שנובע ממני אותו רוחב יריעה של תיאור חיצוני ופנימי. בתחילה חשבתי שזה מקרה שפרץ מתוכי שיר כזה אבל אחרי שלב מסויים בכתיבה הרגשתי שזה איננו מקרי אלא תחילתו של תהליך נפשי ותהליך ספרותי. אני רוצה בעצם למפות את התהליך הזה. לשם כך צריך שני רובדי לשון – לשון הימים ומצד שני שימוש בלשון של מקורות בצורה שתתקבל לא קונוונציונלית, וליצור נתק מהרבדים השונים. זהו תהליך שאתה חושב שכשאתה מצצה אותו תקלע למבוי סתום יש איזו הפרצה. בחלומי הנוסרים. בינתיים כל פעם שהגעתי למבוי סתום או לתחושה של נפילה פתאום נפתח שער נוסף. רוזנצווייג אומר, שהתפילה מכוונת ליכולת לקבל קבלה נבונה את מה שמוכלא עומד להינתן לך. גם פה יש ענין של קבלה נבונה ושייפתח עוד שער. זהו גם אחד השערים בו אתה ממשיך לאבד את אלוהים הנושא שהוא לא יוותר אליך.

מירי אשבור־סמלקינסון

חיי אשה

חַיֵּי חַיַּיִךְ אִשָּׁה.
גַּם יִפָּרֵשׂ לְרַגְלַיִךְ שְׁטִיחַ אָדֹם
יִשְׁכְּרוּךְ עַל יָפְיֵךְ כִּי רַב בְּעֵינָיו
לְשָׁעָה, לְעֶרֶב, לְיוֹם, לְשָׁנָה,
הַשָּׁעוֹן מְתַקְתֵּק
זֶה תַּפְקִידוֹ וּמָה!

תְּדַבְּרִי, תִּצְעֲקִי, תִּלְחֲשִׁי,
הוּא לֹא יִשְׁמַע.

חַיֵּי חַיַּיִךְ אִשָּׁה.
גַּם תֵּלְכִי בִּרְחוֹבוֹת רֵיקִים מֵאָדָם.
כְּשֶׁתָּשׁוּבִי לְבֵיתֵךְ
תַּנִּיחִי פֶּרַח עַל שֻׁלְחָנֵךְ.
כְּשֶׁתַּחְלְצִי אֶת נַעֲלֵךְ הָאַחַת
הַלּוֹחֶצֶת
זִכְרִי כִּי הַשְּׁנִיָּה
שָׁכְבָה לַאֲבָדוֹת.

הָיוּ שָׁלוֹם נְסִיכִים
הָיוּ שָׁלוֹם מְלָכִים.

יום אחד

יוֹם אֶחָד בְּעִיר יָמִים רַבִּים
שְׁעַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת.
הָאוֹר בְּבֵית הַקָּפֶה מִתְמַזֵּג עִם קַרְנַיִם אַחֲרוֹנוֹת,
קִטְעֵי שִׂיחוֹת נִבְלָעוֹת לְהֵן בַּנַּחַת.

בַּפִּנָּה, זוּג זָקֵן מְכַלֶּה שְׁעוֹתָיו,
זוּג צָעִיר וְיֶלֶד מְתַכְנֵן שְׁנוֹתָיו,
גֶּבֶר בַּמֶּרְכָּז, טָרוּד בִּנְיָרוֹתָיו.

הַזְּמַן חוֹלֵף, הַשֶּׁמֶשׁ כְּבָר שָׁקְעָה.
יוֹשֶׁבֶת וּמְחַכָּה
אוּלַי יָשׁוּב מִשִּׁיבָה חֲשׁוּבָה.

כּוֹס תֵּה עִם עוּגָה,
הַמֶּלְצַר הוֹלֵךְ וּבָא,
יוֹם אֶחָד
בְּעִיר יָמִים רַבִּים.

שקיפות בפרפר המחליך

יואב
לאוריה,

רְגָעִים, הַלֵּב מַיִם צְלוּלִים,
לְעִתִּים, צַיַּד פַּרְפָּרִים
תּוֹפֵס
גַּלֵּי אֲשֶׁר חָגִים סָגוֹר, סָתוּר,
עָפָה תְּכֵלֶת רְקוּמָה
מַחֲלִיקָה שְׂעָרָהּ.
אַהֲבָה אוֹהֶבֶת לְשִׁיפוּת.
מִי שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַשְּׁקִיפוּת הָרוֹדָה
הַמְּחַיֶּכֶת עַל אֶצְבַּע יָדָהּ
לֹא יָדַע.

איבן קוזלובסקי-גולן

ורדים

בתמימות נחרשת
בצבעם בעודי רמשים
מפירי שדרתי
והיא זקוף כורד,
מתביתים סביב כותרתו
שחוחים על אדמים
פרפרים, פרחי אבקנים
לפאר פריזן על שלחן סלון
שנצבע בצבע עץ.

ורדים שדעם לדבר כפרח
ראו פרחינו באלמות דרך
ברור כתם.
אגרטל,
מים עומדים בבאלה,
רקבון גבעול בחתך וכוכית קריסטל משתקפת
חותך עודי בקוצים
רצועות ישרות
שהכאב שם יהא אחיד.

ריקות

ריקות הרעש
הוכילה לשקט מיחל
מתלהל ברקע דמי סמיך
כאפור שנשטף מעין
אל תוך צמחת פריחה נחבאה
סוטנת.
וכמוה
לא הגיד לי צל
ומשמעותיו לא הקיו יין
מלבד
בשר כשס בין חריצי שנים נחשקות –
המחודד את תהום ריקות הרעש
שקרם לבן גמרה באפסר,
וכמוה
לא אלף לתת כתף
או לשבות מרבה
מלבד
"האפשר" שנחבא שם
או ודאי מעידה
קראו לה זיוה.

שלמה שפירא

מרקם ארכימדי

כשתחזור שוב למקורותיך
לא תאבד ממשקל מהותך
אפילו את אותם ערכים חדשים
שגופך הדי אפך
כי אתה המקורותיך
רקמתם בזלאה יתרה חדשה
מאגרת חיים טובים יותר
ומפליאה.

יחסים

איך מסע של חם מוליכה צפור
לאותן נפשות נודע
וכאה הצפור אלי כמו המלאך מלפני שנה
כמו המלאך מלפני שנתים
ומעודי לא ראיתי צפור השוכחת את מועדה
ומעודי לא ראיתי צפור שמשבשת תוחלת ברכה
ומעודי לא ראיתי צפור בלי קול להשמיע את המיתה
וכשהיא באה אלי, היא נותנת לי שלום
ואני מחזיר לה שלום ואז אני מעניק לה מזמורי
ונגל שוב מעמד על חזקתו וחוזר חלילה.

ילדי שלום-פרא

הארץ אשר לא מזמן ידעה את הגיהנום
האדמה אשר כל הזמן עיזמה מבעבעי שכול
חמש מלחמות גדולות
ששית – האשה, שביעית של אינתיפאדים
שמינית של חמאסים,
אולי היא תהיה הארץ, אולי היא תהיה האדמה
אשר יצמחו בה, מהיום והלאה
ילדי שלום-פרא כל עונות השנה.

פואטיקה או: הפעילות מוציאה מן הכוח אל הבטלה

אלעזר בניועץ

"עו רצוני להאותך ולדב אתך"
לודוויג ויטגנשטיין לפאול אנגלמן
11.10.1920

ב

דקתי במכתבי ויטגנשטיין ולא מצאתי שיהיו חמישה סימני־קריאה נדוקים לסופו של פסוק אחד וקו גמרין נמתח לרגליהם, כדי שיהיו מהדהדים והולכים. הדברים פשוטים. אחד היה ויטגנשטיין ואחד היה אנגלמן. הנה מלאו שלושים שנה למותו. "והתבוננת על מקומו ואיננו" (תהלים לז, י) – זאת תמצית ההתבוננות.

השיר יוצא מתוך הדיבור והולך לדרכו

א. פזמון

אל תשוב על עקבותיך,
לא לך חן עוד

ב. קורות

עלית קיר קטנה ככף איש,
קורותיה קורי עכביש

כותב הקורות, מפרפר שם (יוצאת
נשמתו מן האור לשאוף סתר־צל)

קרוע מראש, קרוא עד הסוף
לתת עדותו בין קורים ואזוב

ג. פריחה

אדם –
במבצר הילותו

מתמעט,
מתקמט

והשתיקה יפה לו

באים זכרונותיו
ואומרים לה
פרח לך

מכאן ואילך –

משתלשל ויורד בחבלי־לשון
עד שמגיע לסוף העת
ויוצא

ד. מקטר לחרמו

יש שהכישלון מאיר פנים לאדם וזורק לו פירורים משולחן גבוה יושב על שפת לשון ותכה בידו, כי לחכות הוא צריך. נגאים בפתע־פתיון דגי־שות, הדאים מעל החוף ומעלים אותו בחרמם, כצפוי. "קחו עמכם דברים ושובו.." הוא אומר: הם נותנים לו רשות ("בחסות המלים") להתגנב לאוצר השירה.

ה. מפשיר מלים לעבודת הבורא

"עשה לך רב" – זה פה דובר אמת; "וקנה לך חבר" – זה ספר שאפשר גם לפתוח גם לסגור ובחכמה (ברלין, 1965) פאול אנגלמן היה הפואטיקה שלי, הוא גופו. באגדות חכמה, ובשירים – תבונה.

"דאגה בלב איש ישיחנה" – זו האגדה. אגדה היפוכה של דאגה.

אנגלמן בא מן העולם־הבא כמי שמבקש לקנות אחוזת־קבר בארץ־ישראל, שאהבה נפשו. לעצמו לא היה צריך כלום. דעתו היתה רחבה כאולם בצפונו של רקיע או כרדומן של ערבות, ולא היה זקוק לא לאשה נאה ולא לכלים נאים שירחיבו דעתו. אבל כל הגוי שכליבו הילדותי נתנו פור לשוחרי אמנותו. אדריכל היה. לעצמו לא ביקש בלתי אם אחוזת־קבר, אף שהיה פוחד פחד מוות מפני המיתה. כשם שהוצב יום אחד על אדמות, כך רצה לשוב למקומו.

מקומו של פאול אנגלמן אף אותם מתי־מעט ידעוהו, שהיו מרוחים ביראת ה' ולא כובשים תוססם באוזני הכבוד הברנמאנים, ולא מתקמטים לפרש דברים, שפירושם מפקיעם ממשמעם.

שירים שירע אנגלמן בעל־פה, לא היה להם מספר. ולא אחת היו הולך סעודתו, שממנה גופו ניזון. כשהיה קורא באוזני, היו כתלי חודרו זולגים דמעות, וריבוא מקקים, שעולמו לא היה צר מהכילם, היו עולים לגיזנות־לגיזנות מכיסי אדרתיו, השלוכות בארון, עוזבים שידה ושידות ומניחים אפילו לדפי ה"פאקל", ויושבים דומם בתענית. אנגלמן אהב לקרוא באוזני, אבל לא הירבה לקרוא מיראתו פן יבולע למקקיו, שאל חברתם הסכין יותר משהסכין אל חברתן של הבריות.

אילו אך לי, לא הייתי אוהבו יותר משאהבתי את פאול אנגלמן.

בימים שהייתי דר עימו בכפיפה אחת, היה הוא מזין אותי מליבו, ואילו אני הייתי מפרנס אותו בספרי. אנגלמן לא הוציא מעולם דף חלק ולבן מתחת ידו. אילו אחד משיב לי ספרי שוהדים כפי שהשיבם הוא, הריני שונאו לעולמים. אבל ידיים אלה, שהיבקו לבנה מיום שראוה לראשונה – כל כתם שהכתימו בספריי היה לי מעין 'גליון הש"ס'. ספרים מצער, שהיו עומדים באפלת מרפין, לא היו בהם חיים עוד. על־הרוב ספרי אגדות היו, ואנגלמן מצה דמן עד תום.

מי שהי כל ימיו על הגג אינו דומה למי שלא חי כל ימיו על הגג. החי על הגג קרוב קורבה יתירה לשמים, שהם מציאותו בעולם־הזה יותר משום סמל למציאות אחרת, לעולם־הבא. כל הימים שהיה אנגלמן בארץ־ישראל, על הגג היה דר. חכמתו היתה־גגית, וגם אהבת הבריות ואהבת ארץ־ישראל שלו היו כן, גגיות. חודו היה צר מהכיל את ליבו, שכל ימיו טרח להרחיבו על־פי מידת השמים שלראשו. ליבו היה צריך לימוד. שנים מעטות, שעשיתי במחיצתו, לא הספיקו לתלמודי. אנגלמן לא היה תלמיד־חכם, אף שחכם גדול היה וגם פיקח, והאשה פשיטא שלא היה ראש של־גוי. אבל כל חכמתו היתה אחרת, כמוה כאהבת ארץ־ישראל שלו, שצמחה במערב וגיזונה משינאת־עצמם של מתבוללים מבני עמנו. ככל שהעמיק בתרבות המערב כן גדלה בליבו אהבת ארץ־ישראל. אפילו מבית־מדרשו של קארל קראוס יצא בשלום. גם את העברית אהב בכל נפשו, אף שכל ימיו חשב גרמנית וכתב גרמנית. כשקם אותו רשע ימ"ש והשמיד בני משפחתו של אנגלמן, בכלל בית ישראל, לא ידע

פאול אנגלמן

אנגלמן בלתי דאגה אחת: להציל כבודה של הלשון הגרמנית, שמשירתה זו ומספרי הגיה ניזון, מידי מחלליה ומטמאיה. כך היתה נקמתו של פלאי זה. זר לא יבין, ובנקמתו זו, שהרי ספק אם היה לו באותם הימים לחם לאכול ובגד ללבוש. ימים ולילות, שנים על שנים שקד על השירה הגרמנית, העתיק אלפי שירים בכתיבה תמה, בעלת נפש, עד שיצא מתחת ידו אוצר השירה הגרמנית מראשיתה ועד אלזה לסקר־שילר: ספר אדירים, ארבעה כרכים משקלו. המבקש מקומו של פאול אנגלמן, באנתולוגיה הזאת ימצאהו, באגדות האחים גרים ובאהבת ארץ־ישראל.

על האגדות היה רוכן כתלמיד־חכם ותיק ומתקמט על כל תיבה ותיבה. אגדות האחים גרים היו 'אורח חיים', כתבי מורה, ארוך לוס, וכתבי ידידו קראל קראוס – 'יורה דעה' שלו, והלירקה הגרמנית – 'אבן העזר'. ועוד ספר אחד יקר לליבו, והיה הוגה בו הרבה, אף תירגם חלקו גרמנית: 'עליסה בארץ־הפלאות', שראהו לבוש לעולם האידיאות של אפלטון, וכך, פלטונית, היה מפרשו לפני.

כשקרא בפעם הראשונה שירים באזני, לא יכול לעצור ברמעותיו. הסיבותי ראשי, שלא יטעה בי. הכתלים התרישו גברית בפיתום הצפיר. אנגלמן לא היה סנטימנטאלי. לכל בחודו, בין עומר בין מתרחש, היה חלק בפואטיקה, גם הדמעות היו "שייכות לעניין".

בין רממה לדממה כבתה השמש. הירח התמודד תעלולית על הגג, דמוי אנפילה פרסית. אנגלמן הספו והנחית מהלומת־מות על צעיר־מקקים תצוף, שנתיישב בלא בושת על שירו של קונראד פרדינאנד מאייר. אין בידי הסבר מספיק למנהגו זה, שנראה קצת יוצאדופן. יכול אני רק לומר, שגם זה שייך לדמותו של פאול אנגלמן, שהיה עניו ועם זאת נשען אל־בינתו: מאושר – ולא אחת קרוב מאוד־מאוד "לשים קץ לכל החיים האלה", שככה אהבם

Nicht allzu koestlich, reiche Erde, hast
Du mich bewirtet, Deinen armen Gast!
Nun nehm' ich Urlaub und zur Scheidezeit
Erweisest Du mir alle Lieblichkeit:
Nun geh' ich, und Du sprichst mit leichtem Sinn:
"Du wanderst, Hutten? Sieh, wie schoen ich bin!"
(C.F. Meyer. Huttens letzte Tage)

(ממשמניך אדמה, לא חלקת לי, ושפע לא ינקתי ממך. עכשיו אני נוטל חופשה, ואת, בפרידתי, מגלה לי חיבתך. אני הולך, ואת בקלות־לב מדברת: נודד אתה, הוטן, מכאן? רעה, מה יפיתי! (קונרד פרדיננד מאייר, ימי הוטל האחרונים).

בשורות אלו כורתה הברית ביני ובין פאול אנגלמן והן תלוהנה אותי עד שאגיע למקומי.

פאול אנגלמן נולד בשנת 1891 באולמיץ (Olomouc) שבמורביה, עלה ארצה בשנת 1934 ונפטר בתל־אביב בשנת 1965. הוא היה מבחירי האדריכלים בארץ, אלא שהתמסר יותר ויותר לעיצוב־פנים. הוא בנה גם בארצות ערב, עיצב בין השאר את כסאו של המלך עבדאללה ואת אולם הפרלמנט הירדני. בסוף ימיו עיצב את מועדון הידידים ואת אולם האסיפות של העיתונאים בירושלים. על הבית שבנו אנגלמן וויטגנשטיין יחד בוינה (Kundmanngasse) נוצרה ספרות שלימה. למן שנת 1939 התגורר עם ידידו־מנוער המחזאי מאקס צווייג על הגג ברחוב אחד־העם 90 תל־אביב. בכל יום, בשעה 16.00 בדיוק היה יורד מגגו ועושה את דרכו לקפה תמר, שם היה מתמסר לעיתוניו או לשחמט, וכשתם עניינו היה חוצה את הכביש ושותה "ממול", במסעדה הקטנה, כוס בירה מהחבית. זה היה הריטואל היומי. וכל מה שהתרחש על הגג ובנפשו, נשאר כבוש בארגז ענק, שהסקרנות לגבי תכולתו גוברת בעולם משנה לשנה מיום שהופיע ספר־עזבונו:

מכתבים של לודוויג ויטגנשטיין עם זכרונות. על הספר הזה כתב בראיין מקגינס (MacGuinness) ב־7 במאי 1989 למאקס צווייג ז"ל: "אכן, ספרו של אנגלמן היה לי לעיניים כאשר היה לרבים זולתי. ניתן לומר, שהופעתו פתחה עידן חדש בתולדות הפרשנות להגותו של ויטגנשטיין".

ואשר לבית בתל־אביב – נמוג ואיננו; אחד־העם 90 – אין מספר כזה. לכו ותיווכחו.

ו. ועוד על חייו ומותו של איוב פ. (מן הדיוואן)

את ארונו נשאה לוית חן
(אגדה יחפה בין דפנים ודפנות)
ונשאו במוט נכרי ושכן
ובעל־סברה, בכסיות לבנות,
ויהודי חרד ויהודי מורד
ורוח קשה ודלף טורד.
והלכו אחריה, במותו, אחריה:
נשים מתוקות ודקות, לארכבדות,
ומטרונות כבדות, בעינים דלוקות,
וגברים שיראו בחייו
להקשיב אל שיחו מקרוב
כי היה מדברו לארגאה
ושכן בין שפתיו הערב.
ומעליו נצבו כרובים,
שנים־שלשה, רקים:
ועגן ועננה, חבוקים
(ציור מעשה־חושב):
והתמהוני, קב חרובים
בידו – מאסף לכלם
(תמונה מעשה־הושב).
וכלם קברוהו –
טיעו באגראבן

ז. חכמת המסכן/ "תמו דברי איוב"

יש דברים סתם, שאין בהם סתום, ויש דברים שהם גניזה לחבריהם.

אל תדבר גבבות ואל תאמר לזעזע אושיות תבל. מי לנו גדולים מאברהם ומאיוב: וכל דרישתו של אלהים מאברהם: התהלך לפני והיה תמים. ואיוב בשיאו: "איש תם וישר, ירא אלהים וסר מרע" – זה כל המפעל. אלמלי נגע בו השטן "עור תחת עור", ונותר גם איוב כאחד הארם "שאין לו מה להגיד".

איוב הוא היחיד, שעד היום אינו יודע מה כתוב בפרולוג שלו.

וזה עיקר הסיפור, ומכל מקום רמז לה: היסורים מסטוריין של הקב"ה. אין שום אדם מבין ביסורים, ושאלה עקרה היא: על מה ולמה יבואו. אין שאלת היסורים שאלת מקורן; מקור היסורים לוט בערפל־עד, ועניינם אבסורדי לחלוטין – כמעשה של התערבות בין יוצר־האדם ובין השטן המקטרג על יצורו. לא היסורים עיקר, אלא העמידה בהם. כאן, בעמק הבכא, אין אלא יסורים, ורק אחד מרבבה ימות בלא עוזתם. ובימינו הלא גם ידענו איובים גדולים מאיוב. אלא שלא ביסורים הכתוב מדבר, כי אם במתקפה כוללת: מצד הגוף, האשה, הידידים, הנשיאים והרוח: היש בכולו והאין בחללו והאלהים ממרומיו נפלו עליו כשואת־פתאום, כסלע־מחץ. "יסורי באריין יכתבו" – במחרשה ובקרן השור, ולא בדיו סתרים על יריעות שמים. אבל איוב מצא חן בעיני ה', וידידיו לא מצאו חן בעיניו, כי להשמיעו רצו ולא להאזין למה שבא להשמיעם: היו גם הם בכתובים ולא הבינו במה הכתוב מדבר.

ח. מדבר אל עצמו – גם זה גן פורח

יש שאדם כותב למתים והוא חיבורו אל החיים: ואין השירה אלא קולו של אדם המדבר אל ליבו ועושה בנפשו שקר האמת: סר־הקול היא ולא תמלא אוזן משמוע

סרף קל לזכרונותיו,
והנה סרף.
ואד יעלה מלשונו
ועוף על מליו יחופף
ויוליך את קולו
אל ארץ דומסלה

ביום פלוני קם איוב על יסוריו ושחסם. וקרן־הפוך עם מי־זהב נפלו על צווארו רבכו מרוב שמחה האושר.

ראובן דותן

בתי הקברות האציליים שלי

בתי הקברות שלי אהובים עלי מאד
במיחד כאשר עולות הנשמות הטהורות של כלכם מעלה
כאד סמיך של טוב לב.
במיחד אני אוהב את הקבר של שאול המשורר הפאריזאי
נשמתו צפור מעל קברו הדל
מציצת עוד ועוד שירה קסומה מארץ רחוקה.
הייתי שם ראיתי שם גם את קברו של אמיל זולא סרטר והינה
נשמות טובות חגות כערפל מרליק בין עפאי הצל.
רק אנחנו הרעים נשארנו כאן מיתממים מהם אבוי
אותם אציליים קבורים היטב במעבה הזקן המלטף זקנים חולמים עלינו
מרחפים בין בית קברות אחד לבית קברות שני
בשומים ורוקים כמעט שכחתי אל
אבל אני זוכר אחד קברן צוחק כמעט הוא מתפקע
מרב עמל ויגע כאן על נפשותינו הפשוטות
גרועות כל כך בגבה שמש ריתעית.
אל תפתר לך כאן בלילות הכל שכור פריחה
ריחות הדשן עולים כנבואות צלולות של שכחה.

כף התקווה הטובה לטריו היצירה

אבי אליאס

חומרי גלם של קולות: פסיקה נגולי (בתרגום אור ארנון), נדית חיר, רוני סומק. עורך: מאיר אהרונסון. הספר יראה אור לרגל ערב קריאה שיתקיים במסגרת התצוגה הישראלית בביינאלה הראשונה של דרום אפריקה. הוצאת משרד החוץ ומשרד המדע והאמנויות.

ב

כריכת עיצוב פני הספר, פרפרי פרחים במעוף צוף דבש, ממריאים באצבעות כסת משוררים לגמל דיו המילים.

כף התקווה הטובה נקודת ציון במפת סימני צלילי שיכונה העונים מקרקעית הזיכרון. פסיקה נגולי, בציפורן ההישרדות שורש במותנו קוי הבנה לתופעת האפארטהייד. תחת מיקרוסקופ השלטונות, כהתגנבות יחידים, איגף בחצר אחורית הניף בולף רוחה שריקת רוח קרב "מתחת לסכין הצבור": "בארץ שלי, מלחמתנו מתחילה כשמנסים לשתות זנב שקיעה, בעיניים מגלידות, בידיים קשורות אל גב, בלשונות כרותות משורש, מילים אלמוניות ברוח, חומרי גלם של קולות...".

פסיקה נגולי חבוש מאגרופי התוק, רחוק בפינה, בונה בולום עין, חרוזי אותיות "תוליה בשרשרה": "... הם קשרו אותי לקיר, בתאי הנחתי שפתותי, על כל חוליה בשרשרת, מלחש חלומות, כל חוליה שיר".

משם ומכאן שירה זורעת שורש מקומי באדמת דם כותב נדיה חיר עוגן באגן הים התיכון. מפרשי מילים בנמל בית החלומות מפליגים בספינת דגל השינה. פנטזיית אלף לילה בלילה מתובלנת בריח בשמים תהודיים נפסקים עד קצה גבול אף צל "מושב קבוע לחלום": "... בשנת אלף ארבע מאות תשעים ושתיים (1492), נשא חלומי חזרה אל רכבת המורת, ססבה אל פסיה בינתיים, החלומי מתעורר בזרועות יזמי האפור, ליפול אל תוך מסע שיר ציפור".

ציפור השיר נוחתת בכנפי רוני סומק על שפת כוס השיכר, מבקרת בזוגית המשקה ומשתכרת מגיחות הבלאדי מרי, מתבוננת מדייק כסימני תחביר בשפה העברית התקנית "בלאדי מרי": "... היא יודעת, שרקוק הוא המשטרה של השפה, האצבע העגיל שעל אוזנה, מזהה מרווק את הירדנה, הוגה יסיט את המכונית מסמן שאלה לנקודה".

נקודת המוצא בגוזל הוורידים הסומקית תמונה רכה המשתקפת מצוואר בקבוק הוולאר, חום הגוף אף בנקישות סיפות הגשם, זורם כדם אילן היוחסין "חלב אריות": "סבי נולד בארצות הערק, ועל תיבות הבקבוקים צוייר אריות מסורקי רעמה בפוזה של כבשה... ורק הבקבוקים הריקים שרציתי לזרוק לים, טמנתי לוכדו פתק, שיכור מאהבה".

האהבה ברוני סומק עורק תחבורה ראשי לכל מצב אפשרי, מגוע נפש הטורבו, מזין מנות דלק של אנושיות, כאופנוען חבוש קסדה בצומת החיים, מפר אדים אפופי אופטימיות באספלט, וחולף בנתיב שפת טבע הגוף. כמו ב"שיר אושר":

"אנחנו מתחים על העונה
כמו בובות תתן כלה
גם אם תבוא הסכין
ננסה להישאר באותה פרוסה".

האושר הסומקי סוד קסמו הוא יסוד כל בית שיר, תומך באופן ישיר במשולש המשוררים שוחה השוקיים, והנדסת ביבנה הדתות מאוחות לשון האותיות לשפה שירית כדויית און, וצליליה – שלום.

נ.ב.

"חומרי גלם של קולות" – הבנה חכמה של המושג אמנות בהתהוותה ומתן ערך שיווני לשירה בכלי עזר לשילוב במעוך כולל בתפיסה חדשנית של טכניקה מעורבת. יפה עשה העורך מאיר אהרונסון שחש בתזמון נכון שהלגו האמנותי הינו כשלל צבעי קשיית פלא הונגרית. האיורים בספר משל עמנואל כהנא ולוכדו.

هكذا من الأصل

ידמיצר

חידה קשה ומעצבנת / דן חמיצר

משימה מס' 195

ממריא או נוחת?

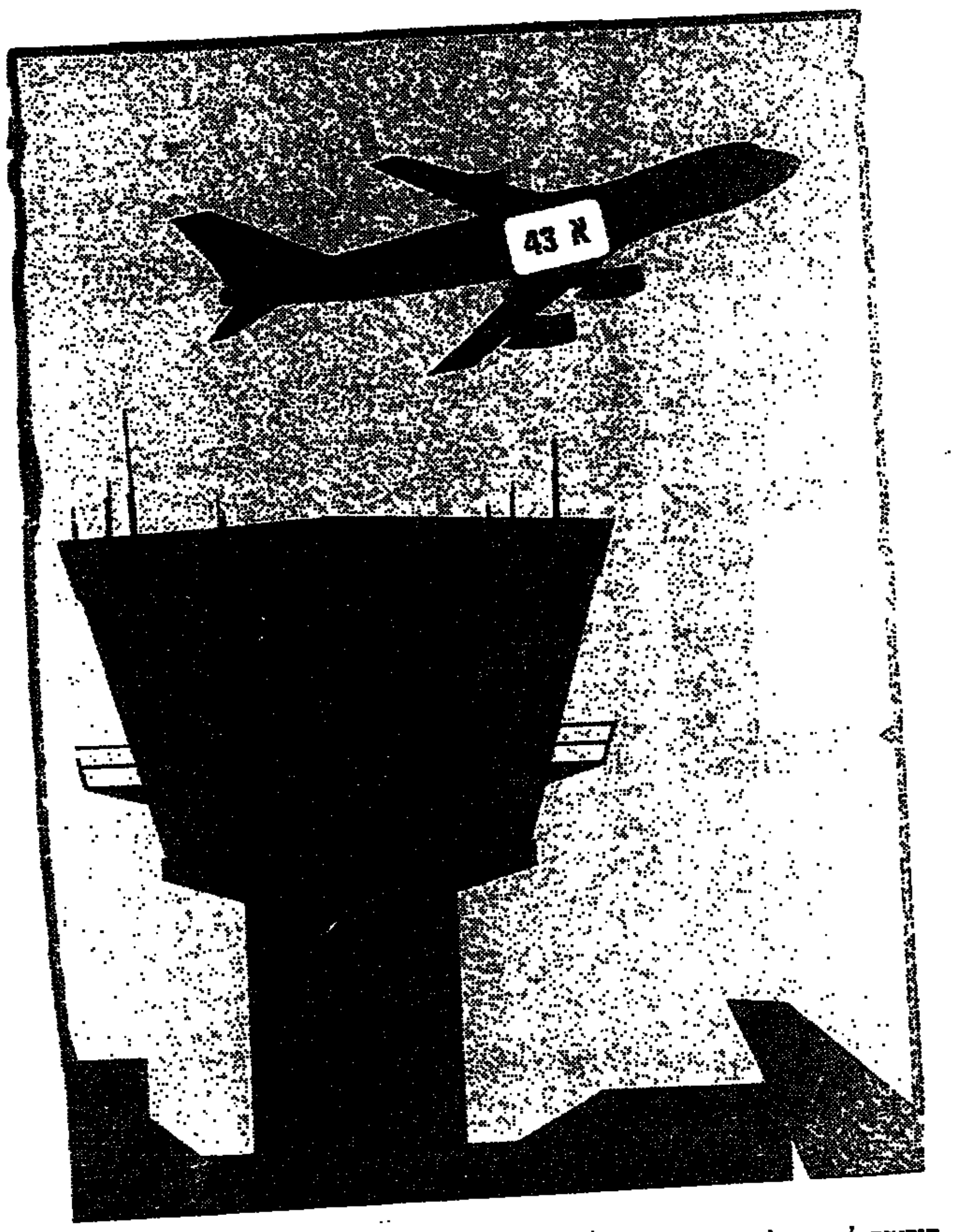

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 193: האברהם הוא: "איברהים אל העוול" – שם האוניה שהוטבעה על־ידי "אחי" (My Brother) יפו (התפוזים). זכתה בפרס טלי גולדשמיד מתל אביב. הספר יישלח לכתובתה.

המען למשלוח תשובות: מוכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

קרן מור הנפלאה, כבר אמרנו?

לוי מורב

אנטנה

אנרת הטלוויזיה היא טערוריה. או אם להשתמש במינוח ההכ"ב על הפרשנים הכלכליים מן הימין השמרני "שריד בולשוויקי לשלטון מפא"י". כמשתמש נדיר בשידורי הטלוויזיה בכלל ושל הערוצים הראשון והשני בפרט, החלום הגדול שלי, מה שבמקומותים מוגדר "חלום רטוב", הוא שככל בית יהיה מונה. כמו בחשמל, בטלפון ובגז, והחיוב בעבור השימוש בטלוויזיה ייעשה על־פי הצריכה בפועל.

אני עם החלומות הרביליים שלי. השבוע, בזכות ההצטננות, המריבה הדו־שבועית עם בת־זוגי, וטלפון מהעורכת ברגע של חולשה, נאלצתי לצפות בטלוויזיה. ואלה עיקרי הממצאים: אם לפעמים חולפת בליבי מחשבה אסורה בנוסח "בשביל זה שווה לשלם את האגרה" הרי השבוע היא קרתה לי עם "החמישיה הקאמרית". בערוץ הראשון כמובן. קרן מור, שחקנית נפלאה, הרביצה מונולוג של חיילת המחכה לטרמפים, או ללקוחות. בכוונה העניין הזה לא ברור. בכל מקרה היא הסבירה שם לצופים מדוע שיער פזור, פרט למקרה של מציצה בזמן העבודה, לא צריך להפריע לה להטיס פאנטום, או כפתור פתוח לא יגרום לפיטמתה (כך, במקור) להיתפס בצריח טנק המרכבה.

היו שם סקצ'ים נוספים. הזוג המופיע אצל הרופא שמודיע להם שייוולד להם ילד צבעוני. ד"ר וייס הקונה ירקות אצל הירקן הערבי ומסביר לו שערבי טוב זה ערבי מת ומשתין לתוך פח המלפפונים החמוצים. הראיון עם עופרה, קרן מור הנפלאה, כבר אמרתי את זה פעם? לא? – לעג שנון על הראיונות הרביליים עם מרואיינות מטומטמות בטלוויזיה.

אבל הקטע שהצחיק אותי עד דמעות ושיחרר לי את טארית הביקורתים היה הזוג הזה בו קרן מור (הנפלאה) מסבירה לו בפרוטרוט מה "המוטו שלה בחיים" עד שהם מגיעים למכונית שלו, הוא נכנס פנימה ומניע וכאשר היא שואלת בהפתעה מסויימת, מה הקטע? הוא מסביר לה: "זה האוטו שלי". ומשהו אישי. קוראים לה שירי בן ארי. היא הופיעה בקטע קצרצר כאורחת מיוחדת של התוכנית. אלוהים אדירים איזה יופי. איזה קסם של אשה. הלוואי והיתה מחזירה לי את המפתחות של הדירה שלי. אני עם החלומות הרביליים שלי.

קשה להאמין אבל כל זה ועוד, בעשרים ושלוש דקות. ואם ביקשתם לדעת מה זה הומור של בית קברות בא הקטע עם סוכנות הנסיעות בו קרן מור (הנפלאה, אלא מה?) מציעה סיור בפולין הקלאסית – 5 מחנות ריכוז ב־10 ימים כולל יום חופשי לקניות בוארשה.

נורא. פשוט נורא מה שהצעירים האלה מרשים לעצם בטלוויזיה. ואף אחד לא אומר שום דבר. למה הנשיא של המדינה שותק?

עיראקי ושני דרוזים

אני ממש ממש לא סובל את "פופוליטיקה". במיוחד את המגיבים. בעיקר את טומי לפיד, המשוק בשיכנוע כל־כך עמוק את ארצ'י באנקר הישראלי. הוא פשוט דוחה. והסוידלדי שלו אמנון דנקנר, שמוציא שם רע לשמאלנות ולשמאלנים. להם הצטרף התואם הדתי ישראל אייכלר. האמת שמבין השלושה הוא הכי מתקבל על הדעת, ולטעמי ההכם היחיד שם והוא לפחות לא מקומם כמו השניים האחרים. אותי לפחות.

מכיוון שבאתי ברוח חיובית למטלה, האמינו לי שזה לא היה קל, הרגשתי לטובה דווקא מח"כ רן כהן בדיון על וידוא הריגה ונסיבות מותו של הקצין הדרוזי בלבנון. הפרשה הזאת שנכרכה באלוף עמירם לוין, שאמר או לא אמר מה שאמר על הדרוזים.

רן כהן, ברגע בסיום אמר: "הנה אני עיראקי אחד היושב בין שני דרוזים". פשוט נהדר. זאת היתה התגובה הנכונה היחידה לשאלות שהעלו. ולגבי הבעיה של וידוא הריגה אמר כהן, והוא צודק מאין כמוהו, שהקו הוא ברור וחד־משמעי. גם אם לעתים בסערת הקרב הוא דק ביותר – ברגע שהאויב הוא חסר אונים לירות בו פירושו אחד – רצח.

מי צריך את ערוץ 2?

אני בטוח לא. פרט לתוכנית החדשות אין שם שום דבר שראוי לכתוב עליו, שלא לומר לצפות בו. מבחינתי יכולים מחר לסגור את הערוץ הזה, ופרט למהדורות החדשות המעולות לא יחסר לי שום דבר. את הסידרה המובאת על משטרת ניו־יורק ידרוש הערוץ הראשון וכנ"ל גם ביחס למשחקי הכדורגל של הליגה הלאומית.

על דודו טופז לא אומר דבר, כי כל דבר שאומר או אכתוב לא יצליח לבטא את עומק ההידרדרות של תוכנית השיא של ערוץ 2. אבל על יהודה ברקן כן אומר משהו: זאת תוכנית מגעילה מכיוון שהיא שמה ללעג ולצחוק בני אדם. דירוג דומה אבל פחות חריף תקבל "בננה ספליט" והתוכנית של יגאל שילון היא במקרה הטוב מסודרת גיהוק.

כל שאר הזיקות הם זבל ברמה זו או אחרת אם אפשר לקרוא כך לאוסף של שעשועים ותוכניות הנושאות פרסים. לפחות בתוכנית הפרסים של הרשת האיטלקית תענוג להסתכל ברגליים של זאת שהופכת את הקוביות המוארות. ולחשוב שהדירקטוריון של הערוץ הזה חשב השבוע לפטר את מנהל חברת החדשות! אני במקומו הייתי קם והולך יחד עם כל הצוות. הם הרי לא זקוקים לחדשות. למשבצת הזיקה הזאת היו דוחפים עוד "פיספוסים" אינפנטיליים, מתיחות מעליבות או תוכנית פרסים. "רייטינג" איננה מלה גסה אבל אם אין גבולות למה שמוכנים לעשות למען הרייטינג, כל העסק הופך לתופעה וולגארית ובעיקר מזוהמת. וכדי שלא יאמרו שאני רואה רק שחורות, אגלה כאן שנהניתי מאוד וצחקתי עד דמעות מ"איציק". כתוב טוב ועשוי מצוין. שסדרה החדשות מקצועיות, קיצביות, אמינות, מוגשות נכון בכון אין להם מה להתבייש מול שום רשת לא בערוץ הי"1, שחדשות שלו מעולות, ולא מול הבי.בי.סי או סי.אן.אן. צוות מסור ומשובח של כתבים ועורכים מביא את מיטב החומר במקצועיות ובבהירות הראויים לשבח.

לא היה מזיק לרן שילון, כשיתפנה ממלחמותיו בלאה רבין, ולאלכס גלעדי אילו למדו משהו מחברת החדשות.

"גילדה" ב"מעיין הבתולים"

אם יש סיבה שאני לא מתנתק מהכבלים ומהטלוויזיה בכלל, פרט לערוץ 8 המשגע, הרי היא הסרטים. כפריק אמיתי של סרטים שראה את "החותם השביעי" לפחות 15 פעמים, היתה לי השבוע חגיגה של ממש.

זה התחיל עם "מעיין הבתולים", סרטו הנפלא של אינגמר ברגמן עם מקס פון סידוב הצעיר כל־כך, נמשך עם "מזימות בינלאומיות" של אלפרד היצ'קוק האחד והיחיד, דרך "ספינת השוטים" עם סימון סיניוריה המקסימה ונגמר עם ריטה הייוורת הבלתי־נשכחת ב"גילדה".

סצינה מתוך "מזימות בינלאומיות". חוש ההומור המיוחד של היצ'קוק

נכון שרוב הסרטים המשודרים בערוצים 4 הם סרטים מסוג ב'. נכון שגם הערוץ הי"1 וגם הי"2 מתקשים להתמודד בין־היתר גם שאפשר להשיג באותן השלישית. כמעט כל סרט־ישן ומשובח. אבל אין תענוג גדול מאשר להתענות בכורסא ולצפות ביצירת מופת קולנועית.

ב"מזימות בינלאומיות" מרגים היצ'קוק את רק את גאונותו ביצירת מתח פנימי אלא גם, כרגיל, את חוש ההומור המיוחד שלו. באחת הסצינות חודר הגיבור, קרי גרנט השרמנטי, לדירה של אשה המתעוררת משנתה בבהלה וצועקת לו "עצור", מכיוון שהיא בכוונה שהוא עומד לבצע בה איזה מעשה לא מהוגן. תוך כדי צעקה היא מושיטה את ידה ומרכיבה את משקפיה, וכשהיא נוכחת שגרנט בסך־הכל מתכוון להולך על פניה ולצאת מן החדר היא צועקת לו שוב: "עצור", אבל הפעם מסיבה שונה לחלוטין. ■

השתדלתי כל־כך להיות אני – עד שנהפכתי למישהו אחר

"האנקי פנקי", האלבום החדש של מאט ג'ונסון, ("The The"), הוא כולו ביצועים לשיריו של האנק וויליאמס. המפגש עם הדמות רדופת הפחדים והכאב, שבמרכז יצירתה בדידות אין־סופית, נשמע כמו הקהרזיס הכי שלם ורגוע של ג'ונסון מזה שנים

טל סילבר

"אף מישהו יכול להכיר אותי, כשאני אפילו לא מכיר את עצמי". ("ענק", מאט ג'ונסון, 1983).

כבר שנים הוא רדוף, מתרוצץ משיר לשיר כמו חתול מיוסר, מחפש כלא, מאמין שימצא אוזן מבינה, שתאבד להתול הזה שייצא כבר מהזבל. מאט ג'ונסון, זמר ויוצר בריטי, הוא הוא להקת The The. ההודש ימלאו 43 שנים למותו של האנק וויליאמס, מהמשפיעים החשובים באמני הקאונטרי אנד ווסטרן האמריקאים, ו"האנקי פנקי", האלבום החדש של "דה דה", הוא כולו ביצועים לשיריו של הזמר. הבחירה של ג'ונסון בוויליאמס יכולה להיות אחד הפרקים החשובים שלו, בדרך לפתירת הפלונטר שבו הסתבך כל השנים.

בראשית שנות ה־80, החל ג'ונסון להוציא אלבומים תחת השם "דה דה", ונתמך בהרכב משתנה של נגנים. ג'ונסון ליטף עם קול עמוק ומיוחד את סצינת הגל החדש הבריטי המגובר והמסתתז בתשוקה ובחום. לחניו היו מרומממירות, בניגוד לאופנה המקובלת אז, ועל אף העצב והבדידות שישבו במרכזו של שיריו, הלחנים יצרו את האשליה, באלבום "דה דה" הראשון Soul Mining, שאצל מישהו פה קיימת תקווה. הוא הסתמן כאמן ייחודי ששילב פופ יחד עם נגיעות אתניות וכלים יוצאי דופן, כמו האקורדיון, המוכר מלהיט הרדיו "דיס איז דה דיי", "זהו היום שבו חייך לבטח ישתנו".

הם השתנו, ועוד איך. הרס עצמי רדף הרס עצמי, והמוסיקה בהתאם. היא הפכה קודרת, הכלים והעיבודים הפכו נסיוניים ומאיימים יותר, והשירים עצמם מלאו בפראנויות, תיסכולים ופסימיות. ההתבוננות הפנימית המפוחדת הוצפה גם בביקורת חברתית מווצעת, והעולם דרך עיניו של ג'ונסון נראה כגהינום מעשה ידי אדם. הקנאות הדתית, הכסף והבורות בעיניני מין משתלטים על העולם וג'ונסון, שבתוך עצמו מאבד עצמו לדעת, מפסיד את עצמו, לא מצליח לקיים מערכת יחסים שאינה מאויימת על־ידי הפחדים, שגורמים לו לחשוב שהוא כבר לא קיים.

ב־1993 הוציא את אלבום הפופ־רוק המעולה "דאסק". האלבום הזה כלל את הלהיטים "כלבי התאווה", "האהבה חזקה ממוות" ואת "סלואו אימושנאל ריפליי" ובתוכו הפזמון ההימנוני "כולם יודעים מה קורה בעולם, אני אפילו לא יודע מה מתרחש בתוך עצמי". "דאסק" פרץ לג'ונסון את מחסום קהל המיינסטרים, והיה גם אחד האלבומים הנמכרים בישראל באותה שנה.

ועכשיו, אחרי שמצא אלפי אוזניים קשובות, שבראשונה גם מחכות למוצא פיו הבא, הוא בחר להוציא אלבום שכולו חידושים לשירים לא מקוריים. האנק וויליאמס נולד בסוף 1923 ומת בראשית 1953. הוא חי חיי הוללות, היה ידוע כאדם אלים המסתבך עם החוק, והטביע עצמו באין־ספור שימושים בסמים ובעיקר באלכוהול. בדו"ח הפטירה שלו, במושב האחורי של מכוניתו בדרך להופעה, הסיבה המצויינת למותו היתה התקף־לב. זה היה בגיל 29, אם טרם הספקתם לחשב. הוא הוחתם בקונצרן אם.ג'י.אם וסיפק להם, במהלך קריירת הקלטות שנמשכה לא יותר משש שנים, להיטים בכמויות, כשרק האלכוהול עומד בדרכו. הקלאסיקות "ג'מבלאייה" ו־I`m so Lonesome I could Cry

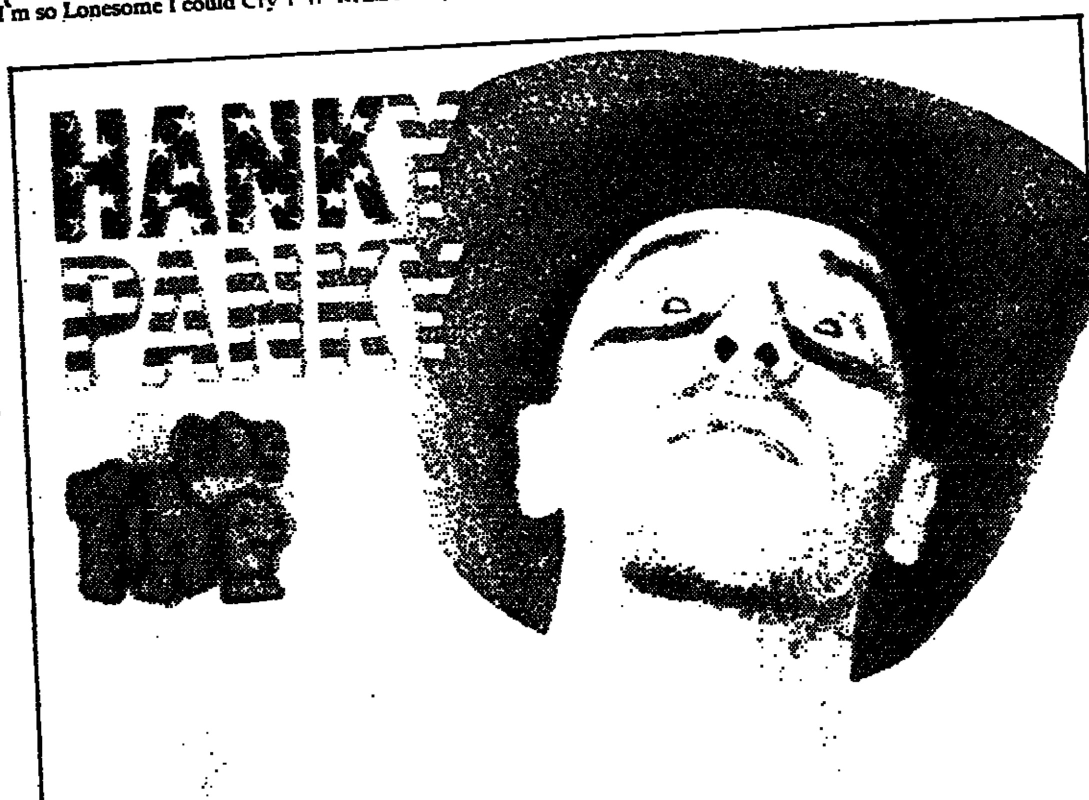

ג'ונסון. מסע מקסים וחסר מוצא של געגועים אבודים מראש

זוהו עם הוילה האפלה שלו, אבל הוא שר אותם, ואת שאר שיריו, בעדינות, כמעט במתיקות, שהפכו אותם להימנוני פרידה, כמיהה וכאב־לב של כל בית אמריקאי לבן ממוצע. הוא ידע ליצוק לחנים בלחיים שחורים. לתוך תבניות הקאונטרי אנד ווסטרן הקלאסיות, ובקול טנור שהתיישב בין גבולותיו המרדייקים של הסגנון, סוד הקסם שלו, הסיבה שהשפיע על המוני אמנים ושנחשב לאחד מעמודי התווך של הקאונטרי, היא פשוט השירים שכתב. הם נשמעו פשוטים, נוגנו בכמעט סטנדרטיות, ודווקא משום כך נסללה דרכם ללבבות רבים כל־כך.

מאט ג'ונסון, מעריץ, הקשיב וקרא במהלך 1994 את כל מה שוויליאמס הקליט וכתב אי־פעם. הוא בחר במוצהר לחדש את השירים האהובים עליו מכל המבחר העצום הזה ולארדווקא את אלה המוכרים, שבאופן טבעי גם מוכרים. וזה אינו עניין של מה בכך. הקלאסיקות שהוזכרו קודם, כמו "ג'מבלאייה" – שבביצועו של ג'ונסון ודאי יכול היה להטיס אותו במעלה מצעדי המכירות, לא נכללות כאן. ב"האנקי פנקי", האלבום החדש, בודק ג'ונסון את וויליאמס בצורת הכלי המרכזי של וויליאמס עצמו, סגנון הקאונטרי, אבל לעומת גל הקאונטרי ההיסטרי שפושה היום בפופ ובראשם כובש את צמרות המצעדים, הקאונטרי אצל ג'ונסון הוא רק כלי; רק האת והפנס שבעזרתם הוא מחפש את קו המשווה שבינו לבין וויליאמס.

"השתדלתי כל־כך להיות אני
עד שנהפכתי למישהו אחר".

("מתוך הכלום ולתוך האש",
מאט ג'ונסון 1986).

חבל שאלה שכבר הספיקו לקטול את ג'ונסון על הניסיון הזה, לא שמו לב כיצד הוא הוציא את הגרעין המולחן של רוב השירים כאן, וניתק אותם מהסגנון שבו ברצעו במקור. הוא אמנם משתמש בקאונטרי, אבל הוא מרגיש עוד יותר את הבלוזיות של הלחנים, שבמקור נטתה פעמים רבות להיבלע בין גיטרות המערב הפרוע. באופן יחסי, אם כך, הוא עושה לשירים שירות. באופן לא יחסי, "האנקי פנקי" הוא מסע מקסים וחסר מוצא של געגועים אבודים מראש. ג'ונסון משוטט בגבולות הקאונטרי הבלוז ומעביר לתוכם את העוצמות והזיקות הקשות ואת השירה החמה שלו. הוא מוציא את הכאב מהמתיקות, אבל לא בכבות, ותמיד נשמע שהוא מותיר איזשהו מקום למאזינים להבין ששירי הלב הדואב המכוזיימים האלה אינם שירים שלו. הוא רק מפגיש את נקודת המבט שלו ושל וויליאמס, אבל ברור שהוא משוחק משחק. וויליאמס הוא מישהו אחר וג'ונסון רוצה להכיר לכם אותו דרכו.

הפרשנות היפה ביותר אולי שהוא נותן כאן, היא השימוש באורגן כנסייתי, כזה שמקנה לשירי האהבה והכמיהה של וויליאמס נופך של שירי תפילה ומדמה את וויליאמס לכומר שבור־לב, בעל הילה קודרת של קדושה, על גבי ולא במקום, הילת האופל וההלכלך שמזוהה איתו. המפוחית הנפלאה מהלהיטים של "דה דה" לא פוסחת גם על שירי של וויליאמס, ו"ליבך המרמה" זוכה לטיפול פסנתרי־סווינג פיקסאי ענוג במיוחד.

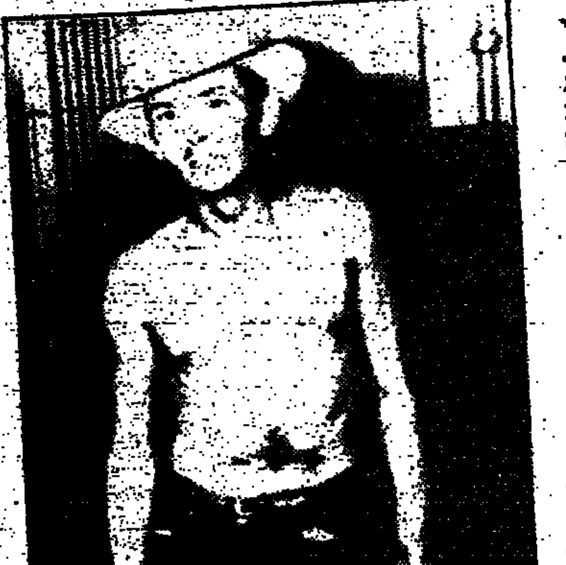

וויליאמס. רק האלכוהול עמד בדרכו

המפגש הזה, עם דמות רדופת פחדים וכאב, שבמרכז יצירתה בדידות אין־סופית, שחלק ממנה היה מקביל לזה של ג'ונסון, שהוא גם הוא על־ידי רבים כמוכה שיגעון, נשמע כמו הקתרזיס הכי שלם ורגוע של ג'ונסון מזה שנים. הוא נשמע בטוח ולא מפוחד או מבוהל גם בשירי הפרידה וההאשמות המיואשים ביותר, כאדם שכבר יודע במה מדובר ויכול לספר על כך כלאחר מעשה, כלאחר שלב האומללות; יותר כמישהו מבחוץ, שאוהב את הסיפור, מאשר כמשתתף פעיל, שמזדהה ומושיט עם השיר, כמו אדם אורקי חוכן, כשהקריש אלבום שלם לשירי אחד האלילים שלו, ולאוריניר ויסוצקי. ב"דזונה וזהזה" שלו הזכין היה קורע לב ונשמע קורע לב. ב"האנקי פנקי" ג'ונסון מרגש, אבל מספק עצב מתוק ונגיש שתוכלו לחזור אליו פעמים רבות. בעבודותיו הקודמות היה איזשהו עצב גם ברגעים הכי תמימים, ולעומת הרעל המודע מדי לעצמו, שהמשיך ושבים אבל עדין צבו, למשל, דווקא בהתבוננות פנימה של ג'ונסון היה משהו מפחיד יותר. עכשיו, כשהשירים של צוד מתרחצים חופשי, מאט ג'ונסון מטהר את האוויר שבו נושם. המפגש עם וויליאמס נשמע כמו לכבה אותו כדרך של האיש שלא יודע מה מתרחש בתוך עצמו, להשלמה עם עצמו. אמן. ■